

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

Megjelenik kéthavonta

5. (115.) évfolyam, 4. szám
Megjelent: 2010. augusztus

Felelős kiadó:
dr. Bendzsel Miklós

Felelős szerkesztő:
Bana Zsuzsanna

Tervezőszerkesztő:
Plette Péter

Szerkesztőség:
Magyar Szabadalmi Hivatal
1054 Budapest, Garibaldi u. 2., Telefon: 474 5554
Levélcím: Pf. 552, 1370, e-mail: iszjsz@hpo.hu
www.mszh.hu

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága,
1008 Budapest, Orczy tér 1.
Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél,
e-mailen (hirlapelofizetes@posta.hu), faxon: 303 3440.
További információ: 06 (80) 444 444

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk a 06 (80) 444 444 zöldszámon.

Egyes szám ára: 1680 Ft
Egy évre: 10 080 Ft

MSZH – Nyomda – 2010.002/4

Felelős vezető:
Dürr János

HU ISSN
1587–5563

Szerkesztőbizottság:

dr. Bendzsel Miklós elnök

*Bana Zsuzsanna, Dürr János, dr. Ficsor Mihály, dr. Gonda Imre,
dr. Kiss Zoltán, Kürtös József, Posteinerné Toldi Márta,
dr. Tószegi Zsuzsanna, Ujvári János*

5. (115.) ÉVFOLYAM 4. SZÁM

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

IPARJOGVÉDELMI ÉS SZERZŐI JOGI SZEMLE

5. (115.) ÉVFOLYAM 4. SZÁM

2010. augusztus

Kacsuk Zsófia

**Az igénypontok szerepe a szabadalmi jogban – IV. rész
A szabadalmi oltalom terjedelme, bitorlása és az ekvivalencia elve**

Lendvai Zsófia

A Google AdWords szolgáltatása az Európai Bíróság előtt

Fórum

Néhány gondolat a találmánybitorlásról

Dr. Stadler Johanna – Péteri Attila

**Az MSZH nemzetközi együttműködési tevékenységének főbb jellemzői
2010 első felében**

MAGYAR SZABADALMI HIVATAL

TARTALOM

<i>Kacsuk Zsófia</i>	Az igénypontok szerepe a szabadalmi jogban IV. rész A szabadalmi oltalom terjedelme, bitorlása és az ekvivalencia elve	5
<i>Lendvai Zsófia</i>	A Google AdWords szolgáltatása az Európai Bíróság előtt	21
<i>Fórum</i>	Néhány gondolat a találmánybitorlásról	32
<i>Dr. Stadler Johanna – Péteri Attila</i>	Az MSZH nemzetközi együttműködési tevékenységének főbb jellemzői 2010 első felében	46
<i>Dr. Palágyi Tivadar</i>	Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről	86
Válogatás a Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményeiből		132
Könyv- és folyóiratszemle		148
Summaries		163

A folyóiratban megjelenő tanulmányok a szerzők véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül azonos a szerkesztőbizottság álláspontjával.

CONTENTS

<i>Zsófia Kacsuk</i>	The role of claims in patent law – part IV. Scope and infringement of the patent protection, and the principle of equivalence	5
<i>Zsófia Lendvai</i>	The service of Google AdWords before the European Court of Justice	21
<i>Forum</i>	Some thoughts on the infringement of patents	32
<i>Dr Johanna Stadler – Attila Péteri</i>	Main features of the HPO's international cooperation activities in the first half of 2010	46
<i>Dr Tivadar Palágyi</i>	News in the field of industrial property protection abroad	86
	Selection of advisory opinions of the Body of Experts on Copyright	132
	Rewiev of books and periodicals	148
	Summaries	163

AZ IGÉNYPONTOK SZEREPE A SZABADALMI JOGBAN – IV. RÉSZ A SZABADALMI OLTALOM TERJEDELME, BITORLÁSA ÉS AZ EKVIVALENCIA ELVE

A cikksorozat eme befejező részében a szabadalmi igénypontoknak a szabadalmi oltalom terjedelmében és a szabadalombitorlás megítélésében betöltött szerepét vizsgáljuk. Elsőként röviden bemutatjuk, hogy mennyiben más természetű a szabadalmi oltalomból fakadó monopoljog a többi iparjogvédelmi oltalmi formához képest. Ezt követően a szabadalom terjedelmével és a bitorlás intézményével foglalkozunk az Európai Szabadalmi Egyezmény, illetve a magyar szabadalmi törvény keretein belül. Ehhez kapcsolódóan részletesen tárgyaljuk az ekvivalencia elvét, kitekintéssel a külföldi országok joggyakorlatára, és egy példán keresztül illusztráljuk, hogy milyen gyakorlati problémákat vet fel az ekvivalenciaelv alkalmazása.

1. A szabadalmi oltalom jelentősége

A szabadalmi oltalom és szabadalombitorlás kérdésének részletes tárgyalása előtt érdemes kitérni egy kicsit a szabadalom mint monopoljog jelentőségére és természetére. Mint a cikksorozat 1. részében említettük, a szabadalmi oltalom abban nyer kifejezést, hogy a szabadalmi igénypontokat az egyes országok szabadalmi törvényei (illetve regionális szabadalmi egyezmények) jogi erővel ruházzák fel, a szabadalmi jogok megsértői (vagyis a szabadalombitorlók) számára pedig különböző joghátrányokat helyeznek kilátásba. A szabadalmi oltalom abszolút jellegű – mindenkiel szemben érvényesül adott földrajzi területen (ti. amely területre, tipikusan államra kiterjedő hatállyal a szabadalmat megadták).

Magyarországon a szabadalom (és a szabadalmi oltalom jellegű használatiminta-oltalom) a szellemi tulajdon védelméhez kapcsolódó egyetlen olyan gazdasági monopoljog, amely másokat a szó „legfájdalmasabb” értelmében korlátoz. Az egyéb szellemi tulajdonhoz fűződő jogi oltalmi formák (csak hogy a legfontosabbakat említsük: védjegy, formatervezésiminta-oltalom, szerzői jog) mások számára nem jelentenek leküzdhetetlen akadályt a piacra lépés szempontjából.

Formatervezésiminta-oltalomban csak a termék külső esztétikai jegyei részesülhetnek, a célzott műszaki funkció által meghatározott formai kialakítások nem.²⁰ Emiatt a piacra betörni vágyó új gyártó/forgalmazó a termékét mindig ki tudja alakítani a már védett for-

²⁰ 2001. évi XLVIII. tv. [a formatervezési minták oltalmáról] 6. §.

máktól eltérően. A formatervezésiminta-oltalom csak azt hivatott megakadályozni, hogy harmadik fél a formatervezési költségeket megspórolva más mintáját utánozza, és ezáltal saját magát kedvezőbb piaci helyzetbe hozza.

A szerzői jogi védelem szintén a mű kifejeződésének, azaz „megjelenési formájának” jogosulatlan használatát zárja ki, és nem a mű mögött álló absztraktabb ideát, elvet, ötletet. Például (dr. Bobrovsky Jenő hasonlatát idézve²¹) a Leonard Bernstein *West Side Story* című musicaljében megjelenő téma – az ellenségeskedő családokból származó fiatalok tragikus szerelme – mint idea akkor sem sértené Shakespeare Rómeó és Júlia című művének szerzői jogát, ha azon még fennállna ilyen.

A formatervezési minták és a szerzői jog alá eső alkotások esetében olyan, bizonyos kreativitást feltételező eredeti minta/alkotás keletkezik, amely korábban nem létezett, így annak kizárása a közkincsből nem lehet senki számára sérelmes.

A védjegy esetében, bár lehet olyan ábrás vagy térbeli eleme, amely formatervezésiminta-oltalmi, illetve szerzői jogi védelemre is igényt tarthatna, ez nem követelmény. A védjegy funkciója az áruk/szolgáltatások, illetve a piaci szereplők egymástól való megkülönböztetése. Előfordulhat, hogy a védjegy, különösen a szóvédjegy, a közkincsből emel ki meglévő szavakat, formákat, színeket, (sőt hangokat, illatokat, mozgássorokat), azonban egy jól elkülönített célra – ti. olyan áruk, illetve szolgáltatások megkülönböztetésére, amelyekre nézve a közkincsnek minősülő megjelölés semleges, vagyis nem tekinthető a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése stb. feltüntetésére használt megjelölésnek, és nem is olyan megjelölés, amelyet az általános nyelvhasználatban, illetve az üzleti kapcsolatokban állandóan és szokásosan alkalmaznak.²² Bizonyos elemek monopolizálása azonban védjegyek esetén is tilos, ugyanis ellehetetleníthetné más piaci szereplők hasonló áruinak forgalmazását, illetve hasonló szolgáltatások nyújtását. Idetartozik például az olyan megjelölés oltalom alá helyezésének tilalma, amely kizárólag olyan formából áll, amely az áru jellegéből következik, vagy amely a célzott műszaki hatás eléréséhez szükséges, illetve amely az áru értékének a lényegét hordozza.²³

Egyrészt megállapíthatjuk, hogy a fenti oltalmi formák csak komplementer jelleggel érvényesülhetnek a szabadalmi oltalom mellett, hiszen a szabadalom lényegi elemét képező célzott műszaki hatás által meghatározott forma sem formatervezésiminta-oltalom, sem védjegyoltalom tárgyát nem képezheti, illetve a szabadalmi oltalom által felölelt mögöttes elv, ötlet nem részesülhet szerzői jogi oltalomban (legfeljebb annak egy konkrét kifejeződése – például a berendezés használati útmutatója).

²¹ Bobrovsky Jenő: Az enyém, a tied és a miénk a szellemi tulajdonban [elektronikus formában megjelent esszé, www.mie.org.hu (a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület honlapja)].

²² 1997. évi XI. tv. [a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról] 2. § (2) bekezdés a) pont.

²³ 1997. évi XI. tv. 2. § (2) bekezdés b) pont.

Másrészt a fenti oltalmi formákról elmondhatjuk, hogy harmadik felet nem zárnak ki ténylegesen a piacról, ezért harmadik fél számára *ab ovo* nem lehet sérelmes a korábbi formatervezésiminta-oltalom, szerzői jogi oltalom vagy védjegyoltalom.

Nem ez a helyzet a szabadalmi oltalom esetében. A szabadalom igenis húsba vágó korlátozást jelenthet, gondoljunk csak azokra az úttörő találmányokra, amelyek egy új technológia alapköveit fektetik le. Az ilyen „alapszabadalmak” valós monopolhelyzetet teremtenek, és egyedül a kényszerengedély intézménye biztosítja, hogy legalább licencdíj fejében más is hasznosíthassa a szabadalom tárgyát képező találmányt (persze csak ha a szabadalmas saját maga nem képes a piaci szükségletet kielégíteni).

A szabadalmazhatóság követelménye az újdonság, tehát a szabadalmazható találmány elvileg nem képezi a közkinccs részét. Ugyanakkor a műszaki, illetve a természettudományokban az alkotás mindig szigorúan a természet által *eleve adott* keretek között folyik. A feltaláló sok esetben a természetben potenciálisan mindig is létező jelenségeket, elemeket, anyagokat mintegy felfedezi, és az emberiség szolgálatába állítja – ez utóbbival válik a *felfedezés* szabadalmazható *találmánnyá*. Ebből a szempontból szerencsésebb a találmányra mint a közkinccs „lappangó részére” tekinteni, amely potenciálisan mindig is létezett, csak nem volt róla tudomásunk. Különösen igaz ez génszekvenciák, fehérjék stb. izolálására mint találmányra,²⁴ amelyeknek nem kérdéses a korábbtól fogva fennálló létezése.

A természet és természeti törvények által behatárolt műszaki megoldások korlátossága miatt különösen fontos, hogy ne keletkezessen olyan szabadalmi oltalom, amely érdemtelenül képez harmadik felek számára valós és adott esetben megkerülhetetlen akadályt. Ugyanakkor ha egy találmány valóban új és a technika állásához képest az adott területen jártas szakember számára nem nyilvánvaló kontribúciót eredményez, akkor annak közkinccsé tételeét honorálni kell, hiszen a technikai fejlődés azáltal mozdítható elő, ha a feltalálónak vagy jogutódjának *érdekében áll* a találmányát nyilvánosságra hozni, és idővel azt a hasznosítás szempontjából is közkinccsé tenni.

Ezt a szemléletet tükrözi az 1995. évi XXXIII. törvény (továbbiakban Szt.) indoklása is: „A szabadalmi oltalom ... a találmány nyilvánosságra hozatala fejében időleges hasznosítási monopolhelyzetet biztosít.”

A következőkben áttérünk a szabadalom mint monopoljog terjedelmének ismertetésére és a monopolhelyzet biztosításának jogi eszközére – a szabadalmi oltalom intézményére.

²⁴ L. Szt. 5/A. § (2).

2. Az oltalom terjedelme és a bitorlás

Magyarország területén érvényes szabadalmi oltalom háromféleképpen szerezhető: (i) a Magyar Szabadalmi Hivatal (továbbiakban: MSZH) előtt lefolytatott nemzeti eljárás eredményeként, (ii) a Szabadalmi Együtműködési Szerződés²⁵ (Patent Cooperation Treaty – PCT) keretében Magyarországra kiterjedő hatállyal tett és magyar nemzeti szakaszba lépő szabadalom engedélyezésével, és (iii) az Európai Szabadalmi Egyezmény²⁶ (ESZE) alapján az Európai Szabadalmi Hivatal (továbbiakban: ESZH) előtt lefolytatott eljárásban megadott, majd Magyarországon érvényesített európai szabadalom révén.

Az (i) pontba sorolhatóak a Párizsi Unió Egyezmény (PUE) keretében tett magyar nemzeti bejelentések is. Mivel a PUE elsődleges célja éppen a nemzeti elbánás elvének érvényesítése, így a PUE lényegében csak az elsőbbség kérdésében jelent eltérő szabályozást a magyar nemzeti úton tett szabadalmak előtt nyitva álló belső elsőbbség intézményéhez képest.²⁷

A (ii) pontban szereplő PCT elsősorban eljárásjogi intézmény, amely a szerződő államokban egységes bejelentést biztosít, egységes alaki követelményekkel. A szabadalmi oltalom terjedelmével, a hozzá fűződő jogosultságokkal vagy azok érvényesítésével kapcsolatos érdemi szabályozó rendelkezéseket nem tartalmaz.

A (iii) pontban szereplő európai szabadalmak esetében az ESZE az oltalomból folyó jogosultságok, így a szabadalmi jogok megsértését jelentő bitorlás kérdését is a nemzeti jogszabályok körébe utalja:

ESZE 64. cikk – Az európai szabadalmi oltalom tartalma

(1) Az európai szabadalom alapján a szabadalom jogosultja – a (2) bekezdésben foglaltak figyelembevételével – a megadásról szóló értesítés meghirdetésének napjától kezdve mindegyik Szerződő Államban, amelyre kiterjedő hatállyal a szabadalmat megadták, ugyanolyan jogokkal rendelkezik, mint amelyek az érintett államban nemzeti úton megadott szabadalomtól erednének.

(2) Ha az európai szabadalom tárgya eljárás, a szabadalmi oltalom kiterjed az ilyen eljárással közvetlenül előállított termékekre is.

(3) Az európai szabadalom bitorlása esetén a nemzeti jog szerint kell eljárni.

Tehát minden Magyarországon érvényes szabadalomra nézve a szabadalomhoz fűződő jogok és a szabadalmi oltalom megsértésének kérdésében egységesen a magyar Szt. rendelkezései alkalmazandóak – függetlenül attól, hogy a fenti három út közül melyikben adták meg a szabadalmat.

²⁵ 1970. évi június 19-én Washingtonban kelt Szabadalmi Együtműködési Szerződés (Patent Cooperation Treaty).

²⁶ 1973. október 5-i Müncheneri Egyezmény.

²⁷ L. a cikksorozat III. részét.

A szabadalomhoz fűződő jogosultságok pozitív oldaláról az Szt. lényegében nem rendelkezik, az Szt. 19. § (1) bekezdése ugyan kimondja a találmány hasznosításának kizárólagos jogát, azonban semmiféle rendelkezést nem tartalmaz a hasznosítás tényleges biztosítására:

Szt. 19. § (1) *A szabadalmi oltalom alapján a szabadalom jogosultjának – a szabadalmasnak – kizárólagos joga van a találmány hasznosítására.*

Magyarországon a szabadalmi oltalom valós tartalma kizárási hatalmasságban nyilvánul meg:

Szt. 19. § (2) *A kizárólagos hasznosítási jog alapján a szabadalmas **bárkivel szemben fel-lephet**, aki engedélye nélkül*

a) előállítja, használja, forgalomba hozza, illetve forgalomba hozatalra ajánlja a találmány tárgyát képező terméket, vagy e terméket ilyen célból raktáron tartja vagy az országba behozza;

b) használja a találmány tárgyát képező eljárást, vagy – ha tud arról, illetve a körülmények alapján nyilvánvaló, hogy az eljárás nem használható a szabadalmas engedélye nélkül – másnak az eljárást használatra ajánlja;

c) előállítja, használja, forgalomba hozza, illetve forgalomba hozatalra ajánlja, vagy ilyen célból raktáron tartja vagy az országba behozza a találmány tárgyát képező eljárással közvetlenül előállított terméket.

A szabadalmi oltalom megsértését, vagyis a szabadalombitorlás kérdését az Szt. 35. § (1) bekezdése határozza meg:

Szt. 35. § (1) *Szabadalombitorlást követ el, aki a szabadalmi oltalom alatt álló találmányt jogosulatlanul hasznosítja.*

A szabadalombitorlás megítéléséhez mindenekelőtt tisztázni kell, hogy mire terjed ki a szabadalmi oltalom, vagyis mi a szabadalmi oltalom terjedelme. Azt láttuk, hogy az ESZE a szabadalmi oltalom tartalma (vagyis a szabadalomhoz fűződő jogosultságok) és a szabadalombitorlás kérdésében a szabályozást nemzeti hatáskörbe utalja – azonban a szabadalmi oltalom terjedelmére vonatkozóan az ESZE maga is tartalmaz rendelkezéseket, amelyek elsőbbséget élveznek a nemzeti szabályozással szemben:

ESZE 69. cikk – A szabadalmi oltalom terjedelme

(1) *Az európai szabadalom, illetve az európai szabadalmi bejelentés alapján fennálló oltalom terjedelmét az igénypontok határozzák meg. Az igénypontokat azonban a leírás és a rajzok alapján kell értelmezni.*

Ezzel tökéletesen összhangban áll a magyar nemzeti szabályozás, ahol az oltalom terjedelmét főszabályként az Szt. 24. § (1) bekezdése határozza meg:

Szt. 24. § (1) *A szabadalmi oltalom terjedelmét az igénypontok határozzák meg. Az igénypontokat a leírás és a rajzok alapján kell értelmezni.*

A szabadalmi oltalom terjedelmét tehát mind az Szt., mind az ESZE elsősorban az igénypontokra vezeti vissza, azzal a megkötéssel, hogy az igényponti jellemzők (angolul *feature*) értelmezését a leírás és a rajzok figyelembevételével kell végezni.

Ebből kifolyólag a szabadalombitorlás vizsgálata is elsősorban az igénypontok jellemzőibe való ütközés vizsgálatát jelenti, aminek során pusztán értelmező jelleggel lehet és kell a szabadalom egyéb részeit (leírás, rajzok) figyelembe venni. Az ESZE 69. cikke, illetve az Szt. 24. § (1) bekezdése azonban önmagában nem alkalmas a szabadalombitorlás megvalósulásának eldöntésére.

Az igényponti jellemzőket tipikusan „és”, „valamint” stb. kötőszavakkal kifejezett és kapcsolat köti össze – ez azonban korántsem jelenti, hogy az igénypontok között jogi szempontból is *konjunktív* feltételt kell érteni. Találkoztunk például olyan igazságügyi szakértői véleménnyel, amelyben az igazságügyi szakértő az igénypontok egyes jellemzőitől való eltérés ellenére megállapította a bitorlás tényét, mivel az igényponti jellemzők *többségét* megvalósulni látta a termékben. Ez az értelmezés a formatervezési mintáknál helytálló lenne – ott ugyanis valóban az olyan minta valósít meg bitorlást, amely a tájékozott felhasználóra nem tesz eltérő *összbenyomást*. Ha a formatervezési minta tárgyát szövegszerűen le kellene írni, akkor a minta leírásában nyilvánvalóan és kapcsolat kötné össze az egyes formai jellemzőket (hegyes orra van, hátul kivágott stb.), hiszen egy konkrét minta jellemzéséről van szó, amelynél az egyes formai jellemzők egyidejűleg valósulnak meg. Ennek ellenére a formatervezésiminta-oltalom terjedelmének megállapításakor a magyar törvény nem tesz és kapcsolatot az egyes jellemzők közé, hanem azt mondja, hogy a mintaoltalom kiterjed mindazokra a mintákra, amelyek a tájékozott felhasználóra nem tesznek eltérő *összbenyomást*²⁸ – vagyis amelyekben a minta jellemzőinek *többsége* (de legalább a domináns jellemzők többsége) megvalósul.

A szabadalombitorlás szempontjából tehát nem közömbös, hogy az igényponti jellemzők közt milyen kapcsolatot követelünk meg az oltalom terjedelmének meghatározásakor. Erre a magyar Szt. egyértelmű választ ad:

Szt. 24. § (2) *A szabadalmi oltalom az olyan termékre vagy eljárásra terjed ki, amelyben az igénypont összes jellemzője megvalósul.*

Ezzel analóg rendelkezést az ESZE-ben nem találunk. Ehelyett az európai szabadalmi oltalom terjedelmét meghatározó ESZE 69. cikk értelmezésére az ESZE szerves részét képező külön jegyzőkönyv született, amelynek 1. cikke hosszasan taglalja az igénypontok értelmezésének módját.

Jegyzőkönyv 1. cikk – Általános elvek

A 69. cikk nem értelmezhető oly módon, hogy az európai szabadalom alapján fennálló oltalom terjedelmét az igénypontokban használt szavak pontos, szó szerinti jelentése alapján kell érteni, és hogy a leírás és a rajzok kizárólag az igénypontokban található ellentmondások feloldására szolgálnak. Nem értelmezhető oly módon sem, hogy az igénypontok csupán iránymutatást adnának, és hogy a tényleges oltalmi kör kiterjedhet arra, ami a szakember számára

²⁸ 2001. évi XLVIII. tv. [a formatervezési minták oltalmáról] 20. § (2).

a leírás és a rajzok vizsgálata után a szabadalmas igényeként megjelenik. Ezzel ellentétben az értelmezésnek e két magyarázat között oly módon kell állást foglalnia, hogy egyaránt biztosítsa a szabadalmas megfelelő védelmét, valamint a jogbiztonságot harmadik személyek számára.

Ugyanezt a magyar Szt. 24. § (3) bekezdése valamennyivel tömörebben foglalja össze:

Szt. 24. § (3) *Az igénypontok tartalmát nem lehet kizárólag szó szerinti értelmükre korlátozni; az igénypontoknak azonban olyan jelentést sem lehet tulajdonítani, mintha azok csupán iránymutatást adnának szakember számára az oltalmazni kívánt találmány meghatározásához.*

Az igényponti jellemzők közt jogi értelemben fennálló konjunktív kapcsolatot az ESZE 69. cikkének értelmezésére született jegyzőkönyv nem ír elő – tehát elvileg a magyar bíróságok más mércét is alkalmazhatnak az európai szabadalmak bitorlása esetén, hiszen az európai szabadalmi oltalom terjedelmét pusztán a fent idézett jegyzőkönyv meglehetősen diffúz határokat kijelölő 1. cikke szabályozza. A szerződő államok joggyakorlatában ennek épp az ellenkezője szokott előfordulni – pl. az EPILADY-ügyben²⁹ a német bíróságok a jegyzőkönyvből az oltalom kiterjesztő értelmezésének lehetőségét vélték kiolvasni, míg az angol bíróságok a jegyzőkönyv ellenére is a szűkebb értelmezés mellett tették le a voksukat.³⁰

Kevésbé valószínű tehát, hogy a magyar bíróságok ne a nemzeti joggyakorlathoz igazítsák az európai szabadalmak terjedelmének értelmezését egy Magyarországon indított szabadalmibitorlási perben.

3. Az ekvivalencia elve

A szabadalmibitorlás szempontjából a szabadalmi igénypontok értelmezésének fenti kritériuma kiegészül az ekvivalencia elvével mint szubszidiárius szabállyal, amely szintén jogszabályban lefektetett intézmény – megtalálható mind a magyar Szt.-ben, mind az ESZE 69. cikkének értelmezésére született jegyzőkönyvben:

Szt. 24. § (4) *Annak megállapításakor, hogy a szabadalmi oltalom kiterjed-e valamely termékre vagy eljárásra, megfelelően figyelembe kell venni a terméknek vagy az eljárásnak az igénypontban foglaltakkal egyenértékű jellemzőit is.*

Jegyzőkönyv 2. cikk – Általános elvek

Az európai szabadalom oltalmi körének meghatározásához az olyan elemet is figyelembe kell venni, amely ekvivalens valamely igénypont által meghatározott elemmel.

Az ekvivalenciaelv tulajdonképpen egy jogi fikció, amelynek révén olyan megoldásokat is az igénypont alá esőnek kell tekinteni, amelyekben az igénypont egy vagy több jellemzője

²⁹ EP 0 101 656.

³⁰ Ezt az EPC 2007. dec. 13. előtt hatályos szövege is alátámasztotta, amely az oltalom terjedelmét még az igénypontok tartalmához kötötte (angolul terms of the claims szemben a német Inhalt terminológiával).

nem valósul meg, helyette csupán az adott igényponti jellemzőkkel *egyenértékű* (vagyis ekvivalens) jellemzők valósulnak meg.

Az ekvivalenciaelv alkalmazásának pontos kritériuma a joggyakorlattól függ, Magyarországon az Amerikából származó hármas azonossági tesztet (*triple identity test* – *Graver Tank v. Linde Air Products*) szokás alkalmazni, miszerint az ekvivalencia akkor áll fenn, ha az adott jellemző a lényegében azonos funkciót lényegében azonos módon és lényegében azonos eredménnyel teljesíti.

Az ESZE 69. cikkének értelmezéséről szóló jegyzőkönyv módosítására az ekvivalenciaelv alkalmazását részleteiben szabályozó tervezetek születtek, amelyek közül azonban egyiket sem sikerült elfogadni az ESZE 2000 változtatásait tárgyaló kormányközi diplomáciai konferencián, így végül a jegyzőkönyv csak az ekvivalenciaelv morzsáival egészülhetett ki – a 2. cikk beiktatásával.

Az ekvivalencia többféleképpen is definiálható, a WIPO 1990-es szerződéstervezetében³¹ lefektetett változat az amerikai és a hagyományos európai megközelítést egyesítette:

- Egy jellemző akkor tekinthető az igénypontban kifejezett jellemzővel ekvivalensnek, ha
- lényegében ugyanazt a funkciót lényegében ugyanolyan módon és lényegében ugyanolyan eredménnyel látja el (amerikai *triple identity test*), vagy
 - a területen jártas szakember számára nyilvánvaló, hogy az ekvivalens jellemzővel ugyanaz az eredmény érhető el, mint az igénypontban szereplővel.

A Magyar Szabadalmi Hivatal Módszertani útmutatója³² lényegében ezt a két vagylagos kritériumot egyesíti:

„Ekvivalenciáról beszélünk, ha egy ismert megoldás ismert elemét más olyan, ugyancsak ismert elemmel helyettesítjük, amelyről az is ismert, hogy alkalmas olyan funkció betöltésére, mint amit a helyettesített elem a megoldásban betöltött, és a helyettesítés nem jár a szakember számára meglepő, új hatással.” (III. fejezet, 4.3.2.8)

A Módszertani útmutatóban az ekvivalencia mint a feltalálói tevékenységet kizáró ok szerepel, ti. nyilvánvaló helyettesítést jelent. Ezzel szemben a szabadalombitorlás jogi szabályozásánál bevezetett ekvivalenciaelv egyfajta méltányossági intézményként fogható fel. A feltaláló kitalált és nyilvánosságra hozott egy új műszaki megoldást – ezért cserébe a jogalkotó nemcsak az igénypontok által szó szerint meghatározott megoldások hasznosítására biztosít számára (vagy jogutódja számára) kizárólagos jogokat, hanem az ekvivalensnek tekintett megoldásokra is *automatikusan* kiterjeszti a szabadalom oltalmi körét [lásd Szt. 24. § (4) bekezdése].

Fontos kiemelni, hogy az ekvivalenciaelv alkalmazása az újdonságvizsgálatnál nem mérülhet fel – az *egyenértékű* jellemzőket nem tekintjük *azonos* jellemzőknek, mint ahogy az

³¹ Draft Treaty on the Harmonization of Patent Laws, art. 21 (1).

³² A szabadalmi ügyintézés módszertani útmutatója. MSZH, Budapest, 2001.

ESZH Módszertani útmutatója³³ ezt egyértelműen le is szögezi.³⁴ Az ekvivalens jellemzőt tartalmazó, korábban nyilvánosságra jutott megoldás tehát nem lehet újdonságrontó a későbbi találmányra nézve, hanem pusztán a feltalálói tevékenységet kérdőjelezi meg.

4. Az ekvivalencia elvének korlátai

Ki kell még térnünk az ekvivalenciaelv alkalmazásának feltételeire, korlátaira. Miért is van erre egyáltalán szükség, miért nem lehet az ekvivalenciaelvet például a hármas azonossági teszt vagy a WIPO szerződéstervezetében javasolt nyilvánvalósági teszt alapján mechanikusan alkalmazni? A legfontosabb problémát az jelenti, hogy nem mindegy, az elsőbbség, a bejelentési nap (esetleg a közzététel) vagy a bitorlás időpontjában kell-e vizsgálni a helyettesítő jellemző és az igényponti jellemző ekvivalenciáját. Előfordulhat ugyanis, hogy a helyettesítő jellemző az elsőbbség vagy a bejelentési nap időpontjában még egyáltalán nem volt ismert.

4.1. Az ekvivalencia időbeliségének problematikája

Ha a bitorlás időpontjában vizsgáljuk az ekvivalenciát, a kérdés úgy fogalmazódik meg, a bitorlaskor nyilvánvaló-e a szakember számára, hogy a helyettesítő jellemzővel kiválthatja az igényponti jellemzőt. Az ekvivalencia elvének ilyenén értelmezése mellett, az oltalmi kör időben változik, hiszen olyan későbbi megoldások is belekerülnek, amelyeknek egy vagy több jellemzője a szabadalom elsőbbsége vagy bejelentési napja idején még nem is volt ismert. Ugyanakkor ha az ekvivalenciaelv nem terjed ki olyan helyettesítő jellemzőkre, amelyek csak a szabadalom bejelentését követően váltak ismertté, de amelyekkel például a szabadalmi igénypont valamely jellemzője utóbb triviális módon megkerülhető, akkor a szabadalom elveszíti az értékét. Ez gyakorlatilag a találmány hasznosítási monopoljoggal való honorálásának elmaradását jelenti, holott a helyettesítés nem feltétlenül érinti a szabadalmaztatott találmány lényegét (például a tárgyi kör egy jellemzőjét váltották ki az új technológia szerinti jellemzővel).

Bár az MSZH Módszertani útmutatója elvi éllel zárja ki a feltalálói tevékenységet ekvivalens jellemzők esetén, azonban speciális esetekben mégsem kizárt, hogy a későbbi megoldás a helyettesítő jellemzővel akár szabadalmazható is. Ilyen speciális helyzet, amikor a korábbi ekvivalens megoldás a technika állásának teljes kiterjesztésű részéhez tartozik, vagyis korábbi elsőbbségű, de csak utóbb nyilvánosságra jutott szabadalmi bejelentés ismerteti. Így a korábbi ekvivalens megoldás a feltalálói tevékenységet nem kérdőjelezheti meg, viszont

³³ Guidelines for Examination in the European Patent Office (rövidítve: GL).

³⁴ „when considering novelty, it is not correct to interpret the teaching of a document as embracing well-known equivalents which are not disclosed in the documents; this is a matter of obviousness” (GL. C-IV, 9.2).

nem is újdonságrontó, így a későbbi elsőbbségi szabadalmi bejelentés szintén szabadalmazható lehet.³⁵

A másik speciális helyzet, amikor a helyettesítés új anyaggal, eszközzel, eljárással történik.

Ekvivalens jellemzőről akkor beszélünk, amikor jól tudjuk, hogy a két jellemző különböző (pl. réz és alumínium), azonban céljukat, funkciójukat, hatásukat tekintve egyformán viselkednek (mindkettő jó elektromos vezető). Az ESZE, illetve az azzal harmonizált Szt. szerint a feltalálói tevékenység egyetlen kritériuma, hogy a találmány ne legyen nyilvánvaló a szakember számára a technika állásához képest. Nem szükséges viszont, hogy a találmány bármiben *másképp* viselkedjen, mint a korábbi ismert megoldás.³⁶ Az ESZE, illetve az Szt. nem tartalmaz olyan követelményeket, mint amilyen a találmány „haladó jellege” volt az RSzt.-ben:

RSzt. 3. § *A technika adott állásához képest haladást jelent a megoldás, ha annak révén eddig ki nem elégített szükséglet elégíthető ki, vagy valamely szükséglet az eddiginél előnyösebben elégíthető ki.*

Tehát ha egy megoldás egyéb oknál fogva nincs kizárva a szabadalmi oltalomban részesíthető találmányok köréből, akkor a szabadalmazhatóságnak nem feltétele, hogy a megoldás *más* célra szolgáljon, vagy azt a célt jelentősen *eltérő* módon és jelentősen *más* eredménnyel valósítsa meg, mint a technika állása. Például a réz és az alumínium esetében az elektromos vezetőképeség ugyanazon a fizikai hatásmechanizmuson alapul, és bizonyos felhasználásoknál az elektromos vezetés szempontjából elért eredmény lényegében azonosnak tekinthető.

A szabadalmazható „ekvivalens” találmányok – bár egymáshoz képest újak – átfedő oltalmi kört eredményeznek. Vagyis ha az Szt. 24. § (4) bekezdése vagy az ESZE 69. cikkének értelmezésére szolgáló jegyzőkönyv szerinti ekvivalenciaelvet mechanikusan alkalmazzuk, nemcsak a későbbi szabadalom szerinti hasznosítás valósítja meg a korábbi szabadalom bitorlását, hanem a korábbi szabadalom szerinti hasznosítás is bitorlást valósít meg a későbbi szabadalomra nézve.

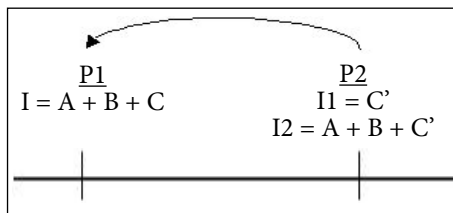
Vizsgáljuk meg például az MSZH Módszertani útmutatójában felhozott példát az ekvivalenciára:³⁷ tekintsünk egy olyan megoldást, amely csak annyiban különbözik egy másik, ismert megoldástól, hogy az ott alkalmazott elektromos motorral hajtott szivattyú helyett hidraulikus motorral hajtott szivattyút alkalmaznak. Tegyük fel, hogy a C betűvel jelölt elektromos motorral hajtott szivattyú ismert, míg a C' betűvel jelölt hidraulikus motorral hajtott szivattyú még nem. Vonatkozzon P1 szabadalom $I = A + B + C$ alakú (A és B és C jellemzőkkel meghatározott) igénypontja egy olyan berendezésre vagy eljárásra, amely elektromos motorral hajtott szivattyút (C) tartalmaz vagy alkalmaz. Egy későbbi elsőbbsé-

³⁵ Ez felveti a kettős szabadalmazás problematikáját, ahogy azt a jelen cikksorozat 1. részében kifejtettük.

³⁶ L. pl. az ESZH T697/92 Fellebbezési Tanácsi döntését.

³⁷ MSZH Módszertani útmutató, III. fejezet, 4.3.2.8.

gű P2 szabadalom vonatkozzon az új hidraulikus motorral hajtott szivattyúra (C'-re) mint önálló megoldásra, és ennek felhasználására az ismert berendezésben vagy eljárásban, tehát $A + B + C'$ alakú berendezésben vagy eljárásban.

Tegyük fel továbbá, hogy a C' eszköz (hidraulikus motorral hajtott szivattyú) új, és a technika állásához (különösen C-hez) képest nem nyilvánvaló, ugyanakkor az $A + B + C'$ alakú termékben vagy eljárásban ugyanarra a célra szolgál, lényegében ugyanolyan módon és eredménnyel, mint a C eszköz (elektromos motorral hajtott szivattyú) az $A + B + C$ alakú korábbi találmányban.

Ekkor egy $I1 = C'$ alakú igénypont nyilván szabadalmazható P1-hez képest (feltettük ugyanis, hogy új és feltalálói tevékenységen alapuló eszközről van szó), és mivel az $A + B + C'$ alakú megoldásban új és a technika állásához képest nem nyilvánvaló jellemző (ti. hidraulikus motorral hajtott szivattyú) szerepel, ezért egy $I2 = A + B + C'$ alakú igénypont is szabadalmazható. (Természetesen ha valaki a hidraulikus motorral hajtott szivattyú nyilvánosságra jutása után próbálna egy $I2 = A + B + C'$ alakú igénypontot szabadalmaztatni, akkor az már nem alapulna feltalálói tevékenységen.)

Mivel a C' eszköz az $A + B + C'$ alakú berendezésben vagy eljárásban ugyanarra a célra szolgál, lényegében ugyanolyan módon és eredménnyel, mint a C eszköz az $A + B + C$ alakú berendezésben vagy eljárásban, ezért a C elektromos motorral hajtott szivattyú és a C' hidraulikus motorral hajtott szivattyú mint igényponti jellemzők ekvivalensek egymással.

A P2 szabadalom $I2 = A + B + C'$ igénypontja szerinti berendezés (vagy eljárás) nyilvánvalóan ütközik a korábbi P1 szabadalom $I = A + B + C$ igénypontjába, ha az ekvivalenciát a bitorlási cselekmény időpontjában értékeljük (ti. akkor már nyilvánvaló a C eszköz helyettesítése az időközben feltalált C' eszközzel). Tehát ez esetben a P2 szabadalom tulajdonosa nem tudja az $I2$ igénypont szerinti megoldást hasznosítani a P1 szabadalom megsértése nélkül. Ez egyfelől pozitívum, hiszen adott esetben nagyon könnyen megkerülhető lenne a P1 szabadalom, ha a C jellemző minden, a találmány szempontjából azonos tulajdonságú új C' jellemzővel kiváltható lenne, emellett a kényszerengedély intézménye pontosan ilyen helyzetekre van kitalálva – a függő szabadalom hasznosítása indokolt esetben és megfelelő licencdíj fizetése mellett a hatóság által biztosítható. Másfelől gátolhatja az innovációt, ha az ekvivalenciaelv révén későbbi megoldások (jelen esetben P2 szabadalom) tárgyára is kiterjesztjük egy korábbi szabadalom (P1) oltalmi körét. Megjegyezzük, hogy ilyen helyzetben

mindkét fél innovatív tevékenységet folytat, tehát egyik pozícióban lévő fél preferálása sem azonosítható egyértelműen az innováció támogatásával vagy éppen megakasztásával.

Fordított irányból még érdekesebb a helyzet. A fenti megfontolás alapján a P1 szabadalom $I = A + B + C$ igénypontja szerinti termék (vagy eljárás) is ütközik a későbbi P2 szabadalom $I2 = A + B + C'$ igénypontjába az ekvivalenciaelv alapján. Tehát az ekvivalenciaelv mechanikus alkalmazásával a korábbi elsőbbségű P1 szabadalom sem hasznosítható a későbbi P2 szabadalom megsértése nélkül, ami még előhasználati jog mellett is erősen sérelmes a P1 szabadalom jogosultja számára, hiszen az előhasználati jog csak meglehetősen korlátozott jogokat biztosít, és azt is csak a sértett szabadalom elsőbbsége előtt megkezdett használat folytatásához.³⁸

Hasonlóan, fennálló jogok visszaható hatályú korlátozását jelenti, ha az $A + B + C$ megoldás ugyan nem képezte szabadalom tárgyát, de korábbtól fogva ismert volt, és ezt a közkincsnek számító megoldást a P2 szabadalom utólag monopolizálhatná az ekvivalenciaelv révén.

Szemmel láthatóan nem elégséges az ekvivalens jellemzőkkel megvalósuló megoldások elvi élel történő bevonása az oltalmi körbe, mint ahogy azt az ESZE-hez fűzött jegyzőkönyv, illetve az Szt. teszi, hanem emellett az ekvivalenciaelv alkalmazhatóságának korlátait is pontosan definiálni kell.

4.2. Külföldi joggyakorlat

Az AIPPI 2003-ban foglalkozott az ekvivalenciaelv alkalmazásának nemzeti gyakorlatával. Az erre vonatkozó Q175 kérdőívet megválaszoló nemzeti csoportok válaszaiból igen sokszínű kép rajzolódott ki – a fenti kérdésekben koránt sincs konszenzus az egyes országok között, illetve számos országban (mint például Magyarországon is) még nincs kialakult joggyakorlat az ekvivalencia elvének speciálisabb aspektusaira nézve.

Az amerikai joggyakorlatban az ekvivalenciaelv elsősorban a szabadalmas érdekeit védi. A szabadalmas a bejelentés kidolgozásakor nem gondolhat mindenre előre, nem tudja kizárni azokat a triviális helyettesítő jellemzőket, amelyek majd csak később válnak ismertté. Éppen ezért az ekvivalencia elvét nem a bejelentési napra visszavetítve, hanem a bitorlás idején tekintik, így az ekvivalenciaelv azokkal a jövőbeli új helyettesítő jellemzőkkel szemben is védi a szabadalmast, amelyekkel a találmány elvének módosítása nélkül megkerülhetővé válna az oltalmi kör. Szépen illusztrálja ezt a megközelítést az Egyesült Államok

³⁸ Szt. 21. § (1) Előhasználati jog illeti meg azt, aki az *elsőbbség napja előtt kezdte meg* a találmány tárgyának belföldön, jóhiszeműen és gazdasági tevékenysége körében történő előállítását vagy használatát, vagy annak érdekében komoly előkészületet tett.

Szt. 21. § (3) Az előhasználóval szemben a szabadalmi oltalom – az előállításnak, a használatnak, illetőleg az előkészületnek az *elsőbbség napján* meglévő mértékéig – hatálytalan. ...

Szövetségi Fellebbviteli Bírósága³⁹ által hozott döntés indoklása a *Chiuminata v. Cardinal Industries* ügyben.

„Az ekvivalencia elve azért szükséges, mert a jövőt nem lehet megjósolni. A technológia előrehaladásával előfordulhat, hogy a szabadalom megadását követően a találmány egy olyan változatát fejlesztik ki, amely a szabadalmi igényponttól csak lényegtelen mértékben tér el, így azt bitorlásként kell értékelni. Az ilyen, később kifejlesztett technológián alapuló változatot képtelenség lett volna a szabadalomban kifejteni.”⁴⁰

Az amerikai megközelítésben tehát az $I2 = A + B + C'$ igénypont szerinti megoldás beleeshet a P1 szabadalom oltalmi körébe, amennyiben a C' jellemzőre teljesül a szintén Amerikából származó hármas azonossági teszt (*triple identity test* – *Graver Tank v. Linde Air Products*).

A harmadik fél jogainak visszamenő hatályú korlátozását az USA-ban szintén a precedensjog zárja ki – a *Lemelson v. General Mills*-ügyben hozott döntés kimondja, hogy az ekvivalenciaelvet nem lehet úgy értelmezni, hogy azáltal a szabadalom oltalmi köre a technika állásához tartozó korábbi megoldásra vagy annak nyilvánvaló variánsára is kiterjedjen.

Ez utóbbi jogeset alapján a későbbi P2 szabadalom még az ekvivalenciaelv révén sem terjedhetne ki a korábbi P1 szabadalom tárgyát képező $A + B + C$ alakú megoldásra.

Japánban szintén a bitorlási cselekmény megvalósulásakor vizsgálják az ekvivalencia kérdését, és ugyancsak ügyelnek rá, hogy a technika állásához tartozó, vagy abból szakember számára nyilvánvaló módon levezethető megoldások ne essenek utólag bele egy későbbi szabadalom oltalmi körébe. A japán bíróságok által használt ötlépéses teszt hasonló elveket fektet le, mint amelyeket az amerikai precedensjogban láttunk.⁴¹

³⁹ United States Court of Appeals for the Federal Circuit.

⁴⁰ „The doctrine of equivalents is necessary because one cannot predict the future. Due to technological advances, a variant of an invention may be developed after the patent is granted, and that variant may constitute so insubstantial a change from what is claimed in the patent that it should be held to be an infringement. Such a variant, based on after-developed technology, could not have been disclosed in the patent” (*Chiuminata v. Cardinal Industries*, 1998).

⁴¹ A japán bírósági gyakorlat „tesztje” az ekvivalenciaelv alkalmazhatóságára (AIPPI Summary Report – Q175):

„(1) The portion of the claimed invention that is different from the accused product is not a substantial part of the claimed invention;

(2) The purpose of the invention is still performed by the accused product which replaces that portion by another thing or process, and the same operation and effect as those of the invention are attained by the accused product;

(3) The above replacement could have been easily conceived by a person skilled in the art *at the time of manufacture of the accused product*;

(4) The accused product was not part of any publicly known technology or knowledge at the time of the filing of the application, and could not have been easily conceived by a person skilled in the art based on existing knowledge of the art at the time of filing; and

(5) There are no special circumstances such as where the accused product was intentionally excluded from the claim by the patentee during the prosecution of patent (file wrapper estoppel).”

Az AIPPI 2003-as felmérése alapján a szabadalmi oltalom terjedelme az ekvivalenciaelv révén ugyancsak változhat Franciaországban, Németországban, Hollandiában, a Cseh Köztársaságban, Koreában és Brazíliában.

Ezzel szemben Kolumbiában, Paraguayban, Oroszországban és Mexikóban a bejelentési nap, míg Svédországban, Lengyelországban és Dániában az elsőbbség időpontja az irányadó az ekvivalenciaelv alkalmazásánál.

Érdekes megjegyezni, hogy Angliában a bitorlás tényének megállapítására szolgáló „protokollkérdések” nem a bitorlás időpontját, de nem is a bejelentési, illetve elsőbbségi napot tekintik mérvadó dátumnak, hanem a közzététel napjára vetítik vissza az ekvivalencia kérdését.⁴² Ezt a joggyakorlatot követi Ausztrália és némi különbséggel Kanada is.

4.3. A magyar joggyakorlat

Az AIPPI vizsgálódása során a magyar csoport a fent ismertetett amerikai és japán joggyakorlattal ellentétes álláspontra helyezkedett, hangsúlyozva, hogy az ekvivalenciaelv révén nem változhat meg az oltalmi kör terjedelme, vagyis az új technológiákon alapuló megoldások nem eshetnek a szabadalom oltalmi körébe. Ebben a megközelítésben a későbbi P2 szabadalom új C' eszközt alkalmazó A + B + C' berendezése (vagy eljárása) nem bitorolja a korábbi P1 szabadalom I1 igénypontját – vagyis az új C' eszköz segítségével megkerülhető a P1 szabadalom. Ezt a gondolatmenetet követve ez a helyzet akkor is fennáll, ha az A + B + C' berendezést nem a C' eszköz feltalálója ismerteti a P2 szabadalmi bejelentésben, hanem az a C' eszköz nyilvánosságra jutása (pl. a P2 szabadalmi bejelentés közzététele) után bárki számára evidens helyettesítési lehetőségként adódik. A magyar csoport szerint pontosan azért van szükség az oltalmi kör időben való rögzítésére, hogy új találmányok és fejlesztések ne essenek bele a korábbi szabadalom oltalmi körébe, valamint harmadik felek jogbiztonságának biztosítása végett:

„A magyar csoportnak az a véleménye, hogy a szabadalmi oltalom terjedelmének időben nem szabad változnia. Ha a szabadalom oltalmi körébe eső ekvivalenseket különböző időpontokban határoznánk meg, akkor a szabadalmastól különböző felek találmányai és fejlesztései is bekerülhetnek a szabadalom oltalmi körébe. Ez nem lenne helyénvaló. Hovatovább, a szaba-

⁴² Az angol bírósági gyakorlat „tesztje” az ekvivalenciaelv alkalmazhatóságára (AIPPI Summary Report – Q175):

„(1) Does the variant have a material effect on the way the invention works? If yes, the variant is outside the claim.

(2) If no – Would this (i.e. that the variant has no material effect) have been obvious at the date of publication of the patent to a person skilled in the art? If no, the variant is outside the claim.

(3) If yes – Would the reader skilled in the art nevertheless have understood from the language of the claim that the patentee intended that strict compliance with the primary meaning was an essential requirement of the invention? If yes, the variant is outside the claims. If no, the variant infringes.”

dalmi oltalom időben változó terjedelme jogbizonytalanságot eredményezne, ami harmadik felekkel szemben nyilvánvalóan méltánytalan lenne, és sértené jogos érdekeiket.”⁴³

Ezzel a megfontolással a fenti P2 szabadalom I2 = A + B + C' igénypontja nemcsak oltalmazható, de még függő szabadalmat sem eredményezne – holott a magyar Szt. által ismert, függő szabadalmakra vonatkozó kényszerengedély intézménye pont a valamilyen szempontból továbbfejlesztett találmányok „alárendelt” oltalmát biztosítja.

Ugyanakkor a magyar csoport arról is beszámolt, hogy az oltalmi kör időbeli változására vonatkozó jogeset még nem született a felmérés idején (2003). Ha a magyar bíróságok az AIPPI magyar csoportjának álláspontját teszik magukévá, akkor Magyarországon az új technológiák kivezetnek majd a korábbi technológián alapuló szabadalom oltalmi köréből. A fordított irányú kérdésre nézve – vagyis hogy a korábbi P1 szabadalom bitorolhatja-e a későbbi P2 szabadalmat – feltehetően Magyarországon sem értelmeznék a bíróságok az ekvivalencia elvét úgy, hogy azzal a szabadalmi oltalom utólag kiterjedjen korábbi ismert megoldásokra.

Mint az AIPPI felmérésére adott válaszok változatosságából kitűnik, az ekvivalenciaelv időbeliségének a kérdésénél a szabadalmas és harmadik felek érdekkonfliktusa kerül előtérbe. Egyfelől a szabadalmas nem készülhet fel előre az olyan jövőbeli megkerülő megoldások lefedésére, amelyek továbbra is a találmány elvén alapulnak, másfelől harmadik felek számára sérelmes lehet, ha az új fejlesztések is beleesnek a korábbi szabadalom oltalmi körébe. Az ilyen jellegű érdekkonfliktusok eldöntését talán szerencsésebb lenne a jogalkotóra bízni, jogszabályszerű rendelkezés hiányában azonban a bírói esetjog fogja majd Magyarországon is kitölteni ezt a joghézagot, éppúgy, mint a példaként említett fenti országokban.

Összefoglalás

A jelen cikksorozatban kísérletet tettünk azoknak a főbb szabadalomjogi kérdésköröknek az áttekintésére, amelyek célkeresztjében a szabadalmi igénypontok vizsgálata áll. Ilyen kérdéskörök a (i) szabadalmazhatóságon belül az újdonság és a feltalálói tevékenység vizsgálata, a (ii) szabadalmaztatási eljárás, valamint a megadást követő kontradiktórius eljárások során a bővítő értelmű módosítások tilalma (bár ez a leírás egészét is érinti), az (iii) elsőbbség elismerhetőségének kérdése, valamint a (iv) szabadalmi oltalom terjedelme és ezzel összefüggésben a szabadalombitorlás kérdése.

⁴³ „The Hungarian Group is of the opinion that the scope of patent protection should not change in time. If the protection of equivalents by the patent was decided upon at different points of time, inventions and developments elaborated by parties other than the patentee could have been included into the scope of protection conferred by the patent. This would be unfair. Moreover, the change of the scope of patent protection with time would create legal uncertainty which would be clearly unequitable and against legitimate interests of third parties” (AIPPI Report Q175 – Hungary).

A szabadalmi igénypontok kiemelt jogi szerepe indokoltá tette olyan igénypont-formalizmust a különböző jogi aspektusok egységes kezelésére, amely a jogalkalmazók számára megkönnyítené a döntés folyamatát, míg a szabadalmi eljárásokban részt vevő felek és képviselőik számára átláthatóbbá és kiszámíthatóbbá tenné ugyanezt. Egy ilyen formális igénypontmodell felépítése és gyakorlati alkalmazásának bemutatása meghaladja a jelen cikksorozat keretét, azonban e sorok szerzőjének szándékában áll a későbbiekben önálló formában foglalkozni a kérdéssel.

Irodalom

- Bobrovsky Jenő*: Az enyém, a tied és a miénk a szellemi tulajdonban; www.mie.org.hu
- Ficsor Mihály*: „Adjon úgyis, ha nem kérem?” Még egyszer (a hivatalból az officialitásról és a megsemmisítésről. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 3. (113.) évf. 1. sz., 2008. február
- Michel Judge*: The role and responsibility of patent attorneys in improving the doctrine of equivalents. IDEA, 2000. 1. sz. p. 123–129
- Ray D. Weston*: A comparative analysis of the doctrine of equivalents: Can European approaches solve an American dilemma? IDEA, 1998. 1. sz. p. 35–79
- The Annotated European Patent Convention, 16th revised edition by *Derk Visser* (Updated till 15 November 2008, H. Tel, Publisher, 2008
- Case Law of the Boards of Appeal of the European Patent Office. Edited by: *Albert Ballester Rodès, Sabine Demangue, Christos Dimopoulos, Barbara Dobrucki, Jane Osbeldiston, Chrysoula Pantheroudakis, Yvonne Podbielski, Jérôme Serre* (Fifth Edition), EPO, 2006
- Guidelines for Examination in the European Patent Office. European Patent Office, December, 2007
- Revision of the European Patent Convention (EPC 2000), Synoptic presentation EPC 1973/2000 – Part I: The Articles. EPO Official Journal, Special Ed. 4, 2007
- Revision of the European Patent Convention (EPC 2000), Update of decision of the President and notices from the European Patent Office of relevance to patent practitioners. EPO Official Journal, Special Ed. 3, 2007
- A szabadalmi ügyintézés módszertani útmutatója. Magyar Szabadalmi Hivatal (1. sz. frissítés, 2001. június)
- AIPPI Summary Report – Question Q175 – The role of equivalents and prosecution history in defining the scope of patent protection, 2003
- AIPPI Report Q175 – Hungary. Hungarian Group: *E. Baranyi, E. Friedmann, J. Kerény, Dr. D. Machytka-Frank, Dr. A. Mándi* (Chair), *K. Mármarosi, I. Molnár, L. Németh, Zs. Németh, Dr. T. Palágyi, Dr. I. Polgár, A. Weichinger*
- United States Court of Appeals for the Federal Circuit döntése (97-1194,-1401); Chiuminatta Concrete Concepts, Inc., Edward Chiuminatta, and Alan R. Chiuminatta, V. Cardinal Industries, Inc. and Green Machine Corporation, and Allen Engineering Corporation

A GOOGLE ADWORDS SZOLGÁLTATÁSA AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG ELŐTT

Az Európai Bíróság meghozta a régen várt ítéletet abban a három összevont előzetes döntéshozatali eljárásban, amelyekben a Google France SARL-t perelték különböző védjegyjogosultak annak megállapítását kérve a francia bíróságoktól, hogy a Google kulcsszókereső rendszerében azon megjelölések kulcsszavakként történő értékesítésével, amelyek a védjegyjogosultak védjegyeivel megegyeznek vagy azokkal összetéveszthetőek, védjegyjogot bitorol. A Bíróság döntését azért várták nagy érdeklődéssel, mivel annak nemcsak a Google-ra, hanem az interneten fellelhető összes keresőmotorra kihatása lehetett. A kérdés tehát az volt, hogy működhet-e tovább a keresőrendszer az eddigi módszerekkel, vagy szigorítja-e az Európai Bíróság annak feltételeit a védjegyjogra hivatkozva.

1. ELŐZMÉNYEK

A Google egy keresőmotort üzemeltet. Ha az internetfelhasználó a keresőmotorba beír egy kulcsszót, két eredményt kap: a természetes és a szponzorált eredményeket. A természetes eredmények a Google kifejlesztette algoritmus által létrehozott, az adott kulcsszó tekintetében releváns honlapokat sorolják fel a képernyő bal oldalán.¹ A képernyő jobb oldalán található a szponzorált linkek, a reklámok. Ezeket az eredményeket a keresőmotor lényegében a reklámozó által megvásárolt kulcsszavak fejében jeleníti meg. A Google az ún. AdWords rendszerén keresztül a reklámozóknak a kulcsszavak teljes tárárt, köztük védjegyeket, védjegyek és termékek kombinációját is felkínálja vételre. A reklámozó maga dönti el, hogy a reklámjára való klikkelés után mennyit hajlandó fizetni a Google-nak. Minél nagyobb ez az összeg, annál előbbre rangsorolja a keresőmotor az adott reklámot. Azt, hogy az illetőnek joga, illetve jogosultsága van-e az adott kifejezés felhasználására, a Google nem vizsgálja.

A Franciaországban indított perek tárgya a szponzorált linkek voltak. A szponzorált linkekkel szemben felhozott kifogásokra való tekintettel az alapügyek két csoportba sorolhatók: a Louis Vuitton a keresőszavak segítségével megjelenített olyan reklámokat kifogásolta, melyek hamis Louis Vuitton termékeket reklámoztak,² míg a Viaticum, a Lutaciel,³ továbbá a Tiger SARL és a Thonet⁴ a versenytársak általi kulcsszavak felhasználását kifogásolták,

¹ Időközben már a természetes eredményeket létrehozó algoritmusa miatt is panaszt emeltek a Google-lal szemben. Az Európai Bizottság három vállalkozás versenyjogi panasza alapján előzetes vizsgálatot kezdeményezett. L. <http://googlepolicyeurope.blogspot.com/2010/02/this-stuff-is-tough.html>.

² C-236/08 Google France SARL, Google Inc. v Louis Vuitton Malletier.

³ C-237/08 Google France SARL v Viaticum AS, Luteciel SARL.

⁴ C-238/08 Google France SARL v CNRRH, Pierre-Alexis Thonet, Bruno Raboin, Tiger SARL.

tehát amikor a vállalkozások kulcsszóként megvásárolják a versenytárs védjegyét. Amikor tehát a felhasználó egy védjeggyel védett termékre vagy szolgáltatásra keres rá, a szponzorált linkek alatt a védjegy árujegyzékében szereplő árukkal vagy szolgáltatásokkal azonos vagy azokhoz hasonló árukat, szolgáltatásokat kínáló webhelyek jelennek meg. Ezek tekintetében is két esetet kell megkülönböztetni. Egyrészt, amikor a reklámozó magában a reklámban is feltünteti a versenytárs védjegyét, másrészt, amikor az csak a kulcsszóban, azaz az internetfelhasználók számára nem látható módon jelenik meg.

Miután a Google-t mindhárom esetben másodfokon is elmarasztalták, a Google semmisségi kérelemmel fordult a Cour de cassation-hoz, amely előzetes döntéshozatal céljából mindhárom esetben az Európai Bírósághoz fordult.

2. AZ ELŐZETES DÖNTÉSHOZATALBAN FELTETT KÉRDÉSEK

2.1. A HAMISÍTOTT TERMÉKEK VONATKOZÁSÁBAN FELTETT KÉRDÉSEK

A hamisított termékekkel kapcsolatban a francia bíróság azt kérdezte meg, hogy úgy kell-e értelmezni a védjegyjogosultnak a védjegyváltalomból folyó kizárólagos jogait,⁵ hogy az ellenszolgáltatás fejében reklámszolgáltatást nyújtó szolgáltató, amely lajstromozott védjegyekkel azonos vagy azokhoz hasonló kulcsszavakat bocsát a hirdetőik rendelkezésére, és reklámszerződés alapján e kulcsszavak felhasználásával olyan promóciós linkek létrehozását és kiemelt helyen történő megjelenítését szervezi, amelyek hamisított árukat kínáló webhelyekre vezetnek, olyan módon használja e védjegyeket, amellyel szemben a védjegyjogosult felléphet?

Kérdésként merült fel továbbá, hogy amennyiben jó hírnevet élvező védjegyekről van szó, a jogosult felléphet-e az ilyen használattal szemben a jó hírnevű védjegyekre előírt speciális szabályok alapján is?⁶

⁵ A Tanács 1988. december 21-i első irányelve a védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről, 5. cikk (1) bekezdésének *a*) és *b*) pontja és a 40/94 rendelet 9. cikke (1) bekezdésének *a*) és *b*) pontja. Irányelv 5. cikk (1): „A védjegyváltalom a jogosult számára kizárólagos jogokat biztosít. A kizárólagos jogok alapján a jogosult bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül gazdasági tevékenység körében használ *a*) a védjeggyel azonos megjelölést olyan árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyek azonosak a védjegy árujegyzékében szereplő árukkal, illetve szolgáltatásokkal; *b*) olyan megjelölést, amelyet a fogyasztók a védjeggyel összetéveszthetnek a megjelölés és a védjegy azonossága vagy hasonlósága, valamint az érintett áruk, illetve szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt; az összetéveszthetőség magában foglalja azt az esetet is, ha a fogyasztók a megjelölést gondolati képzetársítás (asszociáció) útján kapcsolhatják a védjegyhez.”

⁶ Az irányelv 5. cikk (2) bekezdése és a rendelet 9. cikke (1) bekezdésének *c*) pontja. Irányelv 5. cikk (2): „Bármely tagállam előírhatja továbbá, hogy a jogosult bárkivel szemben felléphet, aki hozzájárulása nélkül gazdasági tevékenység körében a védjeggyel azonos vagy ahhoz hasonló megjelölést használ az árujegyzékben szereplő árukhöz, illetve szolgáltatásokhoz nem hasonló árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, feltéve, hogy a védjegy a tagállamban jó hírnevet élvez, és a megjelölés alapos ok nélkül történő használata sértene vagy tisztességtelenül kihasználná a védjegy megkülönböztető képességét vagy jó hírnevét.”

2.2. VERSENYTÁRS ÁLTAL TÖRTÉNŐ HASZNÁLAT VONATKOZÁSÁBAN FELTETT KÉRDÉSEK

A francia bíróság először is feltette az általános kérdést, hogy önmagában sérti-e a védjegyjogosult kizárólagos jogait, ha egy felhasználó olyan kulcsszót foglal le az interneten ellenszolgáltatás fejében történő reklámszolgáltatásra vonatkozó szerződés útján, amely az e szóra vonatkozó keresés eredményeként olyan linket jelenít meg, amely az e felhasználó által üzemeltetett, árukat és szolgáltatásokat kínáló webhelyre vezet, és amely egyben harmadik személy javára lajstromozott védjeggyel azonos vagy ahhoz hasonló megjelölést használ a védjegyjogosult engedélye nélkül a védjegy árujegyzékében szereplő árukkal vagy szolgáltatásokkal azonos vagy azokhoz hasonló áruk vagy szolgáltatások megjelölésére?

Továbbá, úgy kell-e értelmezni a védjegyjogosult kizárólagos jogait,⁷ hogy az ellenszolgáltatás fejében reklámszolgáltatást nyújtó szolgáltató, amely lajstromozott védjegyekkel azonos vagy azokhoz hasonló kulcsszavakat bocsát a hirdetők rendelkezésére, és reklámszerződés alapján e kulcsszavak felhasználásával olyan promóciós linkek létrehozását és kiemelt helyen történő megjelenítését szervezi, amelyek a védjegy árujegyzékében szereplő árukkal azonos vagy azokhoz hasonló árukat kínáló webhelyekre vezetnek, olyan módon használja e védjegyeket, amellyel szemben a védjegyjogosult felléphet?

2.3. AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOMMAL ÖSSZEFÜGGŐ SZOLGÁLTATÁS VONATKOZÁSÁBAN FELTETT KÉRDÉS

Végül a francia bíróság, eltávolodva a szűken vett védjegyjogtól, mindhárom esetben rákérdezett az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó felelősségére abban az esetben, ha a fenti használatok nem minősülnek olyannak, amellyel szemben a védjegyjogosult az irányelv vagy a rendelet értelmében felléphet. Azaz a fizetős reklámszolgáltatást nyújtó szolgáltató az Elektronikus Kereskedelemről szóló Irányelv⁸ 14. cikke értelmében az információs társadalommal összefüggő olyan szolgáltatást nyújtó szolgáltatónak minősül-e, amely szolgáltatás annak igénybevevője által küldött információk tárolásából áll (tárhelyszolgáltató), és ily módon a felelőssége nem állapítható meg amíg a védjegyjogosult nem tájékoztatta a megjelölésnek a hirdető által történő jogosulatlan használatáról?

⁷ Az irányelv 5. cikk (1) bekezdésének *a*) és *b*) pontja. L. 5. lábjegyzet.

⁸ 2003/31/EK irányelv a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól.

3. AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG DÖNTÉSE

3.1. AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG VÉDJEJYJOGGAL KAPCSOLATOS ÉRVELÉSE

A Bíróság előzetes megállapításként ítéletében⁹ következőképpen foglalja össze az alapügyek tárgyát képező jogviták eredetét: „internetes reklámszolgáltatások keretében kulcsszóként védjegyeknek megfelelő megjelöléseket használnak anélkül, hogy azok jogosultjai e használatához hozzájárultak volna. Az említett kulcsszavakat a reklámszolgáltatás nyújtójának ügyfelei választották, és azokat e szolgáltató elfogadta és tárolta. A szóban forgó ügyfelek a védjegyjogosult termékeinek utánezeteit értékesítik ..., vagy csupán a védjegyjogosult versenytársai ...”.

A francia bíróság által a fentiekkel kapcsolatban feltett kérdések egyfelől a kulcsszónak a reklámszolgáltatás nyújtója által történő tárolására és ügyfele hirdetésének az említett kulcsszó alapján történő megjelenítésére, másfelől pedig a kulcsszó hirdető által történő kiválasztására és a hirdetés azon megjelenítésére vonatkoznak, amelyet e kiválasztás a hivatkozási mechanizmus révén eredményez.¹⁰ Mivel mindkét esetben arról van szó, hogy a védjegynek megfelelő kulcsszavakat használtak olyan promóciós linkek megjelenítése céljából, amelyek a kulcsszónak megfelelő védjegyek árujegyzékében szereplő árukkal vagy szolgáltatásokkal azonos árukat vagy szolgáltatásokat kínálnak, ezért a Bíróság ítéletében főképp az irányelv 5. cikk (1) bekezdésének *a*) pontjára, illetve a rendelet 9. cikk (1) bekezdésének *a*) pontjára tekintettel vizsgálja meg a kérdést, mivel ezek azonos árukra és szolgáltatásokra vonatkozó védjegyhasználatról beszélnek, míg ugyanezen bekezdések *b*) pontja hasonló áruk és szolgáltatások esetében rendelkezik a védjegyjogosult jogairól.

3.1.1. Az irányelv 5. cikk (1) bekezdés *a*) pontjának, illetve a rendelet 9. cikk (1) bekezdés *a*) pontjának értelmezése¹¹

Az irányelv 5. cikk (1) bekezdésének *a*) pontja szerint a védjegyjogosult bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül gazdasági tevékenysége körében használ a védjeggyel azonos megjelölést olyan árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyek azonosak a védjegy árujegyzékében szereplő árukkal, illetve szolgáltatásokkal.

A Bíróság a fenti rendelkezéssel kapcsolatban három kérdéskört vizsgált: *i*) a gazdasági tevékenység körében történő használat fogalmát; *ii*) az árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatos használat fogalmát és *iii*) a védjegy alapvető funkcióinak megsértésére alkalmas használatot.

⁹ A Bíróság ítélete (Nagytanács) 2010. március 23-án, a C-236/08–C-238/08. sz. egyesített ügyekben, a továbbiakban: ítélet.

¹⁰ L. ítélet, 44. pont.

¹¹ A továbbiakban az irányelv szövegét vesszük alapul.

3.1.1.1. A gazdasági tevékenység körében történő használat

Az Európai Bíróság eddigi gyakorlata szerint akkor használ valaki gazdasági tevékenysége körében védjeggyel azonos megjelölést, ha az gazdasági előnyre törekvő kereskedelmi tevékenység keretében, és nem magáncélú használat során történik.¹²

A Bíróság az egyes hirdetőik tekintetében megállapította, hogy azok egyértelműen a fenti ítélkezési gyakorlat értelmében használják a védjegyekkel megegyező megjelöléseket.

A reklámszolgáltatást nyújtója, azaz a Google tekintetében azonban ezt a következő érvek miatt nem tartotta megalapozottnak. Álláspontja szerint az vitathatatlan, hogy a Google is kereskedelmi tevékenységet végez és gazdasági előnyre törekszik, amikor ügyfelei számára kulcsszavakat értékesít. Kétségtelen továbbá az is, hogy a reklámszolgáltatás nyújtására a védjegyjogosultak hozzájárulása nélkül kerül sor, és azt az utóbbiak versenytársai és termékhamisítók is igénybe vehetik.¹³

Nem találta azonban úgy a Bíróság, hogy ezen tevékenysége során a Google az irányelv 5. cikke értelmében „használja” a megjelölést. A Bíróság ugyanis úgy ítélte meg, hogy abból, hogy a Google lehetővé teszi védjegyek kulcsszavakként történő kiválasztását, majd azokat tárolja, és ügyfelei hirdetéseit azok alapján jeleníti meg, nem következik, hogy a Google az 5. cikk értelmében maga is használná a megjelöléseket.

A Bíróság kifejti, „hogy [a]z a tény ugyanis, hogy [a reklámszolgáltató] megteremti a valamely megjelölés használatához szükséges technikai feltételeket, és e szolgáltatásért ellenértéket kap, nem jelenti azt, hogy az említett szolgáltatás nyújtója maga is használná az említett megjelölést.”¹⁴ Ez azonban nem zárja ki azt, hogy más jogszabályok, pl. az Elektronikus kereskedelmi szolgáltatásokról szóló irányelv alapján ne állhatna fenn a reklámszolgáltató felelőssége.

Mivel tehát a Bíróság a védjegyjogosult számára rögtön az első feltétel alapján kizárta a Google-lal szembeni fellépés lehetőségét, a további feltételeket csak a hirdetőik tekintetében vizsgálta.

3.1.1.2. Árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatos használat

A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az „árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatos” kifejezés főszabály szerint olyan harmadik személy áruira vagy szolgáltatásaira vonatkozik, aki a védjeggyel azonos megjelölést használ. Az 5. cikk (3) bekezdésében felsorolt magatartások, mint pl. eladásra való felkínálás vagy forgalomba hozatal, a Bíróság ítélkezési gya-

¹² L. C-206/01. sz., az Arsenal Football Club-ügyben 2002. november 12-én hozott ítélet 40. pontja, a C-17/06. sz., a Céline-ügyben 2007. szeptember 11-én hozott ítélet 17. pontja, a C-62/08. sz., az UDV North America-ügyben 2009. február 19-én hozott végzés 44. pontja.

¹³ L. ítélet, 54. pont.

¹⁴ L. ítélet, 57. pont.

korlata szerint mindenképpen árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatos használatnak minősülnek.¹⁵

A hamisított termékekkel kapcsolatban a Bíróság szerint egyértelmű, hogy megvalósul a védjeggyel azonos megjelölést hordozó áru eladásra kínálása.

Kérdéses azonban a versenytársak általi használat, amikor is a védjegyet csupán kulcsszóként használják, azaz magában a hirdetésben az már nem jelenik meg. Míg a Google ezzel kapcsolatban azt az álláspontot képviselte, hogy ez nem tekinthető árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos használatnak, addig a védjegyjogosultak természetesen ellentétes állásponton voltak. A Bíróság először is leszögezi, hogy mivel az 5. cikk (3) bekezdése csupán példálózó és nem kimerítő felsorolást ad,¹⁶ ezért önmagában az a tény, hogy a megjelölés nem jelenik meg magában a hirdetésben, még nem jelenti azt, hogy a használat nem „árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos”.

Mivel azonban a Bíróság szerint egyértelmű, hogy a hirdető, aki kulcsszóként más védjegyével azonos megjelölést választott, ezt azért tette, hogy az internethasználó, aki az adott szóra rákeres, ne csak a védjegy jogosultjának linkjeit, hanem a hirdető promóciós linkjeit is lássa, továbbá egyértelmű, hogy az internethasználó a védjeggyel kapcsolatos áruk vagy szolgáltatások kapcsán kíván információkat szerezni, ezért megvalósul az „árukkal és szolgáltatásokkal” kapcsolatos használat.¹⁷ A Bíróság párhuzamot vont az O2-döntésben az összehasonlító reklámmal kapcsolatban hozott ítéletével,¹⁸ amikor is kimondta, hogy „árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos” használatnak minősül az, ha a versenytárs hirdetésében áruk és szolgáltatások összehasonlítása céljából használja a versenytárs védjegyét. Ehhez hasonlóan akkor az is „árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos” használatnak minősül, ha a hirdető azért használja a versenytárs védjegyével azonos megjelölést, hogy a védjegyjogosult áruinak és szolgáltatásainak alternatíváját mutassa be.

Összegezve tehát elmondható, hogy mind a hamisítványok, mind a versenytárs általi használat tekintetében „árukkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos” használatról van szó.

3.1.1.3. A védjegy alapvető funkcióinak megsértésére alkalmas használat

A fenti, jogszabályban szereplő feltételeken túl a Bíróság ítélkezési gyakorlatában egy harmadik feltételt is felállított, amelynek fenn kell állnia ahhoz, hogy a védjegyjogosult élhes-

¹⁵ L. ítélet, 60–61. pont, az irányelv 5. cikk (3) bekezdés: „Az (1) és a (2) bekezdésben szabályozott feltételek megvalósulása esetén tilos különösen a) a megjelölés elhelyezése az árun vagy csomagolásán; b) a megjelölést hordozó áru eladásra való felkínálása, forgalomba hozatala, valamint forgalomba hozatal céljából történő raktáron tartása, illetve szolgáltatás kínálása vagy annak nyújtása a megjelölés alatt; c) a megjelölést hordozó áruk behozatala vagy kivitele; d) a megjelölés használata az üzleti iratokon vagy a reklámozásban.”

¹⁶ L. a szövegben szereplő „különösen” kifejezést.

¹⁷ L. ítélet, 67–69. pont.

¹⁸ A C-535/06.sz. ügyben 2008. június 12-én hozott ítélet.

sen kizárólagos jogából folyó jogosultságaival. Ez a feltétel pedig az, hogy a fentieken túl a megjelölés használata sérti vagy sértheti a védjegy alapvető funkcióit.¹⁹ A védjegy alapvető funkciója, hogy a fogyasztók számára garantálja az áruk vagy szolgáltatások származását. A Bíróság megállapítja, hogy emellett az ún. származási funkció mellett azonban léteznek további funkciók is, mint pl. a minőség szavatolása vagy a kommunikációval, befektetésekkel, illetve a reklámmal kapcsolatos funkciók. A védjegyjogosult akkor léphet fel a harmadik fél által történő védjegyhasználattal szemben, ha az a védjegy bármelyik funkcióját sérti.²⁰

A Bíróság jelen esetben két funkciót ítélt relevánsnak, a származásjelző és a reklámfunkciót, ezért csak azokkal foglalkozott.

Mint ahogy azt a Bíróság már számos ítéletében kimondta, a védjegy alapvető rendeltetése, hogy biztosítsa a fogyasztó számára, hogy a védjegyet hordozó áru vagy a védjegy alatt nyújtott szolgáltatás a védjegyjogosulttól származik. Ezáltal teszi a védjegy a fogyasztó számára lehetővé, hogy az adott árut vagy szolgáltatást más áruktól vagy szolgáltatásoktól megkülönböztesse. Ez alapvetően a védjegy, illetve a hirdetés megjelenítésének módjától függ. Ha az internetfelhasználó számára egyértelmű vagy nem nagy nehézségek árán kideríthető, hogy a hirdetésben szereplő áruk a védjegyjogosulttól vagy harmadik személytől származnak, akkor a származási funkció nem sérül. Tehát a védjegyjogosult csak azt a hirdetést tilthatja meg, amelyről az internethasználók tévesen azt hihetik, hogy az tőle származik.²¹

Sérülhet továbbá a származási funkció akkor is, ha a hirdetés a valósággal szemben gazdasági kapcsolat fennállását sugallja a védjegyjogosult és a hirdető között, illetve ha annyira homályos marad az áruk vagy szolgáltatások származását tekintve, hogy a felhasználó nem tudja azt felismerni.

Ezek konkrét megítélése az Európai Bíróság szerint a nemzeti bíróságok feladata.

A védjegy reklámfunkciója azt jelenti, hogy a védjegyjogosult a védjegyet a fogyasztó tájékoztatása és egyben meggyőzése érdekében alkalmazza. A reklámfunkció akkor sérül, ha a védjegy harmadik fél általi használata veszélyezteti a védjegy jogosultja által eladásösztönző elemként vagy kereskedelmi stratégiai eszközként történő alkalmazását.²²

A Bíróság szerint ugyan egyértelmű, hogy amennyiben az interneten hirdetőik kulcsszóként más védjegyével azonos megjelölést használnak reklámmüzenetek megjelenítése céljából, azzal „bizonyos hatást”²³ gyakorolnak a védjegy reklámfunkciójára, mivel azonban a szponzorált linkek mellett a természetes találatok között meg fog jelenni a védjegyjogosult honlapja, mégpedig „rendszerint az említett felsorolás első helyeinek egyikén”,²⁴ ezért a reklámfunkció nem sérül.

¹⁹ L. többek közt az O2-ítéletet (18. lábjegyzet), továbbá az ítéletet megelőző főtanácsnoki indítvány 54. pontját.

²⁰ L. ítélet, 76–79. pont.

²¹ L. ítélet, 87. pont.

²² L. ítélet, 91–92. pont.

²³ L. ítélet, 93. pont.

²⁴ L. ítélet, 97. pont.

Az Európai Bíróság ez utóbbi kijelentéssel lehetővé teszi azt, hogy a hirdető rajta kívülálló okokra hivatkozással kimentse magát a felelősség alól. Ugyanis a természetes linkek sorrendje sem a hirdetőn, sem a védjegyjogosulton nem múlik, hanem a szponzorált linkektől függetlenül működő keresőrendszert működtető algoritmus szabályozza azt. A Bíróság érveléséből arra lehet következtetni, hogy amennyiben a védjegyjogosult bármely oknál fogva nem szerepelne a természetes találatok között, vagy ott nem az első helyek egyikén szerepelne, akkor a védjegy reklámfunkciójának sérelme megállapítható lenne.

3.1.1.4. Az irányelv 5. cikk (1) bekezdésének a) pontjára tett megállapítások

Összefoglalásként az irányelv 5. cikk (1) bekezdésének a) pontjával kapcsolatban az Európai Bíróság ítélete szerint a védjegyjogosult megtilthatja a hirdetőnek a védjegy kulcsszóként történő használatát, amennyiben azt a védjegy árujegyzékében szereplő árukkal vagy szolgáltatásokkal azonos áruk vagy szolgáltatások reklámozására használja, és e reklám nem vagy csak nagy nehézségek árán teszi az internetfelhasználó számára lehetővé az áru vagy szolgáltatás származásának megállapítását.

Az internetes reklámszolgáltatás nyújtója, aki kulcsszóként valamely védjeggyel azonos megjelölést tárol, és annak alapján szervezi hirdetések megjelenítését, nem használja a megjelölést az irányelv 5. cikk (1) bekezdés a) pontja értelmében.

3.1.2. Az irányelv 5. cikk (2) bekezdésének, illetve a rendelet 9. cikk (1) bekezdése c) pontjának értelmezése²⁵

Az irányelv 5. cikkének (2) bekezdésével kapcsolatban a francia bíróság azt a kérdést tette fel az Európai Bíróságnak, hogy felléphet-e a védjegyjogosult az internetes reklámszolgáltatás nyújtójával szemben abban az esetben, ha jó hírnevű védjegyet bocsátott a hirdetők rendelkezésére.

A Bíróság ítéletében tulajdonképpen már a francia bíróság kérdésének értelmezésével megadja a választ. A kérdést ugyanis nem szó szerint idézi, hanem már rögtön az elején úgy értelmezi, hogy a francia bíróság „lényegében azt kérdezi, hogy az internetes reklámszolgáltatás nyújtója, aki kulcsszóként jó hírnevet élvező védjegynek megfelelő megjelölést tárol, és annak alapján szervezi hirdetések megjelenítését, oly módon használja-e az említett megjelölést, amely használattal szemben az említett védjegy jogosultja a 89/104 irányelv 5. cikkének (2) bekezdése alapján ... felléphet.”²⁶ A tárolás és a szervezés szó hangsúlyozásával már itt sugallja a Bíróság, amit később ki is mond, hogy a reklámszolgáltató ezen

²⁵ A továbbiakban ebben a pontban is az irányelv szövegét vesszük alapul.

²⁶ L. ítélet, 100. pont; a kiemelések a szerzőtől származnak.

cselekedete ugyanúgy nem minősül védjegyhasználatnak, mint ahogy ez jó hírrevet nem élvező védjegyek esetében sem minősült annak.²⁷

3.2. A TÁRHELYSZOLGÁLTATÁST NYÚJTÓ FELELŐSSÉGE

Miután a Bíróság azt állapította meg, hogy a reklámszolgáltatást nyújtóval szemben a védjegyjogosult nem léphet fel a védjegyjog alapján, ezért a francia bíróság által fel-tett utolsó kérdést, az Elektronikus kereskedelmi szolgáltatásokról szóló irányelv által a tárhelyszolgáltatóknak nyújtott kimentési lehetőségeket is meg kellett vizsgálnia.

A kérdés úgy hangzott, hogy úgy kell-e értelmezni az Elektronikus kereskedelmi szolgáltatásokról szóló irányelv 14. cikkét,²⁸ hogy az internetes reklámszolgáltatás a hirdető által küldött információk tárolásából álló, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásnak minősül, így ezen adatok az említett cikk értelmében „tárhelyszolgáltatás” tárgyát képezik, következésképpen a reklámszolgáltatás nyújtójának felelőssége nem állapítható meg mindaddig, amíg nem tájékoztatták az említett hirdető jogellenes tevékenységéről.

A fenti cikk értelmében a tárhelyszolgáltató felelőssége akkor korlátozott, ha az „információs társadalommal összefüggő olyan szolgáltatásról van szó, amely a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információ tárolásából áll”, és azt jelenti, hogy az ilyen szolgáltatás nyújtója nem vonható felelősségre a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére tárolt információért, kivéve, ha e szolgáltató azt követően, hogy valamely károsult személytől vagy más módon az igénybe vevő adatainak vagy tevékenységeinek jogsértő jellegéről tudomást szerzett, nem intézkedett haladéktalanul az említett adatok eltávolításáról vagy az azokhoz való hozzáférés megszüntetéséről.

A Bíróság megítélése szerint a Google AdWords szolgáltatása a fenti meghatározás valamennyi elemét tartalmazza. Lényeges azonban, hogy a Google tevékenysége ahhoz, hogy felelőssége korlátozott legyen, nem haladhatja meg a „közvetítő szolgáltató” tevékenységét. A Bíróság szerint az Elektronikus kereskedelmi szolgáltatásokról szóló irányelv 42. preambulumbekzdéséből következik, hogy a tevékenység akkor tekinthető közvetítő szolgáltatónak, ha az „pusztán technikai, automatikus és passzív jellegű, ami azt is jelenti, hogy az információs társadalmi szolgáltatást nyújtónak se tudomása nincs a továbbított, illetve tárolt adatról, se nem kezeli azt az adatot.”

²⁷ L. ítélet, 104. pont. L. erről részletesebben a 3.1.1.1 pontot.

²⁸ 14. cikk (1): „Ha az információs társadalommal összefüggő olyan szolgáltatásról van szó, amely a szolgáltatás igénybe vevője által küldött információ tárolásából áll, a tagállamok biztosítják, hogy a szolgáltatót ne terhelje felelősség a szolgáltatás igénybe vevőjének kérésére tárolt információért, azzal a feltétellel, hogy: a) a szolgáltatónak nincsen tényleges tudomása jogellenes tevékenységről vagy információról, és – ami a kárigényeket illeti – nincsen tudomása olyan tényekről vagy körülményekről, amelyek nyilvánvalóan jogellenes tevékenységre vagy információra utalnának; vagy b) a szolgáltató, amint ilyenről tudomást szerzett, haladéktalanul intézkedik az információ eltávolításáról vagy az ahhoz való hozzáférés megszüntetéséről.”

Mivel a Google a reklámszolgáltatás során általa fejlesztett szoftverek segítségével kezeli a hirdetőik által bevitt adatot, ezért a Bíróság álláspontja szerint ez megfelel a 42. preambulumbekzdés követelményeinek. Az a tény, hogy a reklámszolgáltatást ellenérték fejében nyújtja a Google, nem foszthatja meg őt a felelősségkorlátozás által nyújtott előnyöktől. Az a körülmény, hogy a kulcsszó és az internetfelhasználó által bevitt keresőkifejezés között a Google kapcsolatot hoz létre, szintén nem tekinthető a Bíróság szerint úgy, hogy a Google ismeri vagy kezeli az általa tárolt adatokat.

Az Európai Bíróság szerint azonban a felelősségkorlátozás lehetőségének fennálltát nemzeti bíróságnak kell a konkrét esetekben megvizsgálnia.

4. A GOOGLE GYAKORLATA

A Google a gyakorlatban lehetővé teszi honlapján, hogy a védjegyjogosult védjegyének mások általi használatával kapcsolatban panaszt nyújtson be.²⁹ Attól függően, hogy a jogosult mely ország területén rendelkezik védjegyjoggal, vállalja a Google, hogy a védjegy használatát csak magukban a hirdetésekben vagy a kulcsszavakban is vizsgálja. Magyarország ez utóbbi kategóriába tartozik, azaz a Magyarország területén lajstromozott védjeggyel rendelkező jogosult védjegyének kulcsszóként történő használatát is megtilthatja.

Ez a gyakorlatban úgy néz ki, hogy a védjegyjogosult kitölti a Google által online hozzáférhetővé tett panasz-formanyomtatványt (Google Adwords Trademark Complaint Form).³⁰ Ebben a formanyomtatványban a védjegyjogosult meg tudja nevezni azokat a védjegyeit, amelyek tekintetében a panaszt benyújtja, illetve amelyekkel kapcsolatban kéri, hogy a Google a jövőben ne engedélyezze a hirdetést. A hirdetések letiltása lehet általános, azaz mindenkire kiterjedő, illetve lehet konkrét hirdetőkre vonatkozó. Lehetőség van továbbá arra is, hogy a védjegyjogosult megnevezze azokat, akik védjegyeit az ő engedélyével használják hirdetéseikben.

A Google tehát technikailag képes biztosítani, és ténylegesen biztosítja is a védjegyjogosultak számára, hogy megakadályozzák védjegyük mások általi használatát. Hangsúlyozza azonban, hogy ez csak szívésségi szolgáltatás, amire a jogszabály erejénél fogva nem kötelezhető.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

Az Európai Bíróság ítélete annak ellenére, hogy tartalmában mindenképpen megfelel a realitásnak és az internetes környezet által nyújtott feltételeknek és lehetőségeknek, sok esetben – különösen a kulcskérdéseknél – meglehetősen elnagyolt, a kidolgozott jogi érveket mellő-

²⁹ L. <http://adwords.google.com/support/aw/bin/answer.py?hl=hu&hlrm=en&answer=6118>.

³⁰ L. https://services.google.com/inquiry/aw_tmcomplaint.

zi. A jogeset egyik legfontosabb kérdése a „használat” kifejezés értelmezése volt, azaz hogy a Google az AdWords-ben nyújtott szolgáltatásai során védjegyjogi szempontból használja-e a védjegyeket. A Bíróság szinte minden indokolás nélkül jutott arra a következtetésre, hogy a Google csupán tárolja a mások által számára megadott megjelöléseket, ezért ez a tevékenység nem tekinthető használatnak. A Bíróság által használt érv a következő: „E vonatkozásban elegendő rámutatni, hogy a jogosult védjegyével azonos vagy ahhoz hasonló megjelölés harmadik személy általi használata legalábbis maga után vonja, hogy az utóbbi a megjelölést saját reklámtevékenysége keretében használja. A reklámszolgáltatás nyújtójának esetében ez utóbbi anélkül teszi lehetővé ügyfelei számára a védjegyekkel azonos vagy azokhoz hasonló megjelölések használatát, hogy ő maga használná az említett megjelöléseket.”³¹

Az Európai Bíróság az ítéletben több helyen azt sugallja, hogy a reklámszolgáltatás során csak a hirdető nevez meg a védjeggyel azonos megjelöléseket, maga a Google nem. Nem derül ki az ítéletből tehát egyértelműen, hogy a Bíróság ténylegesen ismerte-e az AdWords működését. Tény ugyanis, hogy az AdWords internetes felületén először a hirdetőnek kell megadni egy kulcsszót, aminek megvásárlása őt érdekli. Miután azonban a hirdető pl. beírja azt a szót, hogy „armani”, a Google AdWords rendszere maga kiad 311 további találatot és egyben javaslatot is olyan kulcsszavak megvásárlására, amelyekben szerepel az „armani” szó (az armani jeans-től az armani-hamisítványokig szinte minden), és minden egyes találat mellett szerepel keresési statisztika és trend is az adott kulcsszóval kapcsolatban. De talán még szembetűnőbb a helyzet, ha egy általános használati tárgyat, mint pl. parfümöt szeretnénk kulcsszóként megvásárolni, tehát mi mint hirdető nem adtuk meg magunktól más védjegyét. A Google által erre felkínált találati lista első helyein olyan kifejezések mellett, mint „parfüm”, „női parfüm”, „férfi parfüm” szerepel az „armani parfüm”, a „kenzo parfüm”, az „edt parfüm”, a „davidoff parfüm” és a „versace parfüm” is. Mindezeket egy klikkeléssel rögtön ki tudjuk kulcsszóként választani. Ennek tükrében legalábbis kérdésként felmerül, hogy ezek ellenére a Google tevékenysége, mint ahogy azt a Bíróság megállapította, tényleg csupán tárolásra korlátozódik-e a védjegyekkel kapcsolatban. A kérdés továbbgondolására a Bíróságnak több lehetősége is lesz a közeljövőben egyrészt a L'Oréal v Ebay,³² másrészt az Interflora v Marks & Spencer-ügyben.³³

³¹ L. ítélet, 56. pont. Nem fordítási hiba történt, a szövegnek az angol változata sem rendelkezik több tartalommal: „In that regard, suffice it to note that the use, by a third party, of a sign identical with, or similar to, the proprietor's trade mark implies, at the very least, that that third party uses the sign in its own commercial communication. A referencing service provider allows its clients to use signs which are identical with, or similar to, trade marks, without itself using those signs.”

³² C-324/09 sz. ügy.

³³ C-323/09. sz. ügy.

FÓRUM

NÉHÁNY GONDOLAT A TALÁLmányBITORLÁSRÓL

A találmánybitorlás mint önálló jogintézmény az 1969. évi II. törvényben jelent meg először, és az 1996. január 1-jén hatályba lépett 1995. évi XXXIII. tv. kis módosításokkal hatályában fenntartotta.

Ez az írás a találmánybitorlás törvénybe iktatásához vezető utat vizsgálja, és több, mint negyven év tapasztalatai alapján a jogintézmény hatását elemezve néhány gondolattal hozzá kíván járulni egy hatékonyabb megoldás kidolgozásához.

A szabályozás célja és tárgya

A találmányok egy részére, amelyek bizonyos előfeltételeknek megfeleltek, eleinte privilégiumot adtak. Ott, ahol társadalmi érdek, például az iparosodás, a növekvő verseny ezt szükségessé tette, kialakultak azok a jogintézmények, amelyekkel a társadalmi érdekeknek megfelelően ösztönözni kívánták a szellemi alkotások létrejöttét. Így került sor arra, hogy a korábbi privilégiumok eltörlésével egy időben az első és igazi feltaláló részére találmányának előállítására adott privilégiumot fenntartották, és ebből fejlődött ki a szabadalom (*patent letters*) jogintézménye. A szabadalom a tőkés fejlődést szolgálta különösen akkor, amikor a XVIII. század végén az amerikai és a francia törvények lehetővé tették, hogy a feltaláló a szabadalmával kapcsolatos jogokat más részére átadhassa. Ezzel vált lehetővé, hogy a tőkeszegény feltalálókat a kialakuló nagyipar háttérbe szorítsa, és a találmányokat olcsón megszerezve a találmány hasznának zömét kisajátítsa.

A szerzői vitáknak van olyan területe, ahol a szerzőség kérdése nemcsak megállapítható, hanem az igazságot jól megközelíthetően szankcionálható is, a szabadalmazható találmányok köre, de csak abban az esetben, ha a találmányt jogosulatlanul elsajátító (a következőkben: sértő) a megszerzett ismeretek segítségével szabadalmi bejelentést tesz. Ilyenkor elegendő annak bizonyítása, hogy a sértő közvetlenül vagy közvetve az eredeti szerzőtől (a következőkben: sértett) milyen ismeretek birtokába jutott. Kézenfekvő a szankció is: a szabadalmi bejelentésnek vagy a szabadalomnak legalább arra a részére, amely tőle származik, jogosultként a sértett tarthat igényt, továbbá kérheti keletkezett kárának megtérítését is. A szerzői vitáknak e területét nevezi a hatályos szabadalmi törvény találmánybitorlásnak.

A találmánybitorlás megállapításának előfeltétele, hogy a sértett korábban nem tett szabadalmi bejelentést, illetve nem szerzett szabadalmat a tőle származó megoldásra. Ebben az esetben ugyanis a sértő már nem kaphatott, illetve nem kaphat szabadalmat, mert ugyanarra a megoldásra két szabadalom nem adható.

Ennek megfelelően találmánybitorlás esete akkor forog fenn, ha a sértett ismerteti egy általa kidolgozott új műszaki megoldást a sértővel, amelyre

1. a sértett nem tesz szabadalmi bejelentést, de a sértő a közlést követően igen, vagy
2. a sértett szabadalmi bejelentést tesz, de a sértő ugyanarra előbb tesz bejelentést, vagy
3. a sértett szabadalmi bejelentést tesz, azonban azon túlmenő ismereteket közöl a sértővel, és a sértő ezt jelenti be.

Ezzel szemben nem találmánybitorlás, ha

- I. a sértő sem tesz bejelentést, hanem hasznosítja a sértettől közvetlenül vagy közvetve szerzett ismereteket (szellemi alkotásra vonatkozó szerzőségi vita a polgári jog szabályai szerint);
- II. a sértett találmányi bejelentést tesz, és utána ismerteti a sértővel a találmányát (a sértő mint későbbi bejelentő nem kaphat szabadalmat, és hasznosítás esetén szabadalombitorlást követ el);
- III. a sértett találmányi bejelentést tesz, és ismerteti a sértővel a találmányát, majd a sértő – későbbi elsőbbséggel – szabadalmaztatásra alkalmas továbbfejlesztett megoldást jelent be (a sértő elhatárolt szabadalmat kaphat, és vita afelett lehet, hogy a sértett társfeltaláló-e valamilyen mértékben).

Attól függően, hogy a sértő szabadalmi bejelentése még az engedélyezési eljárás fázisában van, vagy már az eljárás befejezésével szabadalmat kapott, a találmánybitorlási perben két egymástól eltérő tényállás lehetséges. Ha a vita tárgyát képező találmány még nem kapott szabadalmat, akkor a tényállás lényegében nem különbözik a feltalálók közötti szerzőségi perekétől. A szabadalomról a találmánybitorlási per jogerős befejezése után az MSZH dönt. Engedélyezett szabadalom esetén viszont nem végződik a per függő helyzettel, a bíróság döntése végleges.

A találmánybitorlás előzményei a magyar szabadalmi törvényekben

A következőkben azt vizsgáljuk meg, hogyan szabályozták a magyar törvények, azaz

- az 1895. évi XXXVII. tv. (Szt1),
- az 1969. évi II. tv. (Szt2) és
- az 1995. évi XXXIII. tv. (Szt3)

a ma találmánybitorlásnak nevezett tényállást és szankcióit.

Az Szt1 az 1891. évi német szabadalmi törvény rendszerét követve a német törvényben jogosulatlan elsajátításnak (*widerrechtliche Entnahme*) nevezett esetet is hasonlóan szabályozta. A vita tárgyát képező bejelentés közzététele után két hónapon belül fel lehetett szólalni, és ha a szabadalmi bejelentést ennek nyomán visszavonták vagy elutasították, a sértett a határozat kézhezvételétől számított 30 napon belül a korábbi bejelentés elsőbbsé-

gét igénybe véve tehetett bejelentést.¹ A felszólásra nyitva álló határidő elmulasztása esetén a szabadalom engedélyezése után megsemmisítési keresetet nyújthatott be,² amelynek eredményessége esetén azonban a szabadalom a sértett részére is elveszett. Ezt az utat csak akkor választotta a sértett, ha nem kívánt szabadalmat szerezni. Ha viszont igényt tartott az engedélyezett szabadalomra, polgári per útján kérhette az átruházást, valamint kárának megtérítését.

Kétségtelen, hogy a polgári jogi alapelveknek megfelelően minden jogos igény jogi úton való követelhetőségének valamilyen határt kell szabni. Ezt célozza az elévülés intézménye. A szabadalmi törvények kommentátorai azonban hamarosan észrevették, hogy az 5. § szerinti jogosulatlan elsajátítás esetében, amelyet Hoff György találmánybitorlásnak nevez,³ az eredeti feltaláló joga a szabadalom visszaszerzésére túl gyorsan évül el. Arról nem is beszélve, hogy a gyakorlati esetek többségében a sértett joga nem terjed ki a sértő szabadalmának egészére, mert a sértő továbbfejlesztéseire a sértettnek már nem lehet igénye. Ez azt jelenti, hogy ha a felszólalás során a sértő bejelentése korlátozásra kerül, akkor a sértett a rendelkezésre álló 30 napon belül csak a megmaradt részre kérhet szabadalmat, és a korlátozás rendkívül nehéz a bővítő értelmű igénypont fogalmazásának reális veszélye miatt.

Különösen akkor jelenthet ez nagy hátrányt a sértettre nézve, ha átruházást kér, mert azt nem a szabadalmi bíróságnál, hanem polgári bíróságnál (illetékes kir. törvényszék mint kereskedelmi bíróság)⁴ kell igényelnie. Már eleve lehetetlen az *in integrum restitutio* (az előző állapot visszaállítása), mert a nyilvánosságra hozatalt nem lehet meg nem történtté tenni, az igénypontok terjedelmének esetleges helytelen meghatározásán bővítő értelemben változtatni. Az ebből eredő kár nem határozható meg. Hoff György szerint a részleges átruházás a szabadalom jogi egysége miatt nem képzelhető el. (A szerző álláspontja szerint a sértő korlátozott igénypontjainak ismeretében – általában – az eredeti terjedelmet meg nem haladóan megfogalmazhatók a sértett találmányi részére kiterjedő igénypontok, amelyeket a felszólalási eljárás után nyújthatott be. Ennek elbírálására azonban „az illetékes kir. törvényszéknek” nem volt hatásköre, de nem is volt rá alkalmas.)

Már Hoff is felvetette, hogy nem lehet megtagadni a sértettnek azt a jogát, hogy a szabadalom közös névre való átírását követelhesse. Megemlíti ugyan, hogy Kohler szerint a fel-

¹ 5. § A szabadalom a feltalálót vagy jogutódját illeti meg.

Oly találmányra, melynek lényege másnak leírásából, rajzaiból, mintáiból, készülékeiből, szerkezeteiből vagy alkalmazott eljárásából van véve, a feltalálónak vagy jogutódának beleegyezése nélkül szabadalom nem engedélyezhető, ha a feltaláló vagy jogutóda a szabadalom ellen felszólalt.

Ha a felszólalás folytán a bejelentés visszavonatot vagy visszautasítottat, a felszólaló, ha az értesítéstől számított 30 napon belül a kérdéses találmányt bejelenti, követelheti, hogy bejelentésének elsőbbsége az előbbeni bejelentés napjától számíttassék.

² 21. § A szabadalom megsemmisítendő és ehhez képest úgy tekintendő, mintha meg sem adatott volna:

... 2. ha nem a valóságos feltalálónak vagy jogutódjának adatott (5. §);

³ Hoff György: Szabadalmi jog. Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó, 1939.

⁴ L. Hoff: i. m. (3), p. 140. (Sztl. 59. §).

találók együttműködésére vonatkozó kifejezett vagy hallgatólagos megállapodás hiányában közös találmányról nem lehet szó, azonban ezt csak elméleti ellenvetésnek tartja, és közös szabadalom létrehozását az adott viszonyok között gazdasági szempontból véli kívánatosnak.⁵ Erre később még visszatérünk.

A sértett hátrányos helyzetét a lehetőségek határain belül a bíróságok is igyekeztek figyelembe venni, és még olyan, nem túl jelentős javításokra való igényét is elismerték, amelyekre korábban a sértett maga nem is gondolt.⁶

Tény, hogy a törvényhozókat foglalkoztatta a nem kielégítő szabályozás revíziója, és a lehetséges változtatások megfontolását az új szabadalmi törvény előkészítése is szükségessé tette. Erre azonban már nem került sor, mert közbejött a háború, majd az Szt1-et módosító, 1949-ben hozott törvényerejű rendelet ezekkel a problémákkal nem foglalkozott.

Az Szt1-et 1970. január 1-jével felváltó Szt2 érdekes és a nyugat-európai reformtörvényektől teljesen eltérő szabályozást vezetett be. Eltörölte a jogosulatlan elsajátítás miatti felszólalás és megsemmisítés lehetőségét (bár a felszólalás intézményét a többi korábbi tényállás vonatkozásában még fenntartotta), bevezette helyette a találmánybitorlást, és az átruházási igény érvényesítéséhez hasonlóan azt is bíróság elé utalta.⁷

A 25. §-hoz fűzött miniszteri indoklás szerint a találmánybitorlásról szóló rendelkezés „mind a találmányra vonatkozó szerzőségi jog, mind a szabadalmi igény védelmére egyaránt felhasználható”. A korábbi törvény „részletező felsorolásával szemben a javaslat a találmánybitorlás általánosabb megfogalmazását adja, és találmánybitorlás miatt felszólalási, illetve megsemmisítési lehetőséget nem ad. A sértett vagy jogutódja csak átruházási igényt érvényesíthet, s a per eredményéhez képest a bíróság a szabadalmi bejelentést vagy a szabadalmat egészben vagy részben átruházhatja.”

A találmánybitorlásnak büntetőjogi következményei is lehetnek. A Btk. 306. §-a⁸ alapján a szellemi alkotások, ezen belül a találmányok saját alkotásként való feltüntetése szabadságvesztéssel büntethető.⁹

Nem tudunk róla, hogy a Btk.-nak ezt a paragrafusát mikor, hogyan, milyen tényállás mellett alkalmazták, és mindazok, akik valamilyen módon a feltalálók között feltüntetésre

⁵ L. Hoff: i. m. (3), p. 140.

⁶ L. Hoff: i. m. (3), p. 140.

⁷ Szt2. 25. § Amennyiben a szabadalmi bejelentésnek vagy a szabadalomnak a tárgyát jogosulatlanul másnak a találmányából vették át, a sértett vagy jogutódja követelheti a szabadalmi bejelentésnek vagy a szabadalomnak egészben vagy részben történő átruházását.

66. §(1) A ... bitorlás miatt indított perek a Budapesti Fővárosi Bíróság hatáskörébe és kizárólagos illetékessége alá tartoznak.

(4) Az (1) bekezdésben nem említett, szabadalommal kapcsolatos minden más jogvitás ügyben a megyei (fővárosi) bíróság, illetve a gazdasági döntőbizottság az általános szabályok szerint jár el.

⁸ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény.

⁹ 306. § Aki

a) más szellemi alkotását, találmányát, ... sajátjaként tünteti fel, és ezzel a jogosultnak kárt okoz,

b) három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

kerültek, de semmilyen szellemi tevékenységet nem fejtettek ki a találmány létrejötte érdekében (a feltaláló felettesei, hasznosító stb., tehát legfeljebb közreműködők), e paragrafus alapján felelőségre vonásra kerültek volna. Persze ha az ilyen szabadalmat végül is hasznosítják, kérdés, hogy a jogosultnak a személyiségi jogai megsértésén kívül milyen kárt okoztak. Ilyenkor a jogosult is kap valamit a feltalálói díjból, míg ha a vezetőt, hasznosítót „nem veszi be”, nincs hasznosítás, és nincs a jogosultnak sem bevétele. Ez azonban a büntetőjog törvényalkotójának a problémája, mert ez a jogszabály egyáltalán nem gyakorol érezhető hatást a feltalálók kiszolgáltatottságának enyhítésére.

Az Szt3 kisebb eltérésekkel fenntartotta az Szt2 szerinti szabályozást.¹⁰ A bírósági hatáskorról rendelkező 104. §-a lényegében megegyezik az Szt2 66. §-ával.

A törvény miniszteri indoklása szerint: „A találmány- és szabadalombitorlás szabályozásában nem hoz a javaslat számottevő tételes újdonságokat. A törvényjavaslat – hasonlóan a hatályos joghoz – a bitorlás két formájáról szól. A találmánybitorlás lényegében a találmányi gondolat 'eltulajdonítása', az erre vonatkozó személyhez fűződő és vagyoni jogok jogtalan elsajátítása. A szabadalombitorlás pedig a szabadalmi oltalomból folyó kizárólagos hasznosítási jog megsértése.

A találmánybitorlást illetően a jogkövetkezmény pontosabb megfogalmazása és a sértett kártérítési igényének kifejezett említése jelent változást a hatályos joghoz képest.”

Mielőtt az Szt2 és az Szt3 szerinti szabályozás elméleti problematikáját, illetve annak gyakorlati hatásait vizsgálnánk, vessünk egy pillantást a jogosulatlan elsajátítás jogintézményének továbbfejlesztését célzó német szabályozásra, továbbá arra, hogy az Európai Szabadalmi Egyezmény (EPC) és Végrehajtási szabályzata hogyan szabályozza a jogosulatlan általi bejelentés következményeit.

A hatályban lévő német szabadalmi törvény az elnevezést (jogosulatlan elsajátítás), valamint az azzal kapcsolatos alanyi jogi rendelkezéseket gyakorlatilag változatlan formában tartotta fenn. Az eljárásjogi rendelkezések azonban változtak. Miután megszűnt a közzététel utáni, azaz az engedélyezés előtti felszólalás lehetősége, ennek pótlására lehetővé tették az engedélyezés kihirdetése után három hónapon belüli felszólalást.¹¹ Ez alatt az idő alatt szólalhat fel a sértett, és kérheti a szabadalom visszavonását, valamint jogosult a visszavonástól számított egy hónapon belül a találmányt saját nevében bejelenteni, és a szabadalom engedélyezését a visszavont szabadalom elsőbbségével kérni. A felszólalási idő letelte után a szabadalmi törvény alapján csak megsemmisítést lehet kérni, azonban ez kizárja az átruházást.

¹⁰ Szt3 34. § Ha a szabadalmi bejelentésnek vagy a szabadalomnak a tárgyát jogosulatlanul másnak a találmányból vették át, a sértett vagy jogutódja követelheti annak megállapítását, hogy a szabadalom egészben vagy részben őt illeti meg, valamint kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

¹¹ Patentgesetz vom 16. Dezember 1980, §59.

Meg kell jegyezni, hogy a német joggyakorlatban is igen ritka ennek a jogintézménynek az alkalmazása, egy jogesetgyűjtemény¹² pl. a vizsgált 19 év alatt összesen egy jogesetet említ. A bíróság azonban nem tudott dönten, mert az alperes a felperesnél látott megoldás időpontja előtt már adott át rajzot saját elgondolásairól a felperesnek, és lehet, hogy mégis ő a feltaláló.

Az EPC szerint az Európai Szabadalmi Hivatal feladata nem terjed ki a szerzőségi vitákra. Ha a jogosultság tekintetében valahol szerzőségi keresetet nyújtanak be, és a keresetet benyújtó a hivatalnál ezt bejelenti, kérésére az eljárást fel kell függeszteni.¹³ Ha jogerős ítélet állapítja meg a jogosulatlan bejelentést, akkor a bíróság által megjelölt jogosult az egyezmény 61. cikkében foglaltak szerint rendelkezhet a bejelentés további sorsáról¹⁴ az ítélet jogerőre emelkedésétől számított három hónapon belül.¹⁵ Ha európai szabadalmi bejelentésről van szó, a jogosulatlan általi bejelentés esetében az eljárás meglehetősen bonyolult. A vita szerzőségi része az egyes tagállamok polgári joga alapján kerül elbírálásra, és addig az európai szabadalmi bejelentési eljárás felfüggesztésre kerül. További problémát jelent, hogy a szerzőség kérdésében a jogerős ítélet nem terjed ki automatikusan mindegyik megjelölt országra.¹⁶ A két eljárás szétválasztása az egyébként sem rövid átfutási időt jelentősen meghosszabbíthatja.

„Jogosulatlan elsajátítás” vagy „találmánybitorlás”

Mi indokolta 1969-ben a „jogosulatlan elsajátítás” kiemelését a megsemmisítés törvényi tényállásai közül, és „találmánybitorlás” elnevezéssel az V. fejezetbe, a szabadalombitorlás és a nemleges megállapítás mellé való elhelyezését?

Bitorlásnak (*usurpatio*) nevezik – eredeti értelmében – a *mást illető jog* önhatalmú, illetéktelen és ezért *jogtalan gyakorlását*.¹⁷ A szabadalmi jogban a *szabadalombitorlás* tényállása szerint csak a *megszerzett jog* alkalmas a bitorlás megállapítására, viszont teljesen közzömbös, hogy jóhiszemű volt-e vagy rosszhiszemű. Kétségtelen, hogy mivel az Szt. szerint a bejelentés joga a feltalálót vagy jogutódját illeti, ha a feltalálótól szerzett információk felhasználásával olyan személy tesz szabadalmi bejelentést, akit törvény erre nem hatalmaz fel,

¹² Gerhard Liedl: Patentrechtsprechung (Nichtigkeitsklagen 1951–1970), München, 1972.

¹³ 319/2007 (XII. 5.) Korm. rendelet az Európai Szabadalmi Egyezmény 2000-ben felülvizsgált szövegéhez kapcsolódó Végrehajtási Szabályzatról. 14. szabály.

¹⁴ 2007. évi CXXX. törvény az Európai Szabadalmi Egyezmény 2000-ben felülvizsgált szövegének kihirdetéséről: 61. cikk (1) Ha jogerős határozat azt állapítja meg, hogy az európai szabadalomra az igényjogosult más személy, mint a bejelentő, e személy a Végrehajtási Szabályzattal összhangban a) a bejelentést sajátjaként kezelve gyakorolhatja a bejelentéshez fűződő jogokat, b) ugyanazon találmány tekintetében új európai szabadalmi bejelentést nyújthat be, vagy c) kérheti az európai szabadalmi bejelentés elutasítását.

¹⁵ 319/2007 (XII. 5.) Korm. rendelet 16. szabály (1) bek.

¹⁶ 319/2007 (XII. 5.) Korm. rendelet 16. szabály (1) bek.

¹⁷ Pallas Nagylexikon III. kötet, 1893. p. 332.

illetve erre a jogot a feltalálótól nem szerezte meg, a *bejelentési jogot bitorolja*. A jogosulatlan elsajátításnak ez az esete tehát bitorlásnak tekinthető, azonban helyesebb lenne a „*bejelentési jog bitorlása*” elnevezés. A találmánybitorlás kifejezés inkább szerzőségi fogalomnak tekinthető.

A jogosulatlan elsajátítás az Szt1 szerint azonban nem kizárólag más találmányának, azaz szellemi termékének jogosulatlan szabadalmi bejelentésére terjed ki. Hasonló szankciót alkalmaztak akkor is, ha a feltaláló saját maga jelentette be a találmányát szabadalmaztatás céljából, de ehhez az Szt1 6. §-a alapján mint alkalmazottnak nem volt joga.

„6. § Állami vagy magánalkalmazásban álló személyek részére az alkalmazást adó állam vagy a magánvállalat felszólalása esetében megtagadandó a szabadalom engedélyezése, ha a bejelentőnek alkalmazásából vagy hivatalos állásából folyó teendője volt, vagy szerződése kötelezte arra, hogy szakértelmét olyan gyártási eljárások vagy ipari termékek feltalálására használja fel, mint a minőre a szabadalmat kéri.

Ily esetekben az állam, illetve a magánvállalat jogosítva van a szabadalmat a bejelentés visszavonásáról vagy elutasításáról vett értesítéstől 30 napon belül az első bejelentéstől számítandó elsőbbséggel a maga részére igénybe venni.”

Annak ellenére tehát, hogy a feltaláló a saját szellemi termékét jelentette be szabadalmaztatásra, azaz „találmánybitorlás” nem történt, mégis a bejelentés felől csak másnak volt joga rendelkezni, ezért a feltaláló nem volt jogosult a saját találmányának bejelentésére. Ez az eset tehát kizárólag a „bejelentési jog bitorlása”, és a jogosulatlan eltulajdonításnak csak egy feltétele van: a bejelentés.

Amint említettük, a találmánybitorlás szót Hoff György használta a jogosulatlan elsajátítás magyarázatára. Ennek nyomán vagy más indíték hatására az Szt2 előkészítése során úgy találták, hogy a találmánybitorlás és a szabadalombitorlás egymással rokon fogalmak, amelyek szabályozása is hasonló módon történhet. Ez a megközelítés azonban az előbbi fejtegetések tükrében kérdéses. Hoff György nyomatékosan felhívta a figyelmet: „Mi a következőkben *'találmánybitorlás'*-nak fogjuk nevezni (a jogosulatlan elsajátítást – a szerző) – előre is megjegyezvén, hogy *ez a fogalom semmiféle rokonságban nem áll a 'szabadalombitorlás'* ... fogalmával.”¹⁸ Azt kell tehát vizsgálni, hogy az új szabályozás mennyiben könnyítette meg a vitás kérdések rendezését.

A találmány szerzősége tehát, ha szabadalmi bejelentés nincs, a szabadalmi jog szabályai szerint nem bírálható el, csak a szerzői jog szabályainak alkalmazásával. A szerzői jogi viták elbírálása nálunk is és mindenütt a bíróságok hatáskörébe tartozik. Az Szt2 25. §-a és ezzel lényegében hasonló módon a hatályos Szt3 34. §-a olyan határesetre vonatkozik, ahol szerzői jogi és szabadalmi jogi kérdésben is döntení kell. Lényegében tehát a törvényi tényállás két részből áll:

¹⁸ L. Hoff: i. m. (3), p. 132.

a) egy szerzői jogi vita eldöntéséből: a bejelentett találmány megilleti-e, illetve milyen mértékben illeti meg a sértettet, és ha ez eldőlt, akkor

b) egy szabadalomjogi vita eldöntéséből, amely a bejelentési jog megsértése, tehát bitorlás miatt keletkezett: a bejelentési jog, illetve a szabadalom teljes egészében vagy csak részben illeti meg a sértettet.

Az a) pont elbírálása a jelenlegi jogrendszerekben általában bírósági hatáskörbe tartozik. Ha a találmány nem illeti meg teljes egészében a sértettet, a találmányi részek meghatározása után a százalékos megosztás műszaki ismereteket igényel, és ebben a bíróság csak műszaki szakértő bevonásával tud dönteni. Ez jelentősen megnöveli a költségeket és az átfutási időt. Célszerű lenne annak átgondolása, hogy *a műszaki jellegű szerzői jogi viták eldöntését nem kellene-e egy más, speciális fórumrendszerben végezni.*

Az eljárás b) pont szerinti része mindaddig nem jelent problémát, amíg egyértelműen bizonyítható, hogy a sértett a teljes bejelentésre, illetve szabadalomra jogosult. Ha viszont a sértő is jogosult lehet, akkor már problémák merülnek fel, mert a bíróság csak a szerzőségi arány tekintetében dönthet, de nem oszthatja meg a bejelentést, illetve a szabadalmat, erre az MSZH-nak van hatásköre. Ha például a szabadalom megosztása mellett dönthetne, akkor az egyik vagy mindkét rész az MSZH érdemi vizsgálatát megkerülve esetleg mint önmagában oltalomra nem alkalmas megoldás kerülne oltalom alá. Ha a szerzőség kérdésében meghozott döntés után át kellene tenni az ügyet az MSZH-hoz, az rendkívül hosszúra nyújtaná az eljárást, és akadályozná a cél, a szabadalomra való jogosultság tekintetében az eredeti állapot visszaállításának minél előbbi elérését.

A mai gyakorlatban szerzői vita ürügyén a bíróság lényegileg műszaki kérdésekben dönt első fokon, azaz ezzel átveszi a szabadalmi hatóságok hatáskörét.

A két háború között, 1949-ig, az OTH létrehozásáig ezt úgy oldották meg, hogy a Szabadalmi Hivatalt Szabadalmi Bírósággá alakították át, amelynek volt azonban egy hivatali része: a bejelentési osztály. Ennek ellenére több vonatkozásban a rendes bíróságok hatásköre is megmaradt úgy, hogy a bíróságoknak több esetben műszaki kérdésekben is felül kellett vizsgálniuk az MSZH döntését. 1949 után a szabadalmi törvény módosításai az Szt2 hatálybalépéséig a jogosulatlan elsajátításra vonatkozó rendelkezéseket fenntartották, és így a szerzői jogi elemeket felmutató jogintézmény elbírálása az OTH-nál maradt. Nyilván ezt az „anomáliát” akarta a jogalkotó megszüntetni, és azért döntött úgy, hogy a jogosulatlan elsajátítás megállapítása szerzői jogi kérdés, ezt is bírósági úton kell rendezni.

A feltalálók személyének, illetve szerzőségi arányának megváltoztatására irányuló perek döntő többsége formai eljárás, és gyakorlatilag nem más, mint a felek – általában már a per megindítása előtt megszületett – egyezségének perbeli megerősítése. Rendszerint arról van szó, hogy az alapmegoldás kerül bejelentésre, de a gyártmány kifejlesztése során további részmegoldások is születnek, vagy kiderül, hogy egy lényegtelenebbnek tartott rész jelenti a találmány lényegét, és az addig lényegnek tartott megoldás csupán kiviteli példa. Ilyenkor

lehetséges, hogy mások hozták létre a további részmegoldásokat, illetve a súlypont megváltozása befolyásolja a feltalálók között korábban meghatározott arányt.

Az MSZH nem jogosult a már bejelentett feltalálókon kívül más feltalálók megnevezését, továbbá a feltalálók közti arány megváltoztatását elfogadni. A bíróság nem tudja vizsgálni, hogy X miért 20%-os feltalálója az adott találmánynak, illetve Y részesedése, amely eddig 30% volt, miért lett 20%. Ha netán szakértőket kérnének fel, azok sem tudnának objektív indokokat találni. Az ilyen „szerzőségi perek” legfeljebb a bíróság statisztikájának javítására alkalmasak, de nem szolgálják az igazi célt. Sőt, megkockáztathatjuk azt a kijelentést is, hogy volt olyan eset, amikor a hatalommal való visszaéléssel kicsikart új arányok bíróság előtti megerősítése nem volt más, mint az igazi feltalálók kiszolgáltatottságának bírósági ítélettel történő alátámasztása.

Más a helyzet akkor, ha a felek között valódi vita van, mert ilyenkor valamelyik fél javára dönteni kell. Ha a vita szabadalmi bejelentéssel vagy szabadalommal körülhatárolt szellemi termék szerzősége körül folyik, már probléma van, mert rendszerint nem bizonyítható, hogy ki mivel járult hozzá a szellemi termék létrejöttéhez. A szakértők ahányan vannak, annyiféle megoldást javasolnának. A bíróság, még ha iparjogvédelmi szakbíróság is (ne felejtjük el, a szerzőségi perekre megyei bírósági hatáskör van, és a Fővárosi Bíróságnak nincs kizárólagos illetékessége), szakértők nélkül nem tud dönteni. Ha a szellemi alkotások szerzőségének kérdésében valaki egyáltalán állást tud foglalni, az csak az MSZH-nak az adott témakörben járatos elbíráló munkatársa, illetve a tanács lehet. Ezért – *a szerző álláspontja szerint – a szabadalommal kapcsolatos szerzőségi viták eldöntését az MSZH-ra kellene bízni, míg ott, ahol egyetértés van a szerzőségi arányok változtatásán, az MSZH-nál egyszerű bejelentéssel elintézhetővé kell tenni.* Ennek a technikai lebonyolítása során természetesen figyelembe kell venni, hogy ez milyen módon lehetséges, például szükséges-e a szabadalmi bíróság visszaállítása.

Ha tehát az elv érvényesülne, hogy minden műszaki kérdésben csak szakhatóságnak, illetve a rendes bíróságtól külön szakbíróságnak kell dönteni, akkor lenne lehetőség arra, hogy megfelelő szabályozással a jogosulatlan elsajátítás elbírálása optimális szabályozással megnyugtató döntéssel végződjön.

Találmánybitorlással kapcsolatos joggyakorlat

A találmánybitorlási ügyek körüli zavarra jellemző, hogy több mint húsz évvel az Szt2 hatálybalépése után olyan ügy került a bíróság elé, amelyben nem volt vita arról, hogy az alperes ismerte a felperes szabadalmi bejelentését, amelyre a felperes a keresetét alapozta, és amelyre az alperessel való közlés után szabadalmat kapott. Az alperes ezután tett szabadalmi bejelentést ugyanabban a tárgykörben, és az alperes megoldására is engedélyeztek szabadalmat. Két érvényes szabadalom közül a későbbi csak akkor kaphatott oltalmat, ha a korábbihoz képest eltérő és önmagában szabadalomképes megoldást tartalmaz, másrészt

nincs mit átruházni, legfeljebb a későbbi szabadalmat lehet korlátozni, ha a felperes szabadalmán túlmenően lenne olyan megoldás, amit az alperes bizonyíthatóan a felperestől vett át. A kereset alapján azonban ilyen megoldás nem volt, és ezért a vita eldöntésére a „találmánybitorlási per” nem alkalmas. A jogerős másodfokú ítélet ezt nem vette figyelembe, hanem azért rendelt el új eljárást, mert a keresetet a szolgálati szabadalom jogosultja ellen nyújtották be, és a szabadalmi okiratban feltalálóként feltüntetett személyek perben állása nem volt mellőzhető.

A Bírósági Határozatokban megjelent, a találmánybitorlás érdemi részével kapcsolatos jogesetek száma nem túl nagy. Ezek közül kettőre térünk ki, ezek a Bábel és a Szőlőszajtoló. Az előbbire azért, mert bár jelentős érdekek forogtak kockán, azért nem vezetett eredményre, mert a felperes nem tudta igazolni azt az állítását, hogy az alperes közvetve, az ő bejelentéséből szerzett tudomást a találmányáról, és ezután jelentette volna be szabadalmaztatásra. A perek zöme ilyen módon zárult.

A Szőlőszajtoló tanulságos jogeset, bár amit a Bírósági Határozatok erről mint jogesetet¹⁹ közölt, az ügynek csak az első része.

Az elsőfokú bíróság a gordiuszi csomót azzal akarta elvágni, hogy két újdonságrontó nyomtatványra hivatkozva úgy döntött, hogy bár az alperes a jellemzők közül egyeseket a felperes megoldásából vett át, a felperes megoldása (amelyre az alperes szabadalmat kapott) nem tekinthető találmánynak. A felperes fellebbezésében arra hivatkozott, hogy ha az alperes által a tőle átvett megoldás találmány marad, akkor nem illetheti meg a szabadalmi jogosultság az alperest.

A Legfelsőbb Bíróság azzal helyezte hatályon kívül az első fokú ítéletet, hogy azon a címen *nem lehet egy találmánybitorlási keresetet elutasítani, hogy nem lett volna a bitorolt szabadalom megadható*, és a vizsgálatot le kell folytatni. Ezzel a Legfelsőbb Bíróság egyértelműen leszögezte, hogy a törvényi tényállás nem alkalmas kiterjesztő értelmezésre és ezzel olyan törvényi tényállások vizsgálatára, amelyekre vonatkozólag az OTH-nak, illetve ma már az MSZH-nak van hatásköre.

A Legfelsőbb Bíróság az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására kötelezte, de ez már a Bírósági Határozatokban nem került közlésre. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes szabadalmának egy részét a felperestől vette át, és ezért annak 50%-ban feltalálója.²⁰ Fellebbezés következtében az ügy újra a Legfelsőbb Bírósághoz került, amely helybenhagyta az elsőfokú bíróság döntését, azonban tévesnek minősítette a rendelkező résznek azt a kitételét, hogy a felperes 50%-ban feltaláló. A Legfelsőbb Bíróság szerint az ítélet valójában azt jelenti, hogy a szabadalom érvényben maradt, de két jogosulttal: a korábbi 100%-os

¹⁹ BH 1978. 279.

²⁰ Fővárosi Bíróság 3.P. 27 179/1979/5 sz. ítélete (1980.01.02.).

jogosultsággal rendelkező alperes részaránya 50%-ra csökkent, és a másik 50%-ot a bíróság a felperesnek ítélte.²¹

A Legfelsőbb Bíróság „Szőlőszajtoló-ügyben” hozott ítéletének indoklásában a következőket állapította meg:

„1. Az elsőfokú bíróság a bizonyítás anyagát helyesen értékelte. A tanúvallomások, a helyszíni szemle és a szakértői vélemény adatai összefüggésükben kétségtelenül bizonyítják, hogy az alperes szabadalmi bejelentése előtt megismerte a felperes szabadalmi megoldását, erről beszéltek, és az alperes kifejezetten abból a célból ment el a felperes lakására, hogy a készüléket ott megnézzze. ...

2. A bizonyítás anyaga, a szakértő véleménye alapján kétségtelen, hogy az alperes a szabadalom tárgyának egyes igénypont szerinti jellemzőit a felperes megoldásából vette át. Nevezetesen:

a) öntvény helyett mindkét megoldásnál függőleges oszlopokból és keresztgerendákból készített keret alkotja a készülék vázát, amelyhez csatlakozik a nyomólap és a sajtótányér;

b) elsődleges nyomószervként mindkettő folyadéknyomásos emelőt alkalmaz.

Nem lehet lényeges eltérésnek tekinteni a sajtótányér különböző alakját. Nem lehet figyelembe venni, hogy a felperesnél a váz össze van hegesztve, az alperes pedig oldható kötést alkalmaz. A szabadalmi igénypont az oldható kötést csak célszerű kialakításnak tekinti, tehát a találmány anélkül is megvalósul. Nem lehet a bitorlás megvalósításának eldöntésénél tekintettel lenni arra sem, hogy az alperes teremtette meg a megfelelő méretezés kialakításával az ipari kivitelezés lehetőségét. A méretezést, a kivitelezési módot a szabadalom nem védi, erre vonatkozó igényponti jellemzők nincsenek. Gyakorlatilag a szakértő szerint mindkét megoldás alkalmazható. Lényeges eltérés, hogy az alperes önállóan – a felperestől függetlenül – alkalmazott másodlagos nyomószervként rugalmas alakváltozásra képes energiatároló elemet (ún. laprugót).²²

A Legfelsőbb Bíróság néhány kérdésben felülbírált az elsőfokú bíróság megállapításait. Az elsőfokú bíróság ugyanis az alperes tevékenységénél értékelte azt is, hogy „jelentősen csökkentette a szerkezet önsúlyát, szilárdságtanilag méretezett tartókat használt, oldhatóvá tette a keretet, ezzel a házilagos kivitelezést ipari szintre emelte.”

Miután csupán az ítélet indoklása áll rendelkezésre, a szűkszavú tényállásból csupán azt lehet megállapítani, hogy a felülbírálat valószínűleg jogos a méretezéssel kapcsolatos intézkedések vonatkozásában, az oldható keret kérdése azonban már nem ilyen egyértelmű. Az ugyanis, hogy a sértő a keretet célszerűen oldhatónak jelölte meg, nem jelenti azt, hogy a *csak oldható* keretre vonatkozó megoldásra ne lenne jogosult. Ha igaz az, hogy az oldható kötésnek az adott esetben előnyös hatás tulajdonítható az oldhatatlan kötéssel szemben,

²¹ Legfelsőbb Bíróság Pf.IV.20 420/1980/3 (1980.05.09.).

²² A Legfelsőbb Bíróság 19. lábjegyzetben idézett ítélete, p. 4–5.

akkor megosztást lehet végezni oly módon, hogy a javított, továbbfejlesztett jellemzőt tartalmazó megoldásra a sértő jogosult.

Ez a jogeset pontosan alátámasztja azokat a nézeteket, amelyek miatt az Szt2 szerinti szabályozás aggályosnak található. A bíróságok az MSZH előzetes állásfoglalásának hiányában nyilván műszaki szakértő igénybevételével úgy döntöttek műszaki kérdésekben, hogy a szakértő felülbírálására nem voltak alkalmasak. A szabadalmi jog egyik sarkalatos alapelve a találmányok egymástól való elhatárolása. Szabadalmat csak olyan megoldásra lehet engedélyezni, amely kellő mértékben el van határolva a közkincsnek számító technika állásától vagy mások jogaitól, továbbá a még nyilvánosságra nem került korábbi elsőbbségű szabadalmaktól.

Lényegében ez volna a helyes megoldás a csoportmunka eredményeként létrejött találmány esetében is. Ilyenkor a feltalálók egymás közt megegyeznek a százalékos felosztásban, azonban a legritkább esetben a valóságnak megfelelő objektív arányokban. „Bevesznek” olyat is, aki alkotó módon nem tett semmit sem hozzá, vagy az igazi feltaláló csak úgy remélhet hasznosítást, ha a főnökeinek és/vagy a reménybeli hasznosítóknak részvételt ajánl fel a bejelentésben. Ilyenkor a szabadalom megbonthatatlansága miatt kívülről nem lehet még a százalékos elosztásba sem beleszólni.

A szerző álláspontja szerint ha két vagy több feltaláló között vita támad a találmány szerzőségével kapcsolatban, első lépésben a védett vagy védeni kívánt találmányhoz való hozzájárulás tekintetében a szétválasztást mindenképpen meg kell kísérelni. Adott esetben a megismételt elsőfokú eljárásban ez meg is történt, azonban nem végezték el a szétválasztott műszaki megoldások értékelését, mert erre már nem volt hatáskörük. Ezt éppen ebben az ügyben állapította meg a Legfelsőbb Bíróság, amikor új eljárás lefolytatására utasította az elsőfokú bíróságot.

A szétválasztott műszaki megoldások esetén ugyanis a következőket kellett volna megállapítani.

a) Az a műszaki megoldás, amelyre a sértő jogosult, önmagában szabadalomképes-e, és ha igen, akkor a megtámadott szabadalmi bejelentést arra a megoldásra kell korlátozni.

b) Miután a találmánybitorlás nem adja meg azt a korábbi lehetőséget, hogy a sértett 30 napon belül döntsön az ő műszaki megoldásának sorsáról, a bíróságnak kellene döntenie, hogy a sértett műszaki megoldása is oltalomképes-e, és ha igen, akkor arra is szabadalmat engedélyezni.

c) Ha a szétválasztott műszaki megoldások közül csak az egyik rész szabadalomképes, akkor két megoldás javasolható:

c1) ha a felek nem tudnak megegyezni, a szabadalomképes műszaki megoldás feltalálója korlátozott szabadalmat kap;

c2) ha a felek megegyeznek, az eredeti bejelentés szabadalmi joga azt a felet illeti, akié az oltalomképes rész, és a bíróság megállapítja a felek közti feltalálói arányt, amely ebben az esetben nem egyenlő, hanem az oltalomképes részt feltalálói több, mint 50%.

A legrosszabb megoldás a bejelentői, illetve szabadalmi jogok százalékos megosztása. Ez még egymással jó kapcsolatban lévő társak között is súlyos konfliktusok forrása lehet. Kétségtelen, hogy az Szt2 fogalmazásában (a sértett vagy jogutódja követelheti a szabadalmi bejelentésnek vagy a szabadalomnak egészben vagy részben történő átruházását) erre van lehetőség, azonban nem rendelkezik arról, hogy részleges átruházás esetén hogyan lehet dönteni a fennmaradó részről. A bíróság ezt úgy értelmezte, hogy a szabadalom egységének megtartása mellett a fennmaradó rész a másik felet illeti. Az Szt3 már árnyaltabban fogalmaz (a sértett vagy jogutódja követelheti annak megállapítását, hogy a szabadalom egészben vagy részben őt illeti meg), csak a szabadalomra vonatkozólag tartalmaz határozott utasítást, szabadalmi bejelentés esetében szélesebb mozgásteret biztosít a bíróság számára.

A szabadalmi jogok százalékos megosztása főleg egymással nem túl jó viszonyban levő társak esetén eredményezhet rossz megoldást. Az ismertetett eset kapcsán erre több érvet is fel lehet hozni. Igaz, hogy a felperestől szerzett ismeretek segítették hozzá az alperest azokhoz a jellemzőkhöz, amelyeket már az alperes alkotott, de erre a felperes mégsem jött rá. Ezért egyedül a felperes jogosult minden olyan megoldásra, amelyet ő talált fel, viszont egyedül az alperest illetik meg azok a megoldások, amelyekben olyan jellemzők vannak, amelyeket a felperes a bizonyítékok alapján még nem ismert, tehát az alperes szellemi termékéhez tartoznak. Százalékos megosztás csak valódi társfeltalálók között szükséges és lehetséges, akik együtt dolgozva, közösen, fokról-fokra, egymás gondolatainak kicserélésével hozzák létre a találmányt, tehát egyszerűen nem választható szét a találmány két olyan részre, amelyek közül az egyik rész csak az egyik, a másik rész csak a másik alkotó szellemi terméke. Az együttdolgozó társfeltalálók munkáját a találmány létrehozása során a cipzár behúzásához lehetne hasonlítani, ahol hol az egyik, hol a másik oldalról akad be egy fog az előzőbe, és hoz létre egyre növekvő stabil kapcsolatot. Ha ilyen együttműködés nincs, azaz a sértő a sértett találmányát vagy abból egyes részleteket átvéve hozta létre a saját megoldását, akkor van esély arra, hogy a szabadalmi jog említett alapelve szerint szét lehet és szét is kell választani a szabadalmakat.

Ha viszont a szétválasztás lenne a helyesebb, akkor felvetődik a kérdés, hogy ennek megállapítása a bíróság hatáskörébe tartozik-e? Vélhetőleg nem, mert ilyenkor vizsgálni kell, hogy a szétválasztott részek alkalmasak-e az oltalomra. Ez pedig egyértelműen az MSZH hatáskörébe tartozik. A bíróságnak azonban nincs módja áttenni az ügyet az MSZH-hoz, mert ez nem államigazgatási eljárásban hozott határozat, az MSZH határozatának megváltoztatására irányuló, nem peres ügy, hanem szabadalmi per. A bíróság tehát kényszerítve van arra, hogy a szabadalom megosztásától eltekintsen, és valamiféle százalékos megoldást keressen.

Visszatérve az ismertetett jogesetre, a Legfelsőbb Bíróság jogerős ítéletével az ügy találmánybitorlási része véget is ért. Nem ért véget azonban a per két részvevőjének kálváriája, akiket az ítélet a szabadalom közös fenntartására kényszerített. A felperes nyilván azon az állásponton volt, hogy a fenntartási díjak 50%-át kell csak fizetnie, hiszen a másik 50% után

az alperes élvezi a hasznot (ha egyáltalán hasznosított). Az alperes viszont nyilván elkeseredésében, vagy mert már nem állt érdekében, nem fizette a díjak ráeső részét. A szabadsalom a fenntartási díj befizetésének elmulasztása miatt megszűnt.

A felperes ebbe nem nyugodott bele, és végül a Legfelsőbb Bíróság állapította meg, hogy a szabadalmastársak egymás közötti kötelezettségvállalása független a díjak befizetésétől, amelyekre nézve a kötelezettség egyetemleges.²³ Hiába kapta meg tehát a felperes a szabadsalom 50%-át, végül az egész veszendőbe ment.

A feltalálók ilyen kényszerszármazása tehát nem oldja meg a problémát, mert nem valószínű, hogy a társítást kézfogás követi a két feltaláló között. Az ember jogérzéke ugyanis azt sugallja, hogy ha csak 50%-ig tulajdonos valamiben, akkor csak a fenntartás 50%-át köteles fizetni. Sokszor már azért is veszni hagyják a szabadsalmat, mert rengeteg munkával lehet csak az értékesítésig eljutni, és akkor a másik, aki semmit sem tett, csak élvezné a másik munkájának gyümölcsét.

Ez a per, illetve ezek a perek is mutatják, hogy egy vitás ügy igazságnak megfelelő eldöntésére irányuló társadalmi igény esetén egy egyébként megfelelő jogszabályi rendelkezés spekulatív megváltoztatása helytelen irányba orientálhat, mert igazságszolgáltatás helyett jogszolgáltatást eredményez. Ha az eljárással a kitűzött cél nem érhető el, az nemcsak a jogosultaknak okozhat súlyos károkat, hanem *megrendítheti az igazságszolgáltatásba vetett hitet* is. Ha ez az eljárás 1970 előtt, az Szt1 alapján zajlik le, lényegesen egyszerűbb, és az eredmény sokkal közelebb járhatott volna az igazsághoz.

A szerző véleménye szerint a szabadalmi törvény legközelebbi módosítása során célszerű lenne a jogosulatlan elsajátítás kérdésében meggondolni a hivatali eljárás visszaállítását, és – felszólalási lehetőség hiányában – speciális szabályozással a szabadalmi bejelentésekre is kiterjeszteni.

Gedeon Sándor
szabadalmi ügyvivő

²³ Lfb. Pkf.IV.20 263/1984/4.szám.

AZ MSZH NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉGÉNEK FŐBB JELLEMZŐI 2010 ELSŐ FELÉBEN

MAGYARORSZÁG KÉPVISELETE A SZELLEMI TULAJDON VILÁGSZERVEZETE (WIPO) KERETÉBEN FOLYÓ NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSBEN

Az MSZH 2010 első felében is képviselte Magyarországot a WIPO bizottságaiban, munkacsoportjaiban és rendezvényein.

Januárban tartotta 14. ülését a Szabadalmi Jogi Állandó Bizottság (SCP). Biztosítottuk képviseletünket az UPOV Adminisztratív és Jogi Bizottságának, Konzultatív Bizottságának és Tanácsának tavaszi ülésein. Májusban került megrendezésre a Genetikai Forrásokkal, Hagyományos Tudással és Folklórral foglalkozó Kormányközi Bizottság 16. ülése. Júniusban sűrűn követték egymást a WIPO-ülések: a PCT-munkacsoport 3. ülése, a Szerzői és Szomszédos Jogi Állandó Bizottság 20. ülése és a Védjegyek, Ipari Minták és Földrajzi Árujelzők Jogi Oltalmával foglalkozó Állandó Bizottság 23. ülése.

A Genfen kívüli, WIPO-hoz kapcsolódó rendezvények közül megemlíthető a román hivatallal közös szervezésben, Nagyszébenben tartott nemzetközi konferencia a technológia-transzfer témakörében.

A WIPO Szabadalmi Jogi Állandó Bizottságának (SCP) 14. ülése, Genf, január 25–29.

Az ülésen a hivatalt a jogi elnökhelyettes és a Szabadalmi Főosztály vezetője képviselte.

Az SCP elfogadta az ülés napirendjét, kiegészítve a napirend 7. (b) pontját Brazília „*exclusion, exceptions and limitations*” témakörre vonatkozó dokumentumának tárgyalásával, amelynek a benyújtási módja és időzítése a delegációk egy részének a körében ellenérzést váltott ki (EU, B csoport). Különösen annak tükrében emeltek kifogást a delegációk, hogy hiányolták az átláthatóságot az „*exclusion, exceptions and limitations*” témakör vonatkozásában készülő tanulmány külső szakértői csoportja megbízási folyamatában.

Az elnök szóbeli jelentést adott a „*Conference on Intellectual Property and Public Policy Issues*” című konferenciáról, amelyre 2009. július 13-án és 14-én került sor. Több delegáció kijelentette, hogy a konferencia jó lehetőséget biztosított a szellemi tulajdon és a közpolitikai kérdések közötti interfésszel kapcsolatos kérdések és kihívások megvitatására.

A nemzetközi szabadalmi rendszer feltérképezését célzó megbeszélésekhez kapcsolódó egyes dokumentumokban néhány delegáció nemzeti jogára hivatkozva módosításokat kért. A korábban kiválasztott témakörökben a vita alapját az elkészült tanulmányok képezték.

Több delegáció kifejezte annak fontosságát, hogy a tanulmányok az ENSZ valamennyi hivatalos nyelvén hozzáférhetőek legyenek.

Az elnöknek a munka folytatására tett javaslatát csoportkoordinátori szinten hosszan vitatták, de nem sikerült mindenki számára elfogadható kompromisszumot találni. Végezetül elfogadást nyert, hogy a bizottság a következő ülésen a 14. ülés napirendje alapján folytasson párbeszédet. A napirend 7(b) pontja tartalmazni fogja a külső szakértők által a kizárásokról, a kivételekről és a korlátozásokról készített tanulmányt, valamint azt a javaslatot, amelyet a brazil küldöttség e témakörben a jelen ülésen előterjesztett. A következő ülést megelőzően a tagállamok javaslatokat terjeszthetnek be a bizottság jövőbeni munkájára vonatkozóan.

A jövőbeni munkával kapcsolatban az EU javaslata (összhangban a B csoport javaslatával), rendkívül visszafogott volt, nem utalt az érdemi szabadalmazhatósági feltételek harmonizációjának továbbtárgyalására.

Az UPOV (International Union for the Protection of New Varieties of Plants) Adminisztratív és Jogi Bizottságának, Konzultatív Bizottságának és Tanácsának ülése, Genf, március 25–26.

Az üléseken az MSZH képviselőiben a műszaki elnökhelyettes vett részt.

Az Adminisztratív és Jogi Bizottság (CAJ) 61. ülése

Chris Barnaby (Új-Zéland), a Technikai Bizottság elnöke szóban beszámolt a Technikai Bizottság 46. üléséről, amelyet 2010. március 22–24-én Genfben tartottak. A beszámoló elsősorban az ez év márciusában a DUS-vizsgálatokról tartott szemináriumot ismertette, amelynek szöveges anyagát a helyszínen osztották szét.

Beszámolójában kitért arra, hogy a tagállamok között a DUS-vizsgálatok területén az együttműködést javítani kell, és fontosnak tartotta a jövőbeni tagállamok szakértőinek a Technikai Bizottság, illetve a munkacsoportok ülésein való részvételének támogatását.

A CAJ tájékoztatást kapott az UPOV–WIPO közötti megállapodásról, amelynek értelmében az UPOV-ROM javítására a WIPO 100%-os munkaidőben egy szoftverfejlesztőt alkalmaz 2010 májusáig.

A 2010. októberi tanácsülés elé terjesztendő információs dokumentumokkal kapcsolatosan egyedül a nemesítési jogok kimerülésére vonatkozó dokumentum váltott ki vitát. Több tagállam kétségének adott hangot, hogy szükség van-e ilyen információs anyag létrehozására. Végül a tagállamok megállapodtak abban, hogy a nemesítési jogok kimerülésére vonatkozó dokumentum létrehozása szükségességének kérdését vizsgálja meg a CAJ-AG (*ad hoc group*) és javaslatuk alapján szülessen meg a döntés.

Az elektronikus bejelentési rendszerrel kapcsolatosan továbbra sincs egyetértés a tagállamok között. Egyes tagállamok már kifejlesztették saját rendszerüket, és nem kívánnak más rendszerre áttérni.

A CAJ tájékoztatást kapott az UPOV-ROM adatbázisról.

A GENIE adatbázis 2007 óta elérhető a tagállamoknak, a megfigyelőknek és a nemesítőknek. A WIPO támogatja az adatbázishoz való hozzáférést, ezért beleépíti azt *Patentscope* kutatási szolgáltatásaiba.

A kicserélhető szoftverek napirendi pontnál az EU bejelentette, hogy a CPVO (Közöségi Fajtaoltalmi Hivatal) kifejlesztett egy, a fajtanév hasonlóságának vizsgálatára alkalmas szoftvert, és tájékoztatást adott arról, hogy az UPOV-tagállamoknak lehetőségük van teljes fajtanév-adatbázisukhoz való hozzáférésre, beleértve a hasonlósági vizsgálatot is.

A Konzultatív Bizottság (CC) 79. ülése

Az ülést Choi Keun-Jin (Korea), a tanács elnöke nyitotta meg, aki üdvözölte a tagállamokat.

A CC tájékoztatta a tagállamokat, hogy az új főtítkárhelyettes kinevezésével kapcsolatban a tanács elnöke és az UPOV-tagállamok élénk konzultációt folytattak, amelynek eredményeképpen körvonalazódik a konszenzus.

Francis Gurry, az UPOV főtítkára hozzászólásában tájékoztatta a tagállamokat, hogy az UPOV vonatkozásában a WIPO pénzügyi szabályzatával összhangban kell eljárni. A tartalékok 20-ról 3%-ra való csökkentése szignifikánsan kevesebb, mint a WIPO-nak az UPOV működéséhez való hozzájárulása. A 3%-ra való csökkentés lehetőségét külső auditorokkal kétszer is megvizsgáltatták, akik mindkét alkalommal azt állapították meg, hogy ez lehetetlen. A tartalék százalékos meghatározására vagy konszenzust kell elérni a tagállamok között (ez veszélyes, mert egyetlen tagállam egyet nem értése is megakadályozhatja a döntést), vagy el kell dönteni, hogy egyszerű vagy minősített többséggel szavazzák meg a tagállamok a tartalék nagyságát.

Az UPOV főtítkárhelyettese, Rolf Jördens beszámolt a releváns nemzetközi fórumok és az UPOV kapcsolatáról. Külön kiemelte a 2009 szeptemberében Rómában tartott második World Seed konferenciát, amelynek előadásait az UPOV megjelentette, és a könyvet a tagállamoknak a helyszínen szétosztotta.

A CC tudomásul vette, hogy az UPOV meghívta a tagállamokat a Környezeti Világnapra 2010. június 5-ére.

A CC elfogadta a 2010. év októberi ülésének napirendi javaslatát.

Az UPOV Tanácsának rendkívüli, 27. ülése

Az új főtítkárhelyettes kinevezését megelőzően kialakult a konszenzus a tagállamok között, ezért nem került sor szavazásra.

Az új főtítkárhelyettes Peter John Button (UK), aki 2010. december 1-jétől 2012. november 31-éig tölti be ezt a posztot D-2 szintű igazgatóként.

Kinevezése folytán a D-1 szintű igazgatói poszt megüresedik, amelyre a főtítkárhelyettesi posztra szintén aspiráló Raimundo Lavignolle-t (Argentína) nevezik ki, szintén a fenti időponttól.

A Genetikai Forrásokkal, Hagyományos Tudással és Folklórral (GRTKF) foglalkozó Kormányközi Bizottság (IGC) 16. ülése, Genf, május 3–7.

Az ülésen az MSZH részéről az Iparjogvédelmi Osztály vezetője vett részt.

A bizottság új mandátuma a jelek szerint meghozta a régóta várt áttörést: a legutóbbi közgyűlés egyértelműen megfogalmazta a célt, hogy a következő két évben el kell készíteni a fejlődő országok által igényelt nemzetközi egyezmény(ek) diplomáciai ülésre bocsátható tervezetét. Döntés született arról is, hogy e cél elérése érdekében a bizottság plenáris ülései között ún. ülésközi munkacsoport (Intersessional Working Group, IWG) készíti majd elő a konkrét szövegtervezeteket, amelyeket a plenáris ülésen a bizottság mint döntéshozó szerv megvitát.

Az ülés a tagállamok és a folyamatosan bővülő megfigyelői kör részéről egyaránt a bizottság esetében megszokott, kiemelkedően nagy számú képviselő részvételével zajlott. Az ülésen újabb hét nem kormányzati szervezet akkreditálására került sor.

Az új mandátum időtartamára a bizottság Philip Richard Ovade nagykövetet (Kenya) választotta meg elnökének.

Az ülés megnyitása; általános nyilatkozatok

Az általános nyilatkozatok közül kiemelés érdemelnek a következők.

- A fejlődő országok csoportjai jelezték, hogy a bizottság munkáját az IWG által előterjesztett konkrét szövegjavaslatok köré kell összpontosítani; az IWG-ben részt vevő küldöttek száma viszonylag szűk legyen, a csoport csak szakértőket tömörítsen. A bennszülött közösségek képviselői hangsúlyozták, hogy saját jelenlétük megfelelő aránya mind a plenáris ülésen, mind az IWG munkájában alapvető követelmény. A Saami Council üdvözölte a tényt, hogy Új-Zéland támogatja a bennszülött közösségek jogaira vonatkozó ENSZ-nyilatkozatot, valamint hogy az USA is jelezte a nyilatkozattal kapcsolatos korábbi álláspontjának felülvizsgálatát.
- India örömmel számolt be arról, hogy 2009 során az indiai hagyományos orvoslással kapcsolatos jogosulatlan szabadalmi bejelentések száma 45%-os csökkenést mutatott. Ebben közrejátszott az India, valamint az Európai Szabadalmi Hivatal, az USPTO, továbbá a brit és a japán hivatal között e tárgyban létrejött megállapodás is. Öröndetes, hogy az Európai Szabadalmi Hivatalhoz 2010-ben benyújtott bejelentések kapcsán 33 vonatkozó esetből 13 bejelentés ügyében hagyományos tudásra vonatkozó bizonyítékokat hoztak fel, aminek következtében a bejelentéseket elutasították, illetve a bejelentő az eljárás folytatásától visszalépett.
- 2010 a biodiverzitás éve; ennek jelentőségére számos hozzászólás utalt. A CBD képviselője beszámolt arról, hogy a hozzáféréssel és haszonmegosztással foglalkozó munkacsoport körében – a bizottság munkáját mind a genetikai források, mind a hagyományos tudás tekintetében érintően – ez év júliusában számottevő fejlemények várhatók egy új jegyzőkönyv tervezetének elfogadása esetén.

A hagyományos kultúra kifejeződései/Folklór

Az EU előadta, hogy a folklór tárgyában „nem kötelező erejű nemzetközi jogi instrumentumot” tart kívánatosnak, ami számos delegáció ellenállását váltotta ki. India rámutatott, hogy nincs kellően definiálva maga a létrehozandó jog, vagyis a bennszülött közösségek eredendő és elidegeníthetetlen joga a hagyományos kultúrájuk kifejeződéseihez való hozzáférés megtagadására. Nem volt egyetértés az érintett közösségek megjelölésére szolgáló, következetesen alkalmazandó terminológiában sem. A Nemzetközi Iroda előadta, hogy törekvése szerint a 3. cikk (i) bekezdése a szerzői joghoz, míg (ii) bekezdése a védjegyjoghoz hasonló oltalmat teremtené. A hagyományos szellemi tulajdon-jogi oltalmi formák mintául vétele már önmagában egyes delegációk – így különösen a bennszülött közösségek – bírálatát vonta maga után.

Hagyományos tudás

Komoly problémát okoz a „*public domain*” fogalmának tisztázása, mivel ez a bennszülött közösségek és a fejlődő országok képviselői szerint a hagyományos tudás kapcsán nem lehet azonos a szellemi tulajdon-jogban ismert koncepcióval. Nem világos, hogy a hasznos megosztás követelménye a hagyományos tudás valamennyi felhasználása esetén irányadó, vagy csak akkor, ha a hozzáférést előzetesen adott beleegyezés előzi meg. Visszatérő zavart okoz a szellemi tulajdon-jogok területén hagyományos érdekegyensúly megteremtésére irányuló törekvés, mert az egyensúlyozandó érdekek alatt különböző delegációk mást és mást értenek.

Genetikai források

A bizottság további munkájának lehetséges irányairól szóló előkészítő irat – a korábbiakhoz hasonlóan – három nagy csoportba rendezve tíz különféle opciót nevesít; ezek a genetikai források defenzív oltalmának különböző vetületeit, a szabadalmi jogba bevezetendő feltárási követelményt, illetve a genetikai források felhasználásából származó előnyök méltányos megosztását szabályozó rendelkezések szellemi tulajdon-jogi kérdéseit érintik. Továbbra sem világos, hogy a számos opció közül a bizottság pontosan mely prioritásokat részesíti előnyben; a további munka irányának meghatározása vélhetően az IWG-től várható.

Az IWG üléseivel kapcsolatos intézkedések

Az ülés legfőbb eredményét az IWG munkájának megkezdéséhez szükséges döntések meghozatala jelentette, mivel ez a mandátum teljesítésének alapvető feltétele volt. A konszenzus elérése érdekében a fejlődő országoknak engedniük kellett eredeti elképzeléseikből: az IWG – kissé meglepő módon – nem szűk körű szakértői munkacsoportként fog működni, hanem a részvétel valamennyi tagállam és megfigyelő számára nyitott lesz, egy-egy küldött delegálható. Ez inkább a plenáris ülés sajátos, leszűkített létszámú megkettőzésének, mintsem konkrét szövegezési feladatok ellátására alkalmas tanácsadó fórum létrehozásának irányába

mutat. Mindazonáltal öröndetes, hogy az IWG egyáltalán megkezdheti tevékenységét – az előző ülés alapján még ez sem tűnt teljesen bizonyosnak.

Talán nem túlzás azt remélni, hogy az IWG közelgő ülése után tisztábban kirajzolódnak majd az új nemzetközi szabályokat tartalmazó első tételes rendelkezések körvonalai.

A Szerzői és Szomszédos Jogi Állandó Bizottság (SCCR) 20. ülése, Genf, június 20–24.

Az ülésen a hivatalt a Szerzői Jogi Osztály helyettes vezetője képviselte.

Az ülés érdemi napirendjén az audiovizuális előadások és a műsorsugárzó szervezetek védelme, továbbá a korlátozások és kivételek témaköre szerepelt. E témakör keretében kaptak hangsúlyt – egyben meghatározva a 20. SCCR-ülés teljes menetét – a látássérülteket, illetve az írott-olvasott anyagok hozzáféréseben, megismerésében fogyatékkal élőket érintő nemzetközi szabályozásra irányuló elgondolások. A 18. SCCR-ülésen a Vakok Világszövetsége (WBU) kezdeményezésére beterveztett brazil, ecuadori és paraguayi nemzetközi egyezményjavaslathoz Mexikó is csatlakozott (a továbbiakban: BEPM-javaslat). Ugyanez a négy előterjesztő tagállam tárgyalási menetrendet is benyújtott, amely 2012-re irányozná elő a tárgybéli nemzetközi szerződés létrejöttét. A tárgyat érintően e dokumentum mellett az ülésen három további javaslat került megtárgyalásra; az afrikai csoport nemzetközi egyezmény megkötésére irányuló javaslata, amely a BEPM-javaslat számos elemét veszi alapul, de a korlátozások és kivételek körét kiterjesztené az oktatási és kulturális intézményekre, a könyvtárakra és az archívumi központokra is. Szűkebben állapította meg a védelem tárgyát az USA konszenzusos dokumentumtervezete, valamint az EU és 27 tagállamának közös ajánlástervezete. A két dokumentum, szemben az afrikai és a BEPM-javaslattal, a „puha jogi” megoldást részesítené előnyben.

A műsorsugárzó szervezetek vonatkozásában az állandó bizottság prezentációt hallgatott meg a műsorjelek jogosulatlan felhasználásának szociális-gazdasági hatásairól készített tanulmány első és második részéről, üdvözölve, hogy a tanulmány harmadik része a 21. SCCR-ülésre készül el. Tudomásul vette Mexikó jelentését a május végén, június elején e tárgybéli megrendezett regionális szemináriumról. A nemzetközi szerződés létrehozására irányuló munka a továbbiakban is a „jelalapú” megközelítést előnyben részesítő koncepció mentén folytatódik.

Az audiovizuális előadások védelmét érintő kérdésben az állandó bizottság elismerését fejezte ki a tárgybéli nemzeti és regionális szintű szemináriumok szervezése terén kifejtett tevékenységért, külön megköszönve a WIPO Titkársága által szervezett május végi nyílt konzultációt, amelyről Nigéria készített összefoglalót. A munka célja, hogy felgyorsítsák a nemzetközi szerződés megkötésére irányuló folyamatokat. Míg az egyes tagállamok szerint a 2000-ben megtartott diplomáciai konferencián elfogadott 19 cikk jó alapot képez a tárgyalásokra, mások véleménye szerint ezek kiegészítésre szorulnak, esetleg alternatív megoldásokat igényelnek. Ugyancsak szükséges e napirendi pont alatt is egy tárgyalási menetrend kialakítása.

A korlátozások és kivételek tekintetében az SCCR beszámolót hallgatott meg a jogosultakat tömörítő fórum (*Stakeholders Platform*) tevékenységéről, továbbá tudomásul vette a tárgyban készült több dokumentumot.

A Védjegyek, Ipari Minták és Földrajzi Árujelzők Jogi Oltalmával foglalkozó Állandó Bizottság (SCT) 23. ülése

Az ülésen az MSZH részéről a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály helyettes vezetője vett részt.

A formatervezésiminta-oltalom területén az állandó bizottság az elmúlt öt évben jelentős munkát végzett azzal, hogy összeállított és a válaszok alapján kiértékelte két kérdőívet. Az ennek alapján kialakított szöveges összesítést azóta több ízben is megvitatták. A munka nem titkolt szándéka az volt, hogy harmonizálást szorgalmazzanak a formatervezésiminta-oltalmi eljárások alakítása tekintetében. Az egyes iparjogvédelmi oltalmi formák közül legkevésbé a formatervezésiminta-oltalom harmonizált, az egyes országok gyakorlata közötti eltérések pedig megnehezítik a jogosultak helyzetét. A 23. ülés egyik jelentős kérdése volt, hogy miként folytassák a munkát. Az ülést megelőzően az Egyesült Királyság írásban jelezte, hogy indokolt lenne a védjegyjogi szerződéshez hasonló nemzetközi szerződést kidolgozni. Ennek okán javasolták, hogy a fórum indítványozza a WIPO közgyűlésének, hogy erre a célra különítsenek el egy megfelelő összeget a költségvetésben a 2012–2013-ra összehívandó diplomáciai konferencia költségeinek fedezésére. Mindezekről látszólag függetlenül a MARQUES is írásbeli javaslatot tett hasonló tartalommal, hangsúlyozva azokat az előnyöket, amelyekkel az alakításokat érintő jogharmonizáció járna a jogosultak és a hatóságok számára egyaránt. A résztvevők egyöntetűen támogatták a munka folytatását, azonban annak végső célja tekintetében már megoszlottak a vélemények.

A védjegyek témakörében elmúlt három ülése során az állandó bizottság összeállított egy részletes dokumentumot, amely az összes lajstromozást gátló okot tartalmazza, számos példa illusztrációs célú felhasználása mellett. Tekintettel arra, hogy a kész szöveget részleteiben a 22. ülésen már megvitatták és az észrevételek nyomán módosították azt, a levezető elnök javasolta a dokumentum publikálását a WIPO hat hivatalos nyelvén. Az Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália és Németország támogatta a szöveg megjelentetését, ezzel szemben Oroszország több ponton félkésznek minősítette a dokumentumot. Az orosz kérdéseket külön megvitatta a plénum, majd végül a megjelentetés mellett döntött annak hangsúlyozásával, hogy az iratnak nincsen közvetlen jogi kötőereje, az csupán tájékoztatási funkciót tölt be.

Hasonlóan alakult a vita a tanúsító és együttes védjegyekről készült anyag kapcsán, amelynek publikálására az állandó bizottság felkérte a titkárságot.

Az államok elnevezésének védelme kapcsán a titkárság összeállított egy kérdőívet. Svájc további alkérdések beillesztését, míg az INTA (*International Trademark Association*) szö-

vegmódosítást javasolt, mindezt Jamaica támogatta. Több képviselt állam bemutatta szabályozását, valamint gyakorlatát a kérdésben. A titkárság az észrevételek mentén módosította a kérdőívet, amit az utolsó ülésnapon a plénum ismételten megvitatott. A kérdőívre a válaszokat 2010. szeptember 15-ig kell majd megküldeni. Az államok elnevezésének védelme tárgyában Jamaica általános nyilatkozatot tett, amelyben ugyan üdvözölte a kérdőív elkészültét, de továbbra is a Párizsi Unió Egyezmény 6ter cikkének módosítását szorgalmazta. Barbados ezzel szemben azt javasolta, hogy a kérdésben közös ajánlást fogadjanak el, mivel a 6ter módosítása túlzó lépés lenne a probléma megoldásában. Részletesen kifejtette gazdasági indokait is a javaslat kapcsán, és bár alapvetően egyetért Jamaica motivációival és céljaival, de annak elérése tekintetében más megközelítést javasolt.

Az állandó bizottság jövőbeni napirendje kapcsán egyöntetű támogatást élvezett a védjegyek és az internet témaköre, mivel a korábban megalkotott közös ajánlás óta tíz év telt el, ami különösen az elektronikus kommunikáció területén jelentős időtartam, a fejlődés sebessége és dimenziói pedig indokoltá teszik a kérdés ismételt vizsgálatát. Ezen belül legalább három területet azonosítottak, a védjegyek használata az interneten, a felelősség kérdései, valamint a generikus kifejezések regisztrálása top level doménként. A témakörben a részes államok írásos beadványait 2010. szeptember 15-ig várják. Mindemellett vitát váltott ki a földrajzi árujelzők témájának lehetséges reaktiválása. A többség arra hajlott, hogy a dizájn harmonizálása, valamint a védjegy és az internet kapcsolata terjedelmes téma, ami bőven elegendő a következő ülésre, így a földrajzi árujelzőkre már nem lehetne elegendő időt szentelni. Ehhez képest az Amerikai Egyesült Államok javasolta, hogy az elsőbbségi iratok elektronikus hozzáférését biztosító DAS rendszernek a védjegyekre történő kiterjesztéséről számoljon be a WIPO. A javaslatot elfogadták, és a következő ülésen kellő időt szentelnek majd a projekt állapotának bemutatására.

Nemzetközi konferencia „Technológiatranszfer és sikeres licencszerződések” témakörben a WIPO és a Román Szabadalmi és Védjegyhivatal (OSIM) közös szervezésében, Nagyszeben, május 10–12.

A konferencián hivatalunkat az Iparjogvédelmi Oktatási Osztály iparjogvédelmi oktatási koordinátora képviselte.

A bevezető előadást a román hivatal főigazgató-helyettese – dr. Alexandru Strenc – tartotta, ebből kiderült, hogy az OSIM támogatásával a Bukaresti Műszaki Egyetemen működő technológiatranszfer-iroda jelentősen bővült. Az egyik legfontosabb lépés az egyetem felsővezetésének megnyerése volt, az iparjogvédelem jelentőségének felismerésére irányult, ami jelentős szemléletváltást igényelt.

Az OSIM vállalta négy egyetemi mérnök oktató szellemi tulajdon-védelmi képzését oly módon, hogy három hónapon keresztül részt vettek az OSIM mindennapi életében, a szabadalmi részlegre koncentrálnak. A négy egyetemi munkatárs kiválasztásánál arra töreked-

tek, hogy a következő területek képviselve legyenek: gépészet, villamosság, vegyészet, informatika.

Az egyetemi technológiatranszfer-iroda megerősítését követően az elmúlt egy évben 10%-kal emelkedett a Bukaresti Műszaki Egyetem bejelentéseinek száma, ami jelentős mértékben a négy iparjogvédelmi képzettséggel rendelkező szakember konstruktív jelenlétének, proaktív hozzáállásának köszönhető, akik élő, folyamatos kapcsolatot tartanak valamennyi egyetemi kutatóval, ügyelve a gyors publikálások elkerülésére, valamint a bejelentések mihamarabbi megtételére. A statisztikai számok mindenképp azt mutatják, hogy hatékonyak, sikeresnek bizonyult a koncepció.

Jelenleg előkészítés alatt van a Bukaresti Agrártudományi Egyetemmel kötendő, hasonló tartalmú keretmegállapodás.

Románia jelentősebb egyetemeiről jelen voltak a technológiatranszfer-irodák képviselői, akik nagy érdeklődést mutattak mind az előadások, mind a *workshop*ok alatt. A konferencián elhangzott előadások átfogó képet adtak a szellemi tulajdon-védelemhez kapcsolódó gyakorlati, üzleti, stratégiai vonatkozásokról, bemutattak működő technológiatranszfer-irodákat.

Az érintett témakörök röviden az alábbiak voltak:

- hogyan mutassuk be a szellemi tulajdon-védelmet a kutatóknak?
- a szabadalmi információ stratégiai hasznosítása;
- a technológiatranszfer alapjai;
- egy technológiatranszfer-iroda szolgáltatásai;
- mi teszi az egyetem és az ipar társulását eredményessé?
- az egyetemekről jövő találmányok értékelése;
- a szellemi tulajdon-védelmi oktatás módszertana;
- szabadalmi tanácsadó hálózat felállítása az egyetemeken.

A szemináriumon megismertek alapján kiemelhető néhány, az itthoni bevezetésnél is megfontolandó alapgondolat:

- egy sikeres technológiatranszfer-iroda beindítása és működése az egyetem felsővezetésétől függ;
- ugyanakkor fontos az oktatók tájékoztatása és meggyőzése is;
- figyelemmel kell lenni arra, hogy ez egy hosszú távú terv, amelyet lassan, lépésről-lépésre, következetes körültekintéssel lehet csak eredményesen véghezvinni;
- fel kell mérni a meglévő itthoni állapotokat, lehetőségeket, meg kell határozni a célokat és a felmerülő igényeket;
- a bemutatott példákat elemezve, a tapasztalatokat a hazai környezet sajátosságaira odafigylve, helyesen kell alkalmazni.

A B+ csoport II. munkacsoportjának ülése, Washington, május 18.

Az ülésen a Szabadalmi Főosztály vezetője vett részt az MSZH részéről.

Az ülést a kanadai hivatal munkatársa, Barney de Schneider vezette. A napirendi pontok elfogadását követően röviden beszámolt arról, milyen válaszokat kapott az ülést megelőzően a B+ csoport egyes tagállamaitól a PCT szabályaival kapcsolatos fenntartások és inkompatibilitást jelző értesítések helyzetével kapcsolatban. Kifejtette, hogy a kérdésfelvetés hasznosságán túlmenően egyértelműnek tűnik, hogy a tagországok igyekeznek a PCT szabályaitól való eltéréseket a minimálisra csökkenteni hazai jogszabályaik felülvizsgálatával.

A Chapter II szerinti eljárás nyújtotta lehetőségek javítása, a top-up search általános bevezetésének esetleges pozitív hatása

A következő napirendi pontnál a résztvevők azt fejtegették, milyen okai lehetnek annak, hogy a nemzeti szakaszban nem mindig használják a nemzeti hivatalok kellő mértékben a nemzetközi kutatás és vizsgálat eredményeit. A hozzászólások többnyire az általánosságok szintjén mozogtak, vagyis azt hangsúlyozták különböző megközelítésből, hogy ha jó a nemzetközi kutatás és vizsgálat, akkor természetesen felhasználják azt megjelölt hivatalként a nemzeti szakasz során. A hozzászólók a következőket vetették fel:

- egyes ISA-k csak a hazai anyagban végeznek kutatást, ami pluszmunkát jelent a nemzeti hivatal számára;
- egyes esetekben az ISA által végzett kutatás nem terjed ki valamennyi igénypontra, illetve nincs összhangban az igénypontokban igényelt oltalmi körrel, amit a nemzeti szakaszban kell orvosolni;
- a nemzeti és a nemzetközi szakasz igénypontjai eltérnek egymástól, így az ISA munkája csak korlátozottan használható fel;
- az egység kérdésének eltérő értelmezése, a nemzetközi szakaszban alkalmazott esetleges túl szigorú megközelítés gyakran eredményez részleges kutatást, illetve ennek megfelelően többletmunkát a nemzeti hivatalok számára;
- a legjobban azzal demonstrálhatná egy ISA, hogy megfelelőnek tartja a saját kutatását, ha kiegészítő kutatás végzése nélkül használná azt fel a saját nemzeti szakasza során;
- hasznos lehet annak lehetővé tétele, hogy harmadik személyek a közzétételt követően észrevételt nyújthassanak be, de ennek nem szabad feleslegesen meghosszabbítania a nemzetközi szakaszt;
- a nemzeti szakaszba lépés 30 hónapos határidejének meghosszabbítása a jelenlevők szerint túl nagy ár lenne a Chapter II vonzerejének megnövelésére, és egyébként is a korábbi törekvéseknek is ellentmondana („buying time” jelleg eltörlése);
- a „top-up search”-nek a Chapter II-ban való alkalmazása bizonyos bejelentők számára előnyösnek tűnhet, de kötelező bevezetése további vizsgálatást igényel;

- a nemzetközi kutató és vizsgáló szervként is működő nemzeti hivatalok általában díj-kedvezményt adnak a vizsgálati díjnál, ha a nemzetközi szakaszban általuk vizsgált bejelentés náluk lép nemzeti szakaszba, és ez független attól, hogy pozitív vagy negatív az IPRP.

A párhuzamos munkavégzés volumenének csökkentése

Valamennyi delegáció megegyezett abban, hogy hivataluk elbírálói minden olyan kutatási eredményt igyekeznek felhasználni, amely a Párizsi Uniós Egyezmény alapján releváns lehet az általuk vizsgálandó megoldás szempontjából. Ez az alaphelyzet, ezt finomítják a kölcsönös bizalmon alapuló két- vagy többoldalú megállapodások mint a PPH vagy a Vancouver projekt (UKIPO, IPA, CIPO).

A nemzetközi kutató és vizsgáló szervek együttműködésén alapuló kutatás-vizsgálat

Robert Cramer (EPO, Director International and Legal PCT Affairs) rövid előadás keretében ismertette azt, az EPO által kezdeményezett, kis terjedelmű kísérleti projektet, amelynek célja az együttműködésen alapuló kutatás és vizsgálat koncepciója megvalósíthatóságának a tesztelése. A kezdeményezést mind a trilaterális hivatalok, mind pedig az IP5 (a világ öt legnagyobb szabadalmi hivatala) megtárgyalta, a KIPO (*Korean Intellectual Property Office*), az USPTO és az Európai Szabadalmi Hivatal megállapodott egy miniprojekt elindításában. Kiértékelhető eredményeket 2010. III. negyedévére várnak. Ezt lehetne a MIA keretein belül tovább elemezni. Az elbírálók közötti konzultáció eszköze telefon, e-mail vagy videokonferencia lehet, a konzultáció kezdetétől számított egy hónapon belül a jelentésnek el kell készülnie. A projekt méretét a következő számok jellemzik:

- 12 PCT-bejelentés hivatalonként;
- minden egyes hivatalnál két-két elbíráló a három nagy műszaki területről (mechanika, kémia, elektromosság/fizika);
- elbírálónként két-két bejelentés.

AZ EURÓPAI SZABADALMI EGYEZMÉNYBŐL (ESZE) FAKADÓ TAGÁLLAMI JOGOK GYAKORLÁSA ÉS KÖTELEZETTSÉGEK TELJESÍTÉSE

Az MSZH 2010 első felében is ellátta a kormányzati képviseletet az Európai Szabadalmi Szervezetben (ESZSZ). Számos alkalommal képviseltük Magyarországot az Igazgatótanács és az Igazgatótanács Elnökségének ülésein. Szakembereink részt vettek a Szabadalmi Jogi Bizottság, az Informatikai Bizottság és a Költségvetési és Pénzügyi Bizottság ülésein.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Igazgatótanácsának (AC) 121. rendkívüli ülése, München, február 2–3.

Az ülésen a hivatal részéről az elnök, valamint a Jogi és Nemzetközi Főosztály helyettes vezetője vett részt.

Az ülés napirendjének elfogadását követően az AC zárt ülésen folytatta tanácskozását. Az ülésen egyetlen napirendi pont, az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) új elnökének megválasztása szerepelt.

A szavazást megelőzően több delegáció (Finnország, Szlovákia, Törökország, Norvégia, Hollandia, az Egyesült Királyság, Görögország) szót kért, hogy kifejezze aggodalmát annak kapcsán, hogy késik az elnökválasztási eljárás sikeres lezárása; többen hangsúlyozták, hogy komoly következményei lesznek annak, ha ezen az ülésen sem sikerül eredményt elérni; minden hozzászóló kérte a többi delegáció rugalmasságát.

Az elnök és az AC titkársága röviden ismertette az eljárást, a szavazatok számlálását, és kifejezetten felhívta a delegációk figyelmét arra, hogy az igen és nem szavazatok leadása mellett lehetőség van a tartózkodásra is, amelynek az alkalmazásával – véleményük kifejezésével egyidejűleg – a delegációk hozzájárulhatnak a sikeres döntéshez. (Az egyezmény szerint a tartózkodások nem számítanak szavazatnak, vagyis a tartózkodások csökkentik a leadott szavazatok számát, így ezzel csökken a sikeres választáshoz szükséges igen szavazatok száma is.)

Norvégia arra figyelmeztetett, hogy az ESZH előtt álló feladatok miatt mielőbb meg kell teremteni a stratégiai döntések meghozatalára alkalmas felsővezetést. Norvégia a még versenyben lévő, de kevés szavazattal rendelkező svéd, illetve a blokkoló kisebbséget szerzett svájci jelölttől egyenesen megkérdezte, hogy mi az oka annak, hogy nem vonják vissza a jelöltségüket. Azoktól a delegációktól, akik a blokkoló kisebbséget alkotják pedig azt tudakolta, hogy mi az oka annak, hogy nem hajlandók elfogadni azt a személyt, aki a demokrácia szabályai szerint már jó ideje nyertesnek tekinthető, mivel stabil 70%-os többséget tudhat maga mögött. A finn küldöttség csatlakozott a Norvégia által elmondottakhoz.

A svájci delegáció arra figyelmeztetett, hogy az Európai Szabadalmi Egyezmény nem feles, hanem háromnegyedes szótöbbséget ír elő, és ehhez kell ragaszkodni mindaddig, amíg ezt a rendelkezést egy diplomáciai konferencia felül nem vizsgálja. Jelezte továbbá, hogy a demokrácia értelmében mindenkinek joga van arra, hogy valamely döntéssel szemben az ellenérzését kifejezze. Emellett kifejtette, hogy a kisebb államok legitim érdekeit kívánja képviselni, és nem ért egyet azokkal a hangokkal, amelyek szerint egy nem EU-tagállamból származó elnök nem tudja a közösségi szabadalom ügyét megfelelően képviselni. Végül megjegyezte, hogy az előző, a több mint hat éve lezajlott elnökválasztás során visszalépett Alain Pompidou javára, ezért nem érzi úgy, hogy most is neki kellene visszalépnie.

Írország kijelentette, hogy a demokráciát és annak magasztos elveit éppen azok veszélyeztetik, akik jelenleg visszaélnék szavazati jogukkal, és sokkal felelősségteljesebb döntéshozatalra szólította fel az AC-t.

A svéd delegáció úgy vélte, hogy felelősséggel tartozik a kormánya felé, és ennek értelmében nem lép vissza, hanem végig kitart („be kívánja fejezni, amit elkezdett”). Ugyanakkor felhívta a figyelmet arra, hogy nagy az AC felelőssége, és az eredménytelenség igen erős negatív jelzést küldene a kívülágnak.

Izland kifejtette, hogy nyilvánvalóan minden delegációnak voltak az eljárás kezdetén preferenciái, de az is tény, hogy csak egyetlen személyt lehet megválasztani; emlékeztetett arra, hogy jelenleg az egyik jelölt rendelkezik 25 stabil igen szavazattal, és kétséges, hogy lehetne-e találni olyan jelöltet, aki meg tudja ismételni ezt az eredményt.

Az elnök megválasztására irányuló szavazási eljárások sorra eredménytelenül zárultak, és az ötödik eljárás sem hozott eredményt. Mivel a blokkoló kisebbséget nem lehetett meggyőzni, ezért az elnök egy *tour de table* után azt javasolta, hogy az AC függessze fel eljárását, és folytassa egy rendkívüli ülésen, még a márciusi rendes ülést megelőzően. Az elnök ennek értelmében jelezte a delegációknak, hogy a rendkívüli ülést 2010. március 1-jére, 9.30-ra fogja összehívni.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Szabadalmi Jogi Bizottságának 38. ülése, München, február 23–24.

A Magyar Szabadalmi Hivatal az ülésen a Szabadalmi Főosztály vezetője képviselte. Az ülést az MSZH jogi elnökhelyettese, a bizottság elnöke vezette.

Raising the Bar

A „*Raising the Bar*” projekt keretében az ESZH javaslata explicit lehetőséget adna a vizsgáló osztályok számára, hogy módosítást vagy hibajavítást kezdeményezzenek a megadásra szánt szövegváltozatot illetően. Ha a bejelentő a megadott időn belül jelzi, hogy további egyeztetésre van szüksége, fordítási, illetve díjfizetési kötelezettsége eltolódik. Ha a bejelentő javaslata a vizsgáló osztály számára elfogadható, ezt jelzi, és két hónapos határidőt ad a formalításokra. Ellenkező esetben folytatódik az eljárás a 94. cikk szerint.

Az új 71(3) szabály kifejezett biztatást jelentene az elbírálók számára, hogy azokban az esetekben, amikor a bejelentő várhatóan elfogadja a javasolt változtatásokat, tegyék meg javaslatukat az eljárásnak ebben a végső szakaszában.

A javaslat szerint az igénypontok száma szerint (a 16. igényponttól) megfizetett díj visszatérítésére nincs lehetőség a 71(3) szabály szerinti felhívás kibocsátását követően még akkor sem, ha később a bejelentést elutasították, visszavonták vagy azt visszavontnak kellett tekinteni.

További eleme a javaslatnak, hogy a bejelentőnek nemcsak a megadás alapjául szolgáló szövegváltozatot kell jóváhagynia, hanem a bibliográfiai adatokat is. Ez elősegítené, hogy a bejelentők tudatosan ellenőrizzék azokat még a megadásról szóló határozat kibocsátását megelőzően.

Az elnök a javaslat bekezdésenként történő vitáját indítványozta, de a delegációk esetenként általános fejtegetésekbe is bocsátkoztak.

Az elnök összefoglalójában rögzítette, hogy a delegációk hozzászólásuk első felében alapvetően támogatták a javaslatot, ez azonban nem igazán volt összhangban hozzászólásuk további részével, így nem egyértelmű a bizottság állásfoglalása. A bizottság az ESZSZ szándékával egyetértett ugyan, de szükségesnek látszik, hogy az ESZSZ a javaslat módosított változatát a következő ülésre ismételtelen benyújtsa.

Az eljárások hatékonysága

A stratégiai megújulás folyamatából fakadóan az ESZH vitát kezdeményezett az Igazgatótanács 117. ülésén (2009. március) a fenntartható finanszírozásról és a díjreformról. Több dokumentum is készült azóta az eljárások hatékonyságnövelésének a témakörében, a kérdést az Igazgatótanács a 118. ülésén is tárgyalta (2009. június). Az ESZH szoros összefüggést mutatott ki a minőség és az eljárások hatékonyságának növelése között, amennyiben mindkettő a költségek csökkenését eredményezi. A bizottság elé információs céllal beterjesztett dokumentum a hatékonyság és a minőség javítását célzó fő intézkedéseket foglalja magába. Az összeállítás tartalmazza mind a már megtett, mind pedig a folyamatban lévő erőfeszítéseket.

Érdemi szabadalmi jogi harmonizáció

2009 júliusában az „Industry Trilateral” levélben szorgalmazta a trilaterális hivatalok vezetőinél, a WIPO főigazgatójánál és a B+ csoport elnökénél az érdemi szabadalmi jogi harmonizációt célzó tárgyalások folytatását mind a WIPO, mind pedig a B+ csoport WGI keretén belül.

2009 szeptemberében a B+ csoport plenáris ülésén döntés született a harmonizációt célzó tárgyalások folytatásáról, különös tekintettel a „Reduced package”-re. Az USPTO új igazgatója kinyilvánította érdekltségét a nemzetközi harmonizáció terén.

A WIPO által 2010. január 25–29. között megrendezett ülés napirendjén a „Reduced package” egyetlen eleme sem szerepelt, érdemi kérdésnek egyedül az „Exclusion from Patentable Subject-Matter and Exceptions and Limitations to the Right” volt tekinthető.

A „Reduced package” elemei harmonizációjának a szükségességét alátámasztó cél továbbra is a közös kutatási és vizsgálati szabványok elfogadása, illetve a hatékony munkamegosztás megvalósítása lenne.

Az elnök összefoglalta az elhangzottakat. A bizottságban konszenzus alakult ki arra vonatkozóan, hogy szükség van a harmonizációs tárgyalások folytatására mind az ipar, mind

pedig az iparjogvédelmi hivatalok szempontjából. A harmonizáció elősegítheti a munkamegosztást, de ugyanakkor a delegációk nem tekintik azt önmagában való célnak, nem érdekeltek a harmonizáció bármi áron való elérésében. Megegyeznek a vélemények abban is, hogy Európa már nagy engedményeket tett, egyik delegáció sem tett javaslatot további engedményekre. Az Atlanti-óceán másik partjáról várnak a tagállamok most nagyobb flexibilitást. Az *Industry Trilateral* az európai pozíciót támogatja. Ebben a bizottságban is folytatni kell a munkát, hosszú távon ez is elősegíti a közös európai pozíció erősödését.

Egyéb ügyek

Az ESZH tájékoztatta a bizottságot annak, a tagállamok körében végzett felmérésnek az eredményéről, amely arra vonatkozott, hogy a tagállamok jogszabályai hogyan gondoskodnak annak a fenntartási díjának a megfizetési lehetőségéről, amely díj visszamenőlegesen válik esedékessé egy sikeres, 112a. cikk szerinti „*petition for review*” alapján. Elismeréssel nyugtázva a vonatkozó magyar szabályozást elhangzott, hogy 17 válasz érkezett, a válaszadók közül kilenc tagállam jogalkotása eddig egyáltalán nem foglalkozott a kérdéssel. Annak ellenére, hogy eddig csak egy eredményes petíció volt, és a későbbiekben sem várható évi ötnél több, ezt minden ország szabályozásában rendezni kell. Ez a kérdéskör is részét képezi a National Law Relating to the EPC kiadványnak, amelynek frissítési javaslatát jóváhagyásra megküldik a tagállamoknak.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Igazgatótanácsának (AC) 122., rendkívüli ülése, München, március 1.

Az MSZH képviselőiben az elnök és a jogi elnökhelyettes vett részt az ülésen.

Az ülés napirendjén egyetlen érdemi kérdés szerepelt, nevezetesen az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) elnökének megválasztása, amihez az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE) alapján az ülésen részt vevő és szavazó szerződő államok szavazatainak legalább háromnegyedes többsége szükséges. A napirend elfogadását követően az ülés levezető elnöke szólt néhány bevezető szót, Susanne Ås Sivborg (Svédország) pedig külön nyilatkozatban erősítette meg: fenntartja jelöltségét.

A levezető elnök javaslatára az ún. indikatív fordulók kihagyásával az IT azonnal kieséses rendszerben kezdte meg a szavazást.

Több szavazási fordulóra volt szükség, végül eredmény született, az IT 27 szavazattal 9 ellenében megválasztotta Benoît Battistellit az ESZH következő elnökének. Az ülés levezető elnöke – az IT elnökhelyetteseként – mandátumot kért (és kapott) a jövőbeli elnök szerződéséről való tárgyalásra, illetve, hogy a leköszönő elnökkel egyeztessen a távozásával kapcsolatos átmeneti kérdésekről.

Az ESZH újonnan megválasztott elnöke hangsúlyosan köszönetet mondott az IT támogatásáért, és leróta tiszteletét a többi jelölt előtt.

A másik két jelölt természetesen elismerte az eredményt, és konstruktív együttműködési készségéről biztosította a megválasztott elnököt. A svájci jelölt – és ez figyelmet érdemelt – külön méltatta a dán és a francia jelölt által (az előbbi visszalépése alkalmával) a választási eljárás korábbi szakaszában összeállított közös nyilatkozat tartalmi elemeit. Jelezte, hogy ezeket politikai iránymutatásként kész figyelembe venni és követni. Ez magyar szempontból azért is öröndetes, mivel az említett közös nyilatkozat kimunkálásában aktívan részt vettünk, és az nagyban tükrözi az elvárásainkat.

Az ESZH vezetése részéről bejelentették: Wim van der Eijk jogi elnökhelyettes kapott megbízást az elnöki poszt átadás-átvételével kapcsolatos átmeneti ügyek intézésére.

Az ülés azzal zárult, hogy a küldöttségek hozzászólások hosszú sorában gratuláltak az ESZH újonnan megválasztott elnökének, és sok sikert kívántak neki.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Igazgatótanácsának (AC) 123. ülése, München, március 16–17.

A Magyar Szabadalmi Hivatal képviselőjében az elnök, a jogi elnökhelyettes és a Jogi és Nemzetközi Főosztály helyettes vezetője vett részt az ülésen.

Nemzetközi ügyek

Az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) jogi elnökhelyettese kiemelte azt a munkát, amelynek eredményeképpen az USA szabadalmi iratai hozzáférhetővé válnak a kínai elbírálók számára az EPOQUE szolgáltatáson keresztül. A hozzászóló delegációk egyöntetűen üdvözltek az ESZH e téren kifejtett erőfeszítéseit.

Az ESZH jelezte, hogy a TOSC (*Technical and Operational Support Committee*) következő ülésére részletesebb beszámolót készítenek, egyben felhívta a figyelmet az IP5 weboldalra, ahol minden dokumentum elérhető; egyetértett Németországnak a pozitív tapasztalatok felhasználásáról szóló felvetésével.

Az AC a tájékoztatást tudomásul vette.

Projektjelentés a „Szabadalmak és éghajlatváltozás” témakörében

Az ESZH jelezte, hogy támogatják a WIPO és az OECD e téren folytatott munkáját, és javaslatot dolgoztak ki egy új, a klímaváltozás hatásait enyhíteni képes bejelentések beazonosítására alkalmas osztályozási jelzet kialakítására. Hollandia, Dánia és Finnország kétségeinek adott hangot, hogy egy technikai terület eltérő kezelésére vonatkozó szabályok kialakítása mennyire helyénvaló. Az Egyesült Királyság a zöld technológia területére tartozó bejelentések gyorsabb elbírálása mellett emelt szót.

Az ESZH kijelentette, hogy nincs szó speciális eljárási szabályok kialakításáról; Finnország kérdésére válaszolva pedig megerősítette, hogy az ESZH nem kutatja a klímaváltozás okait, és nem kíván különbséget tenni aszerint, hogy milyen okból bekövetkező klímavál-

tozás (természetes vagy emberi tevékenységnek betudható) káros hatásainak csökkentésére alkalmas technológiáról van szó, a lényeg ugyanis a káros hatások csökkentésére való alkalmasság.

Az európai szabadalmi rendszer díjreformja és fenntartható finanszírozása

Az ESZH elnöke szerint a díjak kapcsán azért van jelentősége a javaslatoknak, mert a jelenlegi díjstruktúra már középtávon sem tartható.

A dokumentumokkal kapcsolatosan a delegációk a következő véleményüknek adtak hangot. Számos delegáció egyetértett az ESZH által készített dokumentumokban foglaltakkal (Írország, az Egyesült Királyság, Hollandia, Svédország). Norvégia a nemzeti fenntartási díjak kapcsán használt mérőszámot nem tartotta alkalmasnak a differenciálásra. Több delegáció is kiemelte, hogy a kkv-k támogatása alapvetően a nemzeti rendszerek feladata (Svédország, Hollandia, Norvégia, Svájc, az Egyesült Királyság, Finnország), Svájc szerint kizárólag, az Egyesült Királyság szerint az ESZH mellett, Belgium szerint a nemzeti szint mellett az EU-támogatás is előnyös. Norvégia kifejtette, hogy a kkv-k támogatásának nem a díjkedvezmények bevezetése a jó útja; az ilyen lépések hatékonysága kevésbé bizonyítható. Egyes delegációk kiemelték, hogy az ESZH bevételeinek ingadozását kellene csökkenteni (Németország, Spanyolország, Olaszország). Ausztria kiállt amellett, hogy a fenntartási díjak meghatározása továbbra is teljességgel nemzeti hatáskörben maradjon; mindenesetre az ESZH költségeinek megfelelő fedezése érdekében nem zárkozott el az ESZH eljárási díjainak a megemlése és a fenntartási díjak felosztási kulcsának a megváltoztatása elől.

A Businesseurope kritikus hangvételű hozzászólásában kijelentette, hogy nem tudja támogatni a bejelentés korai szakaszában nagy anyagi terhet jelentő díjstruktúrát. A kevésbé tapasztalt bejelentőket pedig szerintük egyértelműen a nemzeti hivataloknak kell támogatniuk és nem az ESZH-nak.

Az EPI üdvözölte azt, hogy a delegációk többsége nem kívánja díjkedvezményekkel támogatni a tapasztalatlan bejelentőket.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Igazgatótanácsa (IT) Elnökségének (Board) 41. ülése, München, június 7.

Az ülésen az MSZH képviselőjében a jogi elnökhelyettes vett részt.

Az IT elnökhelyettese közölte, hogy még nem döntötte el: indul-e az IT elnöki posztjéért az IT júniusi ülésén esedékes választáson. Az IT titkárságának vezetője ismertette az arra az esetre irányadó szabályozást, ha az IT elnökhelyettese mégis az indulás mellett foglalna állást. Ebben az esetben az IT leghosszabban szolgáló tagja lép be, hogy az interim elnök megválasztását levezényelje. Ez a tag *Roland Grossenbacher*, aki akár interim elnökként is eljárhatna.

A *Board* osztrák tagjával együtt az MSZH képviselője előterjesztette a prágai V4+3-találkózón kidolgozott javaslatot, hogy az IT elnöki posztjára a jelöléseket az ülést megelőzően közöljék, és hogy a bizottságok alelnökeit is az IT válassza meg, és ne az érintett bizottság maga. Az utóbbi elgondolás erős általános támogatást kapott; az első vizont vitát váltott ki. Az IT tiszteletbeli elnöke pl. azt javasolta: az IT valamennyi tagját tekintsék eleve jelöltnek, és a választást erről a bázisról kezdjék meg.

A *Board* arra jutott, hogy az IT-t a V4+3 kezdeményezéséről az IT elnökhelyettese tájékoztassa tevékenységi jelentése (B28/4/10) részeként, de az IT elnökét a júniusi ülésen még az eddigi gyakorlat szerint jelöljék és válasszák meg. A *Költségvetési és Pénzügyi Bizottság* (BFC) elnökhelyettesének megválasztását viszont a BFC elnökének javaslatára el fogják használni.

A SOPRANO projekt ügyében a *Board* egyeztetett az Informatikai és Kooperációs Ügyekért Felelős Bizottság (*Technical and Operational Support Committee*) és a BFC közötti munkamegosztásról. A BFC elnöke szerint a fő cél a SOPRANO „megnyugtató lezárása”. A *Board* izlandi tagja kifogásolta a vonatkozó dokumentum egyes megfogalmazásainak hozzávetőlegességét, körvonalazatlanságát. Aggályát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a 10 milliós technikai együttműködési keretből 7 milliót a SOPRANO lezárására költenének el. Az ESZH képviselője előadta, hogy ennél csak kisebb lehet a végső, tényleges összeg, azaz a dokumentum az ESZH pénzügyi hozzájárulásának felső határát jelöli meg.

A *Board* megtárgyalta a díjreformról készített stratégiai előterjesztések IT-beli kezelését is. Az izlandi tag szerint a vita lendületét veszítette, és a júniusi ülésen nem lesz alkalom részletes megtárgyalásra. Az ESZH elnöke szerint viszont ez nem járhat a témának a napirendről való levételével. A *Board* végül erre jutott: a téma maradjon a júniusi ülés napirendjén, noha élénk és részletes eszmecsere se nem várható, se nem tanácsolható. Ehhez hozzájárulhat, ha a BFC elnöke e tárgyban részletes és orientáló jelentést tesz az IT ülésén.

Az ESZH elnökségének átadás-átvételi ceremóniája – az érintettek kérésére – a lehető legserényebb körülmények között fog lezajlani.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Informatikai és Kooperációs Ügyekért Felelős Bizottságának (TOSC) 71. ülése, München, június 7.

Az ülésen az MSZH részéről a szakmai főtanácsadó, valamint a Vegyipari és Biotechnológiai Osztály vezetője vett részt.

Az ülésen a következő kérdések kerültek megvitatásra.

EPN e-governance : a Felügyeleti Testület összetétele

A bizottság elfogadta a testület felállítását és összetételét, amelybe tagnak jelentkeztek a spanyolok, a finnek, az angolok, a svédek, a szlovákok, az osztrákok, a görögök, a franciák, a lengyelek.

Jelentés a tagországok közötti együttműködésről

2009-ben 18 tagország a nemzeti akciótervében (NAP) foglaltak alapján vett részt az együttműködésben.

Két pilot projekt kezdődött el 2008-ban, majd nagy sikerrel folytatódott 2009-ben: az IP Pre-diagnosis (IPP) és a Technology Transfer (TTO). Számos tagországban rendeztek tudatosságnövelő konferenciákat, szerveztek egyetemi kurzusokat és készítettek az iparjogvédelemmel kapcsolatos útmutatókat. Az ESZSZ 2009-ben 332 ezer eurót fordított ezen tevékenységek támogatására.

Az IPP projekt célja, hogy a nemzeti hivatalokban lévő szakértelmet latba vetve tájékoztassák az innovatív kkv-kat arról, hogyan tudják az iparjogvédelmet üzleti sikereik növelése érdekében hasznosítani. A francia hivatal által kidolgozott modellt 13 tagország – köztük Magyarország – ültette át a gyakorlatba. A Patent Academy keretében szerveztek a téma iránt érdeklődő tagországok szakembereinek továbbképző tanfolyamot. Az ESZSZ 2009-ben 54 ezer eurót fordított az IPP támogatására.

A technológiatranszferre vonatkozó pilot projekt célcsoportja az egyetemi szféra.

A pilot projektben résztvevő hat tagország – köztük Magyarország – vállalta, hogy vagy a technológiatranszfer szervezetét dolgozza ki, vagy egy irodát létesít erre a célra. Az érdekelt felek háromoldalú megállapodást kötnek, amelyet a nemzeti hivatal, az egyetem és az ESZSZ ír alá. A fő cél a kutatótevékenység során létrejövő szellemi termékek védelme.

Az európai gépi fordítási programba újabb nyelvek – olasz, francia, svéd és portugál – kapcsolódnak be.

Az ESZSZ és a tagországok közötti együttműködés pénzügyi vonatkozásai

A világgazdasági válság miatt újra kell tervezni az ESZSZ-tagországok együttműködési rendszerét. A tagországoknak új nemzeti fejlesztési tervet kellett készíteniük 2010. július 1-jéig.

Az ESZSZ csak az alaptevékenység körébe tartozó projekteket támogatja, és azokat is csak a kezdeti szakaszban, működési költséghez egyáltalán nem járul hozzá.

Alapelvek:

- a) továbbra is törekedni kell külső támogatási források (EU, BPHH) bevonására;
- b) olyan, az ESZSZ által kezdeményezett, speciális, költségmegosztás nélküli programok indítása, amelyek finanszírozása az együttműködésre szánt költségvetésből megoldható;
- c) átmenetileg felfüggesztik az ESZSZ személyzetének igénybeviteléhez és képzéséhez kapcsolódó központi költségek kiszámlázását (kivéve az egyéni igények szerinti képzéseket, amelyeket továbbra is teljes egészében ki kell számlázni).

A b) és c) pontban leírt feltételek csak 2011 végéig maradnak érvényben, 2012-től újra a régi rend szerint történik az elszámolás.

Jelentős változás a korábbiakhoz képest, hogy az ESZSZ teljes egészében magára vállalja bizonyos – a tagországok által megjelölt – programok költségeit.

Az ESZSZ szorgalmazza a többnyelvű szabadalmi korpusz összegyűjtését, digitalizálását és egy közös repozitóriumban való tárolását az európai nyelvtechnológiai szolgáltatások kifejlesztése érdekében.

EPN szabadalmilajstrom-hálózat

Az európai szabadalmi rendszer átláthatóságának növelése érdekében a jelenleg elszigetelt nemzeti szabadalmi nyilvántartásokat az ESZSZ szabadalmi regiszterével együtt egységes platformon keresztül kell elérhetővé tenni.

Egy összehasonlító elemzés készül, amelynek célja a szabadalmi jogok és a velük kapcsolatos szolgáltatások vizsgálata a nemzeti innovációs folyamatokban.

A kommunikáció hatékonyabbá tétele érdekében szabványos videokonferencia-rendszert kell kiépíteni az ESZSZ és a tagországok között. Először fel kell térképezni, milyen eszközök állnak rendelkezésre az egyes hivatalokban, majd fel kell mérni az igényeket, és ki kell dolgozni az üzleti modellt. A videokonferencia-rendszer kiépítésének számos előnye közül a dokumentum kiemeli a papírmásolatok mennyiségének radikális csökkenését, az utazási költségek és idő megtakarítását azáltal, hogy lehetővé teszi az EPN-partnerek közötti hatékony kommunikációt, a szabadalmi bejelentők Oral Proceedingsbe való bekapcsolódását és a Virtual Classroom munkájában való távoli részvételt.

Az ESZSZ 2010/11-ben 1,5 millió eurót szán a tagországok együttműködési programjainak finanszírozására. Az európai hivatal teljes egészében magára vállalja az EPTOS központi fejlesztésének, az EPN honlapjának, az IP Score programnak, valamint a NAP útmutató kidolgozásának a költségeit. Mindezek mellett továbbra is ingyenesen férhető hozzá a tagországok számára a publikációs szerver, az esp@cenet és a Register Plus.

A SOPRANO modul független szakértői vizsgálata

Elkészült a Capgemini Consulting által írt tanulmány, amely a pilot projektben részt vevő ESZSZ-ben és három nemzeti hivatalban (Hollandia, Lengyelország, Franciaország) vizsgálta a SOPRANO-alkalmazást, és egyúttal a pilot projekt lezárását is jelentette.

A tanulmányban megvizsgálták a jelenlegi működést, kitértek arra, hogyan lehetne stabilizálni a rendszert, hogy a felhasználók ne legyenek kitéve a gyakori leállásnak, javaslatot tettek az optimalizált működésre, valamint a SOPRANO funkcionalitásának növelésére vonatkozóan, illetve megfogalmazták az „újgenerációs SOPRANO” iránti igényeket.

Az ESZSZ részéről elhangzott, hogy a fejlesztést tendereztetik, a honlapon nyilvánosságra hozzák a problémákat, hiányosságokat. A költségbecsléseket a hasonló projektekben tapasztaltak alapján kapták, ez az összeg a rendszer javításával kapcsolatos költségeket jelenti.

A bizottság azzal a kitételrel támogatta a dokumentumot, hogy a Tanács az összes elhangzott kritikát vegye figyelembe.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Költségvetési és Pénzügyi Bizottságának (BFC) 98. ülése, München, június 8–10.

Az MSZH-t az ülésen az Iparjogvédelmi Ügyviteli Főosztály vezetője és a Gazdálkodási Főosztály vezetője képviselte.

Előrehaladási jelentés a tagállamokkal folytatott együttműködésről, valamint az ESZH és a tagállamok közötti együttműködési politika pénzügyi vonatkozásai

Az előterjesztés során a jelenlévők érintőleges tájékoztatást kaptak a szabadalmi rendszert támogató IP Pre-diagnosis, technológiatranszfer és egyéb tudatosságnövelő és oktatási jellegű programokról; a hivatalok közötti harmonizációs tevékenységekről – amelyeknek része az Európai Gépi Fordítási Program is; egyes intézményi funkciók erősítéséről; az EPTOS/OSSE programról; a tagállamoknál tartott workshopokról és a tagállami kooperáció egyes új területeiről.

A pénzügyi aspektus kapcsán elhangzott, hogy az ESZH a maga eszközeivel igyekszik tompítani a kibontakozott gazdasági válság hatásait, ezért három intézkedési irányt határoztak meg az együttműködés anyagi terheit illetően:

- igyekeznek finanszírozási lehetőségeket felkutatni, és harmadik felet bevonni az anyagi terhek megosztásába;
- az ESZH által választott együttműködési területeken felfüggesztik a költségmegosztást, azaz a finanszírozás teljesen az ESZH-ra hárul;
- felfüggesztik az ESZH szakembergárdájának munkájára és képzésére vonatkozó központi költségek kiszámlázását. Ez utóbbi alól csak a testre szabott tréningképzések képeznek kivételt (melyeknek a számláját továbbra is teljes összegben megkapja az igénybevevő).

SOPRANO projekt független tanulmány – pénzügyi vonatkozások

A tárgyalási nap egyik legtöbb hozzászólást indukáló pontja a SOPRANO-ról, illetve annak pénzügyi aspektusairól szóló előterjesztés és beszámoló volt. Ezek értelmében a 2009-es SOPRANO-változat hibáira megfelelő megoldást nyújtana a SOPRANO 2a „Optimised” változata, amelynek elkészítését az ESZH mellett a témafelelős nemzetek (francia, holland, lengyel) résztvevői felügyelnék továbbra is. Az „optimalizáció” kiadásait az ESZH fedezné legfeljebb 3 millió euró nagyságrendben, míg a minőségbiztosítás költsége maximum 600 ezer euró, a független szakértő bevonása legfeljebb 500 ezer euró lenne – szintén az ESZH terhére. Az elkészítés határideje 2013 végéig tolná ki, és a teljesítés elismerése a projektben részt vevő három állam, valamint az ESZH képviselőinek elfogadó nyilatkozatával valószínűsíthető.

A BFC elnöke a vitát összegezve leszögezte, hogy a legtöbben a sikeresség garanciáit szeretnék viszontlátni, és hogy ez a projekt bizony nem minősíthető „díjnyertesnek”, majd a tagállamok véleményformáló szavazatát kérte.

Ennek eredményeként a bizottság a javaslatot 25 igen, 7 tartózkodás és 1 nem szavazat mellett támogató ajánlással látta el. Nemleges álláspontját egyedül a magyar delegáció váltotta fel.

Egységes Szabadalmi Eljárás (SPP – Single Patent Process) – helyzetjelentés

A delegációk megvitatták az SPP program bekerülési költségének (240M euró 2011–2016-ig) részletes pénzügyi megoszlását is. Az SPP az ESZH egyik legnagyobb projektje, amelynek egyik fő eleme az elektronikus dossziék bevezetése. A teljesen elektronikus dossziék bevezetésével kapcsolatosan fölmerülnek a nemzeti hivatalokkal való kapcsolattartás és a megfelelő *interfészek* kérdései. Magán az ESZH-n belül is 2016-tól jelentős változás várható a szabadalmi adminisztráció területén.

A belső ellenőri testület jelentése a 2009-es számviteli évről. Indokok és magyarázatok a hivatal elnöke részéről

A belső ellenőri testület elnöke szóban ismertette a 188 oldalas dokumentum lényegét. Ezt követően tájékoztató hangzott el a 2009/4. negyedéves pénzügyi helyzetről, amely szerint ebben az időszakban pozitív eredmény mutatkozik, és a pénzügyi eredmény is enyhe pozitívumot mutat, részben annak köszönhetően, hogy a tervhez képest 47 millió euró többlet-bevétel érkezett. A jelenlévők informatív jelentést kaptak a 2007-ben elhatározott Pénzügyi Eszközök Stratégia végrehajtásáról, amely szerint a stratégia sarokpontjai – úgy mint az IFRS bevezetése, a pozitív eredmény, a kötelezettségek fedezeti alapjának létrehozása, módosító intézkedések az adókiegyenlítés érdekében, a negatív tőkeelemek progresszív csökkentése és elkülönített alap létrehozása az adórendezés céljára – megvalósultak. A jelenlévők a kapott információkat tudomásul vették.

A hivatal pénzügyi értékelése, áttérés a központi munkavállalói érdekképviselő javaslatára alapján az IFRS-ről az IPSAS rendszerre

Az előterjesztés lényegében az ESZH vagyonának számviteli értékelése és az IFRS közötti kompatibilitási problémákat taglalta, mivel az IFRS öt minősítő alkalmazhatósági kritériuma közül csak háromnak felel meg az ESZH. A témában folytatott vizsgálat eredménye és a PWC könyvvizsgáló cég állásfoglalása szerint nem érdemes az IPSAS (államháztartási) számviteli rendszerre áttérni, mivel a jövőben beérkező fenntartási díjakat, illetve azok jelenértékét mindkét rendszer alatt ugyanúgy kell könyvelni és megjeleníteni. Ugyanakkor az ESZH felfogható kormányzati üzleti vállalatnak is, és így számviteli jelentések készítéséhez az IFRS alkalmazható.

Alapvetések az üzleti tervhez, a 2011-es költségvetéshez és a 2012–15-ös időszakra vonatkozó pénzügyi becslések

Az előterjesztést az ESZH elnökének szóbeli kommentárja egészítette ki elsőként. Ezek szerint a jövő éveket leíró számok tervezésénél az ESZH a bejelentések 2011-es, 214,1 ezres számának lassú emelkedését várja 2015-ben 228,2 ezer db-ra, melyek között a direkt európai és a PCT-s bejelentések is szerepelnek. A bejelentések 75%-a PCT-úton kerül benyújtásra. A kutatási megbízások száma 2011-ben 189 ezer db lesz, amely 2015-re 197,6 ezer db körül alakul.

Az intézmény az „*As promised. More with less*” mottó jegyében kisebb költséggel nagyobb teljesítményre, azaz hatékonyabb működésre lesz képes: kisebb létszámmal és eszközleköltéssel – csökkentett költségekkel fognak dolgozni, így a fajlagos mutatók, amelyek eddig is imponálók voltak, tovább javulnak, főleg a 2007–2009. évek összehasonlításában.

2011 stratégiai törekvései között az alábbiak szerepelnek:

- visszafogott létszámfelvétel, ezáltal kevés új képzés és képzési kiadás,
- programok támogatása, folytatása: léccemelés („*raising the bar*”), egyedi szabadalmi folyamat, IP5 és UIP (*utilisation*) egyesített erők,
- növekvő kibocsátás, ügyszám.

A napirend kiegészítéseként elhangzott az is, hogy a 2010-es év teljesítése jó úton halad, „pályán van”.

Az Európai Szabadalmi Hivatal tagállamainak éves találkozója, Málta, június 24–25.

A találkozón az MSZH-t a Szabadalmi Főosztály vezetője képviselte.

Az ülés célja az ESZH és a nemzeti hivatalok közötti együttműködési programok eddigi eredményeinek áttekintése és az együttműködési program továbbfejlesztésére vonatkozó javaslatok megbeszélése volt. Az ESZSZ Igazgatótanácsa egy későbbi ülésén fogja tárgyalni a felterjesztésre alkalmasnak tartott javaslatokat. A 27 nemzeti hivatal részvételével, az ESZH elnöklésével lezajlott kétnapos rendezvény során néhány nemzeti hivatal bemutatta tevékenységei közül az ún. „*best practice*”-nek tartottakat. A következő tagállami prezentációkat hallgathatták meg a résztvevők:

- Izlandi Szabadalmi Hivatal: Az együttműködési tevékenység és az EPN – egy kis ország szemszögéből;
- Lengyel Szabadalmi Hivatal: Jobb minőség: IT-eszközök az IP-jogok támogatására a Lengyel Szabadalmi Hivatalban;
- Osztrák Szabadalmi Hivatal: Az IP-értékelés bevezetése az *IPscore* alkalmazásával;
- Spanyol Szabadalmi és Védjegyhivatal: Az EPTOS bevezetése az OEPM-ben és a Technológiafigyelő Közlöny;
- Szlovák Iparitulaídon-hivatal: A Szlovák Iparitulaídon-hivatal eredményei az IP-elődiagnózis, a PATLIB-központok és az adatsere terén;

- Magyar Szabadalmi Hivatal: Diplomamunka-verseny projekt;
- Cseh Iparitulajdon-hivatal: Nemzeti IP-fogalomtár (Glossary).

Az előzetesen megküldött munkaanyagok alapján megtárgyalt főbb témák:

- a „zöld technológiák” osztályozása;
- EPC-fogalomtár (Glossary);
- az európai szabadalmakkal összefüggő jogi döntések regisztere;
- szabadalomtudatossági felmérések harmonizálása;
- EPN Co-operation website: új funkciók és linkek a nemzeti hivatalok honlapjaihoz.

Döntés született arról, hogy a fenti témaköröket, mint a jövőbeni együttműködés lehetséges területeit, műhelymunka keretében fogják továbbvizsgálni az EPN tagjai.

Az ESZH általánosságban pozitívan ítélte meg az előterjesztett javaslatok fogadtatását, a résztvevők hozzászólásaiból azonban bizonyos problémákra is fény derült, amelyek leginkább az egyes projektek finanszírozási rendellenességeivel, illetve az ESZH-nak a döntésekben kimutatható túlsúlyának a sérelmezésével álltak összefüggésben.

Az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) Igazgatótanácsának (AC) 124. ülése, München, június 28–30.

Az MSZH-t az elnök, a jogi elnökhelyettes, valamint a Jogi és Nemzetközi Főosztály helyettes vezetője képviselte.

Az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) leköszönő elnöke, Alison Brimelow beszámolója bevezetéseként röviden szólt egyes, a delegációk által később méltatott pozitív tendenciákról (a lemaradások ledolgozása, pozitív IFRS-eredmény, a *single patent process* bevezetése), majd megjegyezte, hogy hároméves elnöksége alatt a szociális partnerség terén érzi azt, hogy nem ért el megfelelő eredményeket.

Az AC támogatta a visegrádi országok felvetését az ESZSZ választott tisztségviselőinek megválasztása kapcsán (az AC és a különböző bizottságok elnöki és elnökhelyettesi pozícióira a jelöltek személye előre, megfelelő időben bejelentésre kerüljön; a bizottságok elnökei mellett azok elnökhelyetteseit is az AC válassza meg).

Az AC megvitatta a díjreformmal kapcsolatos elképzeléseket. A napirenden a költségek fedezetével, a szabadalmaztatási eljárás kiszámíthatóságának fokozásával, valamint a díjreformra vonatkozó ütemtervvvel kapcsolatos dokumentumok szerepeltek.

Az AC végül rövid ünnepséggel búcsúzott el Alison Brimelow-tól (Egyesült Királyság), és üdvözölte az ESZH 2010. július 1-jétől hivatalba lépő új elnökét, Benoît Battistellit (Franciaország).

Az Európai Szabadalmi Akadémia (EPA) szervezésében 2010 első felében megvalósult külföldi szemináriumok és továbbképzések

Költségtérítéssel támogatott továbbképzések:

- EPA-szeminárium az *EpoqueNet* kutatás témakörében, Hága, február 8–12.,
- EPA-szeminárium a „Szabadalmi bejelentések vizsgálata a kutatás során” témában, München, március 10–11.,
- EPA-szeminárium „Kutatási stratégiák az új technikák területén: nanotechnológia” címmel, Hága, március 17–19.,
- EPA-szeminárium „Kutatási stratégiák az új technikák területén: számítógéppel megvalósított találmányok” címmel, München, május 3–5.,
- EPA-szeminárium „Az ESZH belülről” címmel, Hága, május 19–21.,
- EPA-szeminárium „Kutatás nem szabadalmi irodalomban” témakörben, Hága, május 20–21.,
- EPA-szeminárium az *EpoqueNet*-kutatás témájában, Hága, május 31–június 4.,
- EPA-szeminárium „Felszólalási és fellebbezési eljárások az ESZH-nál” címmel, München, június 14–17.

Nem költségtérítéssel támogatott továbbképzés:

- EPA-szeminárium EUROTAB témakörben, Bukarest, május 20–22.,
- Szellemivagygon-diagnózis (*IP pre-diagnosis*) kísérleti projekt, második folyamatkövető műhelytalálkozó, Brüsszel, május 27–28.

Egyéb ESZH-vonatkozású rendezvények

Munkatársaink az alábbi rendezvényeken vettek részt:

- ESZH-műhelytalálkozó az adatcsere témájában, Bécs, január 22.,
- SPC-szeminárium az Orosz Szabadalmi és Védjegyhivatalban az „APPROXIMATION OF EU AND RUSSIAN FEDERATION IPR ASPECTS” program keretében, Moszkva, március 23–24.,
- PATLIB-konferencia, Drezda, május 31–június 2.,
- PCHSA és Working Group 1 ülés, München, június 8.

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA SZELLEMI TULAJDONÉRT FELELŐS MUNKACSOPORTJAINAK MUNKÁJÁBAN, ILLETVE EGYÉB UNIÓS RENDEZVÉNYEKEN VALÓ RÉSZVÉTEL

Munkatársaink az év első felében is gyakori résztvevői voltak a Brüsszelben, illetve egyéb helyszíneken tartott munkacsoporti és szakértői üléseknek, konferenciáknak. Téma szerinti és időrendi csoportosításban az ülések a következők voltak:

- EU tanácsi munkacsoportülések a szerzői jog témakörében: január 13., február 8., március 5.;
- EU tanácsi munkacsoportülések szabadalmi témában: február 17–18., március 25.;
- EU tanácsi munkacsoportülések a jogérvényesítés témakörében: január 21., február 5.;
- EU tanácsi munkacsoportülések a védjegy témakörében: április 15.;
- „Az Elnökség Barátai” munkacsoportülés: január 12.;
- TRIPS-szakértői ülés: február 15.;
- ECTA kerekasztal-megbeszélés: március 23.;
- szerzői jogi szakértői ülés (Madrid): március 24.;
- konferencia az uniós szabályozásról és az európai szabadalmi bírásokról, Szkopje, április 14–16.;
- Európai Szabadalmi Fórum és az Európai Feltalálói Díj átadási ünnepsége, Madrid, április 28–29.;
- jogérvényesítési konferencia, Madrid, június 10–11.;
- az Európai Védjegy Egyesület (ECTA) konferenciája, Barcelona, június 16–19.;
- ACTA-tárgyalások 9. tárgyalási fordulója, Luzern, június 28–július 1.

AZ EURÓPAI UNIÓ ÁLTAL FINANSZÍROZOTT IPEUROPAAWARE PROJEKTHEZ KAPCSOLÓDÓ RENDEZVÉNYEK

IPeuropAware konzorciumi megbeszélés, Manchester, január 27–29.

Az MSZH-t az ülésen az Iparjogvédelmi Promóciós Osztály helyettes vezetője és az Iparjogvédelmi Oktatási Osztály vezetője képviselte.

2010. január 27. – promóciós rendezvény és workshop

Az angol szabadalmi hivatal részéről David Hopkins nyitotta meg a rendezvényt. Az első munkanapon nemcsak a projektpartnerek vettek részt, hanem az angol kkv-k képviselői is. A promóciós rendezvényen bemutatásra került a WP13 keretén belül összeállított „*Intellectual Property. A business tool for SMEs. A Guide for the Textile and Clothing Industry*”.

A kiadvány (melynek három további változata létezik speciálisan a bútór-, a bőr- és a cipőipar részére) magyar fordítása elkészült, szerkesztése az Alicantei Egyetem bevonásával történt. Ezt követően Magyarországon is bemutatásra és promotálásra került (május 6-án Budapesten az ITD Hungary bevonásával és szeptember 3-án Sopronban az Innolignum kiállításon). A bevezető után Roya Ghafele az angol hivataltól és Agnieszka Turynska az IPeuropAware projekt menedzsere az Alicantei Egyetem részéről bemutatta a kiadványt, és rövid ismertetőt tartott a tartalmáról. Ezt követően Jérémie Fenichel megismertette a jelenlévőkkel a www.innovaccess.eu weboldalt, amelynek fejlesztése szintén az IPeuropAware projekt keretén belül zajlik. A weboldal alapkialakítása befejeződött, következő lépésként minden európai nemzeti oltalomszerzési eljárás rövid ismertetése kerül fel (angol nyelvű információkkal a költségekről és rövid ismertetővel a nemzeti eljárásokról). Kialakításra került direkt frissítési lehetőség a nemzeti hivatalok számára, így garantálható az információk folyamatos aktualizálása.

A workshop délutáni részében két brit vállalat szellemi tulajdonnal foglalkozó munkatársa tartott előadást: a Manchester United futballcsapat munkatársa, és a REACT UK vállalat képviselője. Ezt követően Gavin Terry, a *Trading Standard Institute* vezető munkatársa tartott előadást az *Anti-Counterfeiting Group* tevékenységéről. Őt Simon Cheetham, a China Helpdesk munkatársa követte.

2010. január 28. – Projektmeeting

A találkozó második napán az IPeuropAware projekt negyedéves megbeszélésére került sor. A tanácskozáson a projektpartnerek mellett részt vett az Európai Bizottság képviselője is. A szokásos *tour de table* után a *Project Funds Call*-ra benyújtott tervezetek kerültek megbeszélésre. Az MSZH is nyújtott be kérvényt a WP9 keretében készített tanulmány disztribúciójára, amely elfogadásra került.

2010. január 28. – Management Board Meeting

A megbeszélésen csak a projektmunkacsoportok vezetői, a projektvezető és az Európai Unió képviselője vettek részt. Áttekintették az elkövetkezendő kilenc hónap feladatait minden munkacsoportra vonatkozóan. Az EC képviselője ismertette a Bizottság elvárásait.

Stratégiaiilag kiemelten fontos teendők:

- WP11/12 és 2: *pilot actions* – új szolgáltatások átvétele a *toolbox* használatával;
- *Innovaccess website* fenntartása (és információk aktualizálása hosszú távon);
- *Toolbox* fenntartása;
- *IPR Helpdesk*: itt az MSZH segítségét kérik, mert Magyarországon még egyáltalán nem volt promóció/tréning (lehetőség: technológiatranszfer-workshop 2010. árpilis/május);

- WP8: *helpdesk services at National Patent Offices*: összeállításra került egy jogértékesítési FAQ-t (gyakran ismétlődő kérdések), melyet a hivataloknak le kellene fordítaniuk, össze kellene állítaniuk a válaszokat és weboldalukon keresztül ismertetni kellene.

A kkv-khoz kapcsolódó jogértékesítésről szóló továbbképzés, London, március 2–4.

A képzésen a hivatal részről az Ügyfélszolgálati Osztály vezetője és az Iparjogvédelmi Osztály jogi ügyintézője vett részt.

Az *IPEuropAware* projekt keretében megrendezésre kerülő háromnapos képzés célja az volt, hogy feltárja a nemzeti szabadalmi hivatalok szerepét a szellemi tulajdon-jogok érvényesítésében, és olyan szolgáltatások létrehozására, elindítására ösztönözze a nemzeti hivatalokat, amelyek segítik a kkv-kat a jogértékesítésben, illetve a hamisítás elleni fellépésben.

A képzést a Dán Szabadalmi Hivatal koordinálta, a résztvevők az osztrák, a spanyol, az olasz, a máltai és a magyar hivatalból, illetve a német hivatallal együttműködő darmstadti Szabadalmi Információs Központból érkeztek, összesen kilencen, a tréning az interaktivitáson, a jó gyakorlatok kicserélésén, a közös problémamegoldáson (workshopok, csoportos prezentációk, szerepjáték) alapult.

A képzés első napján a részt vevő szabadalmi hivatalok képviselői rövid prezentációk útján bemutatták a hivatalukat, a kkv-k részére nyújtott szolgáltatásait, valamint a hivataluk szerepét a szellemi tulajdon-jogi jogértékesítés területén. Az elhangzott előadások alapján megállapítható, hogy a részt vevő tagállamok iparjogvédelmi hivatalai általában nem nyújtanak kifejezetten a jogértékesítéshez kapcsolódó szolgáltatásokat, szolgáltatásaik az iparjogvédelmi jogok megszerzését támogatják, illetve ehhez kapcsolódó szolgáltatásokat nyújtanak. A jogértékesítésben közreműködő hatóságok koordinálásában, támogatásában viszont szerepet vállal például a spanyol hivatal. A magyar résztvevők bemutatták az MSZH által nyújtott szolgáltatásokat és az MSZH központi szerepét a Hamisítás Elleni Nemzeti Testület létrehozásában és tevékenységében, amelynek tevékenységét is részletesebben ismertették.

Workshopként csoportokban tudatosságnövelő, felvilágosító kampányokra vonatkozó ötleteket, javaslatokat kellett előterjeszteniük a résztvevőknek, majd a kampány szükségességéről kellett meggyőzniük és annak támogatásához kellett megnyerniük szerepjáték keretében a megnevezett célszemélyeket (pl. rendőrségi vezetőt, szabadalmi hivatal vezetőségét, gyógyszeriparági vezetőt, kkv-kat képviselő érdek-képviselői szervezetet).

A háromnapos képzés lezárásaként a tréning alatt elsajátított ismeretek és tapasztalatok alapján cselekvési tervet kellett készíteni új, a jogértékesítést támogató szolgáltatásoknak az adott hivatalban történő bevezetésére vonatkozóan.

A tréningen hallottakat összefoglalva úgy tűnik, egyre több ország dolgoz ki lehetőségeket a kkv-k támogatására a jogszerezés területén (ingyenes szabadalmi kutatás, támogatás a bejelentés benyújtásához), de a jogérvényesítéshez kapcsolódóan ilyen szolgáltatások még nem vagy csak korlátozottan állnak rendelkezésre.

A tréningen elhangzottak szerint az EU álláspontja, hogy a jogérvényesítéssel kapcsolatos tájékoztatási és tudatosságnövelő feladatok ellátásában a nemzeti hivataloknak hatékonyan részt kell vállalniuk. Az első lépés ennek megvalósítására a jogérvényesítési szolgáltatások mielőbbi bővítése. Komoly hangsúlyt kapott a tréningen a nemzeti hivataloknak a hamisítás és kalózkodás elleni küzdelemben való aktív részvétele, ezen a területen Magyarország már komoly lépéseket tett, ami a tréningen elismerést kapott.

IPeuropAware projektmegbeszélés, Brüsszel, április 28–29.

A megbeszélésen az MSZH-t az Iparjogvédelmi Oktatási Osztály vezetője képviselte.

A Bizottság összeállított egy vitaindító munkaanyagot az IPeuropAware projekt eredményeiről és az eredmények fenntarthatóságáról. A munkaanyagban kitért a finanszírozás kérdésére is. Álláspontja szerint csak olyan tevékenységek támogathatók a következő esetleges projektben, amit más támogató (EPO, OHIM stb.), illetve a nemzeti hivatalok maguk nem tudnak finanszírozni.

Ezek lehetnek:

- kkv-knak nyújtható új szolgáltatások fejlesztése (addig a fázisig, amíg a nemzeti hivatalok azokat ténylegesen bevezetik, onnantól a Bizottság álláspontja szerint a kkv-knak kellene azokat finanszírozni);
- iparjogvédelemmel (nemzeti eljárások) kapcsolatos információkat közvetítő weboldal (*InnovAccess*);
- a nemzeti hivatalok szolgáltatóközpontjai közötti hálózat (cél: információközvetítés);
- közvetítő szervezetekkel (pl. kereskedelmi és iparkamarák) való együttműködés;
- együttműködés jogérvényesítés témakörben hamisítás elleni küzdelemben részt vevő társszervekkel.

2010. április 29., SCC meeting

Martine Diss (EACI) felajánlotta az EACI segítségét a pénzügyi elszámolásokkal kapcsolatosan, amit a projektpartnerek örömmel vennének. A magyar és a dán hivatal képviselői megjegyezték, hogy bár a hároméves futamidejű projekt a végéhez közeledik, továbbra sem állnak rendelkezésre iránymutatók a pénzügyi elszámoláshoz kapcsolódóan, ami jelentős mulasztás a bizottság részéről. Az EACI bejelentette, hogy 2010 júniusában az alicantei projektmegbeszélésen szervez egy külön *workshopot* az elszámolással kapcsolatosan. A projektpartnerek megjegyzése: mivel a projekt hamarosan véget ér, az elszámolással kapcsolatos instrukcióknak sokkal hamarabb kellett volna érkezniük.

Az EACI átnézte a projekt eredményeit. A következő tevékenységek folytatását javasolják:

- WP2 szolgáltatási *toolbox*;
- WP10 jogérvényesítési tréningek kidolgozása, *e-learning* tananyag fejlesztése;
- WP12 kkv-k számára új szolgáltatások tesztelése (*pilot actions*).

A dán hivatal megerősítette, hogy bizonyos pontoknál nem tartják az eredmények fenntarthatóságát garantálni. Christina Nordström (svéd hivatal, projektkoordinátor) megkért minden projektpartneret, hogy a dán hivatal által felvázolt módon (táblázat) minden WP-re vonatkozóan foglalja össze, hogy mely tevékenységeket tart folytatandónak/fenntartandónak.

Wawka Perschke (EC) és Raquel Fernandez-Horcajada (EACI) megerősítette, hogy elindult egy javaslat a Bizottságon belül a projekt folytatására, 2011. április/májusi indulással. A projekt költségvetése kisebb lesz, mint a jelenlegi projekté, és a struktúrája is más lesz (nem lesznek párhuzamosan futó munkacsoportok, hanem időszakonként egy-egy területre fókuszálva dolgoznak).

Ezt követően áttekintésre kerültek a jelenleg is zajló tevékenységek.

IPeuropAware projekt, konzorciumi megbeszélés, Párizs, május 25.

A megbeszélésen a hivatalt az Iparjogvédelmi Tájékoztatási és Oktatási Központ igazgatója képviselte.

Napirend előtt Serge Quazotti és Cécile Petit beszámolt arról, hogy milyen módon történt a *pilot action* kiválasztása, illetve, hogy a milyen lépésekben történt az egyes „*tool*”-ok adaptálása. Bemutatták, hogy milyen módon kell majd a bevezetett „*tool*”-ok alkalmazásáról és gyakorlati tapasztalatairól jelenteni. Szeptemberig jelentést kell készíteni az adaptált szolgáltatások fenntarthatóságáról (pl. hányan kattintottak a honlapra stb.).

Ezután került sor az egyes konzorciumi partnerek prezentációira az általuk bevezetett szolgáltatásokról. A beszámolókból számos *good practice* azonosítható, amelyeket más országok is hasznosíthatnak.

IPeuropAware projekt vezetőségi ülés, Málta, június 22–23.

Az ülésen a hivatalt az Iparjogvédelmi Tájékoztatási és Oktatási Központ igazgatója képviselte.

A kétnapos megbeszélésen a projekt egyes munkacsomagjainak vezetéséért felelős társ-hivatalok számoltak be az elért eredményekről, illetve összegezték a még megvalósítandó feladatokat. A 9. munkacsomagtól felelős MSZH a rá háruló feladatokat érdemben befejezte. A konzorciumi partnerek megvitatták az együttműködés folytatásának lehetőségeit a projekt ez év októberi lezárulását követő időszak tekintetében.

AZ EURÓPAI UNIÓ BELSŐ PIACI HARMONIZÁCIÓS HIVATALÁVAL (BPHH) FOLYTATOTT EGYÜTTMŰKÖDÉS FŐBB ESEMÉNYEI

A Belső Piaci Harmonizációs Hivatal Igazgatótanácsának (AB) és Költségvetési Bizottságának (BC) rendkívüli ülése, Alicante, február 24.

Az ülésen az MSZH-t a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály vezetője képviselte.

Az AB és BC rendkívüli ülése napirendi pontjainak vitája

Lord Mogg felszólalásában kiemelte azt, hogy a javaslat mozgásterét a politikai egyetértés keretei és a hatályos pénzügyi és költségvetési jogszabályok határozzák meg. Az Együttműködési Alap működésével kapcsolatban elmondta, hogy a vezérlő elv a „gyors és bürokráciamentes” eljárás, döntéshozatal. Ezt követően az alap működésével kapcsolatos „játékszabályokról”, tervezett szervezeti felépítéséről, az Igazgatási Tanács működéséről, valamint a javaslatban szereplő négy együttműködési területéről beszélt. Az alap működtetésével kapcsolatos költségek kapcsán Lord Mogg megjegyezte, hogy a már folyamatban lévő projektek menedzselésével kapcsolatos költségek kivételével az összes igazgatási költséget az alap terhére tervezik elszámolni, amelynek összege várhatóan az alap 15%-a körül lesz.

A magyar felszólalás kifejtette, hogy a projekteknek megfelelő rugalmassággal, korlátozásoktól mentesen kell szolgálniuk a 2008. évi politikai egyetértésben megfogalmazott célokat. A felszólalás a legfontosabb területeknek a védjegybírálok és bírók oktatásának támogatását, az információnyújtó tevékenységet, a nemzeti hivatalok számára hasznos szoftverek biztosítását, a digitalizálás finanszírozásának megoldását és a jogérvényesítés elősegítését jelölte meg.

Lord Mogg kitért a „kishivatalok” problémájára, és a résztvevők tudtára adta, hogy az Igazgatási Tanács nem mindenható, nem oldhat meg minden problémát. Mindazonáltal utalt arra, hogy a BPHH esetleg hajlandóságot mutat bizonyos költségelemek átvállalására, és az Igazgatási Tanács is megfontolja a közös finanszírozás kedvezőbb (5–95% körüli) feltételekkel történő alkalmazását. Ilyen módon megvizsgálják a szoftverek integrációjával kapcsolatos költségek átvállalásának módozatait, illetve a már futó projektek esetében az igazgatási kiadások BPHH részéről történő teljes körű átvállalásának lehetőségét.

A BPHH és a nemzeti hivatalok közötti technikai együttműködés tárgyában megtartott 4. kapcsolattartó ülés, Alicante, március 1–2.

Az MSZH részéről az ülésen az Iparjogvédelmi Tájékoztatói és Oktatási Központ igazgatóhelyettese, valamint a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály helyettes vezetője vett részt.

Az Együttműködési Alap

A BPHH által felkért külsős tanácsadó cég, a GARTNER prezentáció keretében mutatta be a BPHH Igazgatótanácsának 2010. február 24-én megtartott rendkívüli ülésén elhangzottakat, ami valójában a korábban megküldött BPHH-javaslat elemeinek megismétlése volt anélkül, hogy bármilyen utalás történt volna a tagállami hivatalok képviselői által kifejtett észrevételekre. Továbbra is négy csoportra osztja a támogatható programok körét a BPHH, a csoportok számozása egyben a prioritás rendjét is jelöli, így az első (szoftverek) és második (TM View, Euroclass) csomagot kezeli kiemelt fontosságúként. Ígéret hangzott el arra, hogy a tagállami hivatalok egy hónapon belül további információkat kapnak a javasolt programokat illetően. A harmadik és negyedik csomagként elnevezett programokon még dolgoznak, itt áprilusra várható részletes anyag. Bár az alap felhasználásának arányairól még nem született döntés, várhatóan az első és a második csomagra 10 és 20 millió eurót kívánnak fordítani az 50 milliós teljes keretből.

A technikai együttműködés új modellje

Suzanna Perez prezentációjában ismertette a javaslat sarokpontjait. Ennek megfelelően a jövőben az előre meghatározott napirendi pontok alatt két tagállami hivatal bemutatná saját gyakorlatát, majd azt a kérdés kapcsán a BPHH is megtenné. Ezt követően kisebb csoportokban folytatódna a munka, ahol a csoportból moderátort választanának. A moderátor feladata a vita koordinálása, eredményeinek rögzítése és azok bemutatása a plénum előtt.

Kísérletként két kérdésben – *cloud computing*, szabad forráskódú szoftverek alkalmazása – lezajlott a javaslat alkalmazása.

Minőségirányítás

A napirendi pont alatt Vincent O'Reilly ismertette a BPHH legújabb vívmányát, az áruk és szolgáltatások hasonlósági adatbázisát. A fejlesztése lényege, hogy korábbi jogesetekből kiindulva építettek egy adatbázist, ahol a párba állított árukról nyerhetünk információt abban a tekintetben, hogy azok hasonlóak-e, ha igen melyik jogesetben állapították ezt meg, és milyen indokolási panelt lehet beilleszteni a konkrét párosításhoz kapcsolódóan az ügy határozatába. A hasonlóságnak öt szintjét állapították meg, azonos, nagyon hasonló, hasonló, kevésbé hasonló és nem hasonló. Ausztria azt tudakolta, hogy hozzáférhető-e online az adatbázis. A magyar hozzászólás arra várt választ, hogy milyen nyelven készült az adatbázis, milyen további nyelveken kívánják azt elkészíteni, hány „párt” tartalmaz, tervezik-e, és ha igen, milyen gyakran a frissítését. Az Egyesült Királyság azt szeretne tudni, hogy az elbírálók a párosításhoz fűzött indokolást szabadon szerkeszthetik, bővíthetik-e, vagy csak abban a terjedelemben alkalmazhatják, ahogyan az adatbázisban szerepel. A BPHH válaszában előadta, hogy megközelítőleg 11 000 párosítást tartalmaz az adatbázis, technikailag lehetséges a heti frissítése, de ezt egyenlőre nem tervezik, az indokolás szabadon bővíthető a konkrét ügyekben, és 2010-re tervezik a nyilvánosság elé tárását.

A Belső Piaci Harmonizációs Hivatal Igazgatótanácsának és Költségvetési Bizottságának ülése, Alicante, április 12–14.

Az ülésorozaton az MSZH részéről a jogi elnökhelyettes, a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály vezetője és jogi ügyintézője vett részt.

Az ún. politikai posztok betöltésével foglalkozó 3. napirendi pont tárgyalása előtt Peter Lawrence röviden ismertette a titkos szavazás rendjére vonatkozó szabályokat. Minden poszttal kapcsolatban három körben kell szavazni. Elsőként az elfogadhatónak minősített jelöltek listáját kell megszavazni, amely tartalmazza azon jelöltek nevét is, akik időközben pályázatukat visszavonták. Ezt követően az egyes jelöltekre történő voksolás azon listát alapul véve kezdődik, amely a személyes meghallgatásra behívott jelöltek nevét tartalmazza, azonban a tagállamok delegációi kérhetik olyan jelölt felvételét is, akit nem hívtak be meghallgatásra. Végül azt a listát kell megerősíteniük a delegációknak, amelyet a jelöltek megválasztása céljából a BPHH továbbküld majd az Európai Tanácsnak. Lawrence úr tájékoztatta a delegációkat, hogy a szavazás eredményéről a BPHH – az adatvédelmi szempontokat is figyelembe véve – sajtóközleményt tesz majd közzé a honlapján.

Ezt követően Kyliánová asszony összefoglalta a jelöltek előzetes válogatására felállított tanácsadó bizottság (*advisory committee*) jelentését. Ez alapján a BPHH elnöki posztjára 20, az elnökhelyettesi tisztségre 55, míg a fellebbezési tanácsok elnökének pozíciójára 11 pályázat érkezett.

Ezután a BPHH titkárságának képviselőjében Susana Pérez ismertette a szavazás technikai részleteit. Elsőként a fellebbezési tanácsok elnökének jelölésére került sor. A tagállamok képviselői a jelöltek listáját egyhangúlag megerősítették, majd az eliminációs körök következtek, ahol Paul Maier 23 szavazattal már az első körben háromnegyedes többséget szerzett.

A BPHH elnöki tisztségének jelölése volt a következő szavazás tárgya. A jelöltek listáját a tagállamok egyhangúlag elfogadták. António Campinos 21 szavazattal már az első eliminációs kör során megszerezte a háromnegyedes többséget.

A 2010. április 13-i ülésnapon, amelyen a megvitatott napirendi pontok nyilvános jellegre tekintettel már a megfigyelők is részt vettek, az 5. napirendi pont keretében Wubbo de Boer, a BPHH elnöke beszámolt a hivatal 2009-i évi tevékenységéről. Ehhez kapcsolódóan előadta, hogy az év utolsó negyedében a bejelentési számok jelentős emelkedése volt megfigyelhető, míg a felszólalások kapcsán tett célkitűzést, azaz a felgyülemlett ügyállomány feldolgozását nem sikerült maradéktalanul teljesíteni. A formatervezésiminta-oltalmi bejelentések körében ugyanakkor 4%-os csökkenés volt megfigyelhető az elmúlt évben, valamint az új e-bejelentéseket lehetővé tevő online eszközt is aktiválták. Wabbo de Boer formatervezési mintákra vonatkozó „álma”, a 48 órás bejelentési eljárás azonban még nem valósulhatott meg.

A BC 37. ülése napirendi pontjainak vitája

Ullrich úr felhívta a figyelmet arra, hogy a BC elnökhelyettese, Michael English nyugdíjba vonul, így a posztra új személyt kell választani. Ezzel kapcsolatban felkérte a tagállamokat, hogy terjesszék elő javaslataikat. Franciaország kért szót, és Konstantin Manev jelölését terjesztette elő. Kifejtette, hogy Konstantin Manev 2005 óta a Bolgár Szabadalmi Hivatal vezetője, magasan képzett, és jó kapcsolatot ápol a tagállamok delegációival. Ullrich úr elfogadta a jelölést, más személyi javaslat nem érkezett. Ullrich úr előjáróban előadta, hogy a tisztségre vonatkozó mandátum 2011-ben járna le, azonban javasolta az új jelöltet a 2010. április 14-étől 2014. február 25-ig terjedő időszakra megválasztani. Egyik delegációnak sem volt ellenvetése a javaslattal kapcsolatban. A BC Konstantin Manevet ezt követően egyhangúlag választotta meg a BC elnökhelyettesi posztjára.

A 2009. évi költségvetés végrehajtási jelentésével kapcsolatban Jacobsen úr előadta, hogy a közösségi védjegyekből származó bevétel több mint 24 millió euróval, a 2008-as pénzügyi évhez képest a személyzeti kiadások pedig körülbelül 10 millió euróval csökkentek. Ez annak köszönhető, hogy kevesebb megbízási jogviszonyban álló kollégát foglalkoztatnak, valamint a nemzeti szakértők száma is nőtt. Az épületfenntartásra szintén kevesebbet kellett az elmúlt évben költeni, hozzávetőleg 6,4 millió euróval. A 2009. évi pénzügyi év eredménye 48,4 millió euró volt. Olaszország a személyzeti kiadásokkal kapcsolatban kért bővebb felvilágosítást, amelyet Jacobsen és de Boer úrtól meg is kapott.

A 2010. évi költségvetés végrehajtásával kapcsolatos információkat Jacobsen úr a 7. napirendi pont keretében ismertette. Kifejtette, hogy a közösségi védjegybejelentések számának emelkedése miatt az eddig elért bevételtöbblet meghaladja a 2009 márciusában irányadó összeget.

A 2011. évi költségvetés tervezetének előterjesztése körében Jacobsen úr elmondta, hogy néhány változás várható: a védjegybejelentésekből és -megújításokból származó bevételek csökkenni az elektronikus ügyintézés térnyerésének folyamán, valamint a személyzeti költségek növekednek majd az infláció és az előléptetések miatt. A 2011. évi tervezett költségvetés az előzőek alapján 368,63 millió euró. Jacobsen úr tájékoztatta továbbá a BC-t, hogy a jövőben a költségvetést egyszerűsíteni kívánják, ennek keretében egyes sorokat összevonnának anélkül, hogy az információvesztést eredményezze. Az utóbbi felvetéssel kapcsolatban a francia, az olasz, a spanyol és a magyar delegáció aggályait fejezte ki, rámutatva arra, hogy a transzparencia érvényesülése érdekében a lehető legrészletesebben kell az információkat rendelkezésre bocsátani. Jacobsen úr ismételten megerősítette, hogy a szerkezeti változás nem érinti majd a költségvetés átláthatóságát. Ezt követően a BC tudomásul vette a tájékoztatást.

A BPHH és a nemzeti hivatalok közötti, a védjegy jog tárgyában megtartott 5. kapcsolattartó ülés, Alicante, június 10–11.

Az ülésen az MSZH-t a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály helyettes vezetője és az Iparjogvédelmi Osztály vezetője képviselte.

Az ülést Vincent O'Reilly, a BPHH iparjogvédelmi politikáért felelős főosztályának igazgatója nyitotta meg. A plénum a napirendet egyhangúlag fogadta el, akárcsak a 4. kapcsolattartó ülésről készült jegyzőkönyvet.

A BPHH képviselője a „Share IP Wiki” címmel rövid előadást tartott annak az interneten elérhető eszköznek a használatáról, amelynek célja a tagállami hivatalok és a BPHH működését jellemző informatikai és hatósági adatok, valamint a tapasztalatok megosztása. Az előadó sajnálattal konstataulta, hogy a tagállamok továbbra is igen szerény mértékben veszik igénybe az eszközt. A 40%-os jelenlét a korábbi arányokhoz képest ugyan jelentős előremozdulás, de továbbra sem öröndetes a tagállami hivatalok passzív hozzáállása. A delegációk nem kommentálták az elhangzottakat.

A BPHH részletes prezentáció keretében mutatta be a védjegyhatósági tevékenységet támogató új adatbázisát. Az eszköz lényege, hogy az áruk és szolgáltatások tekintetében a korábbi eljárások során azonosított párokat, azaz hasonlóknak minősített áru vagy szolgáltatáselnevezések párpait tartalmazza. Az adatbázis részletes keresőfelülettel rendelkezik, és az egyes találatoknál feltünteti a döntést, amelyben a kérdés felmerült, tartalmazza az áruhasználat mértékének megjelölését (öt önálló fokozatot alkalmazva) és a hasonlóság indokait ismertető szöveges indoklást is.

A *védjegy tényleges használatának* tárgyában három előadás hangzott el. Csehország a tényleges használat elmulasztása esetén felmerülő kimentési okokról tartott részletes és példákkal illusztrált prezentációt. A *magyar előadás* – a meglehetősen szűkre szabott időkeret ellenére – kísérletet tett a közösségi védjegy tényleges használata területi dimenziójának témájában részletes elemzést nyújtani a BPHH által alkalmazott – és a Bizottság, valamint a Tanács 1993. december 20-án kiadott közös nyilatkozatán alapuló – értelmezés és gyakorlat helytelenségéről. Az előadásban a Magyar Szabadalmi Hivatal által a CITY HOTEL-ügyben hozott határozat ismertetése útján kerültek kifejtésre a jogértelmezés indokai és logikai összefüggései. Ugyanebben a témában a BPHH is tartott egy rövid előadást, amelyben kijelentette, továbbra is a korábbi gyakorlatát fogja követni, amely szerint elegendő egyetlen országban használni a közösségi védjegyet ahhoz, hogy a használat a „Közösségben” megvalósulónak minősüljön. A közös nyilatkozat jogi érvényessége kapcsán a BPHH a nemzetközi szerződésekről szóló bécsi konvencióra hivatkozott, továbbá hangsúlyozta, hogy az Európai Bíróság eddig egyetlen ügyben sem változtatta meg a hivatal döntését, ezzel is elismerve annak helytállóságát. Meglepő módon a BPHH nem hivatkozott a közösségi védjegy „jóhírűségének” területi kérdésében az Európai Bíróságnak a C-301/07 számú, a PAGO-ügyben hozott előzetes döntésére. Érdekes fordulatokat tartogatott az előadásokat

követő párbeszéd. Németország egyértelműen megkérdőjelezte a BPHH jelenlegi gyakorlatának helytállóságát, és a magyar előadásban elhangzott érvek közül kiemelte a közösségi védjegyrendelet 112. cikkének (2) bekezdését, amely egyértelműen arra utal, hogy az egy országban történő használat elfogadása ellentmond a rendeletnek. Olaszország elképzelhetőnek tart olyan esetet, amikor akár egy országon belül megvalósuló használat is elegendő, de ezt a használat intenzitása és nem a közös nyilatkozat alapján kell megítélni. A Benelux Szellemitulajdon-védelmi Hivatal kitért arra, hogy a magyar gyakorlattal összhangban álló ONEL-döntés kapcsán sajnos több szakmai fórumon helytelen értelmezések hangoznak el, a közös nyilatkozatnak pedig nyilvánvalóan nincsen jogi kötőereje. Dánia jelezte, hogy a Benelux Szellemitulajdon-védelmi Hivatal és az MSZH döntései nagyban hozzájárultak a kérdés körüli szakmai vita felélénküléséhez, azonban a házon belüli egyeztetések még zajlanak, álláspontot eddig nem alakítottak ki. Írország – a hozzászólók között egyedülként – kifejtette, hogy a tagállamok a belső piac integráns részét képezik, így egy tagállamban történő használat elegendő. Informális úton a magyar delegáció tudomására jutott, hogy az Egyesült Királyság – eddig ugyan nyilvánosan nem hangoztatott formában, de – szintén a jelenlegi gyakorlat felülvizsgálatát tartja szükségesnek.

Az ülés második felében a kapcsolattartó ülések új formáját (workshop) próbálták ki, amelynek lényege, hogy egy-egy témakörben előadás, valamint előzetes írásos anyagok megtekintése után a plénum 4-5 kisebb csoportra oszlik, és megvitatja a feltett kérdéseket. A csoportok szóvivőt választanak, aki a plénum előtt összefoglalja az elhangzottakat, kiemelve azokat a pontokat, ahol a nézetek jelentősen eltérnek vagy azonosak. Ezt követően az ülés megvitatja az összegzések során azonosított kérdéseket. Az 5. kapcsolattartó ülésen két témában zajlott workshop, ez a jó hírű közösségi védjegy területi dimenziója, valamint a leíró szövelemből álló ábrás megjelölések oltalomképessége. Az előbbi tekintetében a téma felvezetését Dánia és Litvánia végezte. A részletes vita előtt azonban a BPHH az előre megküldött dán iratokhoz képest eltérő kérdőívet bocsátott a workshop egyes csoportjainak rendelkezésére, amit nyilvánvalóan a kérdés igen-nem válaszok szintjére történő leegyszerűsítése motivált. Ennek megfelelően az egyes csoportok a feltett kérdéseket – tekintve azok különösen összetett természetet – zömében nem tudták megválaszolni, így a válaszokat nem is lehetett összesíteni, kivéve néhány nagyon egyszerű kérdésre adott választ. Hasonlóan a hatékonyság jelentős lerontását eredményezte a leíró szövelemet tartalmazó ábrás védjegyek oltalomképessége tárgyában a BPHH által összeállított kérdőív is. A Németország anyagaiban szereplő kategóriákhoz képest egy lényegesen egyszerűbb rendszert tartalmazott a BPHH kérdőíve, ami miatt a delegációk még a csoportos foglalkozások megkezdése előtt a kérdések kiigazítását kérték. A vezető elnök azonban erre nem volt hajlandó, így az ülés időtartamának rovására a vita az ülés lefolytatásának tárgyában zajlott, míg az érdeemi kérdésekre kevés idő maradt. Mindezek ellenére a témák új megközelítésű megvitatása hasznosnak bizonyult, aminek az egyes delegációk az ülés végén hangot is adtak. Meglepő módon a vezető elnök az egész ülés hasznosságát vonta kétségbe, és hosszas monológja-

ban arról értekezett, hogy a BPHH számára az ilyen ülések csekély vagy semmilyen hasznot nem hoznak. Az Egyesült Királyság, Ausztria és Írország a workshopot hasznosnak tartotta, és folytatásának indokoltására hívta fel a figyelmet. Láthatóan a küldöttségek többsége is ezen az állásponton volt.

KÉT- ÉS TÖBBOLDALÚ HIVATALKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSI TEVÉKENYSÉG

A Lengyel Szabadalmi Hivatal elnöki szintű látogatása a Magyar Szabadalmi Hivatalban, január 12–13.

A Lengyel Szabadalmi Hivatal elnöki szintű látogatást tett az MSZH-ban 2010. január 12–13-án, hogy tájékozódjon a magyar kormányzatnak, illetve az MSZH-nak a 2011. első félévi magyar EU-elnökségre történő felkészülésével kapcsolatban.

A küldöttséget az MSZH vezetősége tájékoztatta a felkészülés kormányzati koordinációs mechanizmusáról, a 18 hónapos trióelnökségi programról, és annak szellemi tulajdon-védelmi vonatkozásairól. Emellett a lengyel küldöttség betekintést kapott a magyar elnökségi félév lehetséges szellemi tulajdoni vonatkozású programjaiba is.

A Japán Szabadalmi Hivatal (JPO) és a Magyar Szabadalmi Hivatal (MSZH) közötti kétoldalú tárgyalás az MSZH-ban, március 24.

Előzetes egyeztetés alapján 2010. március 24-én az MSZH-ba látogatott a Japán Szabadalmi Hivatal nemzetközi ügyekért felelős igazgatóságának vezetője, Satoshi Moriyasu és Shinichiro Hara, a budapesti Japán Nagykövetség másodtitkára.

A magyar delegáció tagja volt az elnök, a jogi elnökhelyettes, a Szabadalmi Főosztály vezetője és a Nemzetközi Kapcsolatok Osztályának nemzetközi ügyintézője.

Az MSZH elnöke köszöntötte a vendégeket, és megerősítette, hogy az MSZH kiemelt figyelmet fordít a két hivatal közötti PPH-megállapodásra. Megemlítette, hogy más országok is érdeklődnek a PPH kínálta lehetőségek iránt. Hozzátette, hogy a két- és többoldalú megállapodások hozzájárulnak a szellemi tulajdon-védelmi kultúra fejlesztéséhez. Idesorolta például a Visegrádi Együttműködést is, amelynek idén ünnepljük a 20. évfordulóját. Hangsúlyozta, hogy a PCT és a regionális együttműködések nem egymás ellentétei, hanem egymás mellett tudnak működni.

A 2011-es magyar EU-elnökséggel kapcsolatban dr. Bendzsel Miklós megjegyezte, hogy ez kitűnő alkalmat teremthet arra, hogy Magyarország és így az MSZH nagymértékben hozzájáruljon az európai szabadalmi kultúra fejlesztéséhez.

Satoshi Moriyasu megköszönte a szívélyes fogadtatást. Megjegyezte, hogy a JPO figyelemmel kíséri az európai szabadalmi rendszert.

Ezt követően Satoshi Moriyasu statisztikai adatokon keresztül ismertette a japán hivatal tavalyi eredményeit és PPH-vonatkozású tevékenységét. A prezentáció során megemlítette, hogy a japán kormány nagy hangsúlyt fektet a környezetbarát technológiák népszerűsítésére.

A magyar delegáció az iránt érdeklődött, hogy a japán hivatal szerint meddig lehet fejleszteni a PPH-t, válhat-e az többoldalú megállapodássá.

Satoshi Moriyasu válaszában elmondta, hogy Japán olyan országokkal szeretne PPH-megállapodást kötni, ahol sok a japán szabadalmi bejelentés. Egyik ilyen ország például Kína. Úgy látja, hogy az Európai Szabadalmi Szervezet nem nézi jó szemmel a PPH népszerűségét, mert szerintük az ellentétes a PCT-vel. Az MSZH álláspontjához hasonlóan a japán hivatal is lehetségesnek tartja a két együttműködési rendszer egymás melletti működését.

Észt–finn–magyar háromoldalú elnöki szintű iparjogvédelmi találkozó az MSZH-ban, május 12–13.

Az MSZH elnökének meghívására 2010. május 12-én látogatást tett a hivatalban Matti Päts, az Észt Szabadalmi Hivatal főigazgatója és Martti Enäjärvi, a Finn Szabadalmi és Lajstromozási Nemzeti Hivatal elnöke.

Martti Enäjärvi hangsúlyozta, hogy a közepes nagyságú hivatalok közötti együttműködés egész Európa számára fontos. Ennek több formája is létezik, például az északi országok, illetve a balti országok közötti együttműködés. Fontos, hogy ezek között legyen megfelelő kapcsolat. Minden eszközt meg kell ragadni, hogy ne csak a nagy országok döntsenek a szellemi tulajdon kérdéseiről, hanem a kisebb országoknak is legyen beleszólásuk az ügyek alakulásába.

Matti Päts is megjegyezte, hogy szükséges az együttműködés, különösen a kisebb és közepes nagyságú államok között. Elmondta, hogy Lengyelország is érdeklődik a balti együttműködés iránt.

A nemzetközi témákra rátérve az MSZH jelezte, hogy nagy hangsúlyt fektet a szellemi tulajdonnal kapcsolatos képzésre és a kkv-k tájékoztatására, és ehhez a WIPO adatbázisai fontos eszközt jelentenek, de a WIPO adatkezelését javítani kellene. Szintén fontos kérdés, hogy a B+ munkacsoport hogyan fogja összehangolni és kezelni a feladatokat. Emellett a delegációk megvitatták a földrajzi árujelzők rendszerének modernizációját, és egyetértettek ennek szükségességében, hangsúlyozva, hogy ezzel a fejlődő országok is nyerhetnek.

Martti Enäjärvi a PPH-együttműködés népszerűsítését jelezte fontos célként, egyben megemlítette, hogy a következő héten kötik meg a PPH-megállapodást Ausztriával.

Az MSZH delegációja osztotta a promóció szükségességére vonatkozó megállapítást, egyben kifejtette, hogy a PPH három dolog miatt különösen fontos: képességeink bemutatása és elismerése érdekében, hozzájárulhat a PCT modernizációjához, és fel lehet használni a nemzeti piac érdekében. Az MSZH elnöke tájékoztatta a vendégeket, hogy hamarosan az

MSZH is megkötö a PPH-megállapodást az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalával (USPTO).

Matti Pääts utalt rá, hogy az Egyesült Államokkal történő együttműködést megnehezíti az eltérő megközelítés („*first to file*” vs. „*first to invent*”). Az Egyesült Államokban nagy az ellenállás a váltással szemben. Elmondta, hogy képzéseket indítanak Észtországban vállalkozások számára a szellemi tulajdonról.

Az európai ügyek kapcsán az MSZH elnöke a legfontosabb magyar vonatkozású fejleményként említette meg a 2011. évi magyar EU-elnökséget, amely számos feladatot és lehetőséget jelent.

Martti Enäjärvi ismertette a finn hivatallal kapcsolatos legfrissebb fejleményeket, többek között elmondta, hogy készítettek egy szellemi tulajdonra vonatkozó átfogó jogi programot a kormány számára.

Matti Pääts tájékoztatót arról, hogy az új használatiminta-törvény összkel kerül az észtk parlament elé, továbbá, hogy 20%-kal több szabadalmi bejelentés érkezett a hivatalukhoz 2009-ben, mint azt megelőzően.

Az MSZH elnöke szintén röviden bemutatta az MSZH tavalyi tevékenységét, a hivatal célkitűzéseit, illetve a várható változásokat.

AZ MSZH KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL MEGVALÓSULT, A SZELEMI TULAJDON VÉDELMEHEZ KAPCSOLÓDÓ NEMZETKÖZI RENDEZVÉNY

Műhelytalálkozó „A technológiatranszfer és a szellemi tulajdon-kezelés támogatása a felsőoktatásban” címmel az MSZH-ban, május 19.

A Magyar Szabadalmi Hivatal az Európai Szabadalmi Akadémiával együttműködésben egész napos műhelytalálkozót rendezett, melynek célja a szellemi tulajdon kezeléséhez kapcsolódó fejlesztések támogatása volt az egyetemeken.

Az előadások középpontjában a technológiatranszfer-irodák (TTI) működése, valamint az intézményi szellemi tulajdon menedzsmentjét érintő általános kérdések álltak. Az első szekció áttekintést nyújtott egy, a közelmúltban összeállított tanulmány eredményeiről, amely a magyarországi közfinanszírozású kutatóhelyek szellemi tulajdon-kezelési gyakorlatát vizsgálta. Ezt követően nemzetközi előadók előadásain keresztül kaphattak a résztvevők változatos képet a tudástranszfer és a szellemi tulajdon védelmének külföldi gyakorlatáról.

A műhelytalálkozó lehetőséget adott arra, hogy a résztvevők vitafórum keretében osszák meg egymással eddigi tapasztalataikat, és elősegítsék a technológiatranszfer-irodák és más, a közsférában tevékenykedő kutatóintézetek együttműködését, illetve az ezek közötti há-lózat kiépítését.

A műhelytalálkozó meghívottai a magyar felsőoktatási intézmények, illetve más közfinanszírozású kutatóintézetek szellemi tulajdon-kezelésében érintett képviselői, vezetői voltak.

Az előadók egyebek mellett magyar és nemzetközi egyetemek, kutatóintézetek, valamint a technológiatranszfer területén tevékenykedő intézetek neves képviselői közül kerültek ki.

A SZELLEMI TULAJDON VÉDELMEVEL KAPCSOLATOS EGYÉB NEMZETKÖZI RENDEZVÉNYEN VALÓ HIVATALI RÉSZVÉTEL

Az MSZH szakemberei az év első felében is számos alkalommal képviselték a hivatalt különböző szakmai konferenciákon és üléseken. Márciusban a hivatal elnöke részt vett egy, a szabadalmakkal kapcsolatos gazdasági tanulmányról szóló konferencián az Egyesült Királyság Szellemi tulajdon-védelmi Hivatalában. A Magyar Formatervezési Tanács munkatársai részt vettek az Európai Formatervezési Szövetségek Hivatalának (BEDA) éves taggyűlésén Lisszabonban, illetve egy nemzetközi kiállításon Milánóban.

KÜLFÖLDI HÍREK AZ IPARJOGVÉDELEM TERÜLETÉRŐL

Amerikai Egyesült Államok

A) Az 5 053 407 számú ('407-es) amerikai szabadalom, amelyre kizárólagos használati jogot kapott az *Ortho-McNeil Pharmaceutical* (Ortho), egy ofloxacin nevű racém vegyület levofloxacin nevű enantiomerjét védi, amelyet jóváhagyott az Élelmiszer- és Gyógyszerügyi Hivatal (Food and Drug Administration, FDA).

A levofloxacin a racemát ofloxacin balra forgató enantiomerje, amely lényegesen erősebb mikrobaellenes hatást mutat, mint az ofloxacin. A '407-es szabadalom leírja a levofloxacin szintézisét, és adatokat tartalmaz, amelyek bizonyítják az enantiomer kedvezőbb mikrobaellenes hatását, valamint azt, hogy kisebb az akut toxicitása, és így az ofloxacinnál nagyobb dózisokban adagolható.

Az Ortho kérte a szabadalom oltalmi idejének meghosszabbítását. Az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala a kérést indokoltnak tekintette, és az FDA-val együttműködve kiszámította, hogy a szabadalmi törvény 156(d)(2)(A) szakasza alapján a szabadalom oltalmi ideje 810 nappal meghosszabbítható.

A *Lupin Pharmaceuticals* (Lupin) a körzeti bíróságnál keresetet indított arra hivatkozva, hogy a szabadalomban védett levofloxacinnal kapcsolatban nem ez az első engedélyezett kereskedelmi forgalmazás, mert a racemátot már korábban forgalomba hozták, ezért a '407-es szabadalom oltalmi ideje nem hosszabbítható meg.

A körzeti bíróság azon a véleményen volt, hogy az oltalmi idő hosszabbításának engedélyezése összhangban van a szabadalmi hivatal és az FDA enantiomerekkel kapcsolatos gyakorlatával, és hogy a hivatal helyesen tekinti a levofloxacint a racemát ofloxacintól eltérő terméknek.

Ezzel szemben a Lupin azt állította, hogy a hivatal és az FDA az enantiomerekkel kapcsolatban helytelenül értelmezi a törvényt. Szerinte egy enantiomer fele a racemátnak, és így a levofloxacin enantiomer „aktív hatóanyaga” vagy komponense a korábban már forgalomba hozott racemát ofloxacinnak. Ezért a levofloxacin ugyanaz a gyógyászati termék, mint az ofloxacin, ami annyit jelent, hogy a levofloxacin nem az első kereskedelmileg forgalmazott vagy használt termék.

Az Ortho ezzel szemben azt állította, hogy egy enantiomert mind a hivatal, mind az FDA következetesen a racemáttól eltérő gyógyászati terméként ismert el. Az FDA szakértője a

* Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda Kft.

bírószági tárgyaláson kifejtette, hogy az FDA a racemátot mindig az enantiomerjeitől független hatóanyagnak tekintette, és minden enantiomer különálló hatóanyag, amely különbözik a másiktól és a racemáttól.

A fentiekre tekintettel a körzeti bíróság megállapította, hogy a Lupin bitorolt a szabadalom meghosszabbított oltalmi ideje alatt. Ezt a Lupin sérelmesnek találta, és a Szövetségi Fellebbezési Bírósághoz (Court of Appeals for the Federal Circuit, CAFC) fellebbezett. A CAFC előtt a Lupin azzal érvelt, hogy az enantiomerek státuszát 2007-ben törvényileg megváltoztatták, mert a Kongresszus egyetértését fejezte ki azzal, hogy az enantiomerek minden célra, ideértve a szabadalom oltalmi idejének meghosszabbítását is, ugyanolyan hatóanyagok, mint a racemát.

A CAFC kijelentette, hogy a jogalkotási nyilvántartásban vagy egyebütt nem találta semmiféle alapját ennek az elméletnek, és megerősítette, hogy a körzeti bíróság helyesen tekintette a '407-es szabadalom szerinti levofloxacin a racemát ofloxacinól eltérő gyógyászati terméknek. Ezért jogosan hosszabbították meg a szabadalom oltalmi idejét, és így a körzeti bíróságnak a bitorlás tényét megállapító döntése is helyes volt.

B) Az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatala 2009. november 27-én kiadott közleménye szerint az olyan kisvállalkozó bejelentők, akiknek egyidejűleg több bejelentésük függ a hivatal előtt, gyorsított vizsgálatot kérhetnek egy bejelentésük számára, ha egyidejűleg ejtik egy másik függő, vizsgálatlan bejelentésüket.

A hivatal ezzel az intézkedésével csökkenteni kívánja a vizsgálatlan függő bejelentések számát.

C) Az Amerikai Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalának elnöke 2010. május 21-én eltörölte a szabadalomengedélyezés gyorsítására vonatkozó megállapodás (Patent Prosecution Highway, PPH) alapján benyújtott bejelentésekre előírt 130 USD összegű díjat.

D) A *Procter and Gamble Co. (Procter) v. Teva Pharmaceuticals USA, Inc.* (Teva)-ügyben a CAFC 2009. május 13-án hozott döntést a Procter javára.

A Procter tulajdonosa az 5 583 122 számú ('122-es) USA-beli szabadalomnak és a 4 761 406 számú ('406-os) USA-beli szabadalomnak. A '122-es szabadalom a rizedronátként ismert biszfoszfónát-vegyületre vonatkozó készítmény- és eljárásigénypontokat tartalmaz. A '406-os szabadalom, amely korábban már lejárt, oszteoporózis megszakított dózistartományokkal végzett kezelésére vonatkozik, és a kezelésre kijelölt harminchat polifoszfónát-molekulát sorol fel; emellett nyolc előnyös vegyületet azonosít a megszakított adagoláshoz, ezek között a 2-pir-EHDP-t, azonban nem nyilvánítja ki és nem is igényli a rizedronátot. A rizedronát és a 2-pir-EHDP helyzeti izomerek, ami annyit jelent, hogy hasonló a szerkezetük, de funkciók csoportjuk a piridinilgyűrű eltérő helyein helyezkedik el.

A Procter 2004 augusztusában a '122-es szabadalom különböző igénypontjainak bitorlásáért beperelte a Tevát, azt állítva, hogy a rizedronát egy generikus változatát forgalmazza Actonel[®] néven. A Teva azzal védekezett, hogy a Procter mindkét szabadalma érvénytelen, mert a bejelentés időpontjában kézenfekvő volt.

A körzeti bíróság szóbeli tárgyalás után azt állapította meg, hogy a '122-es szabadalom vonatkozó igénypontjai nem voltak érvénytelenek, mert nem kézenfekvők a rizedronát és a '406-os szabadalomban azonosított 2-pir-EHDP közötti szerkezeti hasonlóságok miatt.

Ezután a Teva a CAFC-hez fellebbezett. A CAFC döntése lényegileg helybenhagyta az alsófokú bíróság döntését, megállapítva, hogy bár a '122-es szabadalom 4. és 16. igénypontja kimondottan igényli a rizedronátvegyületet, a '406-os szabadalom az oszteoporózis kezelésére szolgáló megszakított dózistartományt igényel, de nem igényel új vegyületeket. Ezért a '122-es szabadalom igénypontjai világosan megkülönböztethetők a '406-os szabadalom igénypontjaitól.

E) A *Conoco, Inc.* (Conoco) v. *Energy & Env'tl. Int'l, L.C.* (Energy)-ügyben a CAFC egy újabb döntése a „consisted of” kifejezés tágabb értelmezése mellett foglalt állást.

A Conoco tulajdonosa az 5 244 937 számú ('937-es) és a 6 172 151 számú ('151-es) amerikai szabadalmaknak, amelyekről azt állította, hogy az Energy bitorolta azokat. A szabadalmak tárgyát olyan eljárások képezték, amelyek olaj- és gázvezetékben sűrűlődescsökkentő anyagok (drag-reducing agents, DRAs) felhasználására vonatkoztak. A DRAs adagolása megnöveli a szivattyúzási hatásokot azáltal, hogy csökkenti a folyadékoknak a csőben való áramlásakor tapasztalt sűrűlődsét. A DRAs hatóanyagát nagy molekulatömegű polimerek képezik. A körzeti bíróság megállapította, hogy az Energy által DRAs előállítására alkalmazott eljárások szó szerint bitorolták a Conoco '937-es szabadalmát és az ekvivalenciaelv alapján a '151-es szabadalmát.

A körzeti bíróság döntése ellen az Energy a CAFC-hez fordult. Itt vita tárgyát képezte, hogy a '937-es szabadalom egy korlátozást tartalmaz, mert egyik igénypontjában „vízből vagy víz-alkohol elegyből álló („consists of”) kifejezés szerepel”. Az Energy szerint a „consisting of” kifejezés használata az idézett anyagokat alkalmazó eljárásra korlátozódik, és semmi többre. Ennek megfelelően az Energy azt állította, hogy eljárásai nem bitorolnak, mert ő metil-izobutil-ketont (MIBK), vagyis egy alkoholmentes komponenst használ, amelyet a '937 szabadalom igénypontjai nem említenek.

A CAFC megállapította, hogy bár a „consisting of” kifejezés a szabadalmi joggyakorlatban elkülönített lépések vagy komponensek kizárását, illetve ennek megfelelően korlátozást jelent, ez a kizárás nem abszolút. Például a „consisting of” kifejezés nem zár ki olyan szennyezéseket, amelyeket egy szakember általában az említett anyagokhoz társít. Sőt, ez a kifejezés nem zár ki olyan további komponenseket vagy lépéseket sem, amelyek nem függenek össze a találmánnyal.

Minthogy az Energy a fellebbezés előtt nem kifogásolta a „consisting of” szerkezetet, a CAFC nem volt hajlandó újból foglalkozni vele. Lényeges bizonyítékot talált arra, hogy az MIBK egy szokásos szennyezés az ipari alkoholokban, amelyet azért adnak az alkoholokhoz, hogy elkerüljék a szeszesitaladó alkalmazását, mert ez az adalék emberek számára ihatatlanná teszi az alkoholt. Ennek megfelelően az MIBK rendes körülmények között társulva van a '937-es szabadalom alkoholkomponensével, és ennek megfelelően közvetve hozzá tartozik maguknak a komponenseknek a jelentéséhez. Ezért a CAFC bitorlást állapított meg.

Ausztrália

Az ausztrál szabadalmi törvény szerint a szabadalom engedélyezésekor az első 20 igénypontot követő minden egyes igénypont után 100 AUD hivatalos illetéket kell fizetni. Így azok a bejelentők, akiknek a bejelentése 20-nál több igénypontot tartalmazott, gyakran jártak el úgy, hogy az engedélyezés előtt csökkentették az igénypontok számát 20-ra, majd az engedélyezés után újra beiktatták az előzőleg törölt igénypontokat. Ezért az Ausztrál Szabadalmi Hivatal a szabadalmi törvény olyan módosítását javasolja, hogy az engedélyezést követően beiktatott igénypontok után is kelljen illetéket fizetni, ha az igénypontok száma meghaladja a 20-at. A díj mértéke ilyen esetben is igénypontonként 100 AUD a 20 fölötti igénypontok után. A hivatal javaslata szerint az új díjrendeletet 2010. augusztus 1-jén léptetnék életbe.

Ausztria

A) Az Osztrák Szabadalmi Hivatal a szabadalomengedélyezés gyorsítására vonatkozó (PPH) kísérleti megállapodást kötött a Magyar Szabadalmi Hivatallal, amely 2010. január 4-én lépett hatályba. Ennek alapján az a bejelentő, akinek a találmányát mindkét országban benyújtották szabadalmazásra, az egyik országban először megadott szabadalom alapján kérheti a másik országban bejelentésének gyors vizsgálatát, illetve a szabadalom gyors megadását.

B) Az Osztrák Legfelsőbb Bíróság 2009. szeptember 22-én arról döntött, hogy lajstromozhatók-e a védjegyek paródiái.

A felperes birtokosa a VIAGRA közösségi védjegynek többek között gyógyászati termékekre, és világszerte ilyen védjeggyel árusítja a merevedésképtelenség elleni gyógyszerét (vagyis a „kis kék pirulát”). Az alperes cukormázzal bevont tökmagokat nemivág-fokozó szerként árusít (kék cukorbevonatot használva) az Európai Unióban STYRIAGRA megjelöléssel, és Ausztriában lajstromoztatta a STYRIAGRA szóvédjegyet és logót.

Az elsőfokú bíróság elutasította a felperes ideiglenes intézkedésre vonatkozó kérelmét abból kiindulva, hogy az alperes piaci tevékenysége nem befolyásolta a felperes közösségi védjegyének hírnevét vagy megkülönböztetőképességét, és az inkább humoros megközelítést képez összetévesztés veszélye nélkül.

A felperes a számára kedvezőtlen döntés ellen a Fellebbezési Bírósághoz fordult, amely azonban egyetértett az elsőfokú bíróság döntésével. Ezt követően a felperes a Legfelsőbb Bírósághoz folyamodott jogorvoslatért.

A Legfelsőbb Bíróság a VIAGRA közösségi védjegyet az Európai Unió 89/104/EEC számú védjegyirányelve értelmében jól ismert védjegyként azonosította, majd megjegyezte, hogy a kérdéses védjegyek hasonlóak voltak, amiből arra következtetett, hogy fennállt a két védjegy között az összetévesztés valószínűsége.

A 40/94 közösségi rendelet 9(1)(c) szakasza szerint [amely megfelel az osztrák védjegy-törvény 10(2) szakaszának] egy jól ismert közösségi védjegy oltalmazva van egy olyan jel használatával szemben, amely tisztességtelen előnyt húz a közösségi védjegy hírnevéből, vagy káros annak megkülönböztető jellegére. A Legfelsőbb Bíróság azon a véleményen volt, hogy az alperes kihasználta a felperes védjegyének hírnevét abból a célból, hogy előmozdítsa saját kereskedelmét, és az ilyen tevékenység révén tisztességtelen hasznót húzott a jól ismert VIAGRA védjegy megkülönböztető jellegéből.

A bíróság értékelte az alperesnek azt az állítását is, hogy ő a védjegy paródiáját használta, és vitát kívánt kiváltani vegyi anyagoknak (VIAGRA) természetes anyagokkal (stíriai tők-magok) való helyettesítésével kapcsolatban. Az alperes szerint ez a tevékenység nem volt tisztességtelen. Ennek az érvnek az alapja egy újabb németországi ítélet, amelyben a bíróság mérlegelte a védjegyek által nyújtott jogokat és azokat a jogokat, amelyek a kifejezéssel és a művészet szabadságával kapcsolatos alkotmányos jogokban gyökereznek. Ennek megfelelően kivételes körülmények között egy feltételezett védjegybitorlás nem lehet tisztességtelen, ha a védjegy használata részét képezi kulturális vagy szociális diszkurzusnak. A Legfelsőbb Bíróság egyetértett a német doktrínával, azonban tagadta, hogy a vizsgált esetben ilyen sajátos körülmények forogtak volna fenn. Bár elismerte, hogy a STYRIAGRA megjelölés célzás lehet a felperes VIAGRA védjegyére, nem talált azonban utalást kulturális vagy szociális felhasználásra. A Legfelsőbb Bíróság ezért úgy döntött, hogy a felperes védjegyének az alperes általi használata elsődlegesen azt a célt szolgálta, hogy tisztességtelen előnyt szerezzen a felperes védjegyének megkülönböztető jellegéből, amivel saját kereskedelmét kívánta fokozni.

A fentiek alapján a Legfelsőbb Bíróság védjegybitorlást állapított meg.

C) A *Pago*, a gyümölcsitalokra és -levekre vonatkozó PAGO közösségi védjegy tulajdonosa a Bécsi Kereskedelmi Bíróságnál (Handelsgericht Wien) a közösségi védjegyrendelet 9(1)(c) szakasza alapján kérte a *Tirol Milch* (Tirol) eltiltását védjegyének bitorlásától. A Pago szerint ugyanis a Tirol bitorolja védjegyét, mert „Latellea” termékét Ausztriában olyan üvegpalackokban hozza forgalomba, amelyek megtévesztően hasonlítanak a Pago védjegyével forgalmazott palackokhoz.

Bár a Kereskedelmi Bíróság helyt adott a Pago kérelmének, ezt a döntést hatálytalanította a Bécsi Tartományi Bíróság (Landesgericht Wien). Ez a bíróság az Európai Elsőfokú Bírósághoz (General Court, GC) fordult azzal a kérdéssel, hogy egy közösségi védjegy oltalmat élvez-e híres védjegyként az Európai Közösség teljes területén, ha csupán egyetlen tagállamban van hírneve, és ha nem, akkor lehet-e korlátozni a tiltást arra az államra, ahol a védjegy hírnevet élvez.

A GC döntése két feltételre utal: az első, hogy a védjegynek rendelkeznie kell a szükséges hírnévvel, és a második, hogy a hírnév sajátos földrajzi elterjedésű legyen. A hírnevet a vonatkozó vásárlóközönség révén kell meghatározni, figyelembe véve, hogy ennek a vásárlóközönségnek jelentős része ismeri-e el. Ezenkívül a Közösség területét a határoktól

függetlenül összetett egészként kell tekinteni, és figyelmen kívül kell hagyni, hogy a hírnév egy konkrét tagállamban létezik-e, függetlenül ez utóbbinak a nagyságától. Ezért egy sajátos hírnév jelenléte a Közösségben feltétele annak, hogy a 9(1)(c) szakasz alapján oltalom jöjjön létre, amit nem elégít ki az, ha egy védjegy egy konkrét tagállamban hírnévre tett szert.

Belgium

A belga szabadalmi törvény változása folytán 2007. november 1-jétől kezdve a kereskedelmi kamarák bíróságait jelölték ki a szabadalmi ügyek elbírálására illetékes bíróságokká. Korábban ezeket az ügyeket az elsőfokú bíróságok intézték. A változtatás célja az volt, hogy kevesebb bíróságra – a gyakorlatban ötre – bízák a szabadalmi ügyek intézését, és így idővel gyakorlottabb bírák intézzék az ilyen ügyeket.

A kezdeti törvénytervezet messzebb ment, és egyetlen bíróságra, mégpedig a brüsszeli Kereskedelmi Kamarára kívánta utalni a szabadalmi ügyeket az Európai Szabadalmi Egyezmény reformjával kapcsolatban tartott, 1999. júniusi párizsi diplomáciai konferenciát követően. Ezen a konferencián a tagállamoknak azt tanácsolták, hogy mindent tegyenek meg a felelős bíróságok számának csökkentése érdekében. A Belga Szellemtulajdon-védelmi Tanács üdvözölte ezt a javaslatot, mert úgy tűnt, hogy az összhangban van az európai szintű tervekkel, amelyek egy központi európai bíróságot kívánnak létrehozni szabadalmi perek intézésére; emellett a brüsszeli Kereskedelmi Kamara már központosított bíróságként ítélezett közösségi védjegy- és mintaügyekben. A belga parlament azonban nem fogadta el ezt a javaslatot, mert attól tartott, hogy egyetlen bíróságnak nem lenne elegendő ideje és eszköze az összes ügy intézésére.

Brazília

A hivatalos közlöny 2010. január 22-i számában közzéték a 240/2010 számú rendeletet, amely szerint évi 20 000 USD-nél kisebb jövedelmű kisvállalkozók az Országos Iparjogvédelmi Intézetnél 60%-os kedvezményben részesülnek. Ettől a rendelkezéstől az intézetnél benyújtott bejelentések számának a növekedését remélik.

Bulgária

A) Bulgária országgyűlése 2010. február 26-án elfogadta a védjegyekre és földrajzi árujelzőkre vonatkozó törvény módosításait, amelyek a hivatalos közlönyben való megjelenés napján, 2010. március 9-én léptek hatályba. A törvény módosításának az volt a célja, hogy a bolgár törvény összhangba kerüljön az Európai Unió vonatkozó rendelkezéseivel. A módosított törvény főbb pontjait az alábbiakban foglaljuk össze.

A Bolgár Szabadalmi Hivatal már nem vizsgálja hivatalból a lajstromozást kizáró viszonylagos okokat. Ehelyett a védjegybejelentésnek a hivatalos lapban való publikálásától számított három hónapon belül egy korábbi védjegy tulajdonosa, kizárólagos használati engedély tulajdonosa, valamint egy korábbi jogokkal rendelkező harmadik fél jogosult a védjegy lajstromozása ellen felszólalni a hivatalnál benyújtott írott beadvánnyal.

Egy közösségi védjegybejelentés vagy védjegy nemzeti bejelentéssé való átalakítása alatt a szabadalmi hivatal írásban értesíti a közösségi védjegy bejelentőjét vagy tulajdonosát arról, hogy a bejelentést figyelembe vették Bulgária területén.

A törvény lehetővé teszi védjegy- vagy földrajziárjelző-bejelentések benyújtását elektronikus úton.

A közösségi védjegyet nemzeti bejelentéssé átalakító eljárásra vonatkozó rendelkezés 2010. június 10-én lépett hatályba. A felszólalási rendszer 2011. március 10-én fog hatályba lépni.

B) Bulgária országgyűlése 2010. április 28-án fogadta el az ipariminta-törvény módosításait, és azok a hivatalos közlönyben való meghirdetés napján, 2010. május 11-én léptek hatályba. A törvénymódosítás célja az volt, hogy a bolgár mintatörvényt összhangba hozzák az Európai Unió vonatkozó rendelkezéseivel. Az új törvény főbb pontjait az alábbiakban foglaljuk össze.

A Bolgár Szabadalmi Hivatal már nem vizsgálja hivatalból a mintabejelentések lényegét. Ehelyett csak azt vizsgálja, hogy a bejelentés megfelel-e a bejelentési időpont elismerésével kapcsolatos követelményeknek és a minta meghatározásának, továbbá nem ütközik-e közrendbe és közérdeklcsbe.

A mintabejelentő a bejelentés benyújtásakor kérheti, hogy a lajstromozott minta publikálását a benyújtás napjától vagy – elsőbbség igénylése esetén – az elsőbbség napjától számított 30 hónap időtartamra halasszák el.

Ha a bejelentő elmulasztja a vizsgálati és publikálási illetékek előírt időn belüli befizetését, egy hónapos türelmi időt kap a mulasztás pótlására, az illeték kétszeresének egyidejű befizetésével.

Bárki kérheti egy lajstromozott minta törlését, ha az a benyújtás, illetve az elsőbbség napja előtt a nyilvánosság számára bármilyen módon, bárhol a világon hozzáférhető mintával vagy egy olyan mintával azonos, amelyet a benyújtás vagy az elsőbbség napja előtt nyújtottak be, és nemzeti vagy nemzetközi eljárásban vagy közösségi mintaként lajstromoztak.

Az új törvény lehetővé teszi a mintabejelentések benyújtását elektronikus úton.

Chile

Chilében 2010. április 1-jén hatályba lépett a növényfajták oltalmára vonatkozó UPOV-egyezmény, aminek révén korszerűsödött Chile ilyen tárgyú korábbi törvénye.

Az új törvény szerint az oltalmi idő fák esetében 18-ról 25 évre, míg egyéb növényfajták esetében 15-ről 20 évre nőtt.

Az új törvény lehetővé teszi, hogy a gazdák a védett növényfajták termesztése révén törvényesen szerzett termést felhasználják szaporítási célokra.

Dánia

A koppenhágai Tengerészeti és Kereskedelmi Bíróság (TKB) 2009. november 4-én döntött a *Boehringer Ingelheim Pharma GmbH & Co KG* (Boehringer) v. *The Patent and Trademark Board of Appeal* (Board)-ügyben.

A Boehringer a lajstromozott PRADAXA európai védjeggyel rendelkezik a gyógyászati termékekre vonatkozó 5. áruosztályban. A védjegyjelentést 2003-ban nyújtotta be, és a védjegyet 2005-ben lajstromozták.

2006. júniusában a Szellemi Tulajdon Világszervezete értesítette a Dán Szabadalmi és Védjegyhivatalt, hogy a *Norton Healthcare Ltd.* (Norton), amely birtokolja a 885 476 számú nemzetközi védjegyet, Dániát megjelölte az 5. és a 10. áruosztályban az IPRAXA védjegy lajstromozására, és hogy ennek a védjegynek a lajstromozását publikálták.

A Boehringer felszólalt e megjelölés ellen, azt állítva, hogy az IPRAXA védjegy megtévesztően hasonlít a PRADAXA védjegyre. A dán hivatal elutasította a kifogást, azzal érvelve, hogy

- a védjegyek kezdete eltérő;
- a védjegyek ábrája eltérő;
- a védjegyek hangképe eltérő; és
- a két védjegynek csupán egyetlen közös szótagja van.

A Szabadalmi és Védjegy-fellebbezési Tanács megerősítette ezt a döntést.

A Boehringer beperelte a tanácsot, hogy változtassa meg döntését, de a Tengerészeti és Kereskedelmi Bíróság megerősítette az IPRAXA lajstromozását elrendelő döntést.

A bíróság döntése a gyógyszervédjegyek vonatkozásában a következő megjegyzést tartalmazza: „Az 5. áruosztályban lajstromozott védjegyekkel kapcsolatban kijelentjük, hogy az elérhető tájékoztatás szerint azok olyan gyógyszerekre vonatkoznak, amelyek felhasználásának célja teljesen eltérő betegségek megelőzése vagy gyógyítása ..., és a felírt gyógyszert a páciens eltérő utakon, nevezetesen tablettaként, illetve inhalálással veheti be. Az érintett fogyasztói körrel kapcsolatban megjegyezzük, hogy a védjegyekkel használt gyógyszereket a gyógyszerfogyasztók számára orvos által a gyógyszerértárnak felírt recept alapján vagy kórházi kezelés alkalmával osztják szét. Ezért a közönséges fogyasztó, amikor a gyógyszerert gyógyszerértárban vásárolja, nem dönthet a különböző termékek között, és már csak ezen ok miatt sem keverheti össze a termékeket. A fentiekből következően, és mert a páciensek biztonságát más szabályok írják elő, mint a védjegy törvényt, a bíróság úgy találja, hogy a fellebbezési tanács jogosan állapította meg, hogy az IPRAXA és a PRAXADA védjegy nem megtévesztően hasonló.”

Ez a döntés azért érdekes, mert részét képezi annak a harcnak, amely akörül folyik, hogy a gyógyszervédjegyeket egyéb védjegyektől eltérően kell-e megítélni.

Dél-Afrika

A) A Nemzetközi Futballszövetség (FIFA) által 2010 júniusában rendezett világbajnoksággal kapcsolatban a Dél-afrikai Köztársaságban komoly vitákra került sor, mert sokan úgy vélték, hogy a FIFA-t túl tág oltalom illeti meg. A médiumok kommentátorai kétségbe vonták a FIFA számára állítólagos kapzsisága folytán engedélyezett kizárólagossági jog mértékének az indokoltságát. Sokan gondolták, hogy a FIFA olyan jogokat csikart ki, amelyek messze meghaladják a védjegyek által adott jogok határait, és alaptalanul korlátozzák a polgárok jogait.

A FIFA a világbajnokságra vonatkozó legtöbb azonosító jelet lajstromoztatta, és emellett kihasználta az áruhamisítás elleni törvény drákói rendszabályait a hamisított áruk lefoglalására, sőt az árusok letartóztatására, mégpedig a 17/1941-es törvényre hivatkozva, amelynek alapján egy „védett áru” utánzása esetén a vétkes árut a rendőrség, a vámhatóság vagy kijelölt felügyelők lefoglalhatják. Ha a sérelem nyilvánvaló, a lefoglalást végzés nélkül el lehet végezni. Minthogy így az áru azonnal eltűnik a piacról, nagyon hatásos a törvény rendelkezése a kereskedők ellen, mert még ha egyértelműen tudják is bizonyítani, hogy a lefoglalt áruk nem esnek a törvény hatálya alá, több hónap vagy akár év is eltelhet, amíg az ügy bíróság elé kerül.

Az árumegjelölési törvény (Merchandise Marks Act) sajátos jogokat biztosított a FIFA-nak, és egyike volt azoknak az eszközöknek, amelyek segítségével a dél-afrikai kormány megpróbálta teljesíteni a FIFA által támasztott követelményeket annak fejében, hogy a Dél-afrikai Köztársaság megkapja a világbajnokság rendezési jogát.

Az engedéllyel nem rendelkező mozgóárusok ellen hozott egyik rendszabály a módosított árumegjelölési törvényben (Merchandise Marks Amendment Act) található, amely úgy módosította az árumegjelölési törvényt, hogy rendelkezést tartalmaz a védjegyekkel való visszaélések ellen, amelyek a miniszter által a törvény 15A szakasza alapján védettnek nyilvánított eseményekre vonatkoznak. A világbajnokságot egy 2006. évi sajátos törvény 2010-ben módosított, a dél-afrikai FIFA világbajnoksággal kapcsolatos rendszabályai alapján védett eseménynek nyilvánították a hivatalos közlönyben, és ez a megjelölés 2006. május 25-től 2010. december 11-ig hatályos. Ilyen alapon a kereskedelmi és ipari miniszter a FIFA-védjegyek hosszú listáját tette közzé, amely többek között a következő védett kifejezéseket tartalmazta: WORLD CUP; SOUTH AFRICA WORLD CUP; WORLD CUP SOUTH AFRICA; 2010; TWENTY TEN; CAPE TOWN 2010; DURBAN 2010; JOHANNESBURG 2010; CONFEDERATIONS CUP; WIN IN AFRICA FOR AFRICA; FOOTBALL FOR A BETTER WORLD.

A fenti törvényt alkalmazta a bíróság a *FIFA v. Metcash Trading Africa (Pty) Ltd.* (Metcash) -ügyben, amelynek az képezte az alapját, hogy a Metcash nyalókákat árusított olyan csoma-

golásban, amely a dél-afrikai nemzeti zászlót, a „2010” számot és egy futball-labdát ábrázolt. A FIFA azt állította, hogy a nyalókák árusítása közvetve vagy közvetlenül utalt a világbajnokságra, és ezért sértette védjegyjogait. A Metcash hiába hivatkozott az alkotmányban biztosított szólásszabadságra, a bíróság FIFA-nak adott igazat.

B) Az elmúlt nyolc évben 40-nél több olyan védjegybejelentést nyújtottak be a Dél-afrikai Védjegyhivatalnál, amely tartalmazza a „vuvuzela” (magyar nyelvújítók szerint: darázkürt vagy afroduda) szót. Ezek a védjegybejelentések az áruk és szolgáltatások széles változatára vonatkoznak.

A vuvuzela egy csörszerű hangszer, amely az egyik végén kiöblösödik, és amelynek zümmögésszerű hangja háttérzajként volt hallható a világbajnokság mérkőzéseinek közvetítésekor. Az egyik védjegybejelentő, *Freddie Maake* azt állítja, hogy ilyen hangszert az 1970-es években már készített alumíniumból, és az 1990-es évek végén műanyagból is előállított vuvuzelát. 2004-ben *Rory Peter Rice* nyújtott be kérelmet a VUVUZELA védjegy lajstromozása iránt „műanyag trombitára” vonatkozóan. Rice bejelentése előtt három nappal a *Masincendane Sports* cég nyújtott be hasonló lajstromozási kérelmet „zeneszközkökre”. 2003-ban egy dél-afrikai és 2009-ben három német állampolgár is kérte a VUVUZELA védjegy lajstromozását.

Mindezek a védjegybejelentések jelenleg függőben vannak, kivéve a Masincendane Sports védjegybejelentését, amelyet elfogadott ugyan a védjegyhivatal, de felszólaltak ellene.

Jelenleg úgy tűnik, hogy a VUVUZELA védjegy a Dél-afrikai Köztársaságban nem lajstromozható, mert olyan típusú zeneszerszámmra vonatkozik, amely korábban már általánosan ismertté és használttá vált, így egyetlen igénylő sem válhat ilyen védjegy tulajdonosává, ezért bárki használhatja a vuvuzela nevet ennek a zeneszerszámnak a megjelölésére.

Dél-Korea

2010. február 1-jén megváltozott a biotechnológiai tárgyú találmányok vizsgálatának gyakorlata. A főbb változásokat az alábbiakban foglaljuk össze.

Egy ismert gén vagy protein tulajdonságát nem alapozza meg az, ha egy új funkcióját találják meg.

Egy ismert gén primerjének, próbájának, antiszenszének, siRNS-ének vagy miRNS-ének a találmányi szintjét csak akkor ismerik el, ha összehasonlító adatokkal bizonyítják kimagaslóan jelentős hatásait.

Több gén vagy protein markerként való igénylése esetén az egység követelménye csak akkor elégíthető ki, ha az igényelt gének vagy proteinek közös szerkezete járul hozzá a markerfunkcióhoz.

Ha nem lehet egyértelműen megkülönböztetni a letéti számmal meghatározott igényelt mikroorganizmusokat az ismert mikroorganizmusoktól, az újdonságot és a feltalálói tevé-

kenységet a bejelentő által benyújtott bizonyító anyag és konkrét adatok alapján kell megállapítani.

B) Dél-Koreában 2010. január 1-jén a bejelentők számára kedvező módon változott meg a mintabejelentések elővizsgálatának gyakorlata. A fontosabb változásokat az alábbiakban foglaljuk össze.

Elfogadják a háromdimenziós elektronikus képeket. Ez a változás könnyebbé teszi a bejelentők helyzetét, akiknek korábban háromdimenziós helyett kétdimenziós képeket kellett benyújtaniuk.

Mintabejelentés esetén nincs szükség perspektivikus nézet és hat ortografikus vetület rajzának benyújtására. Egyetlen rajz benyújtása is elegendő, ha annak alapján világosan meg lehet állapítani a minta tartalmát és alakját.

31-ről 86-ra növelték az egy bejelentésben igényelhető minták számát, ha valamennyi minta azonos elven alapszik.

Ecuador

2009 novemberében Rafael Correa elnök egy olyan rendeletet hozott, amely kimondja, hogy a köz érdekében áll olyan gyógyszerek hozzáférhetősége, amelyeket az ecuadori népet sújtó betegségek kezelésére használnak. Az elnöki rendeletet válaszként hozták arra, hogy Ecuador különböző területein trópusi láz és egyéb betegségek törtek ki, amelyek súlyos szenvedést okoznak.

A rendelet jogi alapjai a következők:

- az alkotmány 32. szakasza, amely megállapítja, hogy az egészség az állam által garantált jog;

- a TRIPS-megállapodás 32. szakasza, amely elismeri az államoknak azt a jogát, hogy kényszerengedélyt adjanak gyógyszerszabadalmakra annak érdekében, hogy leküzdjék és enyhítsék a betegségek hatásait; és

- a TRIPS-megállapodásra és a közegészségre vonatkozó dohai nyilatkozat, amely megállapítja, hogy a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) valamennyi tagállamának joga van „kényszerengedélyeket adni, és meghatározni azokat az alapokat, amelyekre hivatkozva ilyen engedélyek adhatók”.

Az elnöki rendelet kivitelezéséhez a Szellemi tulajdon-védelmi Intézet – a szellemi tulajdon-védelmi törvény rendelkezéseivel összhangban – utasítást adott ki a szabadalmazott gyógyszerekre vonatkozó kényszerengedélyek megadásáról.

Az intézet a védjegyhivatalon keresztül felelős a kényszerengedélyek megadására vonatkozó kérelmek átvételéért. Egy kényszerengedély kereskedelmi vagy nem kereskedelmi nyilvános felhasználásra vonatkozhat.

Egy nem kereskedelmi nyilvános használatra vonatkozó kényszerengedély esetében a kérelmezőnek bizonyítania kell, hogy a termék vagy gyógyszer, amelyet előállítani vagy

importálni fog „elsősorban a belső piac ellátására van szánva, és nem kereskedelmi nyilvános használatra szolgál”. A „nem kereskedelmi nyilvános használat” kifejezés olyan gyógyszerekre vonatkozik, amelyek közintézmények egészségprogramjának a megvalósításához szükségesek.

A kereskedelmi nyilvános használatra vonatkozó kényszerengedélyek esetében a kérelmezőnek bizonyítania kell, hogy „kereskedelmileg ésszerű feltételek mellett” megpróbált engedélyt kapni a jogtulajdonostól, és 45 napon belül nem kapott kedvező választ. Csak olyan termékekkel vagy gyógyszerekkel kapcsolatban kérelmezhető ilyen kényszerengedély, amelyeket a kérelmező gyártani szándékozik.

A védjegyhivatalnak értesítenie kell a szabadalomtulajdonost az őt érintő minden beérkezett kényszerengedély-kérelemről. Ezután felülvizsgálja a kérelmet, és dönt a kényszerengedély megadásáról. A döntést jogilag indokolni kell.

Kényszerengedély adása esetén ugyanennek az adminisztratív lépésnek a keretében meg kell állapítani az engedélyezett jog körét, célját és időtartamát, valamint a licencdíjfizetés feltételeit.

A rendelet leszögezi, hogy egy kényszerengedély nem lehet kizárólagos, és hogy az ilyen engedély nem befolyásolja a szabadalomtulajdonos jogait abban, hogy folytassa szabadalmának hasznosítását.

A védjegyhivatal által kiadott döntést a szellemi tulajdon-védelmi törvényben meghatározott jogorvoslatok igénybevételeivel meg lehet fellebbezni. Fellebbezést ugyanannál a hatóságnál lehet benyújtani, amely a döntést kiadta (vagy egy felsőbb hatóságnál abban az esetben, ha az első hatóság megerősíti első döntését).

Az új rendelet felhatalmazza a védjegyhivatalt – amely *ex officio* vagy *ex parte* járhat el –, hogy visszavonja a kényszerengedélyt amikor annak megadási alapja már megszűnt. Hasonlóképpen egy kényszerengedély feltételeit módosítani lehet abban az esetben, ha új tények váltak ismertté, amelyek indokolják ezt a módosítást.

Egyesült Arab Emírségek

Az Egyesült Arab Emírségek Védjegyhivatalának vezetője nemrég a török *Cak Tekstil Sanayi Ve Ticaret Anonim Sirketi* (Cak) javára hozott döntést. A Cak ugyanis felszólalt egy libanoni személy LTB LITTLE BIG JEANS védjegybejelentése ellen. A védjegyhivatal vezetője megállapította, hogy a felszólaló a jogos tulajdonosa az LTB BY LITTLE BIG védjegynek, amelyet a világ számos országában lajstromoztatott, és amely ismertté vált a vásárlóközönség számára. Minthogy a libanoni bejelentő által lajstromoztatni kívánt védjegy lényegileg azonos a Cak védjegyével, a kifogásolt lajstromozás egyértelműen a közönség megtévesztését jelentené.

Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyság Szellemijajdon-védelmi Hivatala (UK Intellectual Property Office, UKIPO) által felkért bizottság 2010 márciusában közzétett egy tanulmányt, amely szerint az Amerikai Egyesült Államok és Japán Szabadalmi Hivatalánál, valamint az Európai Szabadalmi Hivatalnál benyújtott szabadalmi bejelentések elintézésének késlekedése a globális gazdaságnak minden egyes évben 7,6 milliárd angol fontba (11,35 milliárd dollárba) kerül. Ugyanakkor a szabadalmak kölcsönös elismerése jelentősen csökkentheti a vizsgálatlan bejelentések számát, és akár 23 milliárd font (34,5 milliárd dollár) megtakarítást is eredményezhet.

A tanulmány vizsgálja a szabadalmi irányzatokat, különös tekintettel az előbb említett három legnagyobb, valamint az angol, az ausztrál, az indiai, a kínai, a dél-koreai és a német szabadalmi hivatalra, és megállapítja, hogy az elintézetlen szabadalmi bejelentések száma növekszik; így az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalánál ez a hátralék kb. 750 000 bejelentést, míg a Japán Szabadalmi Hivatalnál 800 000-nél több bejelentést jelent.

A tanulmány megállapítja, hogy a jelenlegi irányzatok szerint a lemaradások a következő öt évben jelentősen nőni fognak. Ezért egyértelműen szükség van olyan rendszabályok megfontolására, amelyek alkalmasak a lemaradás csökkentésére. Megállapítja, hogy a tíz legfontosabb szabadalmi hivatal 1,6 millió szabadalmi bejelentésének 34%-a kettőzött vagy többszörös bejelentésből származik. Ezért a kölcsönös elismerés révén jelentősen csökkenteni lehet azt az időt, amelyre az elővizsgálóknak szükségük van a többszörös bejelentések vizsgálatához.

Az Egyesült Királyság szellemijajdon-védelmi minisztere, David Lammy üdvözölte a jelentést, kijelentve, hogy világszerte mintegy 4 millió szabadalmi bejelentés vár vizsgálatra. Az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalának igazgatója, David Kappos szerint a függő bejelentések által okozott probléma egyre súlyosabbá válik, ha nem fogantatosítanak rendszabályokat.

Egyes szabadalmi szakemberek óvatosságra intenek. Így például a Nokia szabadalmi igazgatója, Tim Frain szerint a szabadalmi bejelentések vizsgálatánál a minőség megtartása fontosabb, mint a hátralék csökkentése, mert a rossz szabadalmak engedélyezésének gazdasági következményei sokkal súlyosabbak lehetnek, mint a vizsgálatlan bejelentések okozta hátrányok.

A FICPI angol csoportjának elnöke, Appleyard Lees kijelentette: „Az engedélyezési eljárás meggyorsítása egyszerűen azt jelentheti, hogy gyorsan rossz szabadalmakat engedélyeznek. Ez hátrányosabb lehet a gazdaságra, mint a függő bejelentések vizsgálatának késedelmé”. Szerinte a legfontosabb az lenne, hogy a szabadalmi hivatalok a bejelentések benyújtását követő 18 hónap eltelté után publikálással egyidejűleg kutatási jelentéseket is közzétegyenek: „A hangsúlyt a magas színvonalú kutatási jelentések korai közzétételére kell helyezni.

Mindenki egyetért azzal, hogy fontos a kutatási hátralék kezelése, de az engedélyezési hátralék nem olyan lényeges.”

Elsőfokú Európai Bíróság

A) A Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (OHIM) lajstromozta a CANNABIS védjegyet. E védjegy ellen érvénytelenítési kérelmet nyújtott be a CANNABIS CLUB védjegy tulajdonosa, aki egy vadkender-aromájú sört ilyen névvel jelölt meg.

Ezt követően az OHIM érvénytelenítette a CANNABIS védjegyet azon az alapon, hogy egy átlagos fogyasztó világos és közvetlen utalást kap a védjegyszóból azoknak az áruknak a tulajdonságaira, amelyekkel kapcsolatban a védjegyet lajstromozták.

A védjegy tulajdonos az Elsőfokú Európai Bírósághoz (General Court) nyújtott be keresetet. Ez a bíróság megállapította, hogy ténybeli kapcsolat van a cannabis (vadkender) és a sör tulajdonságai között, minthogy a cannabist számos élelmiszer előállításánál felhasználják. A cannabis latin tudományos kifejezés, amely az Európai Unió több nyelvén is létezik, és ismert az általános fogyasztóközönség körében. Ezért az átlagos fogyasztó a CANNABIS védjegyet leírónak tartja a sörökkel kapcsolatban, és ez a vásárlásnál is döntő lehet, mert a fogyasztó ilyen nevű sör vásárlásakor ugyanolyan hatást remélhet, mint amelyet a vadkender fogyasztásakor várhat. A fentiek alapján a bíróság úgy döntött, hogy a CANNABIS védjegy nem lajstromozható.

B) A *Vivartia ABEE Proionton Diatrophis kai Ypiresion Estiasis* (Vivartia) kérelmet nyújtott be a Belső Piaci Harmonizációs Hivatalnál a MILKO védjegy lajstromozása iránt a 30. áruosztályban. Ez ellen felszólalt a *Kraft Foods Schweiz Holding AG* (Kraft) azon az alapon, hogy a lajstromoztatni kívánt védjegy hasonlít az ő korábbi MILKA védjegyéhez, és ezért valószínűleg zavart okozna a fogyasztók körében.

Az OHIM helyt adott a felszólalásnak, és ugyanezt tette az OHIM Fellebbezési Tanácsa is.

Ezután a Vivartia az Elsőfokú Európai Bíróságnál (GC) nyújtott be fellebbezést. Érvelését arra alapozta, hogy védjegye teljesen eltérő a Kraft védjegyétől, mert két figuratív elemet is tartalmaz, amelyek „delta” szóként olvashatók, és ezáltal védjegyének eltérő a hangzásbeli benyomása.

A bíróság megállapította, hogy az Európai Unió általános vásárlóközönségéhez tartozó fogyasztók minden valószínűség szerint azonosként társítanak a két szót, mert azok az Európai Unió egyik hivatalos nyelvén sem bírnak jelentéssel. Emellett hangzásbeli hasonlóság áll fenn a szavak között, és a „delta” kiegészítő elemet egy átlagos fogyasztó valószínűleg figyelmen kívül hagyná. Ezért elegendő valószínűsége van annak, hogy a vásárlóközönség a két védjegyet megtévesztően hasonlóknak találja, és így összetévesztené.

Európai Bíróság

Mengozzi, az Európai Bíróság (European Court of Justice, ECJ) főtanácsnoka 2010. március 9-én szakvéleményt adott a sokat vitatott *Monsanto v. Cefetra*-ügyben.

A Monsanto a tulajdonosa a glifozát-tűrő 5-enol-piruvilsikimát-3-foszfát szintézisére vonatkozó, 0 546 090 számú európai szabadalomnak. Ez a szabadalom a Monsanto átfogó biotechnológiai fegyvertárának egyik kulcsfontosságú részét védi, és az oltalmazott találmány genetikailag módosított, gyomirtó szereknek ellenálló növényeket eredményez, így kedvezően befolyásolja a szójabab növekedési fázisát. Az argentin farmerek széles körben alkalmazzák ezt a technológiát, és Argentína a szójatermékek egyik legnagyobb exportőrévé vált. Argentína azonban egyike annak a kevés helynek a világon, ahol a Monsanto-nak nincs szabadalmi oltalma a módosított génekre és DNS-molekulákra. Ezért a Monsanto, európai szabadalmaira támaszkodva, megtámadta az Argentínából Európába exportált, fontos marhatápszert képező szójaszármazékok forgalmazóit.

A szójalisztimportőrök az Argentínában termesztett szójababból betakarítása után szójalisztgolyócskákat állítanak elő, amelyekből Európába való szállításuk előtt az olajat extrahálják, és a megmaradó anyagot összetörik, szárítják, felmelegítik és a végtermékké sajtolják.

A Monsanto érvelése szerint az Európába importált szójalisztben érintetlen DNS-molekulák maradnak, és ezért szabadalmát az importőrök bitorolják az európai nemzeti szabadalmi törvények szerint. A Monsanto azzal is érvelt, hogy Európában abszolút termékoltalmat élvez. Ezzel szemben a szójalisztimportőrök – többek között a 98/44/EC Biotechnológiai irányelv 9. szakasza alapján – azzal érveltek, hogy a Monsanto szabadalmának oltalmi köre nem terjed ki az olyan esetekre, amikor a DNS-molekulák – ha egyáltalán jelen vannak – nem képesek semmiféle funkció kifejtésére.

A Biotechnológiai irányelv 9. szakasza a következőképpen hangzik:

„A genetikai információból álló vagy azt tartalmazó termékre vonatkozó szabadalom oltalmi köre kiterjed minden olyan anyagra – kivéve az 5(1) szakasz bekezdését –, amely magában foglalja a terméket, amely tartalmazza a genetikai információt, és amelyben megnyilvánul annak funkciója.”

Az ügy a Hágai Kerületi Bíróság előtt van függőben, amely számos kérdést intézett az ECJ-hez. A legfontosabb kérdéseket a következőképpen foglalhatjuk össze.

- A Biotechnológiai irányelv 9. szakaszát olyan módon kell-e értelmezni, hogy az oltalmat nyújt abban az esetben is, amikor az anyagban levő genetikai információ nem fejt ki semmiféle funkciót, de a múltban fejtett ki funkciót, vagy amikor elméletileg képes funkciót kifejteni a jövőben (vagyis amikor a génszekvenciát elkülönítik, és ismét beviszik növényi sejtekbe)?

- A Biotechnológiai irányelv 9. szakasza által nyújtott oltalmat kimerítőnek kell-e tekinteni, vagy van-e még abszolút termékoltalom számára hely a nemzeti törvények alapján?

A biotechnológiai találmányok jogi oltalmára vonatkozó irányelv szövegének és céljainak vizsgálata után Mengozzi főtanácsnok azon a véleményen van, hogy a szabadalmazott DNS mint olyan – vagyis kémiai anyagként – csak akkor áll oltalom alatt, amikor aktuálisan megvalósítja azt a funkciót, amely miatt szabadalmaztatták. Véleménye szerint az „anyag”, amely tartalmazza a DNS-szekvenciát, csupán ilyen körülmények között van védve.

Így a főtanácsnok azt a következtetést vonta le, hogy egy DNS-szekvenciára vonatkozó szabadalom oltalmi köre olyan körülményekre van korlátozva, amelyek között a genetikai információ aktuálisan kifejti a szabadalomban leírt funkciókat. Ez érvényes mind a genetikai információra mint olyanra vonatkozó oltalomra, mind a genetikai információt hordozó anyagokra vonatkozó oltalomra.

A főtanácsnok véleménye szerint a Biotechnológiai irányelv a biotechnológiai találmányok szabadalmi igénypontjainak oltalmi körét előíró szabályok kimerítő sorozatát képezi, amely szabályok a teljes Európai Unióban alkalmazandók, és kizárják, hogy a nemzeti törvények tágabb oltalmi kört biztosítsanak. Az irányelv célja, hogy előmozdítsa a kereskedelmet és a versenyt, és hogy megakadályozza ezen a területen a meglévő jogszabályi különbségek negatív hatását a kereskedelemre az Európai Unió területén.

Az ECJ végleges döntése, amely gyakran megegyezik a főtanácsnok véleményével, 2010 augusztusában vagy szeptemberében várható.

Itt megjegyezzük, hogy öt tagország interveniált, egyöntetűen azt az álláspontot képviselve, hogy a Monsanto túllépett a szabadalmi által biztosított jogok körén. A főtanácsnok most megerősítette, hogy a Monsanto nem hivatkozhat szabadalmi jogaira olyan esetekben, amikor a genetikai információ egyáltalán nem fejt ki funkciót.

Európai Szabadalmi Hivatal

A) Az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) Kibővített Fellebbezési Tanácsa (Enlarged Board of Appeals) G 1/07 számú újabb döntésében a sebészeti módszerek szabadalmazásból való kizárásával foglalkozott.

Az ügy előzménye, hogy a tanácsot felkérték annak a kérdésnek a megválaszolására, hogy egy olyan, diagnosztikai célú módszer, amely az emberi/állati testen végzett fizikai beavatkozással jár, mint sebészeti módszer ki van-e zárva a szabadalmazhatóságból, ha ez a lépés nem céloz élet- és egészségfenntartást.

Az ügy egy olyan szabadalmi bejelentés megfellebbezett elutasításából származott, amelynek az összes igénypontja egy mágneses rezonancián alapuló képalkotó módszerre (MR imaging method) vonatkozik, ahol oldott és polarizált ^{129}Xe -t adagolnak egy páciensnek, és a leírás szerint a xenont közvetlenül injektálják a páciens szívébe.

A jogalkotási történelem és az eseti jog gondos tanulmányozása alapján a Kibővített Fellebbezési Tanács arra a következtetésre jutott, hogy a sebészeti kezelés „nem korlátozódik gyógyászati célból folytatott sebészeti módszerekre”. A tanács azt is megállapította, hogy a kizárást csak abból a célból kell alkalmazni, hogy biztosítsák a közegészségügy érdekeit, és védjék a pácienseket.

A fentiek következtében a Kibővített Fellebbezési Tanács megállapította, hogy a szabadalmazhatóságból ki van zárva minden olyan módszer, amelynél fontos a páciens életének és egészségének a megtartása, és amely magában foglal egy, a szervezetbe művi úton behatoló (invazív) és orvosi szakértelmet igénylő lépést, és amely lényeges egészségügyi kockázattal jár még akkor is, ha a szükséges gondossággal és szakszerűséggel végzik.

Egy további kérdésre adott válaszként a tanács megállapította, hogy a kizárás elkerülhető helyesen megszövegezett kizáró szakasszal vagy – bizonyos körülmények között – egy sebészeti lépés elhagyásával.

Így csupán az a tény, hogy egy igényelt módszer invazív lépést foglal magában, nem zárja ki a szabadalmazhatóságot. Egy módszer tehát csak akkor van kizárva, ha 1. a megvalósítása során az élet és az egészség fenntartása „fontos”, és 2. olyan invazív lépést foglal magában, amely a testen orvosi szakértelmet igénylő, „lényeges fizikai beavatkozást képvisel”, és amely kockázatos még akkor is, ha szakszerű gondossággal hajtják végre.

A Kibővített Fellebbezési Tanács fenti válaszai következtében az invazív jellegű lépéseket magukban foglaló módszerekre oltalmat kereső bejelentőknek kevesebb nehézséggel kell szembenéznük a sebészeti módszerek szabadalmazásból való kizárásának leküzdésekor. Legalábbis az ESZH-nak nem kell elutasítania olyan igénypontokat, amelyek nem orvosi területre vonatkoznak, vagy nem járnak veszéllyel arra a személyre nézve, aki alá van vetve az igényelt módszernek.

B) Az Európai Szabadalmi Hivatal Kibővített Fellebbezési Tanácsa 2010. február 16-án G 4/08 számmal hozott döntésében megállapítja, hogy az eljárás nyelvét soha nem lehet megváltoztatni.

Az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE) 14(3) szakasza szerint az ESZH-nak azt a hivatalos nyelvét kell használnia az eljárás nyelveként minden eljárásban, amelyen az európai szabadalmi bejelentést benyújtották vagy amelyre lefordították, hacsak a végrehajtási utasítás nem rendelkezik másként.

A szóban forgó, EP 02759818.4 számú európai szabadalmi bejelentés az európai nemzeti szakasza egy francia nyelven benyújtott, a Nílus-lázat okozó vírus elleni vakcinára vonatkozó nemzetközi bejelentésnek. Amikor a bejelentő 2003 novemberében az ESZH előtt megindította a nemzeti szakaszt, kérte, hogy az angol legyen az eljárás nyelve, és egyidejűleg benyújtotta a bejelentés leírásának angol fordítását is. Azt is kérte a bejelentő, hogy ha az ESZH nem engedélyezné az angol nyelvet, egy megfellebbezhető határozatot adjon ki. A bejelentő emellett két segédkérelmet is benyújtott arra az esetre, ha az ESZH nem engedélyezné a nyelvátváltatást. Így kérte, hogy az utóbbi esetben az ESZH az angol nyelvet

használja minden írott eljárásban és határozatban. Kérte továbbá, hogy ha az ESZH ezt nem engedélyezné, az eljárás francia nyelven folytatódjék.

2006 decemberében az ESZH határozatban elutasította a nyelvváltoztatásra vonatkozó kérelmet és az első segédkérelmet is. Ezt a határozatot a bejelentő megfellebbezte. Egy 2008 áprilisában tartott szóbeli tárgyalás után a fellebbezési tanács 2008 decemberében a következő három kérdést terjesztette a Kibővített Fellebbezési Tanács elé:

1. kérdés

Ha egy nemzetközi bejelentést az ESZH egy hivatalos nyelvén nyújtottak be és publikáltak a PCT alapján, jogosult-e a bejelentő az ESZH előtti nemzeti szakasz megindításakor az ESZH egy másik nyelvén benyújtani a bejelentés fordítását olyan hatással, hogy a fordítás nyelvét kell azután az ESZH előtti minden eljárásban az eljárás hivatalos nyelvének tekinteni?

2. kérdés

Ha az 1. kérdésre adott válasz nemleges, az ESZH részlegei egy európai szabadalmi bejelentés kapcsán folytatott írásbeli eljárásban használhatnak-e a bejelentés alkalmával használt nyelvtől eltérő, másik hivatalos nyelvet?

3. kérdés

Ha a második kérdésre adott válasz igenlő, melyek a használandó hivatalos nyelv meghatározásánál alkalmazandó feltételek? Konkrétan az ESZH részlegei kötelesek-e elfogadni egy fél vagy felek ilyen kérését?

Döntésében a Kibővített Fellebbezési Tanács kifejti, hogy az ESZH (sem a jelenlegi ESZE, sem a 2000-es ESZE vagy a korábbi, 1973. évi ESZE alakjában) nem engedélyezi egy hivatalos nyelven publikált euro-PCT-bejelentés helyettesítését egy másik hivatalos nyelvű fordítással. Így az 1. kérdésre adott válasz az, hogy amikor egy nemzetközi szabadalmi bejelentést a PCT szabályai szerint az ESZH egyik hivatalos nyelvén nyújtottak be és publikáltak, nincs lehetőség arra, hogy az európai nemzeti szakasz megindításakor a bejelentés fordítását a két másik hivatalos nyelv egyikén nyújtsák be olyan hatással, hogy ennek a fordításnak a nyelvét tekintsék az ESZH előtti eljárásban használandó nyelvnek.

Ilyen szövegösszefüggésben a Kibővített Fellebbezési Tanács utal az ESZE-nek mind a fentebb tárgyalt 14(3) szakaszára, mind az 1973. évi ESZE 158. szakaszára, amely lényegileg a jelenlegi ESZE 153. szakaszának felel meg. A Kibővített Fellebbezési Tanács különösen utal az 1973. évi 158(2) szakaszra. Ez a szakasz nem található meg kimondottan a jelenlegi ESZE-ben, de része lett a 153(4) szakasznak. Az utóbbi a 159(1)(a) szabállyal kombinálva előírja, hogy egy nemzetközi bejelentés fordítását be kell nyújtani az európai szakaszba való belépéskor, ha az euro-PCT-bejelentést az angoltól, franciától vagy némettől eltérő nyelven publikálják, és ezt a fordítást kell publikálni. A 153(3) szakasz előírja továbbá, hogy az euro-PCT-bejelentés az ESZH egy hivatalos nyelvén történő nemzetközi publikálásának kell az európai szabadalmi bejelentés publikációjának helyébe lépnie. Az „euro-PCT” kifejezést a 153(2) szakasz olyan nemzetközi bejelentésként magyarázza, amelyre nézve az ESZH egy megjelölt vagy kiválasztott hivatal, és azt mondja továbbá, hogy ha egy bejelentés

nemzetközi időpontját elismerték, az egyenértékű egy szabályos európai bejelentéssel. Eből következik, hogy nincs ütközés e szabályozások és a PCT szabályozásai között.

A Kibővített Fellebbezési Tanács tisztázza továbbá, hogy a 2. kérdésre alkalmazható egyetlen törvény a jelenlegi ESZE, és hogy az nem teszi lehetővé az ESZH részlegei számára, hogy egy európai szabadalmi bejelentés írott eljárásában vagy egy nemzeti szakaszba lépett nemzetközi bejelentés írott eljárásában az ESZH másik hivatalos nyelvét használják, mint amelyet a 14(3) szakasz szerint a bejelentés nyelveként használtak.

Minthogy a 2. kérdésre nemleges a válasz, a Kibővített Fellebbezési Tanács nem válaszolt a 3. kérdésre.

C) Alison Brimelow, az Európai Szabadalmi Hivatal elnöke 2008. október 22-én az Európai Szabadalmi Egyezmény 112(1)(b) szakaszára hivatkozva levelet intézett a Kibővített Fellebbezési Tanácshoz, amelyben az utóbbi állásfoglalását kérte a számítógépprogramok szabadalmi oltalomból való kizárásával kapcsolatban.

Levelében az ESZH elnöke rámutatott: az ESZE létrehozásakor úgy gondolták, hogy célszerűbb nem pontosan meghatározni a törvényben a kizárásokat, hanem ezt a kérdést inkább az ESZH és a nemzeti bíróságok kezében hagyni. Ez a rugalmasság igen fontos, minthogy a technika fejlődik, és új technológiák születnek. A fellebbezési tanácsok eltérő döntései valóban bizonytalanságot okoztak, és az ilyen döntésekből származó kérdések megválaszolása szükséges ahhoz, hogy ezen a területen lehetővé tegye az eseti jog további harmonikus fejlődését.

Jelenleg vannak olyan vélemények – amelyeket a nemzeti bíróságok és a közönség is kifejezésre juttat –, hogy a fellebbezési tanácsok egyes döntései túl szűken értelmezik a kizárásokat. Nyilvánvaló, hogy az ESZH-nak vezető szerepet kell vállalnia Európában a szabadalmi hivatalok gyakorlatának harmonizálása terén.

A Brimelow által feltett négy kérdés a számítógépek szabadalmazhatóságának négy eltérő szempontjára vonatkozik. Az 1. kérdés az igénypont-kategória fontosságával kapcsolatos, és annak a megválaszolását kívánja, hogy egy számítógépprogramot mint olyat ki lehet-e zárni a szabadalmazásból, ha kimondottan mint számítógépprogramot igénylik. A 2. és a 3. kérdés annak a megválaszolását kívánja, hogy hol kell megvonni a határvonalat a szabadalmazhatóságból kizárt szempontok és az igényelt tárgy műszaki jellegéhez hozzájáruló szempontok között. Így a 2. kérdés az igénypontra mint egészre, míg a 3. kérdés az igénypont sajátos vonásaira vonatkozik. A 4(a) kérdés annak a megválaszolását kívánja, hogy egy számítógép programozásából álló tevékenység szükségszerűen magában foglal-e műszaki megfontolásokat. A 4(b) kérdés szerint ha a válasz a 4(a) kérdésre igenlő, a programozásból eredő összes jellemző hozzájárul-e az igénypont műszaki jellegéhez? A 4(c) kérdés szerint ha a válasz a 4(a) kérdésre nemleges, a programozásból származó jellemzők csak akkor tudnak-e hozzájárulni egy igénypont műszaki jellemzőihez, ha a program megvalósításakor egy további műszaki hatáshoz járulnak hozzá?

Az ESZE 112(1)(b) szakasza szerint az ESZH elnöke a alábbi két feltétel teljesítése esetén tehet fel egy kérdést a Kibővített Fellebbezési Tanácsnak:

- a kérdésnek a törvény egységes alkalmazását kell biztosítania vagy a törvény egy fontos pontjára kell vonatkoznia, és
- a kérdéssel két fellebbezési tanácsnak eltérő döntést kellett hoznia.

Ez a két feltétel korlátozza az elnök szabadságát a Kibővített Fellebbezési Tanácsnak felteendő kérdésekkel kapcsolatban.

A Kibővített Fellebbezési Tanács alaposan és részletesen elemezte az elnök által feltett négy kérdést, és arra a következtetésre jutott, hogy az azok kapcsán hivatkozott fellebbezési tanácsi döntések nem tekinthetők eltérőknek, mert a látszólag ütköző döntések sorozata csupán a jogértelmezés törvényes fejlődését tükrözte az adott területen.

A Kibővített Fellebbezési Tanács régóta várt, 2010. május 12-én hozott, G3/08 számú döntése tehát nem tisztázta a számítógépprogramok szabadalmazhatóságának kérdését.

D) Az ún. „Edinburgh-szabadalom” ügyében, amely az elmúlt 14 év alatt számos vitára adott okot, az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) egyik fellebbezési tanácsa most végleges döntést hozott.

A kezdetben 0695351 számmal engedélyezett európai szabadalom állati embrionális őssejteket is magában foglaló állati őssejtek elkülönítési és/vagy dúsítási és/vagy szelektív szaporítási módszerére vonatkozott, és leírása definícióképpen humán embrionális őssejteket is említett. Emellett leírta az embrionális őssejtek felhasználását transzgenikus állatok előállítására, ideértve definícióképpen a transzgenikus emberi lényeket is.

A felszólalási időszak alatt tizenhárom fél – köztük a német, a holland és az olasz kormány, valamint a Greenpeace és a Német Zöldek – nyújtott be felszólalást a szabadalom ellen. Az ESZE 100a) szakasza alapján az 54. és az 56. szakaszra alapozott kifogásokat a Felszólalási Osztály a 2002-ben lefolytatott elsőfokú felszólalási eljárásban nem vélte megalkozottnak, azonban az igénypontokat nem találta engedélyezhetőnek, mert a találmány kinyilvánítása nem volt kielégítő [ESZE 100b) és 83. szakasz], valamint közrendbe és közérkölsbe ütközés folytán [ESZE 53a) szakasz]. Emiatt a felszólalási osztály 2002 júniusában hozott döntése az őssejtek genetikai módosítására vonatkozó módszert az embrionális őssejtek kizárásával és a transzgenikus állatok előállítására vonatkozó igénypontok kiküszöbölésével korlátozta. A tulajdonos Edinburgh Egyetem ezt a közbenső döntést mint egyetlen fél megfellebbezte.

A Kibővített Fellebbezési Tanács előtt függőben volt egy eljárás (G2/06), amely annak a kérdésnek az eldöntésére vonatkozott, hogy embrionális őssejtek engedélyezhető-e; ezért a Műszaki Fellebbezési Tanács úgy döntött, hogy csupán az ESZE kinyilvánításra vonatkozó 83. szakaszával kapcsolatos kérdéseket tárgyalja meg, de nem foglalkozik az ESZE erkölcsi kérdéseket tárgyaló 53a) szakaszával.

A szóbeli tárgyalás során a Műszaki Fellebbezési Tanács arra a következtetésre jutott, hogy a szabadalomtulajdonos által előterjesztett kérelmek egyike sem elégíti ki a 83. sza-

kasz követelményeit. Ezt követően a tulajdonos visszavonta a fellebbezését, aminek az volt a következménye, hogy az ESZH előtt nem volt lehetőség további jogi lépésekre, és az „Edinburgh-szabadalom” végleg érvényes maradt abban a formában, ahogyan a felszólalási osztály 2002-ben módosította.

Komoly stratégiai hibának bizonyult, hogy a felszólalók közül egyik fél sem nyújtott be független fellebbezést, ami végül odavezetett, hogy a tulajdonos fellebbezése idő előtt befejeződött annak visszavonása által, amit így a fellebbező felek nem tudtak elkerülni. Ennek következtében meg kell várni a Kibővített Fellebbezési Tanács döntését a G2/06 ügyben.

Európai Unió

2010. december 2-án és 3-án Brüsszelben fogják tartani a 4. csúcsertekezletet a szellemi tulajdonról (BRUSSELS IP 2010), amelynek két fő témája lesz: a páneurópai reformok a szellemi tulajdon-védelem területén, valamint ipari esettanulmányok a szabadalmakkal és a védjegyekkel kapcsolatban. Vezető szónokok lesznek: Michel Barnier és Neelie Kroes, az Európai Bizottság tagjai, Benoît Battistelli, az Európai Szabadalmi Hivatal új elnöke és Jürgen R. Thumann, a BusinessEurope elnöke.

Regisztrálni Bérengère Delescluse-nél lehet az alábbi e-mail címen: bd@premiercercle.com.

Finnország

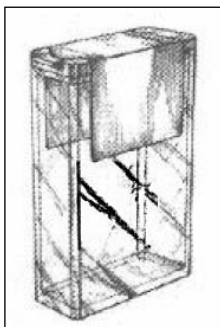
A Finn Szabadalmi Hivatal a szabadalomengedélyezés gyorsítására vonatkozó (PPH) kísérleti megállapodást kötött a Magyar Szabadalmi Hivatallal. Ez a megállapodás 2010. január 4-én lépett hatályba.

E megállapodás alapján az a bejelentő, akinek a találmányát mindkét országban benyújtották szabadalmazásra, az egyik országban először megadott szabadalom alapján kérheti a másik országban bejelentésének gyors vizsgálatát, illetve a szabadalom gyors megadását.

Franciaország

Az olasz *Ferrero SpA* (Ferrero) 1974. március 12. óta rendelkezik háromdimenziós nemzetközi lajstromozással a nemzetközi osztályozás édességeket is magában foglaló 30. áruosztályában. Az alábbi védjegy egy derékszögű átlászo doboz legömbölyített élekkel. A dobozt egyik oldaláról a tetején keresztül a másik oldalára átnyúló címke fedi.

Az Elsőfokú Párizsi Bíróság a jellemzőknek ezt a kombinációját érvényes védjegynek minősítette már egy 1980. november 5-i döntésében. A *Ferrero France* (Ferrero) ezt a védjegyét használja a Tic Tac édesség franciaországi forgalmazásánál.

A Ferrero tudomására jutott, hogy a német *Candy Team* (Candy) „Pick Up” névvel gyárt, importál és forgalmaz édességet. A Candy által használt doboz a feliraton kívül abban különbözött a Ferrero által használt doboztól, hogy a címkét tartalmazó két lapja felülről lefelé keskenyedett, vagyis szögei nem voltak derékszögek. A Ferrero pert indított a Candy ellen az Elsőfokú Párizsi Bíróságnál védjegybitorlás és élősködés miatt.

A Candy kétségbe vonta a Ferrero háromdimenziós védjegyének érvényességét, azzal érvelve, hogy annak alakja szokásos és/vagy funkcionális.

A bíróság 2009. november 6-i döntésében megerősítette, hogy a szóban forgó védjegy érvényes, figyelembe véve, hogy

(i) a Candy nem állított elő semmilyen korábbi modellt, amely azt mutatná, hogy az ilyen csomagolás általános édességek esetében, és nem is használt a szóban forgó csomagolással azonos jellemzőket, és

(ii) még ha szabadalom védené is a dobozát, az ilyen csomagolás nem tekinthető tisztán funkcionálisnak, mert címkéje lényegileg díszítő jellegű.

Végül az Elsőfokú Párizsi Bíróság megállapította, hogy a vizsgált csomagolás kielégíti eredetjelző funkcióját, mert a lefolytatott vizsgálatok azt mutatták, hogy a megkérdezett személyek 84%-a a Tic Tac termékkel azonosította.

A bíróság szerint a vitatott csomagolásban árusított édesség azonos volt a Ferrero nemzetközi lajstromozásában megnevezett édességgel. A bíróság azonban a következőket állapította meg.

- A vitatott csomagolás nem rendelkezik derékszögekkel, mert oldalfalai az alaplap felé keskenyednek.

- A csomagoláson a „Pick Up” név szerepel, és a címke a csomagolás felét vagy kétharmadát fedi.

- A háromdimenziós nemzetközi lajstromozás és a Pick Up termék közötti általános vizuális benyomás eléggé eltérő ahhoz, hogy kiküszöbölje az összetévesztés kockázatát.

A fentiek alapján az Elsőfokú Párizsi Bíróság úgy tekintette, hogy a vitatott csomagolás nem bitorolja a Ferrero korábbi háromdimenziós lajstromozásából eredő jogait. Megállapította azonban, hogy az azonos alakú, kalóriatartalmú, ízű és színű, vagyis narancsszí-

nő vagy zöld édességek forgalmazása azonos súlyú átlátszó műanyag csomagolásban azt eredményezte, hogy a Candy saját termékeinek forgalmazásával jogtalan hasznót húzott a Ferrerónak a Tic Tac termékkel kapcsolatos beruházásaiból, ami egyértelműen élősködő cselekedetet jelent.

Ezen az alapon a bíróság elrendelte, hogy a Candy fizessen 200 000 euró kártérítést a Ferrerónak.

Hamisításellenes Kereskedelmi Egyezmény

Az Amerikai Egyesült Államok, az Európai Unió és Japán szakemberei tárgyalásokat kezdtek egy hamisításellenes új nemzetközi kereskedelmi megállapodás (Anti-Counterfeiting Trade Agreement, ACTA) létrehozására. Az egyezményt azért tekintik szükségesnek, mert a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) keretein belül – India és Kína bevonásával – nem sikerült megegyezést létrehozni. Valószínű, hogy ha az ACTA-t sikerül megvalósítani és támogatói által ratifikáltatni, a nagy feltörekvő piacok, így India és Kína is általánosan mértékadónak fogja tekinteni.

Alapvető kérdésnek tekintik annak eldöntését, hogy milyen kemény büntetéseket szabjanak a hamisítókra. Az ACTA polgári és büntetőjogi rendszabályokat egyaránt tervbe vett, és a szövegtervezet szerint ezeknek „hatékonyan és arányosan igazságosnak és méltányosnak, de egyidejűleg elrettentőnek kell lenniük”.

Az egyezmény tervezete széles körű egyetértést tükröz. Elfogadták, hogy polgári jogérvényesítő eljárásoknak kell rendelkezésre állniuk az összes szerződő államban a hamisítás leküzdésére. A tervezet megállapítja, hogy ezeknek az eljárásoknak végül képeseknek kell lenniük olyan bírói végzések megalapozására, amelyek gátolják bizonyos hamisított áruk eladását és forgalmazását, valamint kikényszerítik, hogy a hamisítás áldozatai számára megfelelő kártérítést fizessenek. A kártérítés megállapításánál figyelembe kell majd venni az áldozat kieső keresetét is – mondja az ACTA tervezete, amely tehát kellően szigorú ahhoz, hogy segítse a vállalatokat a hamisítók ellen folytatott küzdelemben.

Az egyezmény ragaszkodik ahhoz, hogy a kárt szenvedett félnek joga legyen követelni, hogy a hatóságok foglalják le és semmisítsék meg a hamisított árukat, valamint az azok előállítására szolgáló berendezést. A kárt szenvedett fél számára jogot kell biztosítani ahhoz, hogy olyan jogi végzést kérhessen, amelynek alapján a hamisító köteles tájékoztatást adni a hamisított termékek elosztásáról, az elosztási tervekről vagy személyekről és az elosztás helyéről.

Az egyezmény tervezete szerint az aláíró országok szigorúbb rendszabályokat léptethetnek életbe, de azok nem ellenkezhetnek az ACTA előírásaival.

Hasonlóan a fontosabb nemzetközi egyezményekhez, az ACTA megvalósítását és fejlesztését egy állandó szervezet – az ACTA Felügyelő Bizottsága (ACTA Oversight Committee) felügyelné. Az aláíró országok ennek a bizottságnak mutatnák be hamisításellenes törvényeiket és eljárásaikat, és ez állapítaná meg, hogy azok megfelelnek-e az ACTA előírásainak.

Hollandia

Hollandia Legfelsőbb Bírósága 2010. február 19-én az Európai Bírósághoz (European Court of Justice, ECJ) fordult, előzetes döntést kérve három kérdésben, amelyek a Védjegyirányelv 5. cikkével kapcsolatban a védjegyhasználat fogalmának értelmezésére vonatkoznak. E cikk szerint egy védjegy tulajdonosa tiltakozhat védjegyének (vagy egy hasonló jelnek) a használata ellen, ha a használat folytán fennáll a vásárlóközönség megtévesztésének valószínűsége, ideértve annak a lehetőségét is, hogy a jel és a védjegy között összefüggést tételeznek fel.

Az ECJ-nek feltett kérdések egy, a *Red Bull* és a *Winters* közötti vitában merültek fel. Az utóbbi cég arra szakosodott, hogy fémdobozokat folyadékkal tölt meg. A Wintert a *Smart Drinks*, a Redbull versenytársa energiatalkok gyártásában utasította arra, hogy fémdobozokat töltsön meg üdítőitalokkal, és látta el olyan fémdobozokkal, amelyekre nyomtatással már felvittek szöveget, így a „bullfighter” és a „pitbull” szavakat. A Winters megtöltötte a fémdobozokat a Smart Drinks utasításai szerint az energiatalk kivonatával, vízzel és széndioxiddal, és ezután leszállította a megtöltött fémdobozokat a Smart Drinksnek, amely ezt követően a fémdobozokat exportálta a Benelux országok területén kívüli országokba. A Winters így csupán „feltöltési” szolgáltatásokat végzett a Smart Drinks számára és rendelkezése alapján, és az árut nem ajánlotta fel vagy adta el a Smart Drinksnek vagy bármilyen egyéb félnek.

A Red Bull kérte az elsőfokú hertogenboschi körzeti bíróságtól, hogy tiltsa el a Wintert ezektől a cselekedetektől, mert azok nézete szerint bitorolták az ő RED BULL védjegyre vonatkozó jogait.

A körzeti bíróság részben helyt adott a Red Bull kérelmének, és elrendelte, hogy a Winters szüntesse meg a Bullfighter nevű termék töltését.

A Winters a Hertogenboschi Fellebbezési Bírósághoz nyújtott be fellebbezést, és kérte a Red Bull igényeinek elutasítását, mert ő nem használta az állítólag bitorló jeleket. A fellebbező bíróság azon a nézeten volt, hogy bár egy fémdoboz megtöltése nem jelenti a jelnek a dobozokra való rögzítését (mert azokat a Winters már előnyomtatva kapta), az védjegyhasználatnak minősül, mert valójában a jeleknek magához az áruhoz, nevezetesen az italokhoz való rögzítését eredményezi. Véleménye szerint a BULLFIGHTER és a PITBULL jel ilyen használata bitorolta a Red Bull védjegyjogait annak következtében, hogy e jelek és a híres RED BULL védjegy közötti összetévesztés valószínűségét okozta.

E döntés ellen a Winters a Legfelsőbb Bírósághoz fellebbezett. Az úgy döntött, hogy az ECJ-hez fordul, mert indokolt kétségei voltak afelől, hogy a Winters feltöltő ténykedése védjegyhasználatnak minősül-e. A Legfelsőbb Bíróság a következő kérdéseket intézte az ECJ-hez:

1a) Egy jelet viselő fémdoboznak csupán a „feltöltése” e jelnek a kereskedelemben való használatát jelenti-e, különösen, ha az ilyen ténykedést egy másik fél számára és rendelkezése alapján végzik az áruk megjelöléseként?

1b) Az (a) alatti kérdés megválaszolása szempontjából különbséget jelent-e, ha a használat védjegybitorlást jelent?

2. Ha az 1a) kérdésre adott válasz igenlő, megtiltható-e a Benelux államokban a jel használata, ha a jelet viselő termékek (i) a Benelux államokon kívüli vagy (ii) az Európai Unión kívüli országokba való export céljára vannak szánva, és az ilyen termékeket a közönség nem észlelheti a Benelux államokon és/vagy az Európai Unión belül (csupán azon a cégen belül, ahol a feltöltő művelet történt)?

3. Ha a válasz az 1[a) vagy b)] kérdésre igenlő, milyen mértéket kell alkalmazni annak megállapítására, hogy fennforog-e bitorlás: az (átlagosan tájékozott, értelmes és óvatos) fogyasztó általi észlelést a Benelux országokban, illetve az Európai Unióban, vagy ilyen vonatkozásban másmilyen mértéket kell elfogadni, például a fogyasztó általi észlelést abban az országban, amelybe a termékeket exportálják?

Az ECJ ítéletének mélyreható következményei vannak az olyan társaságok számára, amelyek termékeiket exportálják saját területükről, ahol a termékeket nem helyezik forgalomba. Előírva, hogy egy jel felerősítése egy árura védjegyhasználatot képez, úgy tűnik, hogy az irányelv elismeri az úgynevezett exportjelek oltalmazhatóságát a származási országban. Feltételezhető, hogy az ECJ ezt meg fogja erősíteni. Ebben az esetben felmerül az az érdekes kérdés, hogy mit vegyen figyelembe a vásárló a megtevesztésre vonatkozó kérdés megválaszolásakor: a hazai közönséget, ahol a védjegyet lajstromozták, vagy a célország közönségét? A Benelux országok bíróságainak többségi véleménye, hogy a hazai közönséget kell figyelembe venni, bár ez meglehetősen elvont nézet, hiszen a közönség sohasem látja az állítólag bitorló termékeket.

Hongkong

Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2009. októberi számában a „Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről” című cikk „Hongkong” részében hírt adtunk arról, hogy a Hongkongi Védjegyhivatal elutasította a NAKED (meztelen) védjegy lajstromozására irányuló kérelmet, azonban a bejelentő fellebbezése után a Felsőbíróóság 2008. novemberében elrendelte a védjegy lajstromozását. E döntés ellen a védjegyhivatal vezetője a Fellebbezési Bírósághoz (Court of Appeal) nyújtott be fellebbezést, amely 2009. december 15-én a hivatal számára kedvező módon megváltoztatta az alsófokú bíróság döntését.

A döntés a következő megállapításokat tartalmazza.

- (i) A hivatali elővizsgáló nagyon sajátos tapasztalattal rendelkezett. Nem várható, hogy egy bíróságnak ilyen tapasztalata legyen, és nézeteinek és érveinek igen alapos megfontolása után el kell térnie az elővizsgáló álláspontjától. Nem lett volna helyes egyszerűen megmásítani az elővizsgáló döntését, mert maga a bíróság eltérő következtetésre juthatott. Az elővizsgálónak hasonló megközelítést kell alkalmaznia megítélése gyakorlásához, mint egy bírónak.

- (ii) A szóbeli meghallgatáson az elővizsgáló helyesen utasította el a védjegyet a védjegy-törvény 11(1)(b) szakasza alapján. A bíró álláspontja ütközött ezzel a megítéléssel, de nem hozott fel semmilyen egészséges érvet álláspontjának alátámasztására. Az alapkérdés nem az volt, hogy a védjegy „képes”-e azonosítani a termékeket, és az sem, hogy megkülönböztetőképességgel rendelkezik-e. A valódi kérdés az volt, hogy a felhasználás által megkívánt megkülönböztetőképesség bizonyítékának hiányában a védjegy nem rendelkezett semmilyen megkülönböztető jelleggel. Emellett egy olyan védjegy, amely a 11(1)(c) szakasz alapján „visszataszítónak” minősült, nem befolyásolta és nem is befolyásolhatta a helyzetet a 11(1)(b) szakasz szerint. A két alszakasz teljesen különálló, és ilyennek is kell azokat tekinteni.
- (iii) A 11(1)(c) szakasz vonatkozásában az elővizsgáló megközelítése teljesen helyes volt. Azt találta, hogy a NAKED védjegy egyszerűen egy jel volt, amely kizárólag egy olyan szóból áll, amely alkalmas lehet olyan, kondom típusú áruk tulajdonságainak a leírására és jelölésére, amely áruk meztelen érzést vagy érzékelést nyújtanak a használóknak. Nem volt indokolt, hogy a bíró eltérjen ettől a döntéstől. Nem gondolta, hogy nyilvánvalóan tévedett ennek a megítélésnek a gyakorlásakor. Továbbá az elővizsgáló döntésének meghozatalakor érvényes okokat említett, amelyek miatt kétségre vonta, hogy mereven alkalmazni lehet azt a hármas próbát, amelyet a 40/94 EC Tanácsi Rendelet alapján alkalmaztak az *Office for Harmonisation in the Internal Market* (OHIM) v. *Wm Wrigley Jr. Co.*-ügyben. Ebben kimondták, hogy egy márka-név, amely kizárólag olyan jelekből vagy jelzésekből áll, amelyek a kereskedelemben egy termék tulajdonságainak a megjelölésére szolgálhatnak, nem lajstromozható védjegyként.

A hármas próba az alábbiak megállapítására vonatkozik.

1. Arra a módra, ahogyan egy kifejezés egy terméket vagy annak tulajdonságait jellemzi. Ez a viszony minél tárgyyszerűbb és tárgyilagosabb, annál valószínűbb, hogy a kifejezés a kereskedelemben felhasználható megjelölésként, úgyhogy a lajstromozás ki van zárva a 7(1)(c) szakasz által; fordítva: minél képzeletdúsabb és alanyibb ez a viszony, a kifejezés annál inkább elfogadható lesz védjegyként való lajstromozáshoz.
2. Arra a módra, ahogyan a kifejezést felfogják: mennyire közvetlen az átadott üzenet? A kifejezés minél szokásosabb, határozottabb és hétköznapiabb, a fogyasztó annál könnyebben fogja fel egy jellemző megjelölését, és annál kevésbé valószínű, hogy a kifejezés védjegyként alkalmas lajstromozásra. A másik véglet esetén, ahol egy keresztretjtvény-rajongó szükséges ahhoz, hogy ki lehessen mutatni bármilyen kapcsolatot a megjelölt tulajdonsággal, nagyon csekély az ok a lajstromozás elutasítására.
3. A jellemző jelentősége a termék vonatkozásában, különösen a fogyasztók felfogása szerint. Ahol a választott jellemző lényeges vagy központi a termék szempontjából, vagy sajátos fontossága van a fogyasztók általi választás esetén, ott kötelező a lajstromozás elutasítása; ahol olyan tulajdonság megjelöléséről van szó, amely tisztán esetleges vagy önkényes, az ügy jelentősen gyengébb.

A harmadik követelmény, amely szerint az áru tulajdonságai kereskedelmileg fontosak vagy csupán mellékesek, az adott ügyben döntő jelentőségű. Itt a kereskedelmi fontosság legyőzte a védjegyet.

A fentiekből következik, hogy a CA döntése szerint a NAKED védjegy nem lajstromozható.

India

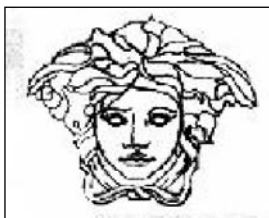
A szekvencialistákat elektronikus és kinyomtatott formában is kötelező benyújtani.

Az elektronikus forma a szabadalmi törvény végrehajtási utasításának 9(1) szabálya alapján a kutatást könnyíti meg.

Ha a szabadalmi leírás oldalainak száma a szekvencialistával együtt meghaladja a 30-at, a 30 fölötti oldalak után külön díjat kell leróni.

Izrael

A tel-avivi körzeti bíróság egy precedensértékű döntésben a jól ismert olasz divatcég, a *Gianni Versace S.p.A.* (Versace) javára döntött egy régóta húzódo peres ügyben, amelyet az az izraeli *Versace 83 Ltd.* (V83) ellen indított VERSACE védjegyének bitorlása miatt. A bíróság elrendelte, hogy a V83 tartósan szüntesse meg a VERSACE védjegy használatát (mind latin, mind héber betűkkel). A 2009. évi végzés, amely 2010-ben lépett hatályba, azt is megtiltja a V83-nak, hogy a VERSACE védjegyet cégnevének részeként, valamint doménnévként használja. A bíróság továbbá megtiltja a V83-nak, hogy az alábbi medúzafejet használja.

A V83 a VERSACE védjegyet Izraelben több mint 20 évig használta férfi ruházati termékeken és egy üzletláncban, amely Izraelben 14 üzletre terjed ki. A V83 a versace.co.il doménnevet weboldalán is használta. A V83-nak 1989-ben csalárd módon sikerült a 25. áruosztályban lajstromoztatnia a VERSACE védjegyet.

A Versace 2000-ben indított eljárást a V83 ellen az Izraeli Védjegy hivatalnál és izraeli bíróságokon. A védjegy hivatal 2008-ban törölte a V83 VERSACE védjegyét. A törlés oka az volt, hogy a V83 a védjegyet rosszhiszeműen választotta, lajstromoztatta és használta.

A tel-avivi körzeti bíróság döntésében megállapította, hogy a V83 azért választotta a VERSACE védjegyet, mert az Izraelben nagyon jól ismert nemzetközi márkanév. A bíróság

azt is elismerte, hogy a VERSACE védjegy és a medúzafej nagyon híresek, amelyeket egyértelműen azonosítanak a Versacéval. Továbbá a Versace széles körű goodwill-lel és világszerte (ideértve Izraelt is) hírnévvel rendelkezik mint a VERSACE és a medúzafej védjegyek tulajdonosa.

A bíróság úgy döntött, hogy a felperes által benyújtott bizonyítékok megalapozzák a védjegybitorlást, a jogtalan gazdagodást és a fogyasztók megtévesztését. A bíróság szerint a felperes a benyújtott közvéleménykutatási eredményekkel bizonyította a fogyasztók tényleges becsapását és megtévesztését. A bíróság megállapította továbbá, hogy a Versace veszteségeket szenvedett a V83 Izraelben éveken át folytatott tevékenysége által. Ezért a Versace jogosult az elveszett nyereség vagy az elszenvedett károk jóvátételére. A felperes igényének pénzügyi részét az ügy második szakaszában fogják meghallgatni, amely nemsokára megkezdődik.

A bíróság elutasította az alperes belenyugvársra és jogról való lemondásra hivatkozó érveit, és megjegyezte, hogy a V83 rendszeresen, lépésről lépésre haladt afelé, hogy átvegye a Versace goodwilljét és hírnevét; így a V83 a fogyasztók túrhetetlen becsapását okozta. Ezért az ítéletnek szigorúnak és világosnak kell lennie, hogy megállítsa a súlyos csalást.

A bíróság izraeli viszonylatban magas bírósági és ügyvivői költségeket állapított meg.

Japán

A) A Japán Szabadalmi Hivatal bejelentette, hogy 2010. április 15-től kezdve a Thaiföldi Kereskedelmi Minisztérium Szellemitulajdon-védelmi Részlegénél benyújtott nemzetközi (PCT-) bejelentések kapcsán nemzetközi kutatási hatóságként (ISA) és nemzetközi elővizsgálati hatóságként (IPEA) működik.

B) Az elmúlt években a Japán Szabadalmi Hivatal Fellebbezési Tanácsa és a Japán Szellemitulajdon-védelmi Felsőbíróság számos szabadalmi bejelentést utasított el és számos megadott szabadalmat semmisített meg azon az alapon, hogy a kézenfekvőség bizonyítására a „kézenfekvő kipróbálni” próbát alkalmazták. Ez az ipar és a szabadalmi ügyvivők részéről heves bírálatot váltott ki.

A felsőbíróságnál Iimura bíró osztálya is komoly kérdéseket vetett fel az alkalmazott módszerrel kapcsolatban; tagadták, hogy a „kézenfekvő kipróbálni” érvelés megfelelő lenne, és úgy döntöttek, hogy egy igénypontot csak akkor lehet kézenfekvőnek minősíteni, ha a technika állása egyértelműen javasolja az igényelt találmányt (2009. január 28-i döntés).

E döntést követően a felsőbíróság a fellebbezési tanács szabadalmat megsemmisítő döntéseinek közelítőleg 40%-át változtatta meg, szemben az előző év 20%-os mértékével.

Ez a statisztika arra utal, hogy a felsőbíróság alapállása jelentős mértékben elmozdult a szabadalmasok javára. Korábbi magatartása és döntései elbátortalanították azokat a szabadalmasokat, akik pert akartak indítani a bitorlók ellen, mert féltek attól, hogy szabadalmukat kézenfekvőségre hivatkozva könnyen érvénytelenné nyilváníthatják. Valójában

2004-ben 650-nél több bitorlási pert indítottak japán bíróságoknál, és ez a szám lényegesen csökkent, mert 2008-ban 500-nál kevesebb ilyen pert indítottak.

Iimura bíró döntése valószínűleg bátorítani fogja a szabadalomtulajdonosokat, de feltehetőleg befolyásolni fogja a jövőbeli megsemmisítési keresetek intézését is a Japán Szabadalmi Hivatalnál, ahol az igénypontok kézenfekvőségét pontosabb érvekkel kell majd alátámasztani a probléma-megoldás módszerrel, ahelyett, hogy egyszerűen a „kézenfekvő kipróbálni” érvelést használnák.

Jordánia

Korábban hírt adtunk arról, hogy a jordániai kormány 2009. december 1-jén jelentősen emelte a védjegyek lajstromozásával kapcsolatos valamennyi illetéket.

Ez a rendelet szakmai körökben nagy felháborodást váltott ki. Erre tekintettel 2010. május 16-án egy királyi rendelet lépett hatályba, amely a védjegyilletékeket a korábbi szintre csökkentette.

Kanada

A Kanadai Szövetségi Bíróságnak (Canadian Federal Court, CFC) a *Scannex Technologies, LLC v. Attorney General of Canada* (Scannex)-ügyben 2009-ben hozott döntése hangsúlyozza a szabadalmi bejelentések mellékleteként helyes rajzok benyújtásának a fontosságát.

Az ügy előzménye, hogy a Scannex az USA-beli szabadalmi bejelentés benyújtását követően nemzetközi (PCT-) bejelentést nyújtott be eltérő (és ezért helytelen) rajzsorozattal. A kanadai nemzeti szakasz benyújtásakor a bejelentő kérte, hogy a Kanadai Szabadalmi Hivatal elnöke a szabadalmi törvény 8. szakasza alapján – amely felhatalmazza az elnököt, hogy kijavítsa az íráshibákat – a hibás rajzokat a helyesekkel pótolja. Kérésének alátámasztására a bejelentő egy eskü alatti nyilatkozatot is benyújtott, amelyben kijelentette, hogy amerikai képviselője egy alkalmazottjának nem szándékos hibájából a PCT-bejelentéssel hibás rajzokat nyújtott be, és a bejelentő a helyes ábrákat tartalmazó USA-beli bejelentés hiteles másolatát is benyújtotta.

A bejelentő erőfeszítései ellenére a hivatal elnöke elutasította a rajzok helyesbítésére irányuló kérelmet. Ezt követően a bejelentő jogi felülvizsgálat céljából a CFC-hez fordult.

A CFC azon a véleményen volt, hogy egy „elírás” (*clerical error*) írással áll kapcsolatban, megjegyezve, hogy az eseti jog az elírást következetesen úgy definiálja, hogy „mechanikai természetű, és nem szándékosan követték el”. Álláspontjának alátámasztására a CFC a 8. szakasz francia változatára támaszkodott, amely az „*erreur d'écriture*” (magyarul: íráshiba) kifejezést használja. Elismerve, hogy ez a meghatározás a mai üzleti gyakorlatban túl szűk lehet, a CFC arra következtetett, hogy helytelen rajzok benyújtása a szabadalmi törvény szűk meghatározásának keretén belül nem minősíthető íráshibának.

Kína

A) A Kínai Legfelsőbb Népbíróság 2009. december 21-én másodfokú bíróságként döntést hozott a *China Environmental Project Tech Ltd. (CEPT) v. Fujikasui Industrial Kabushiki Kaisha (FIKK)* és *Huayang Power Co. Ltd. (Huayang)*-ügyben.

Az ügy előzménye, hogy a CEPT 1995. december 22-én a Kínai Szabadalmi Hivatalnál szabadalmi bejelentést nyújtott be „Eljárás kén eltávolítására kéménygázokból tengervízzel végzett szellőztetéssel és szellőztetőkészülék” címmel. E bejelentés alapján a szabadalmi hivatal 1999. szeptember 25-én engedélyezte a szabadalmat.

A CEPT 2001 szeptemberében a Fujiani Felső Népbíróságnál bitorlási pert indított a FIKK és a Huayang ellen, és arra kérte a bíróságot, hogy kötelezze a két alperest a bitorlás megszüntetésére (ezt később megváltoztatta, és azt kérte, hogy az alperesek fizessenek számára licenciadíjat), továbbá az elszenvedett gazdasági kár fejében 31 millió RMB megfizetésére (ezt később a per folyamán 76 millió RMB-re emelte). Kérte továbbá a perköltségek, vizsgálatok és utazások költségeinek a megtérítését, valamint a bitorlás által okozott káros hatás kiküszöbölését.

A FIKK azzal érvelt, hogy a CEPT szabadalma a köz számára már a benyújtás napja előtt ismert volt, és ezért törvénytelennek kellett volna nyilvánítani. A FIKK azt állította, hogy függetlenül tervezte meg és dolgozta ki a tengervizes szellőztetőkészüléket, amelyet a Huayang használt. Emellett a szellőztetőberendezés és technológia megegyezett azzal, amelyet a tajvani mailiaói erőmű számára terveztek és szerkesztettek 1995-ben, és ez teljesen eltérő a szabadalomban ismertetettől.

A Huayang azzal érvelt, hogy a CEPT szabadalmát érvénytelennek kellett volna nyilvánítani. Egy ismert eljárás, technológia és készülék alkalmazása nem képezheti a felperes szabadalmának bitorlását. A Huayang valamikor megbízta a CEPT-et, hogy folytasson kéménygáz-kéntelenítésre vonatkozó megvalósíthatósági tanulmányokat, és már fizetett az ilyen tanulmányért. A Huayang nem tudta, hogy bevonható egy szabadalombitorlási ügybe, cselekménye nem határozható meg bitorlásként, és ezért nem vonható jogilag felelősségre. Törvényes csatornán keresztül vásárolta a technológiát és a berendezést, és megegyezett a FIKK-kel, hogy az utóbbi viseli a szellemi tulajdon-védelmi jogokkal kapcsolatos felelősséget.

A bírósági eljárás alatt a FIKK megsemmisítési keresetet nyújtott be a Kínai Szabadalmi Hivatal Szabadalom-felülvizsgálati Tanácsánál a CEPT szabadalma ellen. A szabadalom érvényességét azonban mind a tanács, mind az Első Pekingi Közbenső Népbíróság és a Pekin-i Felső Népbíróság megerősítette.

A CEPT kérésére a jogi eljárás folyamán a Fujiani Felső Népbíróság megbízta a Huakei Szellemi tulajdon-értékelő Központot műszaki szakvélemény készítésével. A szakvélemény szerint a Huayang által használt kéménygáz-kéntelenítő eljárás műszaki vonásai megegyeznek a szabadalom 1. igénypontjában meghatározott műszaki megoldás megfelelő műszaki jellemzőivel, a Huayang eljárása a szabadalmi törvény értelmében azonos a szabadalom

szerinti műszaki megoldással, és a Huayang által használt kéntelenítő berendezés jellemzői vagy azonosak, vagy pedig ekvivalensek a szabadalom 5. igénypontjában igényelt berendezés jellemzőivel. Így a Huayang berendezése ekvivalens a szabadalmazott készülékkel.

2008. május 12-én a Fujiani Felső Népbíróság a következő döntést hozta:

A FIKK bitorolta a CEPT szabadalmát, mert annak a kéménygáz-kéntelenítő eljárásnak és berendezésnek a műszaki vonásai, amelyet a FIKK átadott a Huayangnak, a vitatott szabadalom 1. és 5. igénypontjának az oltalmi köre alá esnek.

Nem lehetett megállapítani a CEPT által szenvedett gazdasági kár mértékét, ezért a népbíróság a FIKK hasznát vette számításba, és minthogy a FIKK nem volt hajlandó bemutatni az általa a Huayangnak adott alkatrészek árlistáját, a bíróság a teljes szerződési árat vette alapul annak a haszonnak a meghatározásánál, amelyre a FIKK a szabadalombitorlás révén tett szert.

A fentiek alapján a népbíróság elrendelte, hogy a FIKK azonnal szüntesse meg a bitorlást, és fizessen a CEPT számára 50 612 500 RMB kártérítést; a Huayang az oltalmi idő lejártáig fizessen a CEPT-nek évente 240 000 RMB-t a szabadalom hasznosítása fejében.

Egyik fél sem volt elégedett az elsőfokú bíróság döntésével, és ezért a Kínai Legfelsőbb Népbírósághoz fellebbeztek.

Az a szóbeli tárgyalás után arra a következtetésre jutott, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tények alapvetően helyesek voltak. Ezért egyetlen pont kivételével megerősítette az elsőfokú bíróság döntését, mert úgy rendelkezett, hogy az 50 612 400 RMB kártérítést a két alperesnek közösen kell fizetnie, nem pedig egyedül a FIKK-nek.

A másodfokú döntés kihirdetése napján, vagyis 2009. december 21-én jogerőre emelkedett, ellene nincs jogorvoslati lehetőség.

B) A *Guangzhou Yuanye Cosmetics Company* (Guangzhou) 2002 áprilisában a kozmetikumokra vonatkozó 3. áruosztályban lajstromoztatta a CHAMPAIGN védjegyet. A *Comité Interprofessionnel Du Vin De Champagne* (CIVC) kérte a lajstromozás elutasítását azon az alapon, hogy a lajstromoztatni kívánt védjegy hasonlít az ő CHAMPAGNE védjegyéhez, ami a fogyasztók megtévesztéséhez vezethet.

Az 1. számú Közbenső Népbíróság nemrég hozott döntésében elutasította a CIVC kérelmét. A döntést azzal indokolta, hogy a „champagne” szó Kínában földrajzi árujelzőként oltalom alatt áll, míg a „champaign” szó a kínai nyelvben síkságot vagy lapályt jelent. Ezért az utóbbi szó lajstromozása nem sérti Kínában a CHAMPAGNE-ra vonatkozó korábbi jogot, és a vásárlóközönséget sem téveszti meg.

C) A Kínai Szabadalmi Hivatal 2009. évre vonatkozó, most nyilvánosságra hozott statisztikája szerint Kínában 2009-ben 976 686 szabadalmi bejelentést nyújtottak be, ami 17,9%-kal több az előző évinél. Az összes bejelentés 89,9%-a, vagyis 877 611 bejelentés származott hazai bejelentőktől és 10,1 %-a, vagyis 99 075 bejelentés külföldiektől.

A szabadalmi bejelentések közül 229 096 volt találmányi bejelentés, 308 861 használati-minta-bejelentés és 339 654 mintabejelentés.

A Kínai Szabadalmi Hivatal 2009-ben 581 992 szabadalmat engedélyezett, ezek közül 501 786-ot hazai bejelentő és 80 206-ot külföldi bejelentő számára. Az engedélyezett találmányi szabadalmak közül 65 391-et adtak hazai bejelentőnek és 63 098-at külföldinek.

Közösségi szabadalom

Az Európai Bizottság a hatékony európai kutatási és fejlesztési, valamint innovációs politika kialakítása érdekében kulcskérdésnek tekinti az Európai Unióban érvényes egyetlen szabadalom és egyesített szabadalmi bíróság megalkotását. Ez tűnik ki abból a hivatalos dokumentumból, amely az európai célkitűzéseket körvonalazza a következő tíz év növekedéséhez, amelyet 2010 márciusában publikáltak, és amely „Európai közlemény 2020-ra” (*„Europe 2020” communication*) néven ismert. Ebben a dokumentumban a közösségi szabadalom és egy szakosodott szabadalmi bíróság létrehozása, valamint a védjegyek és a szerzői jog kereteinek korszerűsítése és a szellemi tulajdon oltalmához a kis- és közepes vállalatok hozzáféréseinek általános megjavítása van megjelölve olyan célként, amelyért a közösségnek dolgoznia kell ahhoz, hogy elérhető legyen egy európai „innovációs unió”.

Eltekintve az elv kinyilvánításától, vajon milyen előrehaladás történik annak a tényleges keretnek a megalkotása terén, amely szükséges a közösségi szabadalom létrehozásához? 2009. december 4-én az Európai Unió Tanácsa, vagyis az Európai Unió tagállamainak képviselői által alkotott tanács végül megegyezésre jutott a közösségi szabadalmi rendszer megalapítása terén. A megegyezés főbb pontjai a következők:

1. Javaslat az európai közösségi szabadalom Európai Tanács általi szabályozására

A Tanácson belül politikai szinten éveken át tartó tárgyalás után a megegyezés azt jelenti, hogy a közösségi szabadalmat körvonalazó szabályozás tervezetét most az Európai Parlament által történő megtárgyalásra lehet bocsátani. Meg kell azonban jegyezni, hogy a javaslat nem tartalmaz intézkedéseket a fordítás rendkívül fontos kérdéséről (azt egy külön rendeletben kívánják szabályozni, lásd alább).

2. Egyesített szabadalmi pereskedési rendszer

A Tanács javasolja egy „Európai és Uniós Szabadalmi Bíróság (European and EU Patent Court, EEUPC) felállítását olyan egyezmény segítségével, amelyet az Európai Unió tagállamai és azok az államok kötnek, amelyek tagjai az Európai Szabadalmi Egyezménynek, de nem tagjai az Európai Uniónak. Az EEUPC egy Elsőfokú Bíróságból (Court of First Instance), egy Fellebbezési Bíróságból (Court of Appeal) és egy Iktató/Nyilvántartó Részlegből (Registry) állna. Az Elsőfokú Bíróságnak lenne egy központi részlege (central division) és lennének helyi és regionális részlegei (local and regional divisions).

Bár a 2009. december 4-i megegyezést egyes európai lapok a közösségi szabadalomra vonatkozó „áttörésnek” minősítették, legalább két olyan fő szempont van, amely miatt azt nem tekinthetjük többnek, mint egy lépésnek egy olyan folyamatban, amely még semmi-képpen sincs közel a befejezéshez.

Elsősorban hivatkozunk arra a tényre, hogy – miként fentebb is említettük – a megegyezés nem foglal magában a fordítással kapcsolatos intézkedéseket, és ez olyan kérdés, amely végzetesen befolyásolta már a korábbi kísérleteket is a közösségi szabadalom megalkotása terén. A december 4-i megegyezés szerint a közösségi szabadalom fordítási kérdéseit külön szabályozás tárgyává kell tenni, amely az Európai Unió tagállamai részéről egyhangú jóváhagyást igényel. Ugyanis számos európai uniós tagállam ellene van minden olyan megegyezésnek, amely kizárná a megadott európai szabadalmak kötelező fordítását saját hivatalos nyelvükre. Rögzítették azonban azt is, hogy a közösségi szabadalomra, illetve a fordításokra vonatkozó rendeleteknek egyszerre kell hatályba lépniük.

Egy második jelentős kérdés, hogy a javasolt egyesített szabadalmi pereskedési rendszer az Európai Bíróság szerint összeegyeztethető-e az Európai Uniót megalapozó Egyezményrel, és jó pár hónap szükséges ahhoz, hogy az Európai Bíróság véleményt nyilvánítson ebben a kérdésben.

Közösségi védjegy

A Közösségi Védjegyrendelet megalkotásakor, 1993 decemberében az Európa Tanács és az Európai Bizottság az alábbi megállapodást iktatta jegyzőkönyvbe: „A Tanács és a Bizottság úgy gondolja, hogy a használat, amely a 15. cikk értelmében valódi az egyik országban, valódi használatot képez a közösségben”.

Az Európai Bíróságot (ECJ) közvetlenül még nem kérdezték meg, hogy elegendő-e az egyetlen országban való használat. Közvetve azonban számos ügy érintette ezt a kérdést. Az első ilyen volt az *Ansul v. Ajax*-ügy a MINIMAX védjeggyel kapcsolatban, amely kérdést a Benelux Védjegyhivatal vetette fel, és amely a közösségi védjegy törvényben a „tényleges használat” (*genuine use*) jelentését érintette. Az ECJ 2003 márciusában úgy döntött, hogy a tényleges használat körébe nem tartozik a jelképes használat, amelynek egyetlen célja, hogy megőrizze a védjegy által nyújtott jogokat. A tényleges használattal kapcsolatban az ECJ kijelentette, hogy figyelemmel kell lenni az összes olyan tényre és körülményre, amely számításba jöhet annak meghatározásakor, hogy a védjegy kereskedelmi kihasználása tényleges-e, különös tekintettel arra, hogy az ilyen használat indokolt-e az adott gazdasági szektorban ahhoz, hogy a védjeggyel oltalmazott áruk vagy szolgáltatások számára piaci részesedés megtartását vagy megszerzését eredményezze.

A *Bainbridge*-ügyben egy olasz védjegy tulajdonos számos BRIDGE védjegyére vonatkozó vita kapcsán az OHIM tett fel kérdéseket az ECJ-nek a Bainbridge egy közösségi védjegybejelentése elleni felszólalási eljárásban. A felszólalást elutasították részben azon az alapon, hogy a felszólaló egyes védjegyeinek a használata nem volt megalapozott. 2007 szeptemberében az ECJ megállapította, hogy „a védjegy használatának gyakorisága vagy szabályossága egyike azoknak a tényezőknek, amelyeket figyelembe lehet venni” a 15. cikk szerinti tényleges használat megállapításakor.

2009-ben az ECJ a *Pago*-ügyben – amelyet dr. Vida Sándor részletesen ismertet az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2010. februári számában – a közösségi védjegyek oltalmi körét meghatározó 9. cikket értelmezve megállapította: „A kérdéses tagállam [Ausztria] területét úgy tekinthetjük, hogy az lényeges részét képezi a Közösség területének”. E döntés alapján tehát egyetlen tagállam területe is a közösségi terület lényeges részét képezőnek tekinthető. Ennek ellentmond a Benelux Szellemitulajdon-védelmi Hivatal 2010. január 15-i döntése, amelyet 2010. áprilisi számunkban a „Külföldi hírek az iparjogvédelem területéről” című cikk „Közösségi védjegy” részében ismertettünk.

Madridi Megállapodás

A gazdasági válság a madridi rendszer alapján 2009-ben benyújtott bejelentések számának jelentős csökkenését okozta. Ez a szám a 2008. évi 42 075-ről 2009-ben 35 195-re csökkent, amit főleg az európai bejelentések kisebb száma okozott; így például a német bejelentések száma 22,9%-kal, 4793-ra csökkent.

A visszaesés azonban nem korlátozódott Európára. Az Amerikai Egyesült Államokból származó bejelentések száma 13,1%-kal és a Kínából származóké 14,3%-kal csökkent. Japán volt az egyetlen fontosabb ország, amely ellenkező irányzatot mutatott: a japán bejelentések száma 2009-ben 2,7%-kal, 1312-re nőtt. A Szellemi Tulajdon Világszervezetének (WIPO) főigazgatója, Francis Gurry szerint ez annak a bizonyítéka, hogy Japánban igen nagy súlyt helyeznek az innovációra.

Mexikó

Mexikóban 2003-ban módosították az iparjogvédelmi törvényt, és a gyógyszer tárgyú találmányok területén bevezették a hatóanyagokra vonatkozó oltalmat, azonban a gyógyászati készítményekre vonatkozó találmányok továbbra is kizárva maradtak a szabadalmazható találmányok köréből.

2010 februárjában a Mexikói Legfelsőbb Bíróság alapos elemzés után arra a következtetésre jutott, hogy a szabadalmazható találmányok körébe egyaránt beletartoznak a gyógyhatású vegyületek és a gyógyászati kompozíciók. Ennek következtében a Mexikói Iparjogvédelmi Intézet szabadalmat adhat mind a gyógyhatású vegyületekre, mind a gyógyászati készítményekre vonatkozó találmányokra. Továbbra sem engedélyeznek azonban oltalmat az eljárásokra.

Németország

A) A Szövetségi Legfelsőbb Bíróság (Bundesgerichtshof, BGH) alábbi döntése egy nyomdagép hőmérsékletszabályozó rendszerét igénylő német szabadalomra vonatkozik.

Egy nyomdagép nyomtatóeszközét használat közben hűteni kell. A vitatott szabadalom szerint ezt három különböző úton lehet elvégezni: hideg levegőnek a forgó nyomólemezeze való fúvásával, a színelvivő hengerek folyadékűtésével, valamint hideg nedvesítő folyadéknak a nyomólemez felületére való felvitelével. A vitatott szabadalom igénypontjai szerint ezeket a különböző hűtési módszereket szelektíven vagy kombinálva lehet előnyösen és könnyen megvalósítható módon alkalmazni.

A vitatott szabadalom megosztott bejelentése egy korábbi európai szabadalmi bejelentésnek, és mind a bejelentés leírásában, mind annak igénypontjaiban olyan kifejezéseket használnak, amelyek nincsenek kimondottan kinyilvánítva az eredeti európai szabadalmi bejelentésben. Ezek a kifejezések azonban összegző kulcsszavai az igényelt hőmérsékletellenőrző rendszer egyes elemeinek; ilyen kulcsszavak a „nedvesítővíz-felvívő készülék”, „hidegvíz-felvívő készülék” és „hűtőgenerátor”.

A BGH döntése megállapítja, hogy az olyan kulcsszavak, amelyek a benyújtott bejelentés leírásának hosszabb részeit összegezik, nem terjeszkednek túl a benyújtott bejelentés tartalmán, és így megengedhetők.

B) Az alább tárgyalt ügyben a szabadalmat a következő főigényponttal engedélyezték:

„Por alakú kenyérjavító anyag, azzal jellemezve, hogy legalább 250 mikron átlagos részecskeméretű agglomerált részecskékből készül, ahol az említett részecskék legalább zsírból és enzimekből állnak.”

A szabadalom ellen felszólaltak többek között az Európai Szabadalmi Egyezmény 123(2) szakasza alapján, hozzáadott anyagra hivatkozva. A felszólalási osztály azon a véleményen volt, hogy az eredetileg benyújtott bejelentés leírásában nem volt közvetlenül és egyértelműen kinyilvánítva a „legalább zsírból és enzimekből álló” jelző, amelyet az elővizsgálati eljárás alatt iktattak be az 1. igénypontba. Ezért a szabadalmat megvonták.

A fellebbezési eljárásban a szabadalmas előadta, hogy a felszólalási osztály döntésében hivatkozott esetjog, amely két listából való kiválasztásra vonatkozik, az adott esetben nem alkalmazható, mert az esetjog újdonság megállapítására, nem pedig a leírás meg nem engedhető bővítésére vonatkozik. A szabadalmas azzal is érvelt, hogy két tagnak (zsírnak és enzimeknek) a kiválasztását nem két listáról, hanem csupán egyetlen listáról végezte. Végül arra is rámutatott, hogy az esetjog szerint egy kiválasztás alapját képező két listának „egy bizonyos hosszúsággal” kell rendelkeznie ahhoz, hogy alkalmazható legyen.

A fellebbezési tanács nem értett egyet a fellebbező érvelésének azon fő vonalával, hogy a jól megalapozott esetjog – vagyis hogy egy bizonyos hosszúságú két listáról való kiválasztás új – nem alkalmazható több okból. A tanács arra a világos esetjogra utalt, amely megállapítja, hogy az úgynevezett „újdonságpróbát” annak a megállapítására lehet alkalmazni, hogy egy javítás eredetileg ki van-e nyilvánítva vagy sem, legalábbis amikor a módosítást hozzáadással végzik. Két komponensnek egyetlen listáról való kiválasztása valójában ekvivalens azzal, amikor két azonos listáról kétszeresen választanak ki. A lista hosszúságával kapcsolatban a tanács megállapította, hogy a fellebbező által idézett esetben a helyzet egyértelműen

összehasonlítható volt a fellebbezés tárgyát képező esettel, amikor két kiválasztás történt nyolc tag közül.

A fenti okok miatt a tanács elutasította a fellebbezést.

C) Ismét kétségbe vonták a humán embrionális őssejtek használatával kapcsolatos találmányok szabadalmazhatóságát. Az ilyen biotechnológiai találmányok, amelyeknél humán embriókat használnak fel és ölnek meg őssejtek kivonása céljából, etikai kérdéseket vetnek fel. A szóban forgó szabadalom Oliver Brüstle tudós találmányán alapszik, amely még fejlődésben levő sejtek idegrendszerbe történő transzplantációjára vonatkozik. A módszer lehetővé teszi neurológiai betegségek, így a Parkinson-kór és a sclerosis multiplex gyógyítását. A prekursor sejtek kinyeréséhez azonban egy előzetes lépésben humán embriókat kell elpusztítani.

A környezetvédő Greenpeace Csoport megtámadta ezt a szabadalmat a Szövetségi Szabadalmi Bíróságnál (Bundespatentgericht, BPG), amely nagyjából egyetértett a Greenpeace beadványával, és megvonta a Brüstle szabadalmának azt a részét, amely humán embriók embrionális őssejtekből kivont sejtjeire vonatkozik, mert a szabadalomnak ez a része közrendbe és közérkölsbe ütközik (a német szabadalmi törvény 2. szakaszának 2. bekezdése és a biotechnológiai találmányok jogi oltalmára vonatkozó 98/44/EC irányelv 6. szakasza).

A Brüstle a BGH-nál nyújtott be fellebbezést a BPG döntése ellen. Megjegyezzük, hogy a német őssejttörvény megengedi a 2007. május 1. előtt kifejlesztett embrionális őssejtek sejtvonalainak az importját. Minthogy ellentmondás van a humán embriók ipari és kereskedelmi célra történő felhasználására vonatkozó szabadalmi álláspont és az embrionális őssejtek importjára vonatkozó törvényes engedély között, a BGH felfüggesztette az eljárást, és számos kérdést intézett az Európai Bírósághoz (ECJ) a törvényes követelmények értelmezésével kapcsolatban.

Mostanáig az „embrió” kifejezést nagyon tágan értelmezték, és nem tisztázták azt sem, hogy mit kell érteni a pete megtermékenyítése utáni 4. és 7. nap közötti blasztociták alatt, amelyekből kivonják a sokat ígérő sejteket. Az ECJ bírának most el kell dönteniük, hogy a blasztocitákból kivont őssejt a törvény szerint már embrió-e, vagy hogy az őssejtek kivonása blasztociták felhasználását igényli-e. Azt is tisztázni kell, hogy a 98/44/EC irányelv 6. szakasza szerint a kutatási vagy a gyógyászati célra történő felhasználást kell „kereskedelminek” tekinteni.

D) A *Schneeweisse*, a SCHNEEWEISSE védjegy tulajdonosa felszólalt a sörré és kevert söritalokra vonatkozó SEEWEISSE védjegy lajstromozása ellen, mert védjegye részben azonos italokra, nevezetesen búzasörre volt Németországban lajstromozva.

A Német Szabadalmi és Védjegy hivatal a részben azonos áruk ellenére elutasította a felszólalást, mert nem feltételezte a két védjegy összetévesztésének valószínűségét. Ugyanis különböznek a betűtípusok, eltérő az első szótagok betűinek a száma („See-”, illetve „Schnee-”), valamint különbségek vannak a két védjegy hangzásában, mert a „Seeweisse” szó zöngés hangzóval kezdődik, amelyet erősít a rákövetkező, fényesen hangzó kettős „ee”

magánhangzó, míg a „Schneeweisse” szó zöngétlen „sch”-val kezdődik, és az azt követő „n” mássalhangzó gyengén hangzik.

A Schneeweisse fellebbezést nyújtott be a BPG-nél a Német Szabadalmi és Védjegyhivatal határozata ellen. Fellebbezésében arra helyezte a hangsúlyt, hogy hasonló a védjegyek hangzása, a magánhangzók sorrendje (ee-ei-e), valamint az „ee” magánhangzók hosszan elhúzott ejtése a szavak elején. Emellett azonos a két védjegy kezdő „S” betűje és a szavak végződése. Ezért az első szótagok csekély különbsége nem okoz különbséget, különösen azért nem, mert az italokat többnyire szóban rendelik, és az éttermekben általában kedvőtlen hallási viszonyok uralkodnak.

A BPG döntésében rámutatott, hogy a SCHNEEWEISSE védjegy leíró jellegű, mert a „Schnee” (hó) szóból a búzasör habjára lehet asszociálni. Amikor közvetlen megtévesztési valószínűséget feltételezünk, az általános benyomásra kell utalni, és itt az átlagos fogyasztót kell figyelembe venni. Az első szótagban a betűk számának eltérése elegendő a védjegyek megkülönböztetéséhez. Jelentős a hangzásbeli különbség a „Seeweisse” erős és rövid ejtése és a lágyan hangzó „Schneeweisse” szó között. Az első szótagok jelentésbeli különbsége ismert a vonatkozó üzleti területeken, és ezért megkülönböztethetők.

A fentiek alapján a BGH megállapította, hogy nem áll fenn az összetévesztés valószínűsége, és ezért 2009. július 1-jei döntésével elutasította a fellebbezést.

Norvégia

A norvég *Pascal* cég 2004-ben Norvégiában lajstromoztatta a PASCAL védjegyet, majd 2005-ben kérte a PASCAL SØTT & SALT (Pascal édes és sós) védjegy lajstromozását a 43. áruosztályban vendéglői szolgáltatásokra.

A korábbi SØTT + SALT védjegy tulajdonosa felszólalt a Pascal kérelme ellen, de a felszólalást a norvég hivatal elutasította.

Ezt követően a felszólaló a körzeti bírósághoz fordult, amely helyt adott a kérelemnek. Ezután a Pascal fellebbezést nyújtott be a Fellebbezési Bíróságnál. Ez megállapította, hogy a kérdéses védjegy uralkodó eleme a „Pascal” szó, és hogy a Pascal cég hírneve tovább csökkentette a megtévesztés valószínűségét.

Végül a Pascal a Legfelsőbb Bírósághoz fellebbezett. Ez egyetértett azzal, hogy a lajstromoztatni kívánt védjegy domináns eleme a „Pascal” szó, és hogy a „Søtt & Salt” elem „vizuálisan szubdomináns”.

Ezután a Legfelsőbb Bíróság idézte az Elsőfokú Európai Bíróság (ECJ) C-102/04 jelű döntését a *Thomson Life*-ügyben, amely megállapítja, hogy a megtévesztés veszélye független attól, hogy az ábrás védjegy által keltett benyomást uralja-e a korábbi védjeggyel megegyező része. Ez megfosztaná a korábbi védjegyet attól a kizárólagos jogtól, amelyet az irányelv 5(1) szakasza nyújt. Ez akkor igaz, amikor a korábbi védjegy független megkülönböztető szerepet játszik az összetett védjegyben.

A bírósági tanács többsége (öt közül négy bíró) ezután megállapította, hogy a „édes és sós” kifejezés megkülönböztető jellegű a kérdéses szolgáltatások vonatkozásában. Ebből arra következtettek, hogy a „Søtt & Salt” elem független szerepet játszott a korábbi védjegyben, és nem zárható ki, hogy ezért az érintett fogyasztók közül sokan azt hinnék, hogy a két cég gazdasági kapcsolatban áll egymással. Ilyen alapon a Legfelsőbb Bíróság elutasította a Pascal lajstromozási kérelmét.

A kisebbség (egy bíró) azon a véleményen volt, hogy a SØTT + SALT védjegy lajstromozása érvényes, ezért a részek összegének megkülönböztető jellege van. Véleménye szerint azonban mind az „édes”, mind a „sós” szó nélküli a megkülönböztető jelleget a szolgáltatások vonatkozásában, és csupán a „+” matematikai jel használata biztosította, hogy a védjegy átfogóan megkülönböztető jellegű. Ezért az inherens megkülönböztető jelleg mértéke csekély, és ennek következtében a védjegy nagyon szűk oltalmi körrel rendelkezik.

Pakisztán

Az *Ali Gohar Pharmaceuticals (Pvt) Ltd* (Ali) 2002. április 17-én kérte az *ASTELIN* védjegy lajstromozását. Azt állította, hogy működését 1989-ben kezdte el, és azóta különböző védjegyekkel kiváló minőségű gyógyszereket állít elő. A lajstromoztatni kívánt védjegyet gyógyszerekkel, bébiételekkel, fogászati anyagokkal és növényvédő szerekkel kapcsolatban alkalmazta és használta Pakisztánban 2002 óta. Termékeinek minősége és széles körű reklámtevékenysége következtében a védjegyet kizárólag cégével társítják. Azt is állította, hogy ő a védjegy eredeti megalkotója, kifejlesztője, alkalmazója és tulajdonosa, és azt egész Pakisztánban használja. Egyúttal utalt arra a jelentős kiadásra és erőfeszítésre, amelyet a védjegyzett termékek népszerűsítésére fordított, kijelentve, hogy a védjegyet jóhiszeműen kezdte használni, elsősorban allergiaellenes gyógyszereken olyan időpontban, amikor Pakisztánban nem volt hasonló termék.

A bejelentés ellen felszólalt a *Medpointe Healthcare Inc.* (Medpointe). Egyéb érvek mellett azt állította, hogy az *ASTELIN* védjegy jól ismert volt orrpermetekkel kapcsolatban. A védjegyet jogelődje, a *Carter Wallace Inc* 1985-ben vezette be és megfelelően lajstromoztatta, és az használatban maradt az Egyesült Államokban és máshol is. A felszólalás időpontjában az *ASTELIN* volt az egyetlen második generációs antihisztamin gyógyszer a piacon, amelyet engedélyezett az USA Élelmiszer- és Gyógyszerügyi Hatósága (FDA) az orrüreggyulladás különböző tüneteinek a kezelésére.

A Medpointe azzal is érvelt, hogy *ASTELIN* védjegye nemzetközileg is jól ismert, aminek következtében értékes hírnévre és goodwillre tett szert. Különböző újságokban és folyóiratokban széles körben hirdette a védjegyet, amely a bejelentő számára nem lajstromozható, mert arra az Ali tisztességtelen magatartással kívánt szert tenni, minthogy ismerte a Medpointe-nak a védjegyre vonatkozó kizárólagos tulajdonjogát. Emellett a lajstromoztatni

kívánt védjegy azonos az ő, a Medpointe védjegyével, amelynek a használatát, lajstromozását és jól ismert voltát dokumentumokkal igazolta.

A felek meghallgatása után a védjegyhivatal megállapította, hogy

- a bejelentő magatartása tisztességtelen volt;
- e magatartás folytán a védjegy használata Pakisztánban nem volt sem megalapozott, sem törvénnyel oltalmazható;
- a védjegy törvény 14. és 17. szakasza értelmében a bejelentő védjegye nem használható áruinak megkülönböztetésére; és
- ha a bejelentő védjegyet lajstromozná, nagymértékben fennállna az összetévesztés és a megtévesztés valószínűsége.

A fentiekre tekintettel a védjegyhivatal elnöke helyt adott a felszólalásnak, és a védjegy-bejelentést elutasította.

Puerto Rico

Puerto Rico kormánya 2009. december 16-án törvénybe iktatta az új védjegy törvény tervezetét, válaszként a védjegygyakorlatban jelentkező újabb irányzatokra.

A törvény az alábbi új elemeket is lajstromozhatónak minősíti:

- termékminták;
- belső minták;
- hangok;
- szagok;
- termékek vagy szolgáltatások azonosítási módszerei;
- címkék és csomagolások;
- híres védjegyek.

Az új törvény nagyobb védelmet biztosít használni szándékozott lajstromozott védjegyek számára, de a lajstromozást követő 5. évben a használatra vonatkozó állítást kell benyújtani. Ugyanebben az évben a tulajdonos egy év hosszabbítást kérhet a védjegy használatának bizonyítására.

A törvény megállapítja, hogy másodlagos jelentést alapoz meg annak a bizonyítása, hogy a védjegy az utolsó öt évben kereskedelmi használatban volt.

A lajstromozás ellen 30 napon belül fel lehet szólalni. A felszólaló 20 napos határidő-hosszabbítást kaphat a felszólalás benyújtására.

A lajstromozás napját követő 5. vagy 6. évben a használatra vonatkozó nyilatkozatot kell benyújtani. A 9. vagy 10. évben szintén be kell nyújtani használatra vonatkozó nyilatkozatot, és egyúttal kérni kell a védjegy megújítását. A megújítási kérelmet a tízéves időtartam lejártát követő hat hónapon belül lehet benyújtani.

A törvény jogsértésnek ismeri el a híres védjegyek elhomályosítását vagy elhalványítását, és ilyen esetekben kártérítésre ad lehetőséget.

A törvény szerint védjegybitorlás forog fenn, amikor egy fél olyan doménnevet lajstromoztat, amely azonos vagy megtévesztően hasonlít egy másik fél által lajstromoztatott védjegyhez.

Svájc

A) A svájci származás sok áruval – nem csupán órákkal, sajtokkal és csokoládéval – kapcsolatban kedvező benyomást kölcsönöz. A „Made in Switzerland”, „Swiss made” és a vörös alapon fehér svájci kereszt versenylőnyt jelent egyéb árukkal szemben. Azonban nem mindent gyártanak teljes mértékben Svájcban, ami igényli a svájci eredetet. Gyakran felmerül a kérdés, mennyire kell jogosan svájcinak lennie egy terméknek ahhoz, hogy ráírható legyen a „Made in Switzerland” megjelölés.

A svájci védjegy törvény felülvizsgálata tisztázni kívánja ezt a kérdést, ugyanakkor meg akarja könnyíteni a törvény érvényesítését. Szigorúbb rendszabályokat fognak érvénybe léptetni a jogsértőkkel szemben mind Svájcban, mind külföldön. Ezt a jogalkotási tervet általában „svájcisági törvénytervezetként” ismerik, és a védjegyek és eredetmegjelölések oltalmára vonatkozó szövetségi törvény módosításaként terjesztik elő.

A jelenleg hatályos törvény 47. szakasza szerint egy földrajzi árujelző használatát az eredetmegjelölésekre vonatkozó szabályok csupán határozatlanul szabályozzák. Elvileg bárki használhatja a „Swiss made” szavakat forrásmegjelölésként, feltéve, hogy ez a megjelölés nem helytelen. Azonban nem teljesen világos az a pont, ameddig a „svájciság” megjelölését helyesnek lehet tekinteni. Sajátos jogalkotás csupán az órákra vonatkozik (rendelet a „Swiss” szó használatára óráknál). Szélesebb oltalmat biztosít a címerekre és egyéb nyilvános jelekre vonatkozó szövetségi törvény, amely kimondottan tiltja a svájci kereszt alkalmazását kereskedelmi célú termékeken vagy azok csomagolásán, bár szolgáltatásokkal kapcsolatban megengedi.

A törvény javasolt módosítása pontosabb követelményeket állapít meg egy svájci termék tényleges forrását illetően természetes, feldolgozott természetes és ipari termékek vonatkozásában. A javasolt törvény 48(a) szakasza leszögezi, hogy természetes termékek esetében a követelmények meghatározása a termék jellegétől függ (például növények esetén a begyűjtés helye, míg hús esetében az a hely döntő, ahol az állatok életük legnagyobb részét leélték). Feldolgozott természetes termékek esetén a nyersanyag vagy a terméket képező alkotórészek 80%-ának Svájcban kell származnia. Ez a számítás azonban kizárja az olyan természetes termékeket, amelyek nem léteznek Svájcban (például a csokoládé készítésére szolgáló kakaó) vagy amelyek időszakosan nem hozzáférhetők elegendő mennyiségben (például rossz aratás vagy az állatállomány járványa következtében). Emellett annak a tevékenységnek, amely a termék lényeges tulajdonságait kölcsönzi, az állított eredethelyen kell végbemennie – például a tej sajtá váló feldolgozásának [a törvény 48(b) szakasza]. Ipari termékek esetében a termék előállítás költségeinek legalább 60%-a Svájcban kell, hogy felmerüljön. A ku-

tatási és fejlesztési költségeket e számításnál figyelembe lehet venni. Nem vehetők azonban figyelembe az olyan kiadások, amelyek a csomagolásra, szállításra, piacra vitelre és eladás utáni szolgáltatásra vonatkoznak. Emellett annak a tevékenységnek, amely a termék sajátos tulajdonságait biztosítja, a megjelölt eredethelyen kell végbemennie. Ez a tevékenység lehet maga az előállítás (például egy gép összeállítása) vagy a kutatás és a fejlesztés. Az utóbbi esetben azonban legalább egy jelentős gyártási szakasznak az állított eredethelyen kell végbemennie [48(c) szakasz].

Helytelen eredetmegjelölés használata kihágást jelent majd, és azt a hatóságok hivatalból fogják üldözni. A Szövetségi Szellemittulajdon-védelmi Hivatal a Svájci Államszövetség nevében panaszt nyújthat be a bíróságnál, ezáltal lehetővé téve, hogy az államszövetség beavatkozzon.

Végül a javasolt törvény tervbe veszi nem mezőgazdasági termékek számára földrajzi árujelzők nemzeti lajstromának a megalkotását, és javasolja, hogy az olyan eredetmegjelölések és földrajzi árujelzők, amelyeket már bevezettek egy nemzeti lajstromba, a védett bormegjelölésekhez hasonlóan lajstromozhatók legyenek földrajzi árujelzőként.

A címerek és egyéb nyilvános jelvények oltalmára vonatkozó szövetségi törvényt módosítani fogják, hogy az lehetővé tegye a svájci kereszt használatát termékeken, de a használat külföldön gyártott termékeken továbbra is törvénytelen marad.

A Szövetségi Tanács 2009 novemberében engedélyezte a svájciságra vonatkozó módosítások továbbítását a Parlamentnek, amely azonban még nem foglalkozott ezzel a kérdéssel. Minthogy ez a terület mind gazdasági, mind politikai vonatkozásokat is mutat, az várható, hogy a parlamentben heves viták zajlanak majd, mielőtt a törvénytervezetet végleges formájában elfogadják.

B) Az *Apple Inc.* (Apple) a Svájci Védjegyhivatalnál kérte az IPHONE szóvédjegy lajstromozását a lényegileg telefonokra és azokkal funkcionálisan rokon termékekre vonatkozó 9. és a 28. áruosztályban. A hivatal elutasította a 9. áruosztályra vonatkozó kérelmet azon az alapon, hogy az IPHONE védjegyet a fogyasztók úgy értenék, hogy az egy internettelefonra vagy egy információs technológia vonatkozású telefonra vonatkozik, és ennek megfelelően nem disztinktív, leíró megjelölést jelent.

Az Apple a Szövetségi Adminisztratív Bíróságnál megfellebbezte a döntést, és lényegileg azzal érvelt, hogy az IPHONE védjegy „I” betűjének számos eltérő jelentése lehet a megcélzott vásárlói körök számára. Az Apple érvelése szerint így a védjegy számos lehetséges jelentése a vásárlóközönségben eltérő asszociációkat válthat ki, ami a védjegy jelentésének bizonytalanságát eredményezi.

Az Apple azzal is érvelt, hogy még ha a védjegy csonkítását jelentené is „az internettelefon” vagy „információs telefon” kifejezésnek, megkülönböztető jellegű lenne, mert még akkor is egy újonnan alkotott eredeti szónak minősülne. Végül az Apple számos korábban engedélyezett lajstromozásra hivatkozott, amelyek szerinte hasonló jellegűek voltak, és ezekkel a

lajstromozásokkal egyenlő kezelést kért, de nem állította, hogy védjegye megkülönböztető jellegre tett szert.

A Szövetségi Adminisztratív Bíróság döntése megállapította, hogy az „I” betű eltérő jelentésekre vonatkozhat, azonban a megjelölt 9. áruosztállyal kapcsolatban a védjegy nyilvánvaló értelmezése egy leíró hivatkozás egy telefonra internet- vagy információs vagy kommunikációs technológia funkciókkal. Mindazonáltal megállapította, hogy a „PHONE” szóval összekapcsolt „I” betű a fogyasztók számára nehezen érthető marad, azonban tekintet nélkül az „I” betű pontos jelentésére, ez az egyetlen betű nem elegendő ahhoz, hogy a gyengén megkülönböztető jellegű „phone” szóval – amelynek a kereskedelemben szabadon kell maradnia – kombinálva megalapozza a védjegy megkülönböztető jellegét. Végül leszögezte, hogy az Apple által hivatkozott korábbi lajstromozások nem hasonlíthatók össze az adott esettel.

A fentieknek megfelelően a Szövetségi Adminisztratív Bíróság elutasította a fellebbezést, és megerősítette az IPHONE védjegy 9. áruosztályban való lajstromozására irányuló kérelem elutasítását.

Szingapúr

A City Chain Stores Pte Ltd. (City) 2006-ban SOLVIL védjeggyel olyan órákat hozott forgalomba, amelyek számlapjukon és szíjukon virágmintát mutattak. A *Louis Vuitton Malletier* (Vuitton) bitorlási pert indított a City ellen, azt állítva, hogy a City óráinak virágmintája bitorolja az ő négylevelű lóhere jelét, amely egyike az ő négy elemből álló monogrammintájának.

A Vuitton kérésére a bíróság házkutatási parancsot adott ki, és a City óráit lefoglalták boltjaiban. A City büntető eljárást kezdeményezett a Vuitton ellen, de ezt a bíró elutasította, és úgy döntött, hogy a City bitorolta a Vuitton védjegyét.

A City a fellebbezési bíróságnál (Court of Appeal) nyújtott be fellebbezést. Az megállapította, hogy a virágminta használata a City óráin díszítő célt szolgált, és nem lehet védjegyhasználatnak tekinteni. Az órák mintájának kiválósága miatt azonban el kellett dönteni, hogy fennáll-e a hasonlóság a Vuitton jele és a City négylevelű lóhere jele között. A bíróság szerint a két jel a védjegytvény 27(2)(b) szakasza szempontjából hasonló, de ez a hasonlóság nem elegendő ahhoz, hogy valószínűvé tegye a SOLVIL védjegyű órák eredetével kapcsolatos megtévesztést. A fellebbezési bíróság úgy gondolta, hogy ki van zárva a célközönség vagy az általános fogyasztók megtévesztése, mert határozott különbség van a Vuitton, illetve a City óráinak általános megjelenése között. Emellett a Vuitton óráit csak butikokban árúsította, és megtiltotta azok forgalmazását más kereskedők által. A bíróság a jelentős árkülönbségre is felhívta a figyelmet.

A fentiek következtében a fellebbezési bíróság megállapította, hogy a City nem bitorolta a Vuitton védjegyét.

Tajvan

A) A Tajvani Szellemitulajdon-védelmi Hivatal 2006. január 11-én elutasította a „Segéd-diafragmaszerkezet járműlámpák számára” című használati minta ellen benyújtott megsemmisítési keresetet. Minthogy a Gazdasági Minisztérium Fellebbezési Bizottsága az ezt követő fellebbezést is elutasította, a kérelmező adminisztratív pert indított a taipeji Felső Adminisztratív Bíróságnál.

Az megállapította, hogy a hivatal és a fellebbezési bizottság döntése a technika állása és a vitatott szabadalom igénypontjaiban nem szereplő műszaki jellemzők összehasonlításán alapult, ezért nem volt összeegyeztethető a szabadalmi vizsgálati irányelvekkel. Miként a szabadalmi törvény 106-2 szakasza leszögezi, a használati minta oltalmi körét a leírás igénypontjai alapján kell meghatározni, és az igénypontok értelmezésekor hivatkozási alapként a leírás és a rajzok használhatók. A leírást és a rajzokat azonban csak akkor szabad felhasználni hivatkozási alapként, amikor a használati minta igénypontjainak szóhasználata homályos és határozatlan, míg a leírás és a rajzok pontos és meghatározott kinyilvánítást tartalmaznak. A hivatal által kibocsátott vizsgálati irányelvek alapján az Felső Adminisztratív Bíróság a szabadalom érvényességének megfontolásához a következő megállapításokat tette:

- az újdonság és a feltalálói tevékenység megítélésének alapját a szabadalmi bejelentés igénypontjai képezik;

- egy szabadalom oltalmi körét a szövegezésre kell alapozni.

A fenti állításokból kiindulva a bíróság megállapította, hogy a vitatott szabadalom újdonságának megítélésekor az alperes szabadalmas nem vehet figyelembe a vitatott szabadalom igénypontjain túlmenő műszaki jellemzőket.

A Felső Adminisztratív Bíróság megvizsgálta az alperesnek a benyújtott megsemmisítési kereset elutasítására irányuló következő érveit is.

- A megsemmisítési kereset bizonyítékeként a kérelmező eladási számlák fényképmásolatait és az igényelt termékekről termékkatalógusokat nyújtott be. Az alperes szerint azonban ezek nem voltak elfogadhatók, mert azokon nem szerepelt dátum, és nem voltak a köz számára hozzáférhetők.

- A vitatott szabadalom szerkezete konvergenciagyűrűt és parabolikus reflektort tartalmaz, ezért egyenletes megvilágítást nyújt, míg a megsemmisítési kérelemben megnevezett technika állása egyenlőtlen megvilágítást szolgáltat.

A szabadalmi vizsgálati irányelvek és a fentebb felsorolt érvek alapján a bíróság megállapította, hogy az alperes a konvergenciagyűrűre és a parabolikus reflektorra alapozott érveléssel a vitatott szabadalom igénypontjaiba nem foglalt jellemzőkre hivatkozott. Ezért hatályon kívül helyezte a hivatal és a fellebbezési bizottság döntését, és a megsemmisítési kereset újbóli vizsgálatát rendelte el.

B) A *Cathay Financial Holdings* (Cathay) 2004 márciusában kérelmet nyújtott be az „Enrich your life” (magyarul: gazdagítsd az életedet) hangvédjegy lajstromozása iránt. A Tajvani Védjegy hivatal elutasította a bejelentést arra hivatkozva, hogy az igényelt hangvédjegy nélkülözi a megkülönböztetőképeséget. Ezt követően a Cathay 2007 júliusában fellebbezést nyújtott be a Tajpei Felsőbb Adminisztratív Bíróságnál, amely azonban egyetértett a hivatal véleményével. Ekkor a Cathay a Tajpei Legfelsőbb Adminisztratív Bírósághoz fordult, amely számára kedvező döntést hozott, mert elrendelte, hogy az ügyet vizsgálja felül a Szellemitulajdon-védelmi Bíróság.

A Szellemitulajdon-védelmi Bíróság megállapította, hogy a védjegy nélkülözi a megkülönböztetőképeséget, és elsősorban olyan szolgáltatásokkal kapcsolatban használták, amelyeket a bejelentő nem jelölt meg. Ezért a bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a hangvédjegy tényleges használat révén megkülönböztetőképeséget szerzett.

A Szellemitulajdon-védelmi Bíróság azt is megállapította, hogy a hangvédjegy dallama túlságosan egyszerű, és nem bír megkülönböztetőképeséggel az átlagos fogyasztók számára. Ezért megerősítette a védjegy hivatal eredeti határozatát, és a Cathay öt évig tartó próbálkozása után végleg elutasította a lajstromozási kérelmet.

C) A *Daimler AG* (Daimler) a Szellemitulajdon-védelmi Hivatalnál kérte a *Sany Automobile Group* (Sany) ábrás SANY védjegyének törlését arra hivatkozva, hogy az hasonlít saját ábrás BENZ védjegyéhez. A hivatal helyt adott a Daimler keresetének. A Sany a Szellemitulajdon-védelmi Bíróságnál nyújtott be fellebbezést a hivatal határozata ellen.

A bíróság 2009. március 5-i döntésében helybenhagyta a hivatal határozatát. Indoklása szerint mindkét ábrás védjegy háromágú pontozott csillagból vagy egy kör és egy háromágú pontozott csillag kombinációjából áll. Ez az ábra nem általánosan ismert mintázatú, és nincs kapcsolata megjelölt áruk alakjával. Bár a kifogásolt ábrás SANY védjegy idegen nyelvű szövegének más a kiejtése és a tartalma, mint a Daimler MERCEDES és BENZ védjegyeié, a két védjegy ábrája nagyon hasonló, és valamennyi megjelölt áru gépkocsi vonatkozású. Így fennáll a lehetősége annak, hogy a kétféle védjeggyel ellátott árukat azonos gyártóhoz kapcsolják. Emellett a benyújtott bizonyítékok alapján világos, hogy a Daimler hosszú időn keresztül széles körben használta védjegyét, ami nem mondható el a kifogásolt védjegyről, vagyis nem lehet arra következtetni, hogy a két védjegy egyidejűleg volt érvényben Tajvanon. Bár a két védjegyet sok más ország szellemitulajdon-védelmi hivatala vagy bírósága nem ítélte hasonlóknak, minthogy a védjegy oltalma területiális, más hivatalok vagy bíróságok döntését nem lehet bizonyítékként felhasználni.

A Szellemitulajdon-védelmi Bíróság döntése ellen a Sany a Legfelsőbb Adminisztratív Bírósághoz fellebbezett, amely rendkívül gyors, négy hónapon belül hozott döntésével végleg elutasította a Sany keresetét.

D) A higitási doktrínát, amelynek célja, hogy meggátolja a jól ismert védjegyek képének elhomályosítását vagy elhalványítását mások általi jogtalan eltulajdonítással, 2003 májusában iktatták be a tajvani védjegy törvénybe. Azóta védjegy bitorlást követ el, aki tudatosan

használ engedély nélkül olyan védjegyet, amely azonos vagy hasonló mások jól ismert védjegyéhez, ezáltal hígítva a jól ismert védjegyet. Klasszikus példaként ismertetjük az *Intel Corporation (Intel) v. Intel-Trans Co. Ltd.* (Intel-Trans)-ügyet. Ebben a nemzetközi kereskedéssel foglalkozó Intel azzal az igénnyel lépett fel, hogy az Intel-Trans szüntesse meg a jól ismert, lajstromozott INTEL védjegy használatát angol cégnevének sajátos részeként.

Az ügyet a Legfelsőbb Bíróság nemrég újbóli megfontolásra visszaküldte a Szellemitulajdon-védelmi Bíróságnak. Ez utóbbi megállapította, hogy a jól ismert, lajstromozott INTEL védjegyet védeni kell hígítás ellen. Ezt a véleményét a Legfelsőbb Bíróság által megküldött alábbi három kérdés kapcsán fejtette ki.

1. Egy jól ismert védjegy védve van-e egy 2003 előtt végrehajtott bitorló cselekménnyel szemben, ha az akkor alkalmazható védjegy törvény nem tartalmazott hígítás elleni szankciót?

A bíróság úgy döntött, hogy – bár az Intel-Trans cégnevet 2003 előtt bejegyezték a cégjegyzékbe – más, jól ismert cég nevének cégnévként való használata és ezzel a védjegy hígításának okozása bitorlást jelent.

2. Az angol cégnevet fedi-e a védjegy törvényben hivatkozott cégnév?

A bíróság azon a véleményen volt, hogy a Szellemitulajdon-védelmi Hivatal helytelenül jár el, ha a védjegy törvényben hivatkozott cégnevet a kereskedelmi lajstromban feljegyzett kínai cégnevekre korlátozva érti. Ha ugyanis az ilyen értelmezést megalapozottnak kellene tekinteni, ez elkerülhetetlenül bátorítaná a jól ismert védjegyekkel rendelkező, angol cégnévű fogyasztói társulások kapitalizációját, ami valószínűleg nem csupán a védjegy tulajdonosok számára okozna sérelmeket, hanem nemzetközi vitákhoz is vezetne.

3. Egy jól ismert védjegy milyen mértékű hígítása esetén indokolt hivatkozni a hígítási doktrínára?

Annak megállapítása céljából, hogy bizonyítani lehessen az INTEL védjegy hígítását, az Intel egy piackutatást nyújtott be a bíróságnak, amely azt mutatta, hogy a megkérdezett személyek közül kettő gondolta az INTEL védjegyet az Intel-Trans-hoz tartozónak, és öt személy gondolta azt, hogy az Intel-Trans valamilyen módon az Intellel társulva van. Bár az Intel-Trans azzal érvelt, hogy az ilyen piacvizsgálat eredményei az összetévesztés csekély valószínűségére utaltak, a bíróság azon a véleményen volt, hogy valóban történt hígítás, még akkor is, ha tényleges megtévesztés csak kevés esetben történt.

A Legfelsőbb Bíróság fogja eldönteni, hogy a hígítás bíróság általi értelmezése, amely kedvez a védjegy tulajdonosoknak, fenntartható-e.

Új-Zéland

A Különleges Kereskedelmi Bizottság 2010. március végén kiadott jelentése a szabadalmi törvénytervezet kapcsán elfogadja azt a nézetet, hogy a számítógépprogramra vonatkozó találmányok nem szabadalmazhatók.

A programtalálmányok Új-Zélandon szabadalmazhatók voltak a szabadalmi hivatal egy 1995-ös döntése óta, amelyet egy szóbeli meghallgatás után hozott. A parlamentnek beterjesztett törvénytervezet ilyen vonatkozásban megtartotta a meglevő állapotot. A bizottsági jelentés a szöveghez hozzáadott egy mondatot, amely így hangzik: „Egy számítógépprogram nem szabadalmazható találmány”. Ez azt mutatja, hogy a bizottság elfogadta azoknak az álláspontját, akik a vele folytatott megbeszélés alkalmával elleneztek szabadalom engedélyezését szoftvertalálmányokra. Így a bizottság szerint a szoftverfejlesztés nem foglal magában feltalálói tevékenységet. A számítógép-képernyőkre vonatkozó találmányokat azonban a bizottság is feltalálói tevékenységen alapulónak minősítette, hasonlóan sok műszaki és kémiai találmányhoz.

A jelentés megállapítja, hogy a szoftver nem tekinthető feltalálói tevékenységen alapulónak, mert meglevő szoftverre épít. Csakhogy minden műszaki fejlesztés a már meglevő alapokra épít. A bizottság azt is megjegyezte, hogy a szoftverszabadalmak elfojthatják az innovációt és a versenyt, bár a jelentés nem fejt ki, hogy miért csupán a szoftverszabadalmakat tekintik ilyen hatásúnak.

A bizottság által beiktatott módosítás az ausztráliai szabadalmi törvénytől való eltérést jelenti annak ellenére, hogy Új-Zéland harmonizálási egyezményt kötött Ausztráliával az üzleti törvények területén.

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

NAPTÁRI MOTTÓK SZERZŐI JOGI VÉDELME

SZJSZT-03/10

A Fővárosi Bíróság megkeresése

I. Előzmények

A Fővárosi Bíróság a 8 P. 23.555/2008. szám alatt Sz. H. felperes által a B. Kft. és az A. Kft. alperes ellen szerzői jog megsértése iránt indított perben a felperes bizonyítási indítványára az SZJSZT véleményének beszerzését rendelte el.

A bíróság kirendelő végzésében a tényállást az alábbiakban foglalta össze.

A felperes és az elsőrendű alperes ügyvezetője, N. V. korábban is ismerték egymást, a B. Kft. vezetője tudta, hogy a felperes úgynevezett „üzeneteket” ír, amelyek az emberek lelkéhez szóló olyan gondolatok, amelyekkel felhívja a figyelmüket arra, hogy függőségben élnek, vágyjanak a szabadságra. A felperes saját nyilatkozata alapján ilyen gondolatokat mások is megfogalmaznak. Az ő stílusa azonban sajátos, egyedi, inkább a versekhez hasonló.

Az alperes ügyvezetője ismerte Cs. I.-t, aki mandalákat festett, és képeit az elsőrendű alperes, a B. Kft. megvásárolta. Úgy gondolta, érdekes lehet a képek és a szövegek társítása, ezért megkérte Sz. H.-t, hogy készítsen Cs. I. képeihez szöveget.

Az írárok, „üzenetek” elkészültek, és amikor a másodrendű alperes Cs. I. képeiből nap-tárt tervezett kiadni, a képekért az elsőrendű alperes ügyvezetőjéhez fordult. Az elsőrendű alperes azt kérte másodrendű alperestől, hogy a képeket együtt tegyék közzé a felperes által írt szövegekkel, amelyeket a felperes már korábban írt az egyes képekhez. A másodrendű alperes eredetileg csak a mandalaképeket akarta megjelentetni a naptáron, végül minden kép mellett szerepelt a felperes egy-egy szövege.

A felperes azt sérelmezte, hogy az „üzenetek” megjelenéséhez tőle nem kértek engedélyt, sérelmezte továbbá, hogy az elsőrendű alperes honlapján is szerepelnek az írásai, ahol a naptárat ismertetik. Az írárok szerzőiként az általa felvett A. E. név szerepel, azonban a naptáron csak az utolsó oldalon szerepel a neve, és így nem ismerhették meg azt az olvasók.

II. A megkereső bíróság által feltett kérdések

A Fővárosi Bíróság a Szerzői Jogi Szakértő Testületnek két kérdést tett fel, ezekre nézve kell a szakvéleményt elkészítenie.

1. Megállapítható-e az iratokhoz csatolt 2004-es naptáron szereplő mandalaképek melletti üzenetekről, hogy azok szerzői jogi védelem alatt álló, egyéni, eredeti jellegű alkotómunka eredményeként születtek, vagy sem?

2. Amennyiben egyéni, eredeti jellegű alkotómunka eredménye az egyes képekhez mellékelt üzenet, azoknak a naptáron való felhasználásukkor megfelelő módon tüntették-e fel az alkotó, a felperes nevét (felvett művésznevet), vagy sem?

Az eljáró tanács rendelkezésére állt a peres iratokhoz csatolt, színes 2004. évi naptáron, valamint a peres iratok között a felperes által 18. sorszám alatti beadványban leírt üzeneteiken kívül Cs. I. mandalaképeiről és A. E. üzeneteiről készült színes prospektus másolata is.

III. Az eljáró tanács véleménye

Ad 1. Az eljáró tanács szakvéleményének elkészítésekor az alábbi kérdéseket vizsgálta:

- a szerzői jogi védelem szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) által megkívánt feltételei fennállnak-e a vizsgálandó íráskor, „üzenetek” tekintetében;
- a közzétett íráskor felhasználásának jellege és a szerző nevének feltüntetése.

Az eljáró tanács megállapította, hogy a vizsgált íráskor, „üzenetek” az ún. ezoterikus „irodalom” műfajába tartoznak.

A Wikipédiában az ezoterika, ezotéria címszó alatt az alábbi olvasható: „...[A] szó főnévi formája a görög ezoterosz melléknévnek, amelynek jelentése: belső, benső (ezo = befelé). Bővebb értelemben a lélek belseje felé irányuló utazást, szűkebb értelemben pedig csak a beavatottak számára elérhető misztikus tudást jelent. ... Az ezotéria az emberiséggel egyidős jelenség, mivel az ember mint spirituális lény az idők kezdete óta választ keres élete 'nagy kérdéseire'.”

A világban a '60-as évektől, Magyarországon pedig főként az utóbbi évtizedekben a könyvkiadás liberalizációja folytán az ezoterikus irodalom reneszánsza figyelhető meg.

A felperes által írt szövegek az emberi lét és az univerzum kapcsolatára utaló gondolatok, látomások, külső megjelenési formákon túlmutató dimenziók, amelyek egyéni, eredeti módon papírra vetített „szövegszerű” megjelenítések. Néhány példával illusztrálva:

- Január – Boldogasszony hava, kezdő sorok (1–5. sor): „Bolygódon s testedben több a víz, mint a szikla és föld, mint csont és bőr. A vízben a hang jól terjed, mégsem hallasz semmit. A sőhajok hídján oldalazva nem kéne tépelődnöd annyit. A víz nem egyszerűen H₂O elemek, atomok, kötések, oldások, élet és halál.”
- December – Karácsony hava (második oszlop): „A mélykék és nevető Hold-hatalom felelősséggel teli döntés magad és érzelmeid felett. S ha meglátod az ablakon a jégvirág tökéletes csipkerajzolatát, nem a hideg ragad meg, hanem a szépség, s észreveszed, tényleg milyen mély a kékség. A tudás hatalom, nem félsz többé vakon, s bár szemedet becsukva ugrasz a mélybe, nem érkezel máshova csak az égbe.”

E sorok önmagukért beszélnek, tükröződik bennük a szerző személyisége, intellektualitása, egyéni látásmódja és kreativitása.

Az Szt. 1. §-ának (2)–(3) bekezdése értelmében a szerzői jogi védelem az irodalom minden alkotását megilleti annak megnevezésétől függetlenül. Az alkotást kizárólag a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg a védelem, más feltétele nincs, nem is lehet, az nem függ sem mennyiségi, minőségi, sem esztétikai jellemzőktől, sem pedig a mű színvonalára vonatkozó értékítéletről. A törvénynek a szerzői védelem feltételeként megkívánt fenti alapelvét a bírói gyakorlat és a szerzői jogi szakértői vélemények megállapításai is alátámasztják.

A szerzői jogi védelem szempontjából nincs jelentősége, hogy az írárok („üzenetek”) nem sorolhatók a klasszikus irodalmi műfajok egyikébe sem. Az első mondatban az irodalom szó idézőjele egyébként erre utal. A védelem megállapítása szempontjából az is közömbös, hogy az írárok a mandalák vagy valami más inspiráció hatására születtek.

Összefoglalva: az iratokhoz csatolt 2004-es naptáron szereplő mandalaképek melletti üzenetekről megállapítható, hogy azok egyéni, eredeti jellegű tevékenység eredményeként létrejött szellemi alkotások.

Ad 2. A mandalanaptár az „üzenetek” íróját kisbetűkkel, zárójelek között említi. A naptár első és utolsó lapja a felső részen Csikós Irén festő mint szerző nevét jól látható nagybetűkkel írva tartalmazza. A naptár utolsó lapján emellett Csikós Irén festő nyilatkozata is olvasható. E nyilatkozatot követi egy zárójelben kicsi betűkkel írt, dőlt betűs rész, miszerint: „Cs. I. mandalái A. E. hírnök-tanítót is megihlették. Üzeneteit ezúton bocsátjuk közzé, hogy még teljesebb élményben lehessen részünk a képek nézegetése közben”.

A szerzőt megillető személyhez fűződő jogok között kiemelt helyet foglal el a szerzői minőség elismeréséhez és ehhez kapcsolódva a szerző nevének feltüntetéséhez fűződő jog. Az Szt. a név feltüntetése kapcsán a szerző számára választási lehetőséget biztosít. Maga döntheti el, hogy művével összekapcsolják-e személyét, azaz műve a nevével kerüljön-e nyilvánosságra. Amennyiben vállalja azt, megilleti a jog, hogy saját neve helyett felvett nevet vagy művésznevet használjon.

Az Szt. 12. §-ának (1) bekezdésében foglaltak értelmében a szerzőt megilleti a jog, hogy művén vagy a művére vonatkozó közleményen a nevét szerzőként feltüntessék.

A szerző névjogát a felhasználás jellegétől függően, ahhoz igazodó módon gyakorolhatja. Ez utóbbi szabály lényegében az egyébként korlátlan névfeltüntetési jog gyakorlását a felhasználás jellegéhez igazítja, azzal összhangba hozza.

A gyakorlatban műtípusonként és felhasználási módonként eltérő névfeltüntetési szokások alakultak ki. A falinaptárakon a szerzőket vagy az utolsó oldalon, vagy a naptár hátlapján tüntetik fel. Amennyiben több szerző alkotta a naptárt, azokat az alábbiak szerint szokták megjelölni.

A) A szerzőket ugyanazon a helyen, azonos nagyságú és típusú betűvel jelölik, gondolatjellel elválasztva (pl. Tóth István–Molnár László–Varga Csaba), vagy

B) műfajonként (pl. fotó: Tóth István; grafika: Molnár László; vers: Varga Csaba stb.) feltüntetve, azonos nagyságú és típusú betűkkel jelölve, egymás mellett vagy egymás alatt történik a feliratozás.

A szakmai szabályok mellett elsősorban a művek felhasználására kötött szerződések tartalmazhatják a szerzői név feltüntetésének módját, különös tekintettel a nem tipikus felhasználásokra irányuló szerződésekre. A szerző választása ugyanis csak ezáltal nyilvánulhat meg a felhasználó számára.

Az eljáró tanács véleménye az, hogy szerzői művek naptárban való megjelenése esetén a feleknek célszerű lett volna a felhasználási szerződésben a névfeltüntetés módjában is meg egyezni, különös tekintettel arra, hogy a szerzőt minden egyes felhasználás alkalmával megilleti a döntés az anonimitás, illetve a saját vagy a felvett név használata felől.

Mivel az ügyben felhasználási szerződés kötése nem került sor, a névfeltüntetésre az Szjt. és a szakmai szokások az irányadók.

A szerző művésznevének feltüntetése a fentiekben kifejtettek értelmében nem felel meg a szakmai szokásoknak sem, mert míg az egyik szerző, Cs. I. nevét a mandalanaptár első és utolsó lapján feltűnő módon és központi helyen szerepeltetik, addig a másik szerző neve (kisbetűs A. E. név) a naptár utolsó lapján, hosszas keresgélés után található csak meg.

Összefoglalva: az eljáró tanács megállapítja, hogy a szakmai szokások szerint az alperesek nem megfelelő módon tüntették fel az alkotó nevét, illetve az A. E. nevet az egyes képekhez mellékelte „üzenetknél” és azoknak a naptáron való felhasználásakor.

Dr. Tattay Levente, a tanács elnöke
Dr. Koltay Krisztina, a tanács előadó tagja
Dr. Kiss Zoltán, a tanács szavazó tagja

BANKJEGYKÉP ÁTDOLGOZÁSÁNAK ÉS A PÉNZKIBOCSÁTÁS SORÁN VALÓ FELHASZNÁLÁSÁNAK SZERZŐI JOGI VONATKOZÁSAI

SZJSZT-10/10

Magánmegkeresés

A megkereső által feltett kérdések

1. A forgalomban lévő 10 000 és 20 000 forintos címletű bankjegyek mellékelten csatolt grafikai tervek szerint átdolgozott bármely változatának a pénzkibocsátás teljes folyamatában megvalósított „felhasználása” – figyelemmel a T. Szerzői Jogi Szakértő Testület SZJSZT–09/01., valamint SZJSZT–16/06/1. sz. szakvéleményében foglaltakra is – kívül esik-e a szerzői jogi védelem körén?
2. Az 1. pontban foglalt kérdésre adott választól függetlenül, a mellékelten csatolt grafikai tervek szerinti bankjegyképet létrehozó átdolgozások bármelyike – figyelemmel a bankjeggyártás nyomdai munkálatai során a legvárthatóság és a felhasználhatóság szempontjaira tekintettel esetlegesen szükséges, a fentiekben részletezett kisebb mértékű módosításokra is – alkalmas lehet-e akár funkcionális, akár esztétikai szempontból a forgalomban lévő 10 000, illetve 20 000 forintos bankjegycímlet bankjegyképe szerzőjének az Sztj. 13. §-a alapján fennálló, a mű sérthetetlenségéhez fűződő joga megsértésére?
3. Amennyiben a 2. kérdésre adott válasz alapján a mellékelten csatolt grafikai tervek szerinti bankjegyképet létrehozó átdolgozások bármelyike alkalmas a forgalomban lévő 10 000, illetve 20 000 forintos bankjegycímlet bankjegyképe szerzőjének az Sztj. 13. §-a alapján fennálló, a mű sérthetetlenségéhez fűződő joga megsértésére, a szerző milyen igénnyel léphet fel az MNB-vel szemben?
4. Érintené-e, és ha igen, mennyiben a mellékelten csatolt grafikai tervek szerinti bankjegyképek szerzői vagyoni jogainak MNB általi megszerzhetőségét az a körülmény, hogy az adott bankjegykép szerzői vagyoni jogaival külföldi székhelyű pénzjegynyomda rendelkezik? A szerzői vagyoni jogok átruházására vonatkozóan kiköthető-e érvényesen irányadó jogként a magyar jog?

A megkereséshez csatolt melléletek

A megbízó a megkereséshez grafikai terveket csatolt.

Az 1-es grafikai terv 10 000 forintos bankjegycímlet elő- és hátoldalának kékes-lilás színvilágú grafikai terve.

A 2-es grafikai terv a 10 000 forintos bankjegycímlet elő- és hátoldalának lékes-lilás színvilágú, az 1-es tervtől eltérő elemeket tartalmazó grafikai terve.

A 3-as grafikai terv a 10 000 Ft-os bankjegycímlet elő- és hátoldalának világos sárgás színvilágú, az 1-es és 2-es tervtől eltérő elemeket tartalmazó grafikai terve.

A 4-es grafikai terv a 20 000 Ft-os bankjegycímlet elő- és hátoldalának világos lila színvilágú grafikai terve.

Az 5-ös és 6-os grafikai terv a 20 000 Ft-os bankjegycímlet elő- és hátoldalának döntően világos barna színvilágú grafikai terve, a 6-os grafikai terv tartalmaz eltérő elemeket.

A 7-es grafikai terv a 10 000 Ft-os bankjegycímlet elő- és hátoldalának világoskék színvilágú, az 1-es, 2-es és 3-as grafikai tervvel részben azonos, részben azoktól eltérő elemeket tartalmazó grafikai terve.

A 8-as grafikai terv a 20 000 Ft-os bankjegycímlet elő- és hátoldalának világos okkersárga-homokszínű színvilágú, a 4-es, 5-ös és 6-os grafikai tervtől eltérő grafikai terve.

Előzetes megállapítások a grafikai tervekről

A megkeresésében is rögzítettek szerint a forgalomban levő 10 000 és 20 000 Ft-os címletű bankjegyek bankjegyképét az új biztonsági elemmel ellátott 10 000 Ft-os címletű bankjegy kibocsátásáról szóló 10/2008. (IX. 9.) MNB rendelet, valamint az új biztonsági elemmel ellátott 20 000 forintos címletű bankjegy kibocsátásáról szóló 8/2009. (II. 14.) MNB rendelet mellékletei írják le.

A megkereséshez csatolt mellékletekről az eljáró tanács megállapítja, hogy

- azok jelentősen különböznek az eljáró tanács által megvizsgált, forgalomban lévő 10 000 és 20 000 Ft-os bankjegycímletek grafikai megjelenítésétől mind a színvilág, mind az azon belül felhasznált különböző színek, mind pedig a felhasznált kiegészítő grafikai elemek/megoldások tekintetében, noha vannak – csekély számban – azonos kiegészítő grafikai elemek is;

- valamennyi 10 000 Ft-os bankjegycímlet grafikai tervének előoldala azonos helyen tartalmazza Szent István király képmását, hátoldala pedig esztergomi látképet (előtérben a Dunával), ebben megegyezik a forgalomban lévő 10 000 Ft-os bankjeggyel;

- valamennyi 20 000 Ft-os bankjegycímlet grafikai tervének előoldala azonos helyen tartalmazza Deák Ferenc képmását, hátoldala pedig „az ideiglenes magyar képviselőház Pesten” feliratú látképet, ebben megegyezik a forgalomban lévő 20 000 Ft-os bankjeggyel;

- a csatolt grafikai terveknek a forgalomban lévő 10 000 és 20 000 Ft-os címletű bankjegyek bankjegyképétől való eltéréseit szükségtelen egyenként felsorolni és elemezni, ugyanis maga a megkeresés is hangsúlyozza, hogy a forgalomban lévő bankjegyek bankjegyképei grafikájának átdolgozásáról van szó.

Előzetes megállapítás a megkeresésről, kiinduló tényállás

A megkeresés „tényállási” része és a feltett kérdések némi (csekély) ellentmondásban állnak egymással. A megkeresés a bankjegykép bankjegyfejlesztés keretében történő átdolgozásának két indokát adja elő:

- a biztonság (könnyebb ellenőrzés), ezzel kapcsolatban fejlett biztonsági elemek alkalmazása, és a látássérültek számára történő könnyebb azonosíthatóvá tétel, másrészt

- a bankjegyek esztétikus megjelenését szolgáló új grafikai elemek elhelyezése.¹

A feltett kérdésekben az átdolgozás indokaként az új biztonsági elemek elhelyezése, a látássérültek számára a könnyebb azonosíthatóság biztosítása háttérbe szorul, helyette inkább egy másik szempont kerül előtérbe:

„... figyelemmel a bankjeggyártás nyomdai munkálatai során, a legyárthatóság és a felhasználhatóság szempontjaira tekintettel esetlegesen szükséges, a fentiekben részletezett kisebb mértékű módosításokra is – alkalmas lehet-e ...” [jogsértés megállapítására].

Az eljáró tanács a megkeresés alapján abból indul ki, hogy a megkereső a forgalomban levő 10 000 és 20 000 Ft-os címletű bankjegyek szolgálati műnek minősülő bankjegyképének felhasználására rendelkezik a felhasználási (rSzt.), illetve a vagyoni (Szt.) jogokkal.

A bankjegyképekkel kapcsolatos korábbi SZJSZT-döntések fenntartása és elhatárolása a megkereséstől

A 9/2001-es állásfoglalás

A megkeresésben is említett első SZJSZT-állásfoglalás (SZJSZT 9/2001) kimondta, hogy:

„Az egyéni-eredeti jelleggel bíró bankjegy-kép, illetve pénzérme szerzői mű, ... amelyre az Szt. szabályai vonatkoznak.

Az MNB a bankjegy- és pénzérme-kép hivatalos lapban történő közzététele során nem vállalja meg szerzői jogi felhasználást, mert a hivatalos irat funkciója kivételt jelent a szerzői jogi védelem alól.

¹ „A bankjegyek fejlesztésénél alapvető szempontként érvényesül a lakosság és a kereskedelmi szféra számára történő könnyebb ellenőrzés lehetősége, a biztonsági elemek mai kornak megfelelő, fejlettebb alkalmazása, valamint a látássérültek számára történő könnyebb azonosíthatóság. A bankjegyfejlesztés során az MNB a bankjegyek egyedi – az állampolgárok számára is fontos jelentőséggel bíró – képi elemeit meg kívánja őrizni. Ugyanakkor az adott bankjegycímlet alapnyomatában, illetve az előbb említett képi elemek kiegészítéseként egyrészt az azonosítást, illetve a hamisítás elleni védelmet szolgáló új biztonsági elemek (így például új megjelenésű, hangsúlyosan címlet specifikus hologram hatású fémcsík), másrészt a bankjegyek esztétikus megjelenését szolgáló új grafikai elemek kerülnek elhelyezésre, amelynek következtében az adott bankjegycímlet egyéni-eredeti jelleggel bíró bankjegyképe (mind az előoldal, mind a hátoldal) szükségszerűen módosul.”

A pénzkibocsátás hivatalos irat funkció által átfogott többszörözési cselekményeit a megbízó valósítja meg.

Az MNB a pénzkibocsátás 'terjesztési' cselekményeivel tulajdonképpen nem valósít meg az Szjt. terjesztés fogalmának megfelelő felhasználást, e cselekmény nem tekinthető a 'mű anyagi hasznosításának' az Szjt. 16. § (1) bekezdése alapján."

A jelen megkeresés szempontjából lényeges, hogy a szerzői jogi védelem alóli, hivatalos irati kivételt csak a pénzkibocsátáshoz szükséges többszörözési és „terjesztési” cselekményekre (az emisszió szerzői jogi leképezése) nézve látta fennállónak az eljáró tanács. Sőt, a pénzkibocsátási „terjesztési” cselekményt nem is minősítette azonosnak a szerzői jogi értelemben vett terjesztéssel. Összességében tehát a pénzkibocsátáshoz elengedhetetlen többszörözésre nézve áll meg az a szakértői megállapítás, hogy a szerzői jogi védelem alól kivett a bankjegykép.

Egyébként az említett állásfoglalás idején hatályos MNB-törvény (2001. évi LVIII. törvény a Magyar Nemzeti Bankról) 37. § (1) bekezdése szerint a bankjegyek kibocsátását az MNB a Magyar Közlönyben hirdetménnyel tette közzé, és ezért szükséges volt a hirdetményt elemezni abból a szempontból, hogy tekinthető-e jogszabálynak, illetve az megfeleltethető-e az Szjt. hivatalos irati kivételét alkalmazhatóvá tevő követelménynek.

Az eljáró tanács megállapítja, hogy a jelen eset két szempontból különbözik a hivatkozott vélemény alapját jelentő tényállástól:

- a vizsgált felhasználási mód: átdolgozás,
- a hatályos MNB tv. 60. § (1) bekezdése az MNB elnökét a bankjegyek ... kibocsátásáról, címletéről, külső kiállításáról ... szóló rendelet kibocsátására hatalmazza fel.

A tényállásbeli különbségekből az adódik, hogy

- az eljáró tanácsnak külön kell vizsgálnia, hogy *átdolgozásra* is kiterjed-e a bankjegykibocsátással összefüggő, a szerzői jogi védelem alóli kivétel;²
- a kibocsátáshoz szükséges többszörözési cselekmények szerzői jogi védelem alóli kivétele még inkább aggálytalan, mint a 2001-es vélemény készítése idején, mert az MNB-rendelet kibocsátási joga az MNB-törvény 60. § (1) bekezdésébe foglalt törvényi felhatalmazáson³ alapul, és a rendelet – ha ez a Jat.-ból⁴ sajnos nem is tűnik ki közvetlenül – jogszabálynak

² Szjt. 1. § (4) Nem tartoznak e törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések.

³ A szóban forgó felhatalmazás szövegének változásai önmagukért beszélnek. Azt mutatják, hogy a jogalkotó folyamatosan küzdött azzal, hogy a Jat. nem tartalmaz MNB-rendelet nevű jogszabályt (jogforrást). Az EU-csatlakozástól 2007. december 31-ig: 60. § (1) A Magyar Nemzeti Bank elnöke a jogalkotásról szóló törvényben meghatározottak szerint rendeletben szabályozza ... 2008. január 1-től 2008. december 31-ig: 60. § (1) A Magyar Nemzeti Bank elnöke a jogalkotásról szóló törvény megfelelő alkalmazásával rendeletben szabályozza ... 2009. január 1-től: 60. § (1) Felhatalmazást kap a Magyar Nemzeti Bank elnöke, hogy rendeletben szabályozza ...

⁴ 1987. évi XI. tv. a jogalkotásról.

minősül.⁵ Az, hogy az MNB pénzkibocsátási jogszabályi felhatalmazása milyen viszonyban áll a Jat.-tal, szerzői jogi szempontból közömbös. Az nyilvánvaló, hogy az a megismerési és többszörözési közérdek, amely a szerzői jogi védelem alóli kivételt megalapozza, aggálytalanul fennáll.

A 16/2006-os állásfoglalás

A megkeresésben említett második állásfoglalás (SZJSZT-16/2006) részben az átdolgozás kérdésével, és ezzel összefüggésben az integritáshoz való jog megsértésének lehetőségével is foglalkozott. Az 1956-os emlékbankjegy kibocsátásával kapcsolatban vetődött fel a forgalomban levő 500 Ft-os címletű bankjegy bankjegyképének átdolgozása.

A vélemény egyrészt megerősítette a hivatalos irati kivételt:

„Alappal lehet tehát állítani, hogy a pénzkibocsátásról szóló MNB rendelet, és annak tartalma hivatalos irat, amelyre az Szjt. 1. § (4) bekezdést kell alkalmazni, azaz '(4) Nem tartoznak e törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések.’

A pénzkibocsátási rendelet jogszabály, de még ha annak nem is lehetne tekinteni, akkor is jogszabályi formában közzétett 'más hasonló rendelkezésként' minősül.”⁶

Az emlékbankjegy-kibocsátással összefüggő átdolgozásra nézve az eljáró tanács az alábbi megállapításokat tette.

„Figyelemmel arra, hogy a pénzkibocsátás teljes folyamatára igaz, hogy abban a szerzői jogi törvény szabályait a bankjegyeken rögzített szerzői művekre a hivatalos irati funkció miatt nem lehet alkalmazni [Szjt. 1. § (4) bekezdés], ezért a bankjegykép (grafika) szerzője nem rendelkezne az emlékbankjeggyé történő átdolgozással összefüggésben engedélyezési jogokkal még akkor sem, ha az eredeti 500 Ft-os bankjegy grafikáját nem munkaviszonyban alkotta volna.

Mivel azonban a szóban forgó bankjegyképek szolgálati (munkaviszonyban alkotott) művek, a szerzői átdolgozási jog egyébként sem gyakorolható. ... Az Szjt. 30. § (5) bekezdésének második mondata alapján „mellőzni kell a szerző kérésére nevének feltüntetését akkor is, ha a művön a munkáltató a munkaviszonyból eredő jogaival élve változtat, de a változtatással a szerző nem ért egyet.

...

Összefoglalva az eljáró tanács megállapítja, hogy az Szjt. 1. § (4) bekezdése – a szerzői jogi védelem alóli kivétel – kizárja az Szjt. 13. §-ára való hivatkozást. E megállapítás vitatása esetén is leszögezhető, hogy az emlékbankjegyen megvalósuló átdolgozás nem alkalmas a szerző műve integritásához fűződő személyiségi joga megsértésére.”

⁵ A hatályos szabályt a 2008. évi CIX. törvény 16. § (1) bekezdése állapította meg.

⁶ 2006-ban (2007. április 5-ig) még hatályban volt a Jat. 51/A. §-a, amely az MNB-t rendelkezés kibocsátására hatalmazta fel, és ehhez képest kellett vizsgálni az MNB pénzkibocsátási rendeleti felhatalmazásán alapuló hivatalos irati kivételt.

A jelen tényállástól a 2006-os ügy tényállása abban különbözik, hogy 2006-ban kifejezett, az MNB-törvényben is rögzített pénzkibocsátási célra (emlékbankjegy⁷) kívánta a megkereső az átdolgozás jogát gyakorolni.

A jelen esetben részben a pénzkibocsátással összefüggő céllal (biztonsági elemek elhelyezése, lásd a következő pontban), részben a látáscsökkent személyek pénzhasználatának megkönnyítésével, részben esztétikai szempontokkal indokolja a megkereső az átdolgozást. A tényállásbeli különbség eltérő értékelést igényel.

Új biztonsági elemek elhelyezése

A biztonsági elemek bankjegyén történő elhelyezését az alábbi környezetben kell minősíteni.

Az MNB-törvény 4. § (2) bekezdése alapján az MNB kizárólagosan jogosult bankjegy- és érmekibocsátásra. Az MNB által kibocsátott bankjegy és érme – ideértve az emlékbankjegyet és emlékérmét is – a Magyar Köztársaság törvényes fizetőeszköze.

A 4. § (5) bekezdése szerint a hamis vagy meghamisított bankjegy és érme fizetési művellet során nem fogadható el.

A 31/A. § (1) bekezdése alapján az MNB ellátja a magyar és a külföldi törvényes fizetőeszközök hamisítás elleni védelmével kapcsolatban a hatáskörébe tartozó technikai és egyéb feladatokat.

A (2) bekezdés szerint a feltehetően hamis vagy meghamisított (a továbbiakban: hamisgyanús) magyar és külföldi fizetőeszközöket szakértői vizsgálat céljából az MNB részére meg kell küldeni, vagy a szakértői vizsgálatra történő továbbítás céljából az MNB elnökének rendeletében meghatározott szervezet részére át kell adni.

A (3) bekezdés szerint a hamis és a meghamisított magyar és külföldi fizetőeszközökért nem jár térítés.

A (4) bekezdés arról rendelkezik, hogy mely szervezetek kötelesek a hamisgyanús bankjegyeket és érmeket az MNB-nek megküldeni.

Az MNB-törvény 60. § (1) bekezdés e) pontja szerint felhatalmazás alapján az MNB-rendeletben szabályozza⁸ a magyar és a külföldi törvényes fizetőeszközök hamisítás elleni védelmével kapcsolatos, a 31/A. § (1) bekezdésében meghatározott technikai és egyéb feladatokat. A hivatkozott jogszabályok többek között azt szabályozzák, hogy milyen eszközök segítik annak megállapítását, hogy egy hamisgyanús bankjegy (érme) valódi-e.

⁷ MNB-törvény 4. § (2) Az MNB kizárólagosan jogosult bankjegy- és érmekibocsátásra. Az MNB által kibocsátott bankjegy és érme – ideértve az emlékbankjegyet és emlékérmét is – a Magyar Köztársaság törvényes fizetőeszköze.

⁸ 3/2009. (I. 23.) MNB rendelet az érmék feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról, 2/2009. (I. 23.) MNB rendelet a bankjegyek feldolgozásáról, forgalmazásáról, valamint hamisítás elleni védelmével kapcsolatos technikai feladatokról.

Nyilvánvaló, hogy az MNB hamisítás elleni védelemből adódó feladatai teljesítésétől elválaszthatatlan, hogy a bankjegyen a hamisítást akadályozó biztonsági elemeket helyezzenek el a pénzkibocsátás során.

Mindemellett az új biztonsági elemmel ellátott 20 000 forintos címletű bankjegy kibocsátásáról szóló 8/2009. (II. 14.) MNB rendelet, valamint az új biztonsági elemmel ellátott 10 000 forintos címletű bankjegy kibocsátásáról szóló 10/2008. (IX. 9.) MNB rendelet felsorolja a bankjegyen elhelyezett biztonsági elemeket (pl. *„A papír anyagában a bankjegy rövidebb oldalával párhuzamosan futó biztonsági szál található, amelyben a MAGYAR NEMZETI BANK felirat olvasható. ... A képnymat része a vízjelmező fölött lévő, tagolt formájú, kék színű rozetta. A rozetta ellipszis rajzolatú részében található a rejtett kép, amelyen megfelelő helyzetben az MNB felirat stb.”*)

A fenti indokok alapján megállapítható, hogy új biztonsági elemek elhelyezése a forgalomban levő bankjegyen a pénzkibocsátással összefüggő közérdek része, ezért a biztonsági elemek elhelyezésével és akár folyamatos változtatásával kapcsolatban aggálytalanul fennáll az Sztj. 1. § (4) bekezdés szerinti kivétel. A megállapítást az indokolja, hogy a pénzkibocsátás eredménye kötelezően elfogadandó törvényes fizetőeszköz, míg a hamis, hamisított bankjegy és érme nem minősül ilyennek, és azt nem is lehet fizetőeszközként elfogadni. Ilyenformán az MNB pénzkibocsátási hatásköre elválaszthatatlan a hamis, illetve hamisított bankjeggyel és érmével összefüggésben fennálló, az MNB-törvényben meghatározott feladataitól.

A bankjegyek könnyebben azonosíthatóvá tétele látássérültek számára

Az új biztonsági elemmel ellátott 20 000 forintos címletű bankjegy kibocsátásáról szóló 8/2009. (II. 14.) MNB rendelet (11) bekezdése előírja, hogy *„A jobb oldalon a vakok és csökkent látóképességűek számára a címlet felismerhetőségét elősegítő jel található, amelynek színe szürkés-kék.”*

Az új biztonsági elemmel ellátott 10 000 forintos címletű bankjegy kibocsátásáról szóló 10/2008. (IX. 9.) MNB rendelet (11) bekezdése előírja, hogy *„a jobb oldalon a vakok és csökkent látóképességűek számára a címlet felismerhetőségét elősegítő jel található, amelynek színe vöröseslila.”*

A példák mutatják, hogy a bankjegy kibocsátásáról szóló jogszabály előírásán alapul a látássérültek számára a címlet felismerhetőségét elősegítő jel elhelyezése.

A látássérültek számára a bankjegy felismerését segítő jel elhelyezése egyébként nemzeti közí egyezményből is levezethető kötelezettség.⁹

⁹ 2007. évi XCII. törvény a Fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről (9. Cikk, Hozzáférhetőség).

Ez pedig azt jelenti, hogy a látássérültek számára a bankjegy felismerését segítő jelek elhelyezése, ideértve a jelek változtatását is, szintén a pénzkibocsátási közérdek körébe tartozó cselekmény, tehát a bankjegykép ilyen célú megváltoztatására (átdolgozására) szintén irányadó, hogy a bankjegykép mint grafikai mű a szerzői jogi védelem alól – hivatalos irati minősége okán – ki van véve.

Átdolgozás esztétikai célból

A bankjegykép grafikájának esztétikai célú megváltoztatása (átdolgozása) semmilyen, az MNB-törvényből következő pénzkibocsátási céllal (közérdekkel) nem indokolható.

A bankjegykép grafikájának a szerzői jogi védelem alóli kivétele – ahogy azt a fent elemzett szakértői gyakorlat és a 9/2001-es SZJSZT-állásfoglalásban bemutatott külföldi joggyakorlat is szemlélteti, csak a pénzkibocsátási, azaz jogi értelemben kötelező jellegű rendelkezéssel és kizárólag ennek körében indokolható. Ezen túlmenően a bankjegyképgrafikára mint szerzői műre nézve a szerzői vagyoni és személyhez fűződő jogok akadálytalanul gyakorolhatók. A 16/2006-os szakvélemény azért állapította meg, hogy az átdolgozásra is kiterjed a szerzői jogi védelem alóli kivétel, mert az átdolgozást nyilvánvaló pénzkibocsátási cél indokolta.

A jelen esetben a pusztán – és nyilvánvalóan értékítélétől függő – esztétikai szempontú átdolgozásra nézve a 16/2006-os szakvélemény átdolgozásra vonatkozó megállapítása nem tartható fenn. Ha tehát a megkereső pusztán esztétikai szempontból kíván átdolgozásnak minősülő változtatásokat végrehajtani a 10 000 és 20 000 Ft-os címletű bankjegyeken, ezt csak az Szt. szerinti szerzői vagyoni és személyhez fűződő jogok alkalmazásával teheti meg.

A forgalomban levő 10 000 és 20 000 Ft-os címletű bankjegyek bankjegyképeinek grafikai a megkereső közlése szerint szolgálati művek. (A szolgálati műnek minősülő bankjegykép jogi sorsát a 10/2006-os szakvélemény elemezte, e megállapítások ma is helytállóak.) Ebből kiindulva a műre vonatkozó vagyoni jogok, ebbe beleértve az átdolgozási jogot is – eltérő megállapodás hiányában – a munkáltatót illetik, és a szerzőt – ha az átdolgozással nem ért egyet – csak az a maradékjog illeti, hogy „... *mellőzni kell a szerző kérésére nevének feltüntetését akkor is, ha a művön a munkáltató a munkaviszonyból eredő jogaival élve változtat, de a változtatással a szerző nem ért egyet*”.¹⁰

A mű szolgálati jellege azonban nem oltja ki az integritáshoz való jogot. Ezért a munkáltató által végrehajtott változtatások esetében is vizsgálni kell, hogy *azok a bankjegyképek eltorzításának, megcsonkításának vagy más olyan megváltoztatásának, illetve megcsonkításának minősülnek-e, amelyek sérelmesek a szerző becsületére vagy hírnevére.*

Az 1–8. alatt csatolt grafikai tervek többsége feltűnő, már-már kirívó megváltoztatása a forgalomban levő 10 000 és 20 000 Ft-os bankjegyek bankjegyképgrafikáinak, egyeseknél

¹⁰ Szt. 30. § (5) bekezdés.

jóformán csak az elő-és hátoldali képnymatok fő motívumai (arckép, illetve épület met-szete) azonosak a forgalomban levő bankjegyek grafikai képeivel. A megkeresés állításával szemben a tervezett változtatások nem tekinthetők kisebb jelentőségűeknek.

Emiatt az integritáshoz való jog sérelme a tervezett esztétikai célú átdolgozásokkal szem-ben felvetődik.

Az utóbbi évek felsőbbbíróági gyakorlata¹¹ és az SZJSZT gyakorlata¹² a funkcionális mű-vekre nézve erősen beszűkíti az integritáshoz való jog sérelmének körét.

E levezetés helytálló voltát leronthatja, ha olyan hipotetikus¹³ helyzetet tételezünk fel, amelyben a tervezett esztétikai változtatásokat az erre jogosult személy (a megkereső) egy-szerűen jogszabályba (MNB-rendeletbe) foglalja, és ezáltal az esztétikai változtatások is átke-rülnének a pénzkibocsátási közérdekkel védett, a szerzői jogi védelem alóli kivétel körébe.

Ez azonban az eljáró tanács álláspontja szerint nem tehető meg jogi korlátok nélkül. Az Szjt.-ben nem szabályozott kérdésekben (Szjt. 3. §) a Ptk.-t kell alkalmazni. Ha tehát egy olyan helyzetet tételezünk fel, amelyben a szerzői jogi védelem alól kivett mű felhasználása valósul meg, akkor a Ptk.-hoz kell fordulni. A Ptk. 86. § (2) bekezdésének a szerzői jogi (és iparjogvédelmi) ágazati törvényekre utaló szabálya – éppen a védelem alóli kivétel miatt – nem alkalmazható. Emiatt a felhasználandó szerzői mű absztraktabb, alkotmányos vé-delme körében lehet a megoldást keresni, mert a Ptk. 1. § (2) bekezdése alapján *a törvény rendelkezéseit a Magyar Köztársaság gazdasági és társadalmi rendjével összhangban kell ér-telmezni*. A 3. § (1) bekezdése szerint pedig *a törvény védi a tulajdonnak az Alkotmányban elismert valamennyi formáját*.

A szerzői jog részesül az alkotmányos tulajdonvédelemben, és a szerzői személyhez fűző-dő jogok pedig végső soron az emberi méltóság védelmének alkotmányos sorsát osztják.¹⁴

¹¹ BH2005. 427 A tulajdonosi jogok rendeltetésszerű gyakorlása nem eredményezheti a tervezőnek az épít-ményhez fűződő szerzői joga megsértését, de: BDT2008. 1756 I. Nem minősül visszaélésszerű joggya-korlásnak, ha a szerző az építészeti alkotás mint szerzői jogi védelem alatt álló mű jogosulatlan megvált-toztatása esetén az utólag kért hozzájárulását megtagadja. Ezért a szerző jognyilatkozata bírósági ítélettel nem pótolható.

¹² Pl. SZJSZT 04/2009, 38/2007/1, 6/2007, 16/2006, 14/2006, 1/2006, 4/2004/1–2, 7/2004, 26/2004, 18/2003, 35/2002, 2/2001.

¹³ A feltevés csak hipotetikus, a szakértői vélemény logikai zárását szolgálja. A megkeresés maga azt tá-masztja alá, hogy a megkereső a szerzői jogi és mögötte a polgári jogi szabályok teljes betartása mellett tervezi a bankjegyre fejlesztést.

¹⁴ „A szerzői vagyoni jogok is részesednek abból az alkotmányos védelemből, amely a 17/1992. (III. 30.) AB határozat értelmében az Alkotmánynak a tulajdonjogot oltalmazó rendelkezéseiből következik. Ezt az 1338/B/1992. AB határozat III. része a szabadalmi jogokra vonatkozóan már megállapította; nincs semmilyen indok arra, hogy a szabadalmi jogokra már elismert alkotmányos védelemből a szerzői va-gyoni jogokat kizárjuk. E vagyoni jogok védelmének biztosítása állami feladat. Másfelől alaposnak látszik az a feltevés, hogy az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdése alapján a szerző személyhez fűződő jogainak védelme az általános személyiségi jognak is részét képezi, az emberi méltóság védelmének sajátos vonzataként jelenik meg. ...” (Az Szjt általános indokolása, 1. pont, második és harmadik bekezdés, Complex + Jogtár, Törvények Indokolása részadatbázis, az 1999. évi LXXVI. tv. indokolása.)

E védelem ernyője alatt egy szerzői mű felhasználása a szerzői jogi védelem alól kivett célra úgy, hogy a felhasználás megkerülje a mű létezésének azt a fázisát, amikor még nem kerül abba a közérdekű funkcióba, ami a védelem alóli kivételt indokolja, valójában egyfajta kompenzáció nélküli kisajátítása lenne egy szerzői műnek (más szóval alkotmányos tulajdonvédelemben részesülő jog által védett teljesítmény kisajátítása). Ez nem engedhető meg.

Ez egy olyan helyzetre nézve, amikor a megkereső egy szerző művét kívánná bankjegyképként vagy bankjegykép részeként felhasználni, azt jelenti, hogy mielőtt a pénzkibocsátási jogszabályban kihirdetésre kerülne a bankjegykép (azaz mielőtt a mű közérdekű, védelem alól kivett funkcióba kerülne), a megfelelő szerzői jogi engedélyt szerződés útján meg kell szerezni (szolgálati mű esetén az irányadó szabályok szerint kerül sor a vagyoni jogok átruházására).

A jelen tényállás szerinti, esztétikai célú átdolgozásra pedig a fentieket akként lehet alkalmazni, hogy

a) az átdolgozást eredményező, szerző jogi védelem alatt álló mű (műrész) szerzőjétől engedélyt kell kérni;

b) a meglévő, tehát a forgalomban levő bankjegyek bankjegyképe grafikájának szerzője tekintetében pedig, ha a jogosult (a jelen esetben a megkereső) a rendeltetésszerű joggyakorlás keretei között [Ptk 2. § (2) bekezdés] él az átdolgozás jogával, akkor az ellen a szerző eredménnyel nem tiltakozhat. Ha azonban a joggyakorlás e határokat túllépi, akkor az Szjt 3. § útján alkalmazandó Ptk. 5. §-a alapján az átdolgozási joggal való visszaélés valósul meg.

Vagyoni jogok megszerzése külföldi féltől

A megkeresés – előzmények ismertetése nélkül – választ kér arra a kérdésre, hogy a csatolt grafikai tervekre vonatkozó szerzői vagyoni jog megszerezhető-e külföldi jogosulttól, és ha igen, akkor kiköthető-e a jogátruházási/felhasználási szerződésre a magyar jog.

A kérdésre a „steril” válasz az, hogy semmilyen jogi akadálya nincs sem annak, hogy külföldi szerzői jogosulttól, sem pedig annak, hogy a magyar jog alapján szerezzon vagyoni jogot/felhasználási jogot a megkereső olyan grafikai művekre, amelyeket bankjegyképen használ fel.

A válaszhoz a következő megfontolások is hozzátartoznak.

A szerződés nem hagyhatja figyelmen kívül, hogy pénzkibocsátási célú felhasználásra kerülnek a külföldi jogosult művei, vagyis valójában a felhasználás jelentős részére nézve a szerzői jog alól a felhasználandó mű ki van véve (pénzkibocsátástól különböző felhasználásokra viszont a szerzői jog alóli kivétel nem áll meg).

Ha a külföldi jogosult grafikai tervét a forgalomban levő bankjegyeken használt elő- és hátoldali főmotívumokkal (arckép és látkép) együtt kívánná a megkereső felhasználni, az mindkét műrész jogosultja szempontjából átdolgozás. A magyar eredeti jogosult jogállását

ezzel kapcsolatban az 1–3-as kérdésre adott válaszok tartalmazzák, a külföldi jogosulttól a biztonság kedvéért kifejezett átdolgozási engedélyt is kell kérni, még akkor is, ha a vagyoni jogok átruházásáról rendelkezne a szerződés.

Ha a szerződés a magyar jog alá tartozik, figyelemmel kell lenni arra, hogy a szerzői műre nézve a vagyoni jogok főszabály szerint szerződéssel nem átruházhatók, tehát ekkor célszerűbb megfelelően megfogalmazott, alaposan körülírt, tárgyi és időbeli korlátozás nélküli, de a felhasználási célra tekintettel levő, átdolgozási jogot is magában foglaló felhasználási jogot szerezni, mindvégig hangsúlyozva a pénzkibocsátási célt.

Az eljáró tanács szakvéleménye

Ad. 1. A biztonsági elemek és a látássérültek számára a bankjegy felismerését segítő jelek elhelyezése, ideértve mindkét esetben az elemek (jelek) változtatását is, kívül esik a szerzői jogi védelem körén, azaz ilyen átdolgozás esetében a bankjegykép mint grafikai mű a szerzői jogi védelem alól ki van véve. A pusztá esztétikai célú változtatás (átdolgozás) esetében a mű a szerzői jogi védelem körébe tartozik.

Ad. 2. A pusztá esztétikai célú átdolgozás nem indokolható a pénzkibocsátási közérdekkel, ezért e körben alkalmazni kell a szerzői jogi védelem szabályait. Az ilyen átdolgozás alkalmas lehet az Szjt. 13. §-ában meghatározott, integritáshoz való jog megsértésére azzal a jelentős megszorítással, hogy funkcionális szolgálati műről van szó, ezért az integritási jog sérelme az utóbbi évek bírói és szakértői gyakorlata alapján legfeljebb a rendeltetésszerű joggyakorlás körén kívül eső joggyakorlás körében állapítható meg.

Abban az esetben, ha az átdolgozás elemei előzetes engedélyezés nélkül megjelenének egy pénzkibocsátási jogszabályban, az alkotmányos tulajdonvédelemben részesülő szerzői mű jogosultjának helyzetét a Ptk. alapján kell megítélni (a szerzői jogi védelem alól kivett minőség miatt). Az átdolgozást eredményező, szerző jogi védelem alatt álló mű (műrész) szerzőjétől engedélyt kell kérni, és a meglévő, tehát a forgalomban levő bankjegyek bankjegyképe grafikájának szerzője tekintetében pedig, ha a jogosult a rendeltetésszerű joggyakorlás keretei között [Ptk. 2. § (2) bekezdés] él az átdolgozás jogával, akkor az ellen a szerző eredménnyel nem tiltakozhat. Ha azonban a joggyakorlás e határokat túllépi, akkor az Szjt. 3. §-a útján alkalmazandó Ptk. 5. §-a alapján az átdolgozási joggal való visszaélés valósul meg.

Ad. 3. Ha a 2. kérdésre adott válasz keretei között megvalósul az integritáshoz való jog sérelme, akkor – feltéve, hogy szolgálati műről van szó – a szerző

- egyrészt az Szjt. 30. § (5) bekezdése alapján követelheti neve feltüntetésének mellőzését,
- másrészt pedig – mivel az integritási jog esetleges sérelme meghaladja az Szjt. 30. §-a szerinti esetet („a szerző a változtatásokkal nem ért egyet”) – az Szjt. 94. § (1) és (2) be-

kezdése szerinti igények közül a megállapítási, abbahagyási, eltiltási, elégtétel-adási és nem vagyoni kártérítési igényvel léphet fel. (Más szóval vagyoni igényekkel, azaz gazdagodás-megtérítési és vagyoni kártérítési igényekkel nem rendelkezik.)

Ad. 4. Semmilyen jogi akadály nincs sem annak, hogy külföldi szerzői jogosulttól, sem pedig annak, hogy a magyar jog alapján szerezzen vagyoni jogot/felhasználási jogot a megkereső olyan grafikai művekre, amelyeket bankjegyképpen használ fel. A szerződés nem hagyhatja figyelmen kívül, hogy pénzkibocsátási célú felhasználásra kerülnek a külföldi jogosult művei, vagyis valójában a felhasználás jelentős részére nézve a szerzői jog alól a felhasználandó mű ki van véve (pénzkibocsátástól különböző felhasználásokra viszont a szerzői jog alóli kivétel nem áll meg). Ha a külföldi jogosult grafikai tervét a forgalomban levő bankjegyeken használt elő- és hátoldali főmotívumokkal (arckép és látkép) együtt kívánná a megkereső felhasználni, az mindkét műrész jogosultja szempontjából átdolgozás. A külföldi jogosulttól a biztonság kedvéért kifejezett átdolgozási engedélyt is célszerű kérni, még akkor is, ha a vagyoni jogok átruházásáról rendelkezne a szerződés.

Dr. Gyertyánfy Péter, a tanács elnöke

Dr. Faludi Gábor, a tanács előadó tagja

Dr. Győri Erzsébet, a tanács szavazó tagja

Összeállította: dr. Kiss Zoltán

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE

Nótári Tamás: *A magyar szerzői jog fejlődése. Lectum Kiadó, Szeged, 2010;*
ISBN 978 96 396 4028 3

Szép feladatra vállalkozott Nótári Tamás, a Károli Gáspár Református Egyetem docense, amikor a magyar szerzői jog fejlődésének elemző bemutatását tűzte ki célul. Egy olyan országban, amelyhez a művelt külföldi közönség Bartók Béla vagy Márai Sándor nevét köti, a könyv témaválasztása különösen helyeselhető. Az sem mellékes, hogy ezeknek a szerzőknek a művei szintén az 1884., illetve az 1921. évi szerzői jogi törvény hatálya alá esnek.

A könyv két fő részre tagozódik: az első rész jogtudományi megközelítésű, a második pedig a törvényalkotás eredményeiről számol be.

Az első részben Szemere Bertalan, valamint Balázs P. Elemér törvény-, illetve reformjavaslatai kiemelkedőek.

Aki eddig csak hallomásból ismerte a Szemere utcát, most annak névadójáról is megtudhatja, hogy ez a kétszáz évvel ezelőtt született ügyvéd milyen széles látókörűen szövegezte az 1844. évben elkészült törvényjavaslatot, amely végül is csak 40 esztendővel később (a kiegyezést követően) nyerte el a király jóváhagyását.

Balázs P. Elemér professzornak még ennyi szerencséje sem volt: az ő meggyőző reformjavaslatai, amelyek 1938-ban készültek el, a második világháború s azt követő politikai változások miatt egyáltalán nem valósulhattak meg.

Jogtörténeti műben nem meglepő, mégis dicséretes és említésre méltó, hogy lábjegyzetben pontos tájékoztatást ad nemcsak Szemere és Balázs életrajzi adatairól, de a magyar szerzői jog történetében kiemelkedő szerepet játszó Toldy Ferencről is, aki se nem volt jogász, se nem született magyar anyanyelvűként, mégis a magyar szerzői jog atyjaként tisztelhető. (Az ő nevét is utca őrzi.) De ugyanígy megismerheti az olvasó Márton Miksa ügyvéd, hírlapíró, Kenedi Géza ügyvéd, publicista, Szalai Emil ügyvéd, Fényes Samu ügyvéd, regény- és drámaíró, valamint Marton Sándor jogtanácsos, üzletember életrajzát, akik az első világháború előtti időben a szerzői jog fejlesztésének harcosai voltak.

A mű második részében Nótári a tételes szerzői jog fejlődésének bemutatására vállalkozott. E rész tagolása: általános rendelkezések, az egyes műfajokra vonatkozó rendelkezések, a szerzői joghoz kapcsolódó jogok, a szerzői jog megsértésének következményei. Ebben a részben az 1884. valamint az 1921. évi törvény elemző feldolgozása dominál. Ez érthető, hiszen a cél a múlt feltárása és annak kimunkálása, hogy az egymást követő törvények a korábbiakból mit használtak fel.

A könyv második részében első olvasatra kissé zavaró, hogy a szerző a szövegben ritkán jelzi, hogy a korábbi törvények közül éppen melyiket tárgyalja. A lábjegyzetek azonban félreérthetetlen választ adnak ezekre a kérdésekre, még ha nem is mindig a vonatkozó tör-

vényt, hanem annak egyik kommentátorára való utalást tartalmazzák. El kell ismernem, hogy ez a módszer a könyvet olvasmányosabbá teszi, mintha (néhol mondatonként) jelezné a vonatkozó törvényhelyet. Azt pedig kifejezetten helyeselni tudom, hogy a hatályos törvény rendelkezéseit csak lábjegyzetben közli – mivel a cél a magyar szerzői jog múltjának feltárása, hiszen ahogy *Széchenyi* mondta: a törvények által kormányozzák az élőket a holtak.

Éppen ezért hiányolom a felhasznált irodalomból a hetvenes években megjelent *Benárd-Timár*-féle sikeres kommentárnak, valamint *Világhy-Eörsi* 1962. évben megjelent Polgári jog c. tankönyvének említését. Ez utóbbi tankönyv a szerzői jogot Európában alighanem egyedülálló terjedelemben tárgyalja, s évtizedeken át kötelező tananyag volt. Minthogy a tankönyv szerzői jogi része az 1921. évi törvény alapján íródott, még csak szocialista felhangja sincs.

E két kifogástól eltekintve, ami talán generációs és érzelmi okokkal is magyarázható, tény, hogy a könyv értékes áttekintést ad a korábbi jogásznemzedékek kimagasló jogi kultúrájáról, elért eredményeiről, amelyekre ma is büszkén lehet visszatekinteni. Ilyesfajta jó érzéssel teheti le Nótári könyvét az, aki annak elolvasására időt szakított.

Dr. Vida Sándor

* * *

Dr. Tattay Levente: International Encyclopaedia of laws. Intellectual property: Hungary (szerk.: W. Pintens). Kluwer Law International, 2010; ISBN 978 90 654 4887 3

Gigantikus vállalkozásba fogtak az International Encyclopaedia of Laws szerkesztői: ezerszáz szakértő bevonásával készített kiadványsorozatukon keresztül kívánják megismertetni mind a nemzeti, mind a nemzetközi jogi szabályozási hátteret és joggyakorlatot olvasóközönségükkel huszonöt különböző jogterületen, mely területek egyike a szellemi alkotások joga. A szerkesztőbizottság azt a célt tűzte ki maga elé az óriási munka megkezdésekor, hogy egy olyan enciklopédiát tesz elérhetővé, amely naprakész, könnyen hozzáférhető, és amely az egyes nemzeti szabályozások összehasonlítását megkönnyítő formában kerül megalkotásra.¹ Ezen kitűzött célok elérését szolgálja az enciklopédia felépítése és a mű hozzáférhetővé tételének módja is, melyekről érdemes rögtön néhány szót ejtenünk.

¹ „The IEL aims to respond to the growing need for comprehensive, up-to-date and readily available information on the most important legal disciplines in leading countries”; <http://www.ielaws.com>.

Az előbbiről, tehát a kiadvány szerkezetéről elmondható, hogy rendkívül logikus és áttekinthető, ennek köszönhetően igencsak elősegíti az olvasók helyzetét, amikor az egyes jogterületekre vonatkozó komplex ismereteket kívánnak szerezni, vagy már meglévő ismereteiket szeretnék rendszerezettebbnek, biztosabbnak érezni. Ezen jogterületekre vonatkozóan nemcsak számos, a különböző nemzeti jogokkal foglalkozó monográfiát találhatunk, hanem olyan nemzetközi jellegűeket is, amelyek nemzetközi szervezetek munkáját mutatják be, a releváns nemzetközi szabályozást részletezik, vagy összehasonlító jogi alapon adnak áttekintést a témával kapcsolatosan. Talán nem is meglepő egy ekkora volumenű kiadványsorozat esetében, hogy az egyik legimponálóbb jellemzőjévé épp az áttekinthetőséget, a szerkezeti letisztultságot léptetjük elő. Mielőtt azonban bárki is azt gyanítaná, hogy ez a méltatás pusztán a mű terjedelméből, enciklopédiajellegéből fakad, hangsúlyozni kell, hogy ezúttal a kiemelkedően igényes szerkezeti kialakítás nem csak az egyes monográfiákat lapozgatva lesz szembeötlő, sőt, leginkább az egyes kötetek egymáshoz való viszonyában mutatkozik meg igazán felbecsülhetetlen jelentősége.

A mű hozzáférhetővé tételének módjáról azért érdemes külön említést tenni, mert az egyes kötetek nemcsak nyomtatott formában, de online is elérhetőek a kiadó honlapjáról.² Ezzel nemcsak a könnyű hozzáférhetőség kívánalma valósult meg, de még egy nagyon fontos dolog lehetővé vált: gyorsan és egyszerűen lehet folyamatosan frissíteni, naprakészre tenni az egyes részeket, amit a szerkesztőbizottság időről időre meg is kíván valósítani. Ugyan ez a módszer ma már egyáltalán nem számít kivételesnek, mégis különös jelentőségre tesz szert egy ekkora terjedelmű és ennyire összetett mű esetében, ahol ráadásul az egyes részek időszzerűsége nem egyforma sebességgel és ütemben változik.

Csak maga a szellemi alkotások jogával foglalkozó rész harminchat szerző munkáját tartalmazza, és ezek közül a Magyarországra vonatkozó kötetet képezi Tattay Levente címben jelzett, angol nyelven megjelent alkotása. Aki ezen sorok elolvasása után arra számít, hogy tekintettel a munka átfogó voltára, itt bizonyára egy néhány vázlatpontból álló, áttekinthető jellegű, és részletekbe egyáltalán nem bocsátkozó összefoglalóról van szó, a kötetet kézbe véve igen nagy meglepetés fogja érni. Valóban a klasszikus értelemben vett monográfia ez, melynek már pusztán a felépítése – mely egyébként egységes valamennyi, nemzeti jogot taglaló rész esetében – azt mutatja, hogy igen kiterjedt és részletes munkával állunk szemben. A szellemi alkotások jogának jól ismert, nagy területein³ végighaladva mutatja be hazánk szabályozási rendszerét, és részletesen a vonatkozó nemzeti jogot. Semmiképp nem célunk az egyes fejezetek bemutatása, sőt fontosabb részeket sem ragadnánk ki alaposabb kifejtés

² <http://www.ielaws.com/>.

³ 1. Copyright and Neighbouring Rights. 2. Patents. 3. Utility Models. 4. Trademarks. 5. Tradenames. 6. Industrial Designs. 7. Plant Variety Protection. 8. Chip Protection. 9. Trade Secrets / Confidential Information. 10. Geographical indications and appellations of origin.

végett ebben az ismertetőben. (Itt jegyezzük meg ugyanakkor, hogy az online verzió esetében arra is lehetőség van, hogy csak egyes részfejezeteket töltsön le a különböző témákból szemezgetni kívánó érdeklődő.)

Ehelyett a kötet speciális bevezetőjéről ejtünk néhány szót. Ebben ugyanis a szerző mellett magáról az országról is szokatlanul alapos és színes képet kapnak az olvasók. Az természetesen ismét az enciklopédiajellegből fakad, hogy Magyarország bemutatása egyáltalán megtörténik valamilyen formában; azonban a rendkívül alapos földrajzi, kulturális, politikai, a népességre vonatkozó és a történelmi háttérre is részletesen kiterjedő fejtegetés igazán sajátossá és értékesé teszi az alkotást. Mindenképp a mű pozitívumaként kell elkönyvelnünk, hogy nemzetközi porondon, igen széles olvasóközönség előtt nagyban hozzájárul hazánk jobb megismeréséhez és megértéséhez – gondolva itt nem csak a jogászai szempontokra. A mű ezen jellegét a szerző által összeállított bibliográfia is tovább erősíti, mely a hazai szakirodalom fontos tanulmányaiból, szakkönyveiből tartalmaz válogatást, ezáltal is megkönnyítve a témában kutatók munkáját. Azt is meg kell jegyeznünk azonban, hogy számos jeles szerzőt, néhány alapvető művet sajnos nélkülöz ez a szakirodalom-gyűjtemény, ami nyilvánvalóan területi okokkal magyarázható (így is több mint nyolc oldalon keresztül történik a felsorolás).

A vaskos kötet átolvasása után már csak azt sajnálhatjuk, hogy az enciklopédiának nem készült kifejezetten a gyakorlatot feldolgozó része, hiszen bár világos, hogy a szerkesztők elsődleges célja a szabályozási háttér és a jogalkotás eredményeinek bemutatása volt, az egyes fejezetek azonban bizonyára még színesebb képet nyújtanának a joggyakorlat valamennyi, a sorozatban szereplő országban történő alakulásának bemutatása mellett. Tekintettel arra, hogy a szerkesztők kifejezett célja valamennyi jogterület, így a szellemi alkotások jogával foglalkozó rész folyamatos továbbfejlesztése, jó okkal remélhetjük, hogy rövidesen ebből a szempontból is bővül majd az enciklopédia már így is hihetetlenül bőséges repertoárja. Addig is érdemes ezt az alapos monográfiát – és a különböző országokra vonatkozó testvérköteteit – áttanulmányoznia nemcsak a témával nap mint nap foglalkozó szakembereknek, kutatóknak, gyakorló jogászoknak, valamint a szellemi alkotások jogával barátkozó joghallgatóknak, de azoknak is, akik a szerzői jog, illetve az iparjogvédelem angol terminológiájával szeretnének behatóbban megismerkedni.

Dr. Pogácsás Anett

Pintz György: Védjeggyel a csúcsra! Pintz és Társai, Budapest, 2010; ISBN 963 0689854

A könyv előszava azt mondja, hogy „egyesek szerint Isten első teremő szavai már védjegyek voltak. Isten így szólt: Fiat lux! – Legyen világosság! (Ter. 1.3.) Mások szerint egy olasz autós és egy svéd hűtőszekrényes cég nyúlta le a teremő igét ...”

Ez a humoros hangvétel húzódik végig az egész könyvön, amelynek egyes mondatait akár Spiró György vagy Vámos Miklós is írhatta volna.

Persze a könyvnek nem a nevetetés az elsődleges célja, csak eszköz a figyelem felkeltése és fenntartása érdekében. Ugyanezt a célt szolgálják ahol komoly, hol humoros ábrák és karikatúrák, amelyek meglepő bőségben bukkannak fel. A könyv hátoldalán az összefoglalóban a szerző maga is „oktatási célú jogi képeskönyv”-ről beszél, amelyben az olvasó „könnyed történetekben lubickolva ismerkedhet meg a márkanevek oltalmával”.

Kezdem a könyv komolyabbik részével, amelyre a tartalomjegyzék alapján nem is olyan könnyű rátalálni, ehhez a könyv átlapozása, olvasgatása szükséges. De megéri a fáradságot, ha az olvasó elég erős ahhoz, hogy ne álljon meg egyik-másik különösen érdekes résznél. A kissé bújtatott hagyományos szakmai rész: a védjegyről dióhéjban (18–23. oldal), áruk és szolgáltatások osztályozása (44–73. oldal), védjegylajstromozás, védjegyfigyelés (80–83. oldal), nemzetközi védjegy (93–96. oldal), európai uniós védjegy (98–164. oldal), versenyjog (176–195. oldal), földrajzi árujelzők (210–224. oldal) át-át van szöve humoros részekkel és sok-sok színes ábrával.

Már ebből a tartalmi áttekintésből is látható, hogy az európai uniós védjegy, illetve hivatalos nevén közösségi védjegy a könyv több mint negyedét teszi ki. Ez jól is van így, hiszen az EU-csatlakozás óta ez a magyar valóság része. Persze akkor még nem gondoltunk rá, hogy a közösségi védjegyek egyik napról a másikra elárastják ezt a kis országot, pedig a világgazdasági erőviszonyok miatt ezen nem kellett volna meglepődni. A könyv nemcsak a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal, de a védjegyügyekben is legfőbb fórum, az Európai Bíróság tevékenységét, számos védjegyügyben hozott érdekes határozatát is bemutatja – tömören, olvasmányosan.

Sajátos arculatát jelenti a könyvnek, hogy a már említett jogi képeskönyv jelleg mellett annak két képzeletbeli szereplője is minduntalan felbukkan, csetlik-botlik, s végül mindig elbukik a védjegy jog szövevényes világában. Ezek *Lúzer Elek*, aki balsikert balsikerre halmoz, valamint ügyetlenkedő ügyvédje, *dr. Pfutscher*, akinek nem sok gőze van arról, hogy mit is ajánljon megbízójának. Néhány példa: Lúzer Elek megalapítja az Atlantic céget, s annak nevét védjegyként is bejelenti, az ellen azonban felszólalnak, s a cég nevét meg kell változtatnia. Ezután az Elka nevet kezdi el használni, de akkor meg a Melka védjegy jogosultja perli be védjegybitorlás miatt. Ezután a német Trenta cég védjegye alatt folytatja kereskedelmi tevékenységét, de mivel a német cég egy konkurensének áruit is forgalmazni kezdi, a német védjegyjogosult nemcsak megvonja tőle a kereskedelmi képviselői jogot, de a védjegy használatát is megtiltja neki. Ezután megint tesz egy szerencsétlen védjegybeje-

lentést („Szuper Kampány”), de ezt a Magyar Szabadalmi Hivatal utasítja el stb. Ezek az egy mondatba sűrített történetek persze dramatizálva, s humoros „feltétellel” megírva kifejezetten szórakoztatóak, s azokat Lúzer Elek hol izgatott, hol kétségbeesett arcának bemutatása egyenesen nevetségessé teszi. Azt, hogy a szerző milyen szerepet szán ezeknek a vicces kis történeteknek, jellemzi, hogy a könyv címlapján Lúzer Elek látható egy hánykolódó léggömb kosarában, s a léggömbön egy hatalmas R betű a körben.

A könyv játékos, humoros hangvételével egyedülálló a védjegyjogi vagy akár védjegy tárgyú könyvek között – ilyenrel még a külföldi irodalomban sem találkoztam. Pedig ott sem ritka, hogy a vállalatok és nem a szakemberek számára jelentetnek meg „étvágygerjesztő”, védjegy tárgyú könyveket.

Ha Pintz György szellemi és anyagi ráfordításai csak kis mértékben is térülnek meg, aminek ellenkezőjét érdemelné, akkor is nagy szolgálatot tett a magyar védjegy kultúrának ennek a műnek a megírásával és közreadásával.

Dr. Vida Sándor

* * *

Bernd H. Schmitt, David L. Rogers (szerk.): Handbook on Brand and Experience Management (A márka- és tapasztalatmenedzsment kézikönyve). Edward Elgar, 2008; ISBN 978 1 84720 007

A márkák menedzselése lényegében a márkák jelentésének menedzselése. / Az erős márkák erős jelentésekre épülnek. A bizonyosság erre igen közvetlen: a márkák meghalnak, ha a jelentésük elveszíti a fontosságát a fogyasztók életében. / A márka megfelelő pozicionálásához a márka identitását viszonylag kisszámú megkülönböztető vonásra kell fókuszálni. / A márka identitása több mint különféle kritériumainak egyszerű összege – az identitásnak annak nagy egészét, teljességét kell tükröznie, nem pedig a részletek sokaságát. / Minél szélesebb egy cég termékpalettája, annál nagyobb kihívás megtalálni az alkalmas közös nevezőket a márkaidentitás felépítéséhez. / A márkából nyerhető előnyök objektív-funkcionális, másrészt pszichológiai-társadalmi előnyökre oszthatók. / Ilyen előnyöket azonban csak akkor lehet létrehozni, ha minőség áll a márka mögött. E minőség a cégből származik, annak személyi állományából vagy a termék jellemzőiből. / A dizájn mint a különbség, a hasonlótól való elkülönülés megteremtésének eszköze, a márkaépítés kulcselemévé vált. A jó dizájn nemcsak azért fontos a márkaépítésben, mert az esztétikailag vonzóbb termékek és szolgáltatások esélyesebbek a fogyasztók gyorsan elforduló figyelmének megragadására, hanem mert alkalmas lehet mindazon elemek egységbe foglalására, amelyek a márkaélményt alakítják. / A dizájnnak a márka szándékolt karakteréhez kell illeszkednie. (Idézetek a könyvből.)

A mai piaci viszonyok között döntő jelentőségű tudást kínál ez a könyv. Mára az árucikkek többé már nem adják el magukat, és az esetek túlnyomó részében a vásárlók igen nagy hányada már nem is tud tájékozódással igazán megalapozott vásárlási döntéseket hozni. A kínálati oldal szereplőinek végeláthatatlan sora harcol a vevők kegyeiért, és marketing-megfontolások alapján az árucikkek olyan nagy – tényleges vagy látszólagos – választékát állítják elő, amelyben a vásárlók többsége már eligazodni is képtelen. Ehhez járul, hogy az árucikkek igen nagy hányada annyira összetetté, bonyolulttá vált, olyan fejlett technikai tartalmat kínál, hogy a vevők, kevés kivétellel, képtelenek megítélni azok tényleges minőségét, valódi használati értékét, és képtelenek érték-/árarány szerint választani közülük. Mindez oda vezetett, hogy a keresletet lényegében két fő tényező osztja meg. Ezek egyike a vonzó vételár: az egymással versengő árucikkek közül a vásárlók, ésszerű keretek között, a minél olcsóbbat választják. A másik az érzékelt érték: a vásárlók itt azt az árucikket választják, amelyről úgy ítélik, hogy a legjobb értéket kapják a pénzükért. Ez utóbbit illetően hangsúlyozni kell, hogy a kulcsfontosságú elem az „úgy ítélik”. Még ha meg is próbálkoznának holmi házilag – vagy akár valódi szakszerű – értékelemzéssel, gyorsan kiderül, hogy ehhez aligha tudnak elegendő valóban, és az értékalapú összehasonlítást ténylegesen lehetővé tevő információhoz jutni. (Aki ezt nem hiszi, próbálja például elemezni a számítógépek kínálatát processzoraik, videokártyáik amúgy meghatározó jelentőségű jellemzői szerint.) Így választási döntéseikben mindinkább kénytelenek olyan segédeszközökhöz is folyamodni, mint az árucikkről – vagy cikkszoportról – és/vagy az azt kínáló cégről bennük élő vagy másoktól átvett képből levont következtetések. Ebből viszont már szükségszerűen adódik, hogy a kínálati oldal mindazon szereplője számára, amely nem az árlejtés versenyéből akar győztesen kikerülni, a kínálatmenedzsment az árucikkek piacra vitelének egyik legfontosabb területévé vált. Az igazán jó kínálatmenedzsment irányfényként vonzza a vásárlókat a maga árucikkeihez – annak pedig a márkaépítés és a márka vonzerejének kiaknázása lett az egyik legfőbb eszköze. Ez utóbbiak sikeres és hatékony kivitelezése azonban nagyon komoly szaktudást igényel – ehhez mérhető rengeteg ismeret, tapasztalat, jól felhasználható megfontolás és sok új tudás, új tényező e kötetből.

A „márka” köznyelvi kifejezés, amelynek jelentéstartalma valamelyest talán szélesebb az „árjelző” jelentésénél. Pontos meghatározásához a szótárak sem adnak használható segítséget, s még kevésbé ahhoz, hogy korrekten megállapíthassuk jelentésének eltérését az árjelzőtől. Magunk nem vagyunk elég vakmerők ahhoz, hogy erre vállalkozzunk, ezért csupán annyit jegyzünk meg, hogy a közbeszéd és a közgondolkodás az árjelző kifejezést nemigen használja – semmiképpen sem azzal a pontossággal, ahogy az iparjogvédelem azt kezeli –, a márka kifejezést pedig olyan jelentéstartalommal, amely ha egzaktnak nem is, nagyjában-egészében megfelel az előzőének, ám a határai meglehetősen elmosódottak. Az első tanulmány szerzői a következőképpen határozzák meg, hogyan értelmezik ők a márka jelentését: az vonatkozik a vele megjelölt termékre (pl. Diet Coke), szolgáltatásra (pl. UPS),

értékesítőre (pl. Gap Kids), cégre (pl. IBM), személyre (pl. egy politikus, egy híresség), szervezetre (pl. Boy Scouts), csoportra (pl. egy sportcsapat), helyre (pl. egy város márkája).

Az e könyvben is használt angol „brand” jelentéstartalmához – amelynek a márka a köz-napi szóhasználatunkban a magyar megfelelője – érdemes idefűznünk, hogy annak egyik eredeti alapjelentése a billog. Ha belegondolunk, hogy a billog rendeltetése a tulajdoni hovatarozás, s bizonyos értelemben a származás megjelölése, úgy kétségkívül adódik, hogy a funkcióját tekintve a billog a modern árjelzők egyik prototípusa vagy legalábbis előfutára.

Kritikus jelentőségű ugyanakkor, hogy az alap, amelyre az innen nyerhető tudással is építezhetünk, változatlanul az, hogy a marketing mindenekelőtt az empátia, a kreativitás és a józan ész felsőfokon megvalósított ötvözésének művészete. Aki azt igazán jól gyakorolja, az tudja, hogy a márkaépítés igen nagy hányadban azoknak a – közvetlen vagy közvetett – tapasztalatoknak és az azokból eredő véleményeknek, értéktételeknek a menedzselése, amelyeket a fogyasztók a továbbiakban a márkához kötnek.

Kissé pontosabban összegezve a lényegét az „árjelzők” kifejezés gyűjtőfogalom, amelybe a gazdasági életben és azon belül is elsősorban az áruforgalomban és az ahhoz kapcsolódó piaci munkában használt sajátos megjelölések bizonyos típusait soroljuk. Sui generis jogszabályunk, a védjegyek és a földrajzi árjelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény közzéjük sorolja a védjegyet, annak speciális változataiként az együttes és a tanúsító védjegyet, továbbá földrajzi árjelzőkként a földrajzi jelzést és az eredetmegjelölést. Ezeknek legfőbb rendeltetése, hogy olyan egyedi jellemvonást kölcsönözzenek egy-egy árucikknek (terméknek vagy szolgáltatásnak) vagy az árucikkek valamilyen közös jellemző – így például: közös gyártó, közös forgalmazó vagy éppen közös eredet – által meghatározott csoportjának, amely elválasztja, megkülönbözteti azokat más, hasonló árucikkektől, megteremt számukra az elkülönülés és az áruvilág többi hasonló tagjai közül való kiválás technikai lehetőségét. Az árjelzők mindezzel támpontot is adnak a vásárlók számára a kérdéses árucikk(ek) megkülönböztetéséhez, felismeréséhez, kiválasztásához. Hasonlóképpen fontos rendeltetése az árjelzőknek, hogy magukat a piaci szereplőket vagy azok valamely sajátos csoportosulását, szervezetét ruházzák fel egyedi jegyekkel, és ennek révén – az árucikkekhez hasonlóan – számukra is biztosítsák azt a sajátos és főként egyedi vonást, amely a másoktól való elkülönülés és a kiválás alapvető előfeltétele, technikai eszköze.

Az árjelzők elsősorban azzal válnak értékessé az eladni szándékozó piaci szereplők számára, ha a vásárolni szándékozók számára vonzó értéktételeket kapcsolnak a felkínált áruikhoz, s ezzel a versengő árucikkek között vonzerőt adnak azoknak. (Nékülözhetetlen szerepük van a marketingkommunikációban is, erre azonban itt nem térünk ki.) Tudni kell ugyanakkor, hogy ilyen vonzerőt maguk sohasem teremtenek, és nem is teremhetnek. Kiváló példa erre a tanúsító védjegy: ha nem tartjuk nagyra annak a cégnek, intézménynek a szakmai megbízhatóságát, minősítésének értékét, amely a tanúsító védjegyet odaítéli, úgy

e védjegy semmit sem jelent nekünk, s végképp nem azt, hogy érdemes az azzal kitüntetett árucikket választani. Hasonló a helyzet a földrajzi árujelzőkkel is.

Az árujelzők alapvető feladatukat a következő – itt természetesen csak főbb vonalaiban vázolt – mechanizmus révén töltik be: a vásárló a maga további választási döntéseit meghatározó ismereteket, tapasztalatokat szerez valamilyen árucikkkel, illetve az azt előállító/forgalmazó céggel, vagy ilyen árucikkkel, illetve ilyen cégek bizonyos rendezőelv szerinti csoportjával kapcsolatban, vagy átveszi és magáévá teszi másoknak az ő számára is mérvadó véleményét és tapasztalatait. Ennek alapján elhatározza – bár ezt így nem is feltétlenül fogalmazza meg magában –, hogy ennek megfelelően jár el további vásárlási döntéseiben, így például, hogy a további vásárlásainál lehetőleg előnyben részesíti azt az árucikket, gyártót, forgalmazót, amelyhez a kedvező tapasztalatok, illetve vélemények kötődnek. Ahhoz viszont, hogy később arra ismét rátaláljon, támpontokra, azonosítójelre van szüksége – így a kialakított preferenciáit a kérdéses árucikkhez vagy céghez kapcsolódó árujelzőhöz köti, és a további vásárlásainál már annak segítségével igyekszik újból felismerni preferenciája tárgyát. Az árujelzők mindebben alapvetően goodwillközvetítő szerepet látnak el, és ennek révén befolyásolják a vásárló döntését, választását.

A márkamenedzsmentet illetően írja e kötet, hogy semmi sem erősíti annyira a pozitív márkata tapasztalatot, mint az olyan árucikk, amely kivívja a fogyasztó elismerését. S tudni kell, hogy ebben nemcsak maga az árucikk számít, hanem legalább annyira a hozzá fűződő jó és rossz tapasztalatok összessége, így különösen mindaz, amivel annak eladója segíti vagy nem segíti a fogyasztókat. Ezért van például különösen nagy jelentősége az ügyfélszolgálati munka minőségének, annak a bánásmódnak, amelyet a fogyasztó tapasztal, és/vagy amelyről másoktól hall. Hiszen a kommunikáció eszköztára ma már lehetővé teszi, hogy akinek elég pénze van rá, az beterítheti a világot marketingkommunikációjával, és hirdetheti, hogy cége, áruja milyen nagyszerű – ám erre már ki figyel oda? Jellemző példa, midőn ha egy „celeb” zengi egy cégnek vagy termékének dicséretét – az ember legfeljebb csak arra gondol, jól megfizethették érte.

Tény, hogy a jól bedöngölt reklám esetleg belophatja üzenetét az emberek fejébe, azonban olyan örületes marketingkommunikációs zajban élünk, hogy ennek mind kisebb az eredményessége. Másrészt viszont amit megtapasztalunk, vagy mások tapasztalatából, véleményéből mértékadónak elfogadunk, az a továbbiakban irányíthatja, vagy legalábbis erősen befolyásolhatja vásárlási döntéseinket, egyaránt beleértve ebbe, hogy milyen cégben, milyen árucikkben bízunk, illetve melyeket akarunk messze elkerülni. Amikor pl. a híres olasz márkanevet viselő háztartási nagyberendezéssel bajunk támad, és az itteni ügyfélszolgálat lazán leráz, megtanuljuk, hogy ebből a márkából többé nem kérünk. Amikor egy ügyfélszolgálatnál, szervizben olyan bánásmódot kapunk, amelyet az ember kíván magának, a továbbiakban azt a márkát választjuk, hogy az esetleges problémáinkat itt orvosolják.

A mai viszonyok között a piaci szereplők nem várhatnak arra, hogy a márkáik (árujelzőik) vonzereje magától kialakul a közönség körében. Tudatosan, módszeresen és – valljuk be

– bölcsen alkalmazott agresszivitással kell azt minél gyorsabban és hatékonyabban felépíteni, azaz menedzselni kell. És tudni, hogy a rossz tapasztalatok vagy akár csak a rossz hírek nagyon hamar tönkretelhetik a márka vonzerejét. Ezért a cégnek, amelynek fontos a márkája, minden ésszerű intézkedést meg kell tennie azért, hogy vásárlóinak ne legyenek vele kapcsolatban rossz tapasztalatai, s hogy kivédje az esetleges rossz hírek romboló hatásait. Így mondható, hogy a márkamenedzsment a mindenben korrekt működéssel és magatartással kezdődik. Ehhez azonban rengeteg egyéb eszköz és tennivaló is járul – ezekről szól ez a szakkönyv. Külön kiemelés érdemel, hogy a márkát a cég vagyonának fontos elemeként kezeli, amelynek értékét a szakszerű márkamenedzsmenttel lehet – és kell is – növelni.

Amint a bevezető kiemeli, a kötet célja, hogy új megvilágítással, tényfeltárással, magyarázatokkal szolgáljon a márkamenedzsmentet illetően mind a kutatás, mind a gyakorlat terén; új, ezekhez kapcsolódó fogalmakat ismertessen meg az olvasóval, és bemutassa azok tartalmát, s annak jelentőségét. Ilyenek egyebek közt a márkához kötődés, a márka jelentése, a márka engedményezése, olyan környezeti (kontextuális) tényezők, mint a digitális konvergencia és annak kapcsolata a márka kommunikációs megjelenítőivel, a tapasztalatgazdaságtan felemelkedése, és olyan új kutatási területek, mint a fogyasztói tapasztalatszerzés empirikus vizsgálata, a véletlenszerű találkozások a márkákkal. (E fogalmaknál és végig a könyvben számos olyan megnevezéssel találkozunk, amelyek jelentését szótárban ne is keressük – itt találunk rájuk részletesebb magyarázatot. Sokukra még bevett magyar szavunk sincs.) Az, hogy a vizsgálódások célkeresztjét a fogyasztók tapasztalataira irányították, változást eredményezett a márkaépítésben. Az analitikus és kognitív megközelítéstől elmozdulva, amely a fogyasztót információfeldolgozóként kezeli, ez a fogyasztó számára megnyilvánuló értékek sokkal holisztikusabb felfogását eredményezi, amely felöleli mind a racionális, mind pedig az érzelmi előnyöket. (Fontos megjegyezni, hogy a tárgyalás szükség szerint a pszichológia fogalmait és megközelítésmódjait használja.)

A könyv öt része a témakör különféle megközelítéseit öleli fel. Az első rész címe, tárgya: *A márkamenedzsment fogalma és megközelítésmódjai*. Ennek négy tanulmánya a témakör számos kérdését dolgozza fel a tudományos kutatás eredményeire támaszkodva oly módon, hogy az itt előadottak közvetlenül felhasználhatók a márkamenedzsment üzleti gyakorlatában. A tanulmányok emellett további kutatási területeket jelölnek meg a témakör jobb megértéséhez.

A második rész: *Menedzseri koncepciók*. Négy tanulmánya ezt a márkamenedzsment gyakorlatában vizsgálja. Az elmélet és a gyakorlat összekapcsolásával a szerzők a menedzseri gyakorlat fontos kérdéseit igyekeznek azonosítani, és felmérni a koncepcióik hatását a cégeknek és azok márkáinak a teljesítményére. Kiemelik egyebek közt a márkába történő befektetés és a részvényesi érték alakulása közötti kapcsolat megértésének fontosságát; elemzik, hogyan szolgálhatja a dizájn a márkaépítést, és segítheti a megkülönböztető karakter kialakítását mind a termékek, mind a szolgáltatások fejlesztésénél.

A harmadik rész: *A tapasztalatmenedzsment koncepciói és megközelítésmódjai*. Három tanulmánya valószínűleg a legtöbbünk számára új szakterületeket mutat be: empirikus marketing- és tapasztalat-gazdaságtan. Az egyik vizsgálja a tapasztalat jelentőségét a marketingben és a márkaalkalmazásban, valamint megközelítési módot kínál a fogyasztói tapasztalatok menedzseléséhez. A másik az élmények, tapasztalatok eladására összpontosító gazdálkodás felemelkedését és annak mozgatóerőit vizsgálja, és elemzi, van-e minőségi különbség a hagyományos árucikkek és az élményalapú javak és szolgáltatások között, s hogy milyen a várható jövője annak, amit tapasztalat-gazdaságtannak nevezünk. A harmadik idevágó elméleti kérdéseket vizsgál.

A negyedik: *Empirikus tanulmányok és mérési eszközök a márka- és a tapasztalatmenedzsmenthez*. Négy tanulmánya az ezekre összpontosító empirikus kutatásokat mutatja be és elemzi.

Az ötödik: *Gyakorló szakemberek nézőpontjai, perspektívái*. Itt globális márkák menedzsmentjét végző szakemberek fejtik ki nézeteiket a hatékony márka- és tapasztalatmenedzsment gyakorlati, menedzseri és szervezeti követelményeire összpontosítva.

Dr. Osman Péter

* * *

Francesco Baroni: *A kerékpár. Mítosz és szenvedély*. Athenaeum Kiadó, 2010;
ISBN: 978 96 397 9774 1

A kerékpár mint eszközcsalád és a kerékpársport fejlődéstörténetének kifejezetten magas színvonalú szakkönyve, kiváló monográfiája ez a tartalmában és kiállításában egyaránt nagyformátumú album. (Ezen a szerencsére csak szórványosan megjelenő szöveghibák sem rontanak.) A kezdetektől napjainkig ívelő, részletes és igen alapos áttekintésében megismerhető a kerékpárok mindinkább szerteágazó, terebélyesedő és differenciálódó termékcsaládjának fejlődés- és technikatörténete, a kerékpárgyártás gazdaságtörténete, természetesen a kerékpározás kultúrtörténete, és az alkalmazások leggazdagabb és leglátványosabb vonulatának, a napjainkban is diadalmas kerékpársportnak a részletes története a sport mindenkori élvonalának s úgyszintén az élre törő technikai ágazatainak és nagy versenyeknek a bemutatásával. Mindez olyan teljességgel és a legjellemzőbb részletek olyan gazdag felsorakoztatásával, amennyire csak a szöveggel és a rendkívül gazdag képanyaggal való jó gazdálkodás azt a 304 nagyalakú oldalon lehetővé teszi. A kerékpárgyártás iparággá válásától kezdve az album a termékek és a fejlesztések ismertetésénél bemutatja az élvonalban egymással versengő cégeket is, így e szegmensben ipartörténetként is szolgál.

Hangsúlyos kiemelést és méltatást érdemel a képanyag. Két nagy vonulatának egyikét a sporttörténeti értékű felvételek alkotják, amelyek megjelenítik a sportág sok kiemelkedő alakját, a versenyek számos lenyűgöző pillanatát, s felsorakoztatják a mindinkább célorientált fejlesztésű kerékpártípusok sportcélú felhasználásának sokatmondó, jellemző képeit. Segítenek ráérezni, hogy mi teszi a nézők számára megragadóvá a kerékpársport látványát, s az időben napjaink felé haladva a képeken mindinkább átjön az is, hogy micsoda teljesítményekre képesek ezek a „drótszamárból” mind kifinomultabb műszaki alkotásokká váló gépek és nyergükben az azok képességeit a végletekig kiaknázó emberek. A másik nagy vonulat a kerékpár mint műszaki alkotás egymást követő generációinak a képi bemutatása. Az előbbi képek itt látható gyűjteménye méltán nevezhető kiemelkedő sport- és kultúrtörténeti értékűnek az érdeklődő, ám erre szakosodott gyűjteménnyel nem rendelkező olvasók számára, ez utóbbiak pedig szintűgy teljes joggal mondhatók hasonlóan nagy technika- és gazdaságtörténeti jelentőségűnek.

Az itt található ismertetésekből is jól megmutatkozik, hogy a legkorábbi daraboktól – a legkezdetlegesebb kísérleti példányoktól, őstípusoktól – eltekintve a kerékpárok mindig a tudomány akkori állását jól felhasználó, műszakilag mind igényesebb konstrukciók és technológiai megoldásokra épülő eszközök voltak, és ilyenek napjainkban is. A leírások igyekeznek minél alaposabb és részletesebb ismertetéseket, magyarázatokat adni ezekről a megoldásokról is. Nem hagyható említés nélkül, hogy ezek olykor nem teljesen világosak (s persze nem lehet tudni, vajon ez az eredeti szöveg vagy a fordítás hibája), ami azonban csupán a technikai részletek pontos megértését teszi olykor nehezebbé. S akkor már essünk túl a másik, a kép teljességéhez szükséges kritikai megjegyzésen is. A témakörben járatanabb olvasók számára jó lett volna egy kis szövszedet a szakkifejezések magyarázatával, mint pl. tripla hajtókar, pozicionált váltó, villaszár és villaláb, monocoque-technika, duplavállas villa, nyílt olajfürdő a mountain bike innovatív villájában vagy éppen a BMX freestyle-nál a negyedcső, félcső. Az internet korában persze minden könnyen kikutatható, ám egy ilyen kiemelkedően jó tájékoztató értékű monográfia megérdemelte volna ezt a kiegészítést is.

A fejlesztés mai eredményeit tekintve, annak, aki nem a kerékpárok mai magas kultúrájába született – vagy szokott – bele, ez az album szó szerint a csodák könyve is. Az ember csak bámul és ámul, micsoda kifinomult, csúcstechnológiás gépcsodák lettek a pár évtizede az általános használatban ismert, hajdani bicikliből. Talán nem nagy túlzás megkockáztatni, hogy egy kb. hatvan évvel ezelőtti kerékpár nagyjából úgy viszonyul egy mai csúcsmo­dellhez, ahogy ugyanaz a hajdani jószág viszonyult a korának alsó kategóriás automobiljához. S még ennél is szédületesebb a kerékpárok alkalmazási lehetőségeinek az utóbbi évtizedekben megvalósított kiterjesztése. Valójában ennek a legkevesbé meghökkentő eredményeket hozó vonulata az országúti és a pályaversenyzés, bár az eszközök fejlődése ezekben is igen nagyívű. Az igazán úttörő innovációkat az alkalmazási lehetőségeknek a szó szerint teljesen új területekre történő kiterjesztései hozták. A kerékpárfejlesztések útja kezdeti fejlődése után – amelyről itt szépen dokumentált, részletes áttekintést kapunk – kétfelé vált:

egyrészt közlekedési és szállítóeszközök előállítását szolgálta, másrészt előbb sport-, majd, a legújabb kor szokásainak és igényeinek megfelelően, sport- és hobbieszközökét. Arra még visszatérünk, mit mond e kötet az előbbiekről. Most azokat az innovációkat emeljük ki, amelyek célja már nem az volt, hogy növeljék a kerékpárok teljesítményét és használati értékét az addigi felhasználásokban, mindenekelőtt az addig szokásos versenyeken, hanem hogy szó szerint teljesen új terepeket nyissanak meg azok használatában. Ha a lényegyet feltehetően jól megragadó hasonlattal élünk, egészen addig az innovációk azt célozták, hogy a drótszamárból minél jobb teljesítményre kitenyészett versenylovakat állítsanak elő. Az új fejlesztések viszont szó szerint elhagyták a kerékpározók addig járt útjait és pályáit, és a drótszamárból immár addig elképzelhetetlen teljesítményekre képes zergéket és hegyi kecskéket, sőt rodeóbikákat hoztak létre. Természetesen ez utóbbiakkal a terepkerékpározásra és az akrobatikus kerékpározásra utalunk, az olyan teljesítményekre és mutatóványokra, amelyekről addig a legvakmerőbb sportolók és a legjobb cirkuszművészek sem álmodtak. Meg kell itt jegyeznünk, hogy az album egy másik technikai ágnak is a csodáit vonultatja fel: a fényképezését. Káprázatos képeket és sorozatfelvételeket láthatunk a kerékpárosok legügyesebbjeinek bámulatos teljesítményeiről.

Minden erőteljesen fejlődő termékcsaládra igaz, erre is, hogy az innovációt energikus kölcsönhatások hajtják előre. A termékek fejlesztései növelik azok teljesítményeit a különféle funkcióikban, és újabb funkciókkal is felruházzák azokat, gyakran innovatív módon kiterjesztve felhasználási lehetőségeiket, megnövelve a teljesítményt, a használhatóságot és az élményt, amelyet felhasználóiknak kínálnak. Másrészt, ezek az innovációk olyan új igényeket és keresletet keltenek a célközönség körében, és szintúgy azokéban, akik az ígérkező új lehetőségek hatására szintén érdeklődni kezdenek, amelyek húzóerőként hatnak a további innovációs fejlesztésekre. Kitűnő példák erre egyebek közt a már említett, „útelhagyó” innovációk, amelyekkel a kerékpárok – és persze a kerékpárosok – nekiálltak meghódítani előbb a hegyoldalakat, a mind nehezebb, úttalan terepeket, majd pedig a levegőt (az akrobatikus ugrásokkal). Amint pedig a közönség ráértett ezek vonzerejére – részben versenyzőként vagy egyszerűen csak gyakorló kerékpárosként, részben ezeknek az újmódi mutatóványosoknak a nézőközönségeként –, már újabb, még jobban teljesítő gépeket akart használni és/vagy látni, ezáltal újabb értékesítési lehetőségekkel kecsegtetve, és azok kiaknázását célzó innovációs fejlesztőmunkára indítva a gyártókat és azok fejlesztőit. A távlatok, úgy tűnik, szinte határtalanok. Az album egyik, a speciális kerékpárok fejlődésének mai eredményeit áttekintő fejezete a sokatmondó Minden versenyszámhoz egy modell címet viseli, és a következő típusokat sorakoztatja fel: A versenykerékpár / A triálkerékpár / A pályakerékpár / A cyclocross kerékpár / A cross country és maraton mountain bike / A trail mountain bike / Az enduro mountain bike / A downhill mountain bike / A BMX / A freeride mountain bike / Egyéb mountain bike fajták / Az összecusukható kerékpár / A tandem / A városi kerékpár / A fekvő kerékpár. Ezek láttán teljes joggal elmondható, hogy a niche marketing és az azt szolgáló innovációs fejlesztés minden bizonnyal kitűnően mű-

ködik a kerékpáriparban. Szintúgy láthatjuk, hogy működött az már a korai időszakban is. Az egyik legnagyobb jelentőségű példaként, az album korai időszakról szóló részéből idézve „A bicikli lehetővé tette, hogy a nők szabadon mozoghassanak, nem utolsósorban azért, mert olyan modelleket gyártottak, amelyekkel szoknyában is jól lehetett közlekedni. A női kerékpárosok gyorsan hétköznapi látvánnyá váltak egész Európában.” Az ügyes niche marketing további példáiként láthatjuk itt egyebek közt a katonai kerékpárokat – köztük az olasz kerékpáros mesterlövészek számára kialakítottakat –, és az 1905-ben Angliában kifejlesztett, tűzoltó felszereléssel ellátott kerékpárt.

S ha már marketingről és innovációról beszélünk (említsük meg, hogy láthatunk a képek között igen jó plakátokat), emeljük ki a kerékpáripar egyik különösen erős meghatározó vonását, amelyet igen karakteresen mutat be az album – ez pedig a versenyek húzóereje, és különösen nagy szerepe a cégek és márkák presztízisének építésében. A dolog hatásmechanizmusát jól ismerjük az autó- és motorsportból. Az élvonal szereplőinek és az oda betörni igyekvőknek a presztízserért, végső soron pedig a piacért, az értékesítési lehetőségekért folytatott csatáit a versenyeken vívják meg, s a gyártók az ott elért sikerekkel – valamint az ott bevált megoldások alkalmazásával – igyekeznek minél kelendőbbé tenni a vevőknek szánt modelljeiket, és általában cégük márkáit. Az eredmény: olvashatjuk, hogy az ötvenes évek elejére az országúti kerékpárverseny a legnépszerűbb sportág lett Európában, s hogy milyen jelenetekkel tudta tűzbe hozni a közönséget, arról sokat elmondanak az album remek felvételei.

Marketing: az albumot idézve, mihelyst a közlekedési eszköz stabil, jól működő formát öltött, megkezdődött a nagy volumenű gyártás, és egy hihetetlenül gyorsan fejlődő piac jött létre. A vállalatok kerékpárbaajnokokat toboroztak, hogy népszerűsítsék a céget, és erősítsék hírnevüket a nemzetközi piacokon. A legjobb reklámok maguk a bajnokok voltak, akik a legújabb modelleket használták. A hetvenes évekről, midőn a marketingben már a legmodernebb nehéztüzérséggel vívták a piacért folyó csatákat, írja Baroni, hogy a gyártók ekkor is arra törekedtek, hogy a profikat a saját termékükkel lássák el, így népszerűsítve a márkát. Ez azóta sem változott ...

A kerékpározás a szó legszorosabb értelmében technikai sport, s a közlekedési eszközként, valamint haszonjárműként való alkalmazása is a technikai megoldásokra támaszkodik. Az album – területi lehetőségeinek korlátai között – felmutatja a kerékpárok fejlesztésében meghatározó jelentőségű, egymást követő innovációkat. Láthatjuk, hogy azok élenjáró fejlesztői mindig is igyekeznek a technika legújabb vívmányait megtestesítő kerékpárokat építeni, illetve ilyen részegységeket létrehozni, s mindehhez a legmodernebb szerkezeti anyagokat és technológiákat felhasználni. Így olvashatunk egyebek közt a szénszálas kompozitanyagok, valamint a ragasztásos szerelési technológiák előretöréséről. Ez a technikatörténeti vonulat olykor csupán megnevezi azokat – pl. a „négyoszög tengelyes hajtókar” bevezetése –, s ilyenkor a mibenlétüket csak a hozzáértő olvasó fogja fel. Hasonlóképpen utalások vannak olyan vázakra is, amelyek különleges geometriájuknak köszönhetően nem

hagyják elveszni a pedálhajtással kifejtett teljesítményt, magyarázatot azonban erre nem kapunk. Aki viszont nem oly nagyon akarja tudni, hogy érdemben mit is nyújt a kerékpárnak, s még inkább használójának a négyoszög tengelyes hajtókar, s hogy óvja a váz konstrukciója a teljesítményt, az ezzel semmit sem veszít a könyv értékéből. Végző soron a konstrukciós részletek megértéséhez is nagyon jól jönne helyenként az azokat bemutató műszaki rajz, ám az már egy egészen másfajta könyv lenne.

Hosszan kellene idéznünk a kötetből a kerékpárok és alkalmazásaik fejlesztését szolgáló innovációk diadalútját, ám ezt igazán érdemes e kötetből megismerni. Itt csupán megemlí-tünk néhányat a nagy mérföldkövekből. Íme: a láncsal működő, fogaskerekes áttétel a pedál és a hajtott kerék között, ami lehetővé tette a hajtott kerék méretének nagyarányú csökkentését, az első „normális” kerékpár létrehozását / a gumitömlő kifejlesztése – Goodyear, Dunlop, a Michelin testvérek, Pirelli pedig kifejlesztette a leszedhető gumitömlőt köpenyepemremmel / 1989-ben egy Schwinn kerékpár már eléri a 96 km/h sebességet / a szabadonfutó kerék kifejlesztése / teljesítménynövelő innovációk – súlycsökkentés, pedálklipsz, versenykormány az áramvonalasabb ülőhelyezethez / a sebességváltók egymást követő fejlesztései, a '90-es évek vége felé már 27 sebesség! (valójában már a XIX. század végén elkezdték, de a bevezetést a kerékpárosok bizalmatlansága hosszan akadályozta) / rugós villa / hidraulikus tárcsafék / aerodinamikus könyöklőkkel kiegészített kormány a minél áramvonalasabb testtartás érdekében / a legújabb szerkezeti anyagként magnézium alkalmazása.

A legújabb avantgárd fejlesztésekről nem is szólunk. Ámuljon vagy hűljön el tőlük ki-ki öntevékenyen. Így már csak két különösen figyelemreméltó műszaki-gazdasági jellemzőt emelünk ki. Az egyik, hogy a legújabb időkben a kerékpáripárban is élre törtek a távol-keleti cégek. A századvég tájáról írja Baroni, hogy két tajvani cég alkotta a világpiac élvonalát, évi ötmillió darabos gyártási mennyiséggel. A másik pedig az éles szakosodás a részegységek gyártásában. Íme egy példa a kötetből: 1977-ben Joel Breeze különleges geometriájú vázat alkotott, amelyhez az űrhajózásból átvett króm-molibdén acélcsöveket használt. A kerékpár minden alkatrésze a legjobb minőséget képviselte: Red Line villa 6"-os BMX kerekekhez, SunTour sebességváltó és első váltó, Weinmann Cantilever fékek, fékkarok a motorkerékpárgyártó Magurától, Schwinn keréktárcsák, Phil Wood kerékagyak, Uniroyal kerékgumik.

Dr. Osman Péter

SUMMARIES

THE ROLE OF CLAIMS IN PATENT LAW – PART IV. SCOPE AND INFRINGEMENT OF THE PATENT PROTECTION, AND THE PRINCIPLE OF EQUIVALENCE

Zsófia Kacsuk

The present paper investigates the role of patent claims when considering the extent of protection and patent infringement. First the substantially different nature of patent protection as compared to other kinds of IP protection is described. The second part of the paper discusses the main legal aspects of the extent of protection and patent infringement in the European and Hungarian patent systems with special emphasis on the doctrine of equivalents as applied in Hungary and abroad. Certain problems associated therewith are illustrated by a practical example.

THE SERVICE OF GOOGLE ADWORDS BEFORE THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE

Zsófia Lendvai

The article analyses the joint decision of the European Court of Justice, in which the Court decided about the question whether the selling of marks by internet keyword search engines which marks are identical or similar to trademarks of others, qualifies as trademark infringement. The question arose on the one hand in the context when the search engine showed results of the trademark owner's competitor and on the other hand when the results listed websites containing counterfeit products. The decision of the European Court of Justice dealt not only with the trademark aspects but also with the liability of electronic commerce service providers.

SOMMAIRE

<i>Zsófia Kacsuk</i>	Le rôle des revendications dans le droit de brevets – partie IV. Étendue et contrefaçon de la protection par brevet et le principe de l'équivalence	5
<i>Zsófia Lendvai</i>	Le service de Google AdWords devant la Cour Européenne	21
<i>Forum</i>	Quelques pensées de la contrefaçon des brevets	32
<i>Dr Johanna Stadler – Attila Péteri</i>	Les caractéristique principales de l'activité sur la coopération internationale de l'Office hongrois des brevets dans la première moitié de 2010	46
<i>Dr Tivadar Palágyi</i>	Nouveautés dans le domaine de la protection de propriété industrielle à l'étranger	86
Avis d'expert choisis du Corps des Experts en Droits d'Auteur		132
Revue des livres et périodiques		148
Summaries		163

INHALT

<i>Zsófia Kacsuk</i>	Die Rolle der Ansprüche im Patentrecht – Teil IV. Umfang und Verletzung des Patentschutzes und das Prinzip der Äquivalenz	5
<i>Zsófia Lendvai</i>	Die Dienstleistung von Google AdWords vor dem Europäischen Gerichtshof	21
<i>Forum</i>	Einige Gedanken über die Patentverletzung	32
<i>Dr. Johanna Stadler – Attila Péteri</i>	Die bedeutendsten Merkmalen in der internationalen Kooperationsaktivität des Ungarischen Patentamtes in der ersten Hälfte von 2010	46
<i>Dr. Tivadar Palágyi</i>	Neuheiten auf dem Gebiet des gewerblichen Rechtsschutzes im Ausland	86
Ausgewählte Expertisen des Expertenkollegiums für Urheberrecht		132
Übersicht von Büchern und Zeitschriften		148
Summaries		163

Tájékoztató szerzőinknek

Az Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle szerkesztősége örömmel fogad minden, a szellemi tulajdon védelmével foglalkozó írást. A beérkezett kéziratok a szerkesztőbizottság jóváhagyása esetén nyelvhelyességi és a kiadvány stílusához igazodó stilisztikai javítások után kerülnek publikálásra, amelyek nem érintik a mű tartalmi értékét. A kéziratot – a szerkesztőbizottság döntése alapján, az írás témája és mélysége szerint – a Tanulmányok, az Európai jogi figyelő, a Technikatörténet vagy a Hírek, események rovatban tesszük közzé. Az írás terjedelmét nem korlátozzuk, igen hosszú cikket esetlegesen két vagy több részben, egymást követő lapszámokban teszünk közzé a szerzővel történő egyeztetés után. Az egyes cikkekben kifejeződő állásfoglalásnak nem feltétlenül kell tükröznie a szerkesztőbizottság véleményét.

A szövegszerkesztővel, lehetőleg Rich Text formátumban készült kéziratokat mágneslemezen vagy e-mailben kérjük elküldeni az alábbi címek valamelyikére. Kérjük szerzőinket, hogy a szöveget ne formázzák, zárják balra, kiemelésként csak dőlt betűt alkalmazzanak, a címeket, alcímeket ne húzzák alá, a címhierarchiát lehetőleg számozással jelezzék. Tanulmányuk magyar és angol nyelvű összefoglalóját szíveskedjenek kb. 10-15 sorban mellékelni. A szövegben előforduló rövidítéseket, betűszókat első előfordulásukkor fel kell oldani. Az irodalomjegyzékben, hivatkozásokban kérjük az összes bibliográfiai adat (szerző, cím, kiadó, kiadás helye és éve, oldalszám) feltüntetését.

További kérdéseik esetén a szerkesztőség készséggel áll a rendelkezésükre (Magyar Szabadalmi Hivatal, 1370 Budapest 5, Pf. 552, Bana Zsuzsanna szerkesztő, zsuzsanna.bana@hpo.hu, anna.manyoki@hpo.hu, tel.: 474 5554, fax: 474 5555).